
KOSINSKI
BOYALI KUŞ

Onsuz geçmişimin, bütün geçmişimin anlamını yitireceğine inandığım karım Mary'ye

Ve Tanrı, ulu Tanrı bildirdi yalnız,

Ayrı ırktan geldiklerini, memeliler olduklarını.

MAYAKOVSKÎ JERZY KOSINSKI

14 Haziran 1933 yılında Polonya'nın Lodz kentinde doğdu. Altı yaşında, İkinci Dünya Savaşı nedeniyle evinden ayrılmak zorunda kaldı. Bu acılarla dolu bir yaşamın da başlangıcı oldu. Nazi işgalindeki Doğu Avrupa'da çeşitli köylerde ırgatlık, hayvan bakıcılığı, çiftçilik yaptı. Dokuz yaşındayken köylülerle yapılan bir çatışmada konuşma yeteneğini yitiren Kosinski, beş yılı aşkın bir süre hiç konuşamadı. Savaş sonunda anne ve babasıyla yine bir araya gelen Kosinski, sakat çocukların gittiği bir okula yerleştirildi. Tatile gittiğinde, bu kez bir kayak kazası sonucunda konuşma yeteneğine kavuştu.

Ülkesi Polonya'da devlet kontrolündeki Stalinist üniversitede çalışmalarını sürdürürken Marksizmi reddetmesi nedeniyle iki kez okuldan uzaklaştırılan Kosinski, daha sonraları sosyal psikoloji doktorası yapma hazırlıkları içindeyken birden yükseldi, doçent oldu. Bilim Akademisi'nden burs aldı.

Devlet kolektivizminden sıyrılmaya sürekli çaba harcayan Kosinski kayak öğretmenliğinden sosyal danışmanlığa kadar pek çok işte çalıştı, hep gezdi. Kendisini, uydurma bir Amerikan vakfının çağrılısı göstererek pasaport alan Kosinski 1957 yılında New York'a gitti.

Kamyon şoförü olarak Amerika'nın her tarafım dolaşan Kosinski, otopark bekçiliği, sinema projeksiyonculuğu, portre fotoğrafçılığı, limuzin ve yarış arabası sürücülüğü yaptı. Bu arada İngilizcesini o kadar ilerletti ki Ford Vakfı Bursu almakta fazla zorlanmadı. İki yıl sonra ilk belgesellerini yazıyordu. Yayımlandığında best seller listelerine giren iki kitabı Boyalı Kuş ve Adımlar, onun sağlam bir

yazarlık kariyerinin başladığını haber veriyordu. Sefalet bitmek üzereydi, ihtişamın da eşiğindeydi.

Kosinski eşiğe adımını attı. Orada kendisini Pittsburghlu bir çelik zengininin dul eşi bekliyordu: Mary Weir. İki yıl onunla arkadaşlık yaptı, sonra da evlendi. Mary Weir'le geçirdiği on yıl içinde ağır sanayi dünyasında büyük iş adamları ve yüksek sosyete arasında yaşadı. Özel uçakları, 17 mürettebatlı yatları, Pittsburgh, New York, Hobe Sound,

Southampton, Paris, Londra ve Floransa'da evleri vardı. Yaşadığı hayat ancak romanlarda yaratılabilen bir dünyaydı. Kosinski şöyle diyordu: "Evliliğim sırasında aklımda hep Stendhal ile F. Scott Fitzgerald'ın, yani kafalarını zenginliğe takmış olup da kendilerinde para olmayan yazarların, bu hayatı denemeye hakları olduğu vardı. Önceleri bununla ilgili bir roman yazmaya karar verdim; servetin boyutlarını, gücün ne demek olduğunu, beni kuşatan yüksek sosyeteyi anlatan bir şey. Çok yakın geçmişime kadar beni kuşatan dehşetten, yoksulluktan ve yoksunluktan uzak bir şey. Ama evliyken o dünyanın o kadar parçası olmuştum ki duygularımın özünü, içinden çekip alamazdım. Bu nedenle ilk romanımı savaş sırasında evsiz barksız kalmış bir çocuk hakkında yazmaya karar verdim: Bir zamanlar benim yaşadığım ve milyonlarca başka insanla paylaştığım serüvenlerdi bunlar. "Boyalı Kuş" böyle doğdu.

Daha sonraları Adımlar, Bir Yerde, Şeytan Ağacı vd. geldi. Salaş sokakların Don Kişot'u, milyarder dünyasının Kaptan Ahab'ı Kosinski, bir edebiyat virtüözüydü artık.

Gezme alışkanlığını hiç bırakmadı. Hep hareket halinde oldu, yazdı. Paris'ten Beverly Hills'e, Roman Polanski ile karısı Sharon Tate'in evine gelirken Los Angeles aktarmasını kaçıran Kosinski, o

akşam Charles Manşon çetesinin, o evde 5 kişiyi öldürdüğünü sonradan öğrendi. Aralarında yakm dostları da vardı.

Onu izleyen birkaç yıl boyunca Princeton Üniversitesi'nde Yale'de edebiyat dersleri veren Kosinski, Amerikan Yazarları Derneği Başkanı olunca üniversite hayatından ayrıldı.

Romancı ve senaryocu olarak "Bir Yerde" adlı yapıtını beyazperdeye uyarlayan Kosinski, bu çalışmasıyla Yılın En İyi Senaryosu Ödülü'nü almış, filmde Peter Sellers, Shirley McLaine oynamıştı.

Televizyonda ve basında sık sık adı geçen, söyleşiler yapan yazı yazan Kosinski kimi zaman kılık değiştirip dolaşırdı. Bir romanı yaklaşık üç yılda yazan Kosinki için bir eleştirmen şöyle demişti: "Romanlarım o kadar seyrek yazıyor ki sanki bir kelimesi ona bin dolara patlıyor, bir sözü yanlış kullanırsa da hayatına patlıyor." Eşinin dediğine göre son zamanlarda "Çalışamıyorum, yazamıyorum" diyormuş. Hayatına bu mu patladı acaba?

Zira 3 Mayıs 1991 günü eşi Katerina onu banyoda başına geçirilmiş plastik torbayla ölü buldu. Romanlarındaki şiddet ve korku ölümüne de egemen olmuş, kahramanları gibi değişik bir ölüm yöntemini seçmişti.

Kosinski, yaşadıklarını yazan, yazdıklarını yaşayan bir yazardı. İnsanın acımasız, saldırgan, kötü yanlarını serinkanlılıkla gözledi ve şiddetin şiirini yazdı. Artık yazamayacağını anladığında ise, hep kolkola yaşadığı ölümle bütünleşti.

BÖLÜM I

1939 yılının sonbaharı, İkinci Dünya Savaşı'nın ilk haftaları. Binlerce benzeri gibi, altı yaşındaki o küçük çocuk da, Orta Avrupa'nın büyük bir şehrinde yaşıyan annesiyle babası tarafından uzak bir köye gönderildi. Doğuya gitmeye hazırlanan bir yolcu, eline birkaç kuruş sıkıştırılınca; çocuğa bakabilecek bir aile bulmaya söz verdi. Anne ve baba, başka çare olmadığından, adama güvendiler. Oğullarım uzaklaştırmakla ona, savaştan paçasını kurtarma fırsatı verdiklerini sanıyorlardı. Onlar da saklanmak zorundaydılar: Baba Nazilere karşı olduğundan Almanya'ya gönderilme ya da toplama kamplarından birinde ömür tüketme tehlikesi içindeydi.

Oğlunu bu tehlikelerden kurtardığını sanıyor, günün birinde onu sağ salim bulacağına inanıyordu. Birtakım olaylar, bütün hesaplarını altüst etti. Savaşın, işgal günlerinin kargaşalığı içinde; durmadan yer değiştiren, oraya buraya kaçışan insan kalabalığı arasında, çocuğunu verdiği adamı kaybetti. Küçük çocuğu kulübesinde barındıran yaşlı köylü kadın, çocuğun gelişinden iki ay sonra öldü. Başıboş kalan çocuk bir köyden diğerine geçti durdu. Kimi yanına aldı; kimi peşinden sopayla kovaladı. Savaşın dört yılını geçirdiği köyler, belirli bir bölgede toplanmıştı. Köylerinden dışarı çıkmayan, kendi aralarında yaşayan, sarı saçlı, açık tenli mavi gözlüdür oraların köylüleri. Oysa çocuk esmer, kara kaşlı ve kara gözlüydü. Okumuş

burjuvaların dilini konuşuyordu. Doğulu çiftçiler, ırgatlar için bu dil, anlaşılmaz bir şeydi.

Herkes çocuğu çingene ya da Yahudi sandı. Getto'ların, toplama kamplarının çağında bir çingeneyi, bir Yahudi'yi evine almak kendini, hatta bütün köy halkını Almanların en ağır cezalarıyla karşı karşıya bırakmak demekti. Yüzyıllar boyunca bu taşra illeri uygarlıktan nasibini alamamış, daha doğrusu uygarlıktan yoksun kalmıştı. Merkezlerden uzak, güç ulaşılan bu bölge Orta Avrupa'nın en geri yerleri arasındaydı. Ne okul, ne hastane, ne de elektrik vardı köylerde. Yol az, köprüler hiç denecek sayıdaydı. İnsanlar, dedelerinin dedelerinden kalan daracık kulübelerinde ömür tüketiyorlardı. Akarsular, ormanlar ve göller köyler arasında devamlı çekişme konusuydu. En güçlü ve en zenginin yaşasıydı geçerli olan. Din, bu ilkel insanları katolik ve ortodoks diye ikiye ayırmış, birbirine düşürmüştü. Boş inançlar ve salgın hastalıklardan başka da kazançları yoktu bu işten. Kara cahil ve vahşi olmaları kaçınılmaz şeydi. Toprak kısır, iklim sertti. Balıktan yoksun ırmaklar da sık sık taşıp otlakları, tarlaları kaplardı. Geniş bataklıklar bu köyleri birbirinden ayırırdı. Ormanlarda ise, hep haydut çeteleri yaşamıştı.

Bölgenin Almanlar tarafından işgali halkın yoksulluğunu, sefaletini, vahşetini, daha da arttırdı. Köylüler, kendilerine yetmeyen ürünlerinin çoğunu Alman askerlerine ya da ormanlarda gizlenen partizanlara vermek zorunda kaldılar. Direnmeye kalkanın başı belâya giriyor, baş kaldıran köylerden dumanı tüten yıkıntılar kalıyordu geride.

Marta'nın kulübesinde yaşıyor; her gün, her saat annemin babamın gelip beni alacaklarını umuyordum. Ağlayabilirdim, ama neye yarardı? Mızıldamalarıma aldırış ettiği yoktu Marta'nın. Çok yaşlıydı. İki büklüm dururdu hep. Kopacakmış gibi, incecikti. Hiç

taranmayan uzun saçları kaim, çözülmesi imkânsız birkaç örgüyle toplanmıştı. Marta bunlara "peri örgülerim" derdi. Bana kalsa, cehennem yaratıklarının eseri olan bu "şeytan örgüleri" Marta'yı saçlarından, yavaş yavaş yaşlılığa, ölüme çekiyordu. Eğri büğrü sopasına dayanıp topallayarak yürür, çok güç anladığım bir dilde mırıldanır dururdu. Yıpranmış, küçücük yüzü çizgilerle oyulmuştu. Derisi çürük elmanın kızıl kirli rengini almıştı. Kuru gövdesi, bir iç rüzgârın etkisindeymişçesine, durmadan sallanırdı. Kemikli elleri, hastalıktan şekil değiştirmişti, oynak yerleri şişmiş parmaklan titrer; uzun, zayıf bir boynun tepesine tüneyen başı dört bir yana sallanır dururdu.

İyi görmüyordu. Gür kaşlarının arasına gömülmüş gözleri dar bir aralıktan ışığı arardı. Göz kapakları, iyi sürülmüş tarlaların derin izlerini andırırdı. Göz kenarlarını iki damla yaş ıslatırdı hep. Sonra dümdüz bir oyuk bulan bu yaşlar suratı boyunca akar, burnundan çıkan yapışkan sıvıyla ağız kenarlarında biriken köpüklü salyalara karışırdı. Kara kuru tozunu saçmak için, hafif bir yel arayan, çürümüş akçıl mantar gibiydi. Önceleri beni korkutuyordu. Bana yaklaştığında gözlerimi kapıyor, yine de insanın midesini kaldıran iğrenç kokusunu duyuyordum o zaman. Elbiseleriyle uyurdu hep. Temiz havanın odasına getirdiği bir sürü hastalığa karşı, en iyi korunma aracının elbiseleri olduğuna inanmıştı. İnsan sağlığım korumak için, ona göre, yılda iki defadan fazla yıkanmamalıydı. Noel ve Paskalya'da yıkanacaksın. Üstelik elbiselerini çıkarmadan, olduğun gibi. Sıcak suyu, nasırlarını ve dericiğine batan tırnakların acıttığı şekilsiz ayaklarını rahat ettirmek için kullanırdı. Haftada bir, iki sıcak suya sokardı ayaklarını.

Saçlarımı, bahçıvan tırmığından daha sert, titrek parmaklarıyla okşardı kimi zaman. Bahçede oynamamı, evcil hayvanlarla dost

olmamı isterdi. Zamanla bu hayvanların göründükleri kadar tehlikeli olmadıklarını anladım. Dadımın, resimli bir kitaptan okuduğu hikâyeleri hatırlıyordum; hayvanların da kendilerine özgü hayatları, sevgileri, kavgaları vardı. Yine kendilerine özgü bir dilde konuşurlardı...

Kümese kapatılan tavuklar, serptiğim arpa tanelerini kapmak için itişip kakışıyorlardı. Bazıları ikişer ikişer dolaşıyor, diğerleri kendilerinden güçsüzlere gagalarıyla saldırıyor, ya da yağmurdan kalan bir su birikintisine dalıp çıkıyorlardı. Bencil bir görünüşle tüylerini karıştırıp yumurta üzerine çökenler de birden uykuya dalıveriyorlardı. Çiftliğin avlusunda garip şeyler oluyor; titrek bacaklar üzerine tünemiş canlı yumurtalar gibi, kara ya da ak civcivler çıkıyordu kabuklarından. Bir gün, tek başına kalan bir güvercin aralarına katılmak istedi... Kötü karşılandı; büyük bir kanat gürültüsüyle bir toz bulutu kaldırarak piliçlerin arasına konduğunda, hepsi korkuyla kaçıştılar. Hafiften seslenip onları yatıştırmaya çalışarak küçük adımlarla yaklaştı. Uzak durdular, güvercini küçümseyerek başlarını çevirdiler. Güvercin yaklaştıkça piliçler gıdaklayarak kaçışıyorlardı. Yine bir sabah güvercin tavukların arasına katılmak için çabalarken gökte kara bir şey belirdi ve taş gibi aralarına indi. Tavuklar bağrışa çağrışa kümeslerine kaçıştılar. Güvercin nereye sığınacağını bilmiyordu. Kanatlarını açma fırsatını bile bulamadan, güçlü kuş onu yere çalıp kıvrık gagasıyla boynunu deldi. Güvercinin tüyleri kana boyandı. Marta sopasını sallayarak kulübesinden dışarı fırladığında, şahin, pençeleri arasındaki cansız güvercinle yükselmişti.

Marta, telle çevrili kayalık bir bahçede bir de yılan yetiştirdi. Yapraklar arasında sürünerek ilerleyen yılan, geçit törenlerindeki

sancakları andıran çatal dilini sallar dururdu. Dünyaya aldırmayan bir hayvandı. Beni fark edip fark etmediğini bile bilmiyorum.

Günün birinde yılan, inini kaplayan yosun döşeğin dibine gizlendi. Uzun süre, yemeden içmeden Marta'nın sözünü etmekten çekindiği garip gizlere gömülü yaşadı. Ortaya çıktığında, başı zeytinyağına batırılmış erik tanesi gibi parlıyordu. İnanılmaz bir şey oldu ardından: Yılan birden hareketsizleşti. Kıvrılan gövdesi belli belirsiz bir titreyişle sarsılıyordu. Sonra, gayet sakin kendi derisinden sıyrıldı; daha ince, daha genç çıktı ortaya. Dilini sallamıyor, yine derisinin sağlamlaşmasını bekliyordu sanki. Eski ve saydam deriyi umursadığı yoktu. Sinekler onun üstüne saygısızca üşüşmüşlerdi çoktan. Marta, deriyi dikkatle yerden alıp gizledi. Böyle bir derinin bazı hastalıklara karşı büyük faydası vardı ama ben çocuk yaşımla anlayamazdım bunu.

Yılanın deri değiştirişini, Marta ile birlikte büyük hayranlık içinde izlemiştik. İnsan ruhunun da tıpkı böyle aynı şekilde gövdeden kurtulup Tanrı'nın ayaklarına kadar uçtuğunu anlattı bana Marta. Bu uzun yolculuktan sonra Tanrı, ruhu verimli avuçlarına alarak nefesiyle diriltiyor; duruma göre ya melek yapıyor ya da cehennem ateşinde yanmaya gönderiyordu. Kızıl tüylü bir sincap, sık sık gelirdi bizi görmeye. Marta'nın elinden yer, benim omzuma çıkar, ıslak burnuyla ensemi, yanaklarımı okşardı. Sonra avluda kuyruğunu sallayarak dans eder, tiz çığlıklar atar, zıplar, hoplar, tavuklarla güvercinleri korkuturdu.

Bir gün, yakındaki tepeden gelen sesleri duydum, hemen oraya koştum. Ağaçların ardına saklanıp, köy çocuklarının sincabımı tarlalarda kovaladıklarını dehşetle gördüm. Bütün gücüyle kaçmak, ormana sığınmak istiyor, çocuklar da önüne taş atıp yolunu kesmeye

çalışıyorlardı. Minicik hayvan yorulmuştu. Zıplayacak gücü bile kalmamıştı. Sonunda yakaladılar. Sincap, debeleniyor, ısırıyor, kendini sonuna kadar savunuyordu. Çocuklar eğildiler, bir bidon dolusu benzini üstüne boşalttılar. Korkunç bir şey hazırladıklarını anladım, umutsuzca sincabımı kurtarma yolları aradım. Geç kalmıştım. Çocuklardan biri omzunda taşıdığı ateş dolu kutudan bir demet yanar çalı aldı, sincaba dokundurdu; hayvan hemen parladı. Alevlerden kurtulmak için zıplıyor, korkunç inlemeleri içimi parçalıyordu. Alevler gövdesini kaplamıştı. Kuyruğu birkaç saniye daha sallandı, kömürleşen minicik gövde yerde yuvarlandı. İşi bitmişti. Çevresine doluşan çocuklar gülüyor, bir sopanın ucuyla yanık gövdeyi dürtüyorlardı.

Beni görmeye gelecek kimsem de kalmamıştı artık. Sincabımın ölümünü Marta'ya anlattım, söylediklerimi kavrayamadı. Kendi kendine bir dua okudu, sonra ölümü evden uzaklaştırmak için kullandığı sihirli cümleyi mırıldandı. Ona göre ölüm, evin çevresinde dolaşıyor ve içeri girmeye çalışıyordu.

Marta hastalandı. Kaburgaların altında, kalbin bir daha çıkmamacasına hapsedildiği, kanat çırptığı kafesin olduğu yerdeydi ağrısı. Tanrı'nın ya da Şeytan'ın yeryüzündeki günlerine son vermek için böyle bir ağrı gönderdiklerini söyledi bana. Marta'nın yılan gibi deri değiştirip, neden yeni bir hayata başlamadığını düşünüyordum. Bunu söylediğimde çok kızdı, beni lanetledi, Tanrı'ya küfreden bir çingene ve Şeytan'ın piçi olduğumu söyledi. Ona göre hastalık, hiç beklenmedikleri bir sırada insanlara yapışırdı. Arabada giderken arkanıza oturabilir; ormanda böğürtlen toplarken sırtınıza çıkar, kayıkla ırmağı geçerken sudan fırlayıverirdi. Görünmeyen, bu çok kurnaz hastalık havadan, sudan, insanlardan ya da hayvanlardan gövdenize süzülüverirdi. Ya da, Marta ürkütücü bir

bakışla beni süzdü, bir gaga burnun üstündeki iki kara gözden size geçiverirdi. Çingene ya da büyücü gözü diye anılan bu gözler, sakatlık, veba ve ölüm taşıyıcısıydı. Bu yüzden kendisinin de çiftlik hayvanlarının da yüzlerine bakmamı yasaklamıştı. Bunu istemeyerek yapmışsam, haç çıkarmam ve üç kez yere tükürmem gerekiyordu.

Yoğurduğu hamur ekşirse kudururdu. Beni büyü yapmakla suçlar, iki gün ekmek vermezdi. Gözünün içine bakıp da onu kızdırmamak için kulübede gözlerim kapalı yürür, eşyalara çarpar tekneleri devirir, dışarda da çiçeklerin üstüne basar, keskin ışığın körleştirdiği böcekler gibi dört yana toslardım. Bu arada Marta da, yerden hayvan pisliklerini toplar ateşin üzerine atardı. Duman odaya yayılırken büyülü sözlerle kötü ruhları kovmağa çalışırdı. Uğursuzluğu başından attığını söylerdi. Bunda haklı olmalıydı. Çünkü hemen sonra yaptığı ekmeğin hiçbir eksiği görülmez, iyi kabarırdı.

Marta ağrıları ve hastalığı atlattı. Boyuna inatçı bir savaş veriyor, onlara karşı koyuyordu. Ağrılar yeniden geldiğinde, bir parça çiğ et alıp ince ince kesip bir toprak testinin dibine koyuyordu. Güneş batmak üzereyken çektiği kuyu suyunu da üstüne döktükten sonra testiyi kulübenin bir köşesine gömüyordu. Et çürüyene kadar, birkaç gün ağrılardan kurtulduğunu söylüyordu. Ama hemen sonra ağrılar başlıyor; Marta; bir kez daha et gömüyordu kulübenin köşesine. Benim yanımda ağzına ne bir damla su koyar, ne de gülerdi. Bütün korkusu dişlerini saymamdı. Saydığım her dişin hayatından bir yılı götüreceğine inanmıştı. Ağzında diş de kalmamıştı ya. Ama o yaşta, her yılın büyük değeri olduğunu anlıyordum. Ben de kuyunun koyu aynasında dişlerimi göstermeden yemeye, içmeye, ağzımı açmadan gülmeye çalışıyordum. Yere düşen saç tellerini de toplamamı yasaklamıştı. Bir ifritin gözü önünde yere tek bir tel saç düşse,

hemen ardından korkunç boğaz ağrılarının geleceğini bilmeyen yoktu.

Akşam olunca, ateşin karşısına çöker, kafasını sallayarak dua okurdu. Ben de yanına oturur, annemle babamı düşünürdüm. Gözümün önünden gitmeyen oyuncaklarımla herhalde şimdi, başka çocuklar oynuyorlardı. Cam gözlü, kocaman kadife ayım, çift motorlu uçağım, minik tankım, uzun merdiveniyle itfaiye arabamı hatırladıkça Marta'nın kulübesi daha bir sıcak gelirdi. Piyanosunun önüne oturmuş annemi; şarkılarındaki sözleri; dört yaşındayken, apandisit ameliyatından önce duyduğum büyük korkuyu unutamıyordum. Hastanenin pırıl pırıl taşları, bayıltmak için doktorların yüzüme tuttukları maske, ona kadar sayamadan kendimden geçişim belleğimde yer etmişti.

Zamanla geçmişim, dadımın eskiden anlattığı masallar gibi, olağanüstü bir biçim alıyordu kafamda. Annemle babamın beni bulup bulamayacaklarını merak ediyordum. Dişlerini sayabilen kem gözlü kişilerin yanında yiyip içmemek gerektiğini biliyorlar mıydı acaba? Babamın sıcak dost gülüşü gözümün önündeydi. Kem gözlü biri dişlerini saymışsa, herhalde yakında ölür giderlerdi.

Bir sabah uyandığımda kulübenin içi buz gibiydi; ateş sönmüştü. Marta kulübenin ortasında, eteklerini kaldırıp ayaklarını suya sokmuş, oturuyordu. Konuşmak istedim, cevap vermedi. Eline dokundum, buz gibi kaskatı kesilmişti. Eğri büğrü parmaklarında kıpırdanma yoktu. Koltuğun bir yanından aşağı uzanan eli rüzgârsız günde telden sarkan çamaşır gibiydi. Başını kaldırdığında ıslak gözleri hiç oynamadan yüzüme bakıyormuş gibi geldi. Bir dolu ölü balık ırmağın kıyısına vurduğunda görmüştüm böyle gözleri. Marta'nın, yılan gibi, deri değiştirmeye hazırlandığını sandım, onu

rahatsız, etmemek gerektiğini düşündüm. Ne yapacağımı bilemiyordum, sabırla beklemekten başka...

Sonbahar gelmişti. Rüzgâr, ağaçlarda kalan son yaprakları gökyüzüne savuruyordu. Yaşlı baykuşlar gibi tüneyen tavuklar uyukluyor, arada bir gözlerini açıp bakıyorlardı. Hava soğuktu, ateş yakmayı bilmiyordum. Marta'nın ağzından bir kelime almak mümkün değildi. Gözlerini bir noktaya dikmiş, iskemlesinde öyle oturuyordu. Yapacak başka şey olmadığından, uyandığımda Marta'nın mutfakta dua okuyarak dolaşacağına inandım, yattım. Akşama doğru uyandığımda, yine ayakları suda oturuyordu. Açtım, karanlıktan da çok korkuyordum.

Gaz lambasını yakmaya karar verdim. Marta'nın mutfağın bir köşesine gizlediği kibritleri aramaya koyuldum. Raftan alırken lamba elimden kaydı; yere biraz gaz döküldü. Kibrit, yanmak bilmiyordu. Biri parlar parlamaz kırıldı, yanan parçası yere, gaz birinkintisinin içine düştü. Alev, mavi dumanlar savurarak bir an durakladı. Sonra birden odanın ortasına atlayıverdi.

Herşey aydınlanmış, Marta'nın yüzü iyice ortaya çıkmıştı. Olup bitenin farkında değilmiş gibiydi. Duvara yayılıp sazdan koltuğunun bacaklarını yalayan ve ayaklarını soktuğu leğeni çevreleyen ateşe aldırdığı yoktu. Sıcağı duymuş olmalıydı, oysa kımıldamıyordu bile. Yürekliliğine hayran olmuştum. Odanın içi iyiden iyiye ısınmıştı. Alevin dilleri sarmaşık dalları gibi duvarlara tırmanıyordu. Ateş, ince bir rüzgârın yangını körüklediği pencere tarafından ayak altında ezilen kuru sebze kabukları gibi çatırdıyordu. Kendimi hemen dışarı atabilmek için kapının yanında duruyor, Marta'nın kıpırdamasını bekliyordum. Tehlikeden habersiz, hareketsiz ve dimdik duruyordu oysa. Alevler şimdi, sadık bir köpek gibi, onun ellerini yalıyor,

morumsu izler bırakıp saç örgülerine yükseliyordu. Işıltılı bir Noel ağacıydı. Sonra bir anda, alevden bir şapka başını aydınlattı, meşaleden farkı kalmadı. Alevler onu tatlı tatlı kucaklıyor, tavşan derisinden, eski, ceketinin parçaları su dolu leğene düştüğünde, nemli bir ıslık duyuluyordu. Yakıcı ışığın arasından kemikli kollarının üstündeki buruşmuş, solgun bir deriyi görebiliyordum. Son bir kez daha seslendim, kendimi çabucak avluya attım. Çılgına dönen tavuklar kanat çırpıp gıdaklıyordu. Genellikle sessiz ve sakin duran inek, uğursuz uğursuz böğürüyor, kafasıyla ahırın kapısına vuruyordu durmadan. Marta'nın iznini beklemeden, tavukları salıvermek gerektiğini düşündüm. Çığlık çığlığa kümesten dışarı fırladılar. İnek de ahırın kapısını kırmayı başardı; yangından epey uzak bir yer bulup düşünceli düşünceli geviş getirmeye koyuldu.

Kulübenin içi, bir kor yığınıydı artık. Alevler bütün deliklerden dışarı yayılıyor, saman kaplı damı bol bol tütüyordu. Bütün bu olup bitenlere Marta'nın kayıtsız kalışına hayranlık duymamak elde değildi. Çevresinde her şey kül olurken acaba yaptığı büyüler ve sihirli duaları mıydı onu alevlere karşı koruyan?

Hâlâ dışarı çıkmamıştı. Sıcaklık dayanılmaz bir hâl alınca avlunun öbür ucuna kaçmak zorunda kaldım. Kümesle ahır da yanıyordu. Yangının ürküttüğü bir fare ordusu dört yana dağılıyor, bir kedinin sarı gözlerinde alevler oynaşıyordu. Tarlanın kenarındaki yüksekçe bir ağaçlıktan felaketi gözlüyordu sanki.

Marta'nın, alevler arasından sapasağlam fırlayacağına inanıyordum. Ama duvarlardan biri yıkılıp kulübenin içi ortaya çıkınca onu bir daha göremeyeceğim kuşkusu doldu içime. Duman bulutları arasında ince uzun bir şekil seçer gibi oldum. Marta'nın göğe yükselen ruhu muydu? Yoksa, annemin masallarmdaki cadılar gibi,

ateşin canlandırdığı buruşmuş derisinden kurtulan Marta, çalı süpürgesine binip dünyamızdan ayrılıyor muydu?

Alevlere dalıp gitmiştim. İnsan sesleri, köpek havlamalarıyla kendime geldim; köylülerdi gelenler. Marta onlardan uzak durmamı öğütlerdi hep. Beni yakalarlarsa kedi yavrusu gibi suda boğacaklarını, baltayla parçalayacaklarını söyler dururdu. Onlar görünür görünmez sıvıştım. Beni fark etmemişlerdi bile. Ağaç kütüklerine çarpmama, çalıların üstümü başımı tırmalamasına aldırmadan deli gibi koştum. Sonunda dere yatağına attım kendimi. Uzaktan yıkılan duvarların, bağrışan insanların seslerini duyuyordum. Uyumuşum...

Sabaha karşı uyandığımda donuyordum. Sisten bir kefen, dere yatağını örümcek ağı gibi kaplamıştı. Tepeye tırmandım. Bir zamanlar Marta'nın kulübesinin bulunduğu yerden, kül ve yanık tahta yığınından tek tük alev çıkıyor, dumanlar tütüyordu.

Ortalık sessizdi. Artık annemle babamı bulacağıma inanıyordum. Şu anda benden ne kadar uzakta olurlarsa olsunlar, başıma gelenleri duymuş olmalıydılar. Onların çocuğu değil miydim? Çocukları tehlikeye düştüğünde yardımına koşmazlarsa neye yarardı anneler, babalar!

Bütün gücümle bağırdım, onları yardıma çağırdım. Yakınımda olduklarını umuyordum. Kimse karşılık vermedi.

Açlıktan, soğuktan tir tir titriyordum. Ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmiyordum. Annemle babam da ortalıkta yoktu. Sonra yorgunluktan kustum. İnsanları bulmalıydım. Köye gitmeliydim. Yara-bere içindeki ayaklarımla topallayarak yürüdüm. Sonbaharla sararan otlar arasından, uzaklarda kalan köyü aradım.

BÖLÜM II

Annemle babam gelmemişti. Tarlaların arasından, köye doğru koşmaya başladım. Ağaç kurtlarının kemirdiği solgun mavi haç, dört yol ağzına dikilmişti. Haçın tepesindeki dini tasvirden, ıssız tarlalarda doğan güneşin kızıl halesini seyreden bir çift yaşlı göz kalmıştı geriye. Haçın bir kanadına tüneyen kül rengi kuş beni görünce kanat çırpıp uçtu. Rüzgâr, ortalığa yangının ekşi kokusunu yayıyordu. Soğumuş küllerden gökyüzüne bir ince duman yükseliyordu. Köye girdiğimde sırılsıklam olmuştum. İçimde büyük bir korku vardı. Samandan damları, kapalı pencereleriyle kulübeler, yere gömülmüş, toprak yolun iki yanına sıralanmışlardı sanki.

Beni ilk gören, çitlere bağlı köpekler oldu. Zincirlerine asılarak bir ağızdan havlamaya koyuldular. Kımıldayamıyordum. Birinin zincirini koparıp üzerime saldıracağına emin, yolun ortasında kalakalmıştım. Bir anda, annemle babamın orada olmadıkları, bir daha hiç gelmeyecekleri gerçeğini ta içimde duydum. Yere oturup ağlamaya başladım. Annemi, babamı, ihtiyar dadımı çağırıyor tepiniyordum. Dört yandan fırlayan adamlarla kadınlar başıma toplandı. Anlamadığım bir dil konuşuyorlardı. Kuşkulu bakışları, düşmanca davranışları beni ürküttü. İçlerinden birçoğu, kulağımın dibinde hırlayan köpeklerini de getirmişlerdi. Adamın biri, tırmığıyla arkama vurdu, yana sıçradım. Bir başkası yabasını batırdı. Bağırarak geriledim.

Kalabalık canlanıyordu; biri taş attı. Yüzümü yere dayayıp, başıma gelecekleri düşünmemeye çalışarak uzandım. Kurumuş tezek, çürük patates, elma koçanı, taş ve toprak atıyorlardı kafama. Ellerimi yüzüme kapayarak haykırdım. Kızıl saçlı iriyarı bir köylü saçlarıma yapışıp tozlu yoldan havaya kaldırdı beni. Kolumdan çekti, kulağımı büktü. Ümitsizce çırpmıyordum. Onlarsa katıla katıla gülüyorlardı. Kızıl saçlı biri, bir tekmede beni yere yuvarladı. Diğerleri kırılıyorlardı gülmekten. Adamlar sancılanmış gibi midelerini tutuyor, köpekleri birbirini iteliyordu. Elinde bezden bir çuval, köylülerden biri, kalabalığı yararak yanıma geldi. Sonra beni yere yuvarladı. Bir yandan da o kapkara, pis çuvala sokmaya çalışıyordu.

Ellerimi, ayaklarımı durmadan sallıyor, tırmalıyor, ısırıyordum. Ama boynuma vurulunca kendimden geçtim. Acıdan kımıldayamaz halde ayıldığımda adamın biri beni çuvala tıkıp sırtına vurmuş, götürüyordu. Pis çuvalın içinden gövdesinin yapışkan sıcaklığını duyuyordum. Çuvalın ağzını bir iple bağlamışlardı. Debelenecek oldum, adam beni yere atıp tekmeledi. Yarı baygın, kıpırdamaktan korkarak çuvalın içine büzülüp kaldım. Az sonra gübre kokusu burnuma geldi, çiftlik hayvanlarının seslerini duydum. Kulübenin içinde yere atıp; çuvalın üstünden beni kırbaçlamaya koyuldular. Acıya dayanamadım. Ağzını gevşettiğim çuvaldan fırladım, çıktım. Elinde kırbacıyla çiftçi karşımda duruyordu. Bacaklarıma salladı kırbacını. Odanın içinde, ürkek bir sincap gibi koşmaya başladım. Elinde kırbacıyla peşimden geliyordu. Bu arada, pis önlüklü bir kadınla iki köylü girmişti içeri. Biri soba arkasından, biri de yatak altından çıkan iki çocuk hamam böcekleri gibi yerde sürünüyorlardı. Hepsi başıma üşüştü. Saçlarıma dokunmaya kalktı biri. Başımı ona çevirince hemen çekti elini. Benden söz ettiklerini sezmiştim. Konuşmalarını iyice anlamıyordum ama sık sık "çingene" sözü geçiyordu. Derdimi anlatmaya çalıştım. Konuşmam ve şivem onları

kahkahalarla güldürdü. Beni alıp evine getiren bacaklarımı kırbaçlıyordu. Her vuruşunda biraz daha yükseğe sıçrıyor, bütün aileyi güldürüyordum. Bana bir kuru ekmek parçası verdiler, sonra odunluğa kapadılar. Kırbaç yerleri acıyor, bütün vücudum yanıyordu. Uyuyamadım. Odunluk kapkaranlıktı, çevremde cirit atan fareleri duyuyordum. Bacaklarımın üstünden her geçişlerinde bir çığlık atıyor, tahta perdenin ötesindeki tavukları uyandırıyordum.

Bütün köy halkı kulübeye gelip beni gördü sonraki günlerde. Çiftçi, elinde kırbacıyla beni kurbağa gibi zıplatıyor, kan ve kabuk kaplı bacaklarıma vuruyordu durmadan. İçine soktukları çuvala, bacaklarımı çıkarabilmem için iki delik açmışlardı. Sırtımda başka bir şey yoktu. Zıplamaya başlayınca, bazen çuval ayaklarıma iniveriyordu. O an, erkekler kükreyerek gülüyor, elimle önümü gizlemeye çalışışım kadınları eğlendiriyordu. İçlerinden birinin gözlerinin içine bakıyordum arada; gözüne baktığım hemen başını çevirip üç kez yere tükürüyordu.

Bir gün "Bilgiç Olga" adlı yaşlı kadın da beni görmeye geldi. Çiftçi onu, büyük saygıyla karşıladı. Beni iyice inceledi Olga. Gözlerime ve dişlerime baktı, kemiklerimi yokladı. Küçük bir testiye işememi söyledi, sidiğimin rengine baktı. Ameliyatımdan arta kalan ve karnımı boydan boya kuşatan yara izini uzun uzun okşadı, karnımı elledi. Sonra çiftçiyle uzun ve sert bir konuşma yaptı. Konuşma bitince de boynuma bir ip geçirerek çekti, götürdü. "Bilgiç Olga" satın almıştı beni.

Olga'nın kulübesi iki odalıydı. Kuru ot, yaprak, ağaç dalı, garip biçimli renkli taşlar, içinde kertenkelelerle kurtların kaynaştığı kavanozlar, kurbağalar ve köstebeklerle doluydu bu iki oda. Kulübenin ortasında bir soba yanıyor, ateşin üstünde küçük kazanlar

sallanıyordu. Olga kulübenin bütün gizli köşelerini bana gösterdi. Ateşe göz kulak olacak, ormandan çalı çırpı toplayıp getirecek ve hayvanlara bakacaktım.

Kulübede çeşit çeşit toz vardı. Olga, büyük bir havanda boyuna bir şeyler eziyor, bunları karıştıyor, çoğu zaman da benden, kendisine yardım etmemi istiyordu. Her sabah, onunla birlikte yola çıkardım. Önünden geçtiğimiz kadınlar ve adamlar haç çıkarırlardı; ama bizi hep, büyük saygıyla karşılarlardı gittiğimiz yerlerde. Hastalar için Olga gerekliydi. Arada bir inleyen ve karnını tutan kadınlar da olurdu. Olga bu nemli ve ılık karınları ovalamamı söyler, gözümü de hastadan ayırmamamı isterdi. Kendisi de bir şeyler mırıldanır, başımızın üstünde haç işaretleri yapardı. Bir gün, bacağı çürüyen bir çocuğa çağırdılar bizi. Bacak buruşuk, kara bir deriyle kaplıydı. Bu deriden kanla karışık irin sızıyordu. Bacaktan, öylesine pis bir koku geliyordu ki, Olga bile, arada kulübenin kapısını açıp içeri temiz hava sokma gereğini duydu.

Bütün gün, gözlerimi kangrenli bacağa dikip oturdum. Hasta çocuk ya hıçkırıyor ya da yorgunluktan sızıp uyuyordu. Korku içindeki aile, kulübenin kapısına diz çökmüş, yüksek sesle dua ediyordu. Çocuğun dildcati dağıldığında Olga, ateşte kızdırdığı bir ütüyü bacağına bastırıp yarayı dağlıyordu. Acıdan haykıran; durmadan debelenen hasta, sonunda baygın düşüyordu. Yanık et kokusu odaya doluyor, yara ateş üstünde eriyen yağ gibi bir cızırtı çıkarıyordu. Yarayı dağladıktan sonra, Olga, bacağı yeni toplanmış küf ve örümcek ağıyla karıştırılmış ekmek içiyle sarıyordu.

Bütün hastalıkların ilacını bilirdi. Ona duyduğum hayranlık gün geçtikçe artmaktaydı. Köylüler, çeşitli dertlerini Olga'ya anlatırlardı. Her zaman onları kurtarabilmeyi başarırdı. Adamın birinin kulağı mı

ağrıyor? Olga hemen, onun kulağını kimyon yağıyla yıkardı; sonra erimiş balmumuna batırılmış huni biçiminde tiftik fitilini bu kulağa sokar ve yakardı. Masaya bağlanan hasta, acıdan haykırır; Olga'ysa, yanan fitilin, "talaş" adım verdiği kalıntılarını temizlemek için kulağın içine üflerdi. Fitilin yaktığı yerlere de soğan suyu, teke ya da tavşan safrasını votkaya karıştırarak hazırladığı merhemi sürerdi. Olga, kançıbanlarını, ur ve her çeşit şişliği yarmayı, çürük dişleri çekmeyi iyi bilirdi. Kançıbanlarının içinden çıkanları sirkeye atar ve bir süre sonra bunu ilaç olarak kullanırdı. Yaralardan akan irini kaplarda toplar, günlerce mayalanması için bekletirdi. Çektiği çürük dişleri havanda ben ezerdim. Elde ettiğim tozu ağaç kabuklarına koyup sobanın üstünde kuruturdum.

Kimi zaman, gece yarısı telâşlı bir köylünün kapımızı vurup Olga'yı aradığı, onu birlikte götürdüğü olurdu. Geniş bir örtüye sarınan Olga, uyku ve soğuktan titreyerek adamın peşinden gider, karısının doğurmasını sağlardı. Komşu köylerden istendiği, beş altı gün gelmediği olurdu. Bu süre içinde kulübeye ben bakar, ateşi söndürmemeye dikkat eder; hayvanları doyururdum. Değişikti dillerimiz, ama Olga ile çok iyi anlaşıyorduk. Fırtınadan göz gözü görmediği, köyün kar altında kaldığı kışın en soğuk günlerinde sıcacık kulübede otururduk. Olga bana Tanrı'nın çocukları ve Şeytan'ın yardakçılarını anlatırdı.

Bana, "Kara Çocuk" derdi. Yuvasında büzülüp oturan köstebek gibi, benim içimde de kötü bir ruh olduğunu, bunu hiç fark etmeyebileceğimi ondan öğrendim. İblisin varlığının şaşmaz belirtisi, açık renkli parlak gözlerin içine, hiç kırpılmadan bakabilen büyülü gözlerdi. Olga'ya göre, istemesem de gözlerine baktığım kişilerin başına kötü ruhları topluyordum. Yaptığım büyüleri bozmak da benim elimdeydi. Bir adamı, bir hayvanı ya da bir bitkiyi iyileştirmek için

çalışan Olga'ya yardım ederken, gözlerimi hastadan ayırmamak; bütün yabancı düşünceleri de kafamdan atmalıydım. Sapasağlam bir çocuğa bir kez bakmam yeterdi; hemen hastalanabilirdi. Genç bir dana, anlaşılmayan bir hastalıktan ölebilir, hasat sırasında toplanan ekinler hemen çürüyebilirdi.

Bendeki kötü ruh, bir sürü garip yaratığı kendine çekiyordu: Hortlaklar, hayaletler, serseri ruhlar, öteki insanüstü yaratıklar hep çevremde dolaşıyordu. Hayalet sessiz ve zalimdir. Seyrek görülür ama inatçıdır. İnsanları tarlalarda, ormanlarda kovalar, evlere girer, amansız bir kedi, ya da kuzu köpek kılığına bürünür; kızgınlığını inleyerek gösterir; gece yarısı kurt-adam oluverir.

Hortlak kötü ruhları arar hep. Yıllar önce ölmüş, lanetli kişilerdir bunlar. Dolunay çıktığında canlanır, insanüstü güçleri vardır. Bakışları doğuya dönüktür. Ay hilâl biçimine dönüştüğünde dolaşmaya başlarlar.

Bu ürkütücü yaratıkların en korkuncu, en zararlısı vampirlerdir. İnsan biçimine girer çoğunluk. Vaftizden önce boğulmuş, anneleri tarafından bırakılmış çocuk hortlaklardır bunlar. İnsan biçimine girmeden önce, yedi yaşına kadar göllerde ya da ormanlarda yaşarlar; serseri görünümünde, hiç durmadan katolik ya da Üniate* kiliselerine dadanırlar.

**Üniate: En yüksek din adamı olarak Papa'yı kabul eden Ortodokslar.*

Bunlardan birine yerleşince mihrabın çevresinde dolanır, kutsal resimleri kirletir, dişleriyle parçalar, heykelleri kırıp yağma ederler. Fırsat bulunca da uyuyan bir adama saldırıp kanını emerler. Olga benim vampir olduğumdan şüphe ediyor, üstelik bu şüphesini

gizlemiyordu. Bendeki kötü ruhun isteklerini önlemek, onun hayalet ya da hortlak biçimine girmesini engellemek için, her sabah acı bir ilaç hazırlardı. Sarımsakla sıvanmış bir parça mangal kömürünü bu acı suyla birlikte yutmak zorundaydım. Köylüler de benden çok korkuyorlardı: Tek başına köye indiğimde başlarını çevirir, haç çıkarırlardı. Hele gebe kadınlar, beni görür görmez kaçarlardı.Köylülerin biraz yüreklileri ise köpeklerini üzerime salarlardı. Hızlı koşmayı öğrenmemiş olsam, bu seyrek gezintilerden sağ dönemezdim sanırım. Çoğunlukla kulübede kalışımın nedeni de buydu. Başlıca görevim bembeyaz bir kedinin, Olga'nın büyük değer verdiği kapkara tavuğa saldırmasını önlemekti. Büyük bir kavanoz içinde debelenen patlak gözlü kurbağalara da bakar, sobadaki ateşin sönmemesine dikkat eder, çorbayı karıştırır çürümüş patatesleri soyup Olga'nın yara ve çıbanlara sürdüğü yeşil küfü dikkatle bir çanakta toplardım.

Daha önce de söylediğim gibi, Olga, köyde büyük bir saygı görürdü. Onunla birlikteyken kimseden korkmazdım. Çoğu zaman, pazarda satılacak hayvanlara büyü yapılmaması için, gelip gözlerini yıkaması istenirdi. Kaçan domuzu yakalamak için kovalayan köylülere üç kez yere tükürmeyi, boğa ile çiftleştirilmeye götürülen ineğe verilmek üzere, bazı otlardan yapılmış özel merhemi öğretirdi. Olga'ya sormadan kimse, ne at alırdı, ne inek. Hayvanın üstüne biraz su döker; silkinişinden değerini bulurdu. Hayvanın fiyatı, onun kararma göre biçilirdi.

İlkbaharın belirtileri görülmeye başlamış, ırmağın üzerindeki buz tabakası kırılmıştı. Güneşin ışınları gümüşsü dirsekleri, girdapları ısıtmaktaydı. Soğuk ve nemli bir rüzgârın son saldırıları, suyun üzerinde uçuşan koca koca yusufçukları korkutmuyordu artık. Gölün

yüzünde ince küf tabakaları beliriyor, meltem bunları dağıtıyor, havaya küçücük, binlerce yünsü parça savuruyordu.

Herkesin beklediği sıcaklarda veba da geldi. Bu hastalığa tutulanlar acıdan şişlenmiş solucanlar gibi kıvranıyor, korkunç ürpertilerle sarsılıyor, komaya giriyor, toparlanamayıp ölüyorlardı. Olga ile, kulübeden kulübeye koşuyorduk.

Hastaları kurtarmak için onları gözlerimle büyülemeye çalışıyordum. Ama uğraşım boşunaydı; düşman güçlüydü. Sıkı sıkı kapatılmış pencerelerin ardında, kulübelerin karanlığında ölümcül hastalar acıyla inliyor, haykırıyorlardı. Kadınlar, kundaktaki bebeklerini göğüslerine bastırıyor; küçücüğün hayatı birkaç saat içinde eriyip gidiyordu. Ümitsizliğin sonuna varmış adamlar, ateşten yanan karılarını kuştüyü şilteler ve koyun pöstekileriyle örtüyorlardı. Vahşi bakışlı çocuklar, ölü ana babalarının maviye çalan yüzlerine şaşkın bakıyorlardı.

Veba kolay kolay gitmiyordu...

Köylüler, kulübelerinin kapısında, başlarını göğe kaldırıp Tanrı'yı aramaktaydılar. Korkunç acılarını O yumuş atabilirdi. İşkence çeken bu insan gövdelerine O deliksiz uyku ihsan edebilirdi. Hastalığın anlaşılmaz, çözülmez sırrını ancak O, sonsuz bir kurtuluşa çevirebilir, ölü çocuğunun ardından gözyaşı döken ananın acısını O dindirebilirdi; yalnız O. Ama Tanrı, erişilmez bilgeliğiyle bekliyordu. Kulübenin çevresinde ateş yakılıyor; duman, yolları, avluları, bahçeleri kaplıyordu. Komşu ormanlardan, ateşin devamlılığını sağlamak için durmadan odun kesen adamların baltalarından çıkan tok ses ve devrilen ağaçların çatırtısı geliyordu. Duru ve hareketsiz sessizliğin içinden, ağaç gövdelerinin taze etini ısıran çeliğin boğuk

gürültüsü kulağımı dolduruyor; zehir dolu yakıcı hava, bütün gürültüleri boğuyor; yutuyordu.

Bir akşam yüzüm yanmaya başladı. Durmak bilmeyen ürpertilerle sarsılıyordum. Olga gözlerime baktı, serin elini alnıma koydu. Sonra bir tarlaya sürükledi. Derin bir çukur kazdı, çırılçıplak soyunup içine girmemi emretti. Ateşten ve soğuktan bütün vücudum yanıyordu. Olga, kazdığı çukuru toprakla doldurdu, beni, gırtlağıma kadar gömdü. Başımın çevresindeki toprağın üzerinde tepindi, ardından küreğiyle vurarak düzledi. İyice bakınıp ortalıkta karınca yuvası olmadığını anlayınca üç ayrı ateş yaktı. Serin toprağa gömülen gövdem, solgun bir bitkinin kökü gibi, bir an dondu. Kendimi kaybettim. Tek başıma, uzak bir köşede biten lahanalar gibi, tarlaların uçsuz bucaksız görüntüsü içinde kayboldum.

Olga beni unutmamıştı. Birkaç kez gelip bana soğuk şerbetler getirdi, ağzıma döktü. Sanki, toprağı gövdemin içinden suluyordu. Taze yosunlarla beslediği ateşin dumanı gözümü bulandırıyor, boğazımı yakıyordu. Bu duman perdesinin ardından, yeri, kaba bir yün battaniyeye benzettim. Uçsuz bucaksız kaba bir yün battaniyeye. Tarlada biten ufacık bitkiler gözlerimin önünde, dev ağaçlar gibi dikiliyordu. Olga yerde yürüyen dev bir hayaletin gölgesiydi sanki. Akşama doğru yemeğimi verdi, üç ateşi de birkaç parça yosunla besleyip kulübesine, uyumaya döndü. Gittikçe derine çeken toprağa kök salan ben tarlamda tek başıma kalmıştım.

Ateş ağır ağır yanıyor, kıvılcımlar kapkara gökyüzünü, ateş böcekleri gibi çiziyordu. Başım dönüyordu. Bir bitkiydim sanki. Bütün gücüyle güneşe uzanan, ama sapını bir türlü uzatamayıp toprakta tutsak kalan bir bitki. Ya da başım, bağımsız bir yaşayışa erişmişti.

Gittikçe daha hızlı dönüyor, sonunda da, gökyüzünde, ona sıcaklığını veren güneşin parlak yuvarlağına rastlıyordu.

Rüzgârın alnımı tokatladığı anlar, içimi büyük bir korku kaplıyordu. Sanki karınca ve hamam böceği orduları başıma saldırmak için sözleşmişlerdi. Beynime doluşup orada karargâh kuruyorlardı. Onların çoğalıp bütün düşüncelerimi birer birer yuttuklarını, kafatasımı, içi boş bir kabak gibi bıraktıklarını görüyordum sanki. Bir gürültüyle uyandım, gözlerimi açtım. Nerede olduğumu unutmuştum. Gövdem toprağa kaynamıştı. Küçücük külrengi ışıklar belirmiş, ateşler sönmüştü. Soğuk bir çiy dudaklarımı ıslatıyor, yüzümde, alnımda taneleniyordu. Uykumu bölen garip hışırtıyı duydum yine; bir bölük karga başımın üzerinde uçuşuyordu. Biri, birkaç adım öteme kondu; koca kanatlarının titreşimleri kulağıma doluyordu. Diğerleri de teker teker yere konarken; o ağır ağır bana yaklaştı. Tüylerinin kara parıltısından, delici gözlerinden başka şey seçemiyordum. Başımı çevreleyen kargaların çemberi daralmaktaydı. Boyunlarını uzatmış yaklaşıyorlar, yaşayıp yaşamadığımı anlamaya çalışıyorlardı herhalde.

Haykırdım. Şaşıran kargalar, büyük bir kanat hışırtısıyla kaçıştılar. Bir ikisi havalandı. Ama hemen az öteye kondular. Temkinli bakışlarını üzerime dikip çemberi yeniden daraltmaya koyuldular. Yeniden haykırdım. Bu kez bağrışım kuşları etkilememişti. Tersine, artan bir ataklıkla çemberi daraltıyor, gittikçe yaklaşıyorlardı. Kalbim sanki yerinden fırlayacaktı. Kargalar yüzümün birkaç karış ötesindeydiler. Ne yapacağımı bilemiyordum. İyice bulanan gözlerime dev gibi kara şekiller, uçsuz bucaksız gagalar doluyordu. Umutsuzca bağırıp yardım istedim. Ama kuş, hiç korkmadan açtı gagasını. Bağırma fırsatını bile bulamadım. Kafamı gagalamaya koyuldu. Her vuruşta da bir tutam

saçımı koparıyordu. Başımı bir yandan öbür yana sallıyor, boynumu sıkan toprak çemberden kurtulmaya çalışıyordum. Bu çırpınmalar kargaları kışkırtmaktan başka işe yaramadı. Dört yandan başımı gagalamaya başladılar. Bağırıp ağlamam da para etmiyordu. Cılız sesimin yerden yükselip Olga'nın uyuduğu kulübeye erişmesi imkânsızdı.

Kuşlar gemi azıya almışlar, başımı salladıkça coşuyor, yüzüme aldırış etmeden kafamı da, ensemi de daha çok gagalıyorlardı. Gücüm tükenmişti. Başımı sallamak; bir çuval dolusu patatesi taşımak kadar güçtü artık benim için. Düşünemez olmuştum. Dünya, bir sisin içine gömülmüştü. Direnmekten vazgeçtim kuş oldum ben de. Yere yapışmış, soğuktan tutulan kanatlarımı açabildim sonunda. Karga sürüsüne katıldım. Serin ve can veren rüzgârı duyarak ufku oklarıyla delen güneş ışınlarına doğru uçtum. Kanatlı kardeşlerimin neşeli gaklamaları bana yoldaşlık ediyordu.

Olga, beni kargaların çırpman kara salkımının altında buldu. Yarı donmuştum, kargaların gagaları kafamda derin yarıklar açmıştı. Beni mezarımdan çıkardı. Birkaç gün sonra kendime geldim. Toprak, hastalığın tohumlarını yok etmişti. Olga, karga görünüşündeki vampirlerin başıma üşüşüp kanımı emdikleri, kendilerinden olup olmadığımı anlamaya çalıştıkları inanandaydı. Vampir olmasalar gözlerimi oymadan bırakırlar mıydı?

Haftalar geçti; veba salgını köyden uzaklaştı. Yeni mezarların üstünde yeşil otlar bitti. Zehirli gövdelerin beslediğine inanılan bu otlara, kimse el sürmüyordu. Bir sabah, Olga'yı ırmağın kıyısına çağırdılar. Köylüler ırmaktan, uzun, dik bıyıklı bir kedi balığı çıkarmışlardı. Çevrede az görülmüştü bu büyüklükte bir balık. Balığı yakalayan köylülerden biri, ağı çekerken damarını kesmişti. Olga

onun kolunu bağlarken ötekiler balığı yüzüyorlardı. Sevinç çığlıkları atarak hayvanın delinmemiş sidik torbasını çıkardılar. Hiçbir şeyden şüphelenmemiştim. Ses çıkarmadan bakıyordum yaptıklarına. İriyarı bir köylü bağırarak havaya kaldırdı beni. Hepsi alkışladılar, sonra bir top gibi beni elden ele geçirdiler. Ne olduğumu anlamadan balığın yarı yarıya ırmağa gömülen sidik torbasına tutunmuş, suda buldum kendimi. Akıntı sidik torbasıyla beni kıyıdan uzağa sürüklüyordu. Bütün gücümle bu dayanıksız dubaya yapıştım. Irmağın çamurlu ve buz gibi sularına batıp çıkıyor, bağırarak yardım istiyordum.

Gittikçe uzaklaşıyordum kıyıdan. Köylüler, kollarını sallayarak kıyı boyunca koşuyorlardı. Bazıları bana taş atıyordu. Bu taşlardan biri, az kalsın delecekti torbayı. Akıntı, beni ırmağın ortasından sürükleyip götürüyor, kıyılara yaklaşmak imkânsızlaşıyordu. Sonunda köylüler, bir tepenin ardında görünmez oldular. Buz gibi bir rüzgâr suyun yüzünü dalgalandırıyordu. Torba birkaç kez dalgaların içine gömüldü. Sonra yine su yüzüne çıktı, büyük bir güvenle yüzmeye devam etti. Birden girdaba kapıldık. Torba olduğu yerde dönüyor, suya dalıyor, gitmiyordu. Bacaklarımı oynatarak kurtulmaya çalıştım. Bütün geceyi böyle, çırpınarak geçireceğimi düşünmek beni öldürüyordu. Yüzme bilmediğim için, torba patlarsa boğulacağımdan emindim.

Güneş batmış, hava iyice soğumuştu. Gittikçe sert esmeye başlayan rüzgâr, beni akıntıdan uzaklaştırdı. Köyden kilometrelerce uzaktaydım artık. Kuytu bir kıyıya sürüklendim. Gece karanlığında, ördeklerin barındığı çamurlu suların arasında boy veren sazları seçebildim. Cankurtaran simidim, ot kümeleri arasından ağır ağır ilerliyordu. Koca sivrisinekler tepemde vızıldamaya başlamıştı. Ürkek kurbağalar, nilüferlerin ortasına gizleniyorlardı. Kuru bir saz, sıkı sıkı tutunduğum sidik torbasını patlattı. O an, ayağım yere değdi.

Yaprak oynamıyordu çevremde. İlerideki bataklıklardan, akçaağaç korularından insan ve hayvan sesleri geliyordu. Her yanım tutulmuş, kımıldayamaz olmuştum, tir tir titriyordum. Büyük bir sessizlik çökmüştü ortalığa.

BÖLÜM III

İnsanın yapayalnız kalması ürkütücü bir şeydi. Ama tek başına kalan birinin kimseden yardım istemeden kendini nasıl kurtaracağını Olga'dan öğrenmiştim: Bitki, hayvan ve balıkları tanımak gerekliydi önce. Bir de, hiç sönmeyen ateşi olmalıydı. İlki için büyük tecrübe gerekliydi. Ama ikincisi güç sayılmazdı. Bir konserve kutusu bulmak, üzerinde, delikler açmak yeterliydi. Ancak bu kulbun çok uzun olması gerekiyordu. Kutu elde ya da omuzda taşınabilmeliydi.

Bu ilkel ateş kutusu, hem ısıtma aracı olarak işe yarıyor hem de mutfak yerine geçiyordu. İçine birkaç parça kor koymak, ateşin sönmemesine dikkat etmek yeterdi. Kutuyu salladıkça deliklerden hava geçiyor, ateşi demirci körüğü gibi canlandırıyordu. Değişik yakacak kullanmak, kutudan nasıl yararlanacağını bilmek, çeşitli işlerde gerekli sıcaklığı sağlamak için önemliydi. Patates, şalgam ve balık pişirmek için nemli yaprakların ateşi yetiyordu. Bir kuş kızartmak için de, kuru dalların ve canlı samanın ateşi gerekliydi. Yuvalarda bulunan yumurtalar için de kurumuş patates saplarının alevinden iyisi olamazdı.

Ateş kutusunu bütün gece sönmeden tutabilmenin tek yolu, ağaçların gövdesinden toplanan ıslak yosunları içine doldurmaktı. Yosun ağır ağır yanar, yoğun dumanı yılanlarla zararlı böcekleri uzaklaştırırdı. Tehlikeli durumlarda kutuyu sallamakla da büyük bir

ateş sağlanırdı. Karlı, yağmurlu günlerde ise, reçinalı tahta parçalarıyla, ağaç kabuklarıyla doldurulmalıydı. Rüzgârlı ya da sıcak günlerde de kutuyu fazla sallamamak, suya batırılmış taze otlarla ateşi örtüp, ağır ağır yanması sağlamalıydı. Ateş kutusu, insanlarla köpeklere karşı da etkili bir silahtı. Kıvılcımlar saçan bu garip araç karşısında, en azgın köpek bile duraklardı. Saldırgan birinin yüzüne doğru sallansa, herifi kaçırmak mümkündü.

Yüzünün bütün etlerinin yanmasını, kör olmayı kim göze alabilirdi? Bu silah elde oldukça insan kale gibiydi; yalnız uzaktan saldırıya uğrayabilirdi. Uyurken birden boşanan yağmur altında ateş kutusunun sönmesi tehlikeliydi. O zamanlar kibrit öylesine pahalıydı ki, kim bir kutu kibrit alsa çöplerini ikiye ayırırdı. Çakmak denen nesnenin varlığından kimsenin haberi yoktu. İnsanlar, sırtlarında ya da kemerlerine bağlı taşıdıkları küçük çantalara, buldukları yakacakları doldururlardı. Tarlada çalışan köylüler de ateş kutularında sebze balık, kuş pişirirlerdi. Gece olunca, eve dönen köylüler, kutularını sallar, karanlıkta bu minicik ocaklar, parıldar, ışıltılı kuyruklarıyla havada ışıktan çemberler çizerlerdi. Bu kutulara "kornet" deniyordu. Olga'ya göre, savaş, veba salgını ve ölüm getiren kuyruklu yıldıza benziyordu ateş kutuları. Bu işi görecek konserve kutusunu bulmak kolay değildi. Asker taşıyan trenlerin geçtiği demiryolunun yanından toplanabilirdi konserve kutuları. Demiryolu yöresinde yaşıyan köylüler, yabancıların konserve kutularını toplamalarına engel olur, buldukları kutuları ise ateş pahasına satarlardı. Demiryolunun iki yakasında, konserve kutuları yüzünden köylerin birbirine girdiği olurdu. Her gün, sırtlarında çuvallar ve baltalarla demiryoluna koşan adamlar, düşman köylerin kutu toplamalarını önlerlerdi.

Bana ilk "kornet'imi Olga vermişti. Ona, hastalarından biri, para yerine armağan etmişti bu kutuyu. Deliklerini genişletir, kenarlarını eğeler tenekesini parlatırdım. Sahip olduğum bu tek değerli şeyi çaldırmamak için kutuyu bileğime bağlamıştım; ondan hiç ayrılmıyordum. Canlı, çatırdayarak yanan ateşi bana gurur ve güven verirdi. Olga beni ormana, ilaç yapacağı otları toplamaya yolladığında, bulduğum yakacakları çuvalıma doldurma fırsatını hiç kaçırmazdım.

Ama şimdi Olga çok uzaklardaydı, ben de "kornet'imi yitirmiştim. Sazların keskin yaprakları ayaklarımı kesmişti. Kalçalarıma ve baldırlarıma yapışmış kanımı emen sülükleri koparıp koparıp attım. Upuzun, ürkütücü gölgeler uzanıyordu ırmağın üzerinde. Karanlık kıyılar boyunca gürültüler sürünüyordu. Gürgen ağaçlarının çatırtıları, akıntının ıslattığı söğüt yapraklarının hışırtısı arasından, Olga'nın sık sık sözünü ettiği esrarlı yaratıkların seslerini duyar gibiydim. Garip biçimlere giriyor, boynuzlu ya da yarasa kafalı yılanlar oluyor, insanın bacaklarına dolanarak bütün gücünü alıyorlardı. Yere düşen adam, bir daha uyanamayacağı bir uykuya dalıp gidiyordu. İnekleri korkutan bu garip sürüngenleri, zaman zaman ahırlarda görmüştüm. İneklerin sütünü emdikleri, hatta içlerine girerek bütün yiyeceklerini yutup onları açlıktan öldürdükleri söylenirdi. Yüksek otlarla sazların arasında koşmaya başladım. Çitlerin üzerinden aşıyor, birbirine geçmiş dalların altından sürünüyordum. Az kalsın sivri taşların ya da ağaç kütüklerinin üzerine düşüyordum kaç kez.

Uzakta, bir inek böğürdü. Bir ağacın tepesine tırmanıp bakındım. "kornet'lerin dost parıltıları gözüme ilişti. Köylüler tarladan dönüyorlardı. Köpek havlamalarını kollayarak yaklaştım. Sesler, gittikçe daha yakından geliyordu. Kalın yaprak kümesinin ardında bir

yol olmalıydı. İneklerin ağır yürüyüşünü, genç çobanların sesini duyuyordum. Zaman zaman ateş kutularından çıkan kıvılcımlar gecenin karanlığında parıldıyor, sonra uzaklaşıp yok oluyordu. Çalılıklar boyunca izledim onları. Bir ara üstlerine saldırıp "kornetlerinden birini kapmakta kararlıydım. Yanlarındaki köpek birkaç kez aldı kokumu. Arada çalılara dalıyor, ama içi rahat etmiyordu bir türlü. Homurdanarak yola dönmesi için, yılan gibi tıslamam yetiyordu. Tehlikeyi hisseden çobanlar susup ormandan gelen sesleri dinlediler. Biraz daha yaklaştım. İnekler beni gizleyen dallara sürtünerek geçiyorlardı. Öylesine yakındılar ki bana, gövdelerinin sıcaklığını duyuyordum. Köpek yeni bir saldırı denedi. Aynı oyunla yine kurtuldum ondan.

Elimdeki dikenli sopayla iki ineği dürttüm birden. Böğürerek kaçmaya başladılar. Köpek de peşlerinden gitti. O an, korkunç bir haykırışla çobanlardan birinin suratına vurdum. Neye uğradığını anlayamadan elindeki ateş kutusunu çekip aldım ve koşarak çalılıklara daldım.

Çıkardığım ürkütücü ses, hayvanları kaçırdığı gibi insanları da korkutmuştu. Şaşkın arkadaşlarını çekiştirerek köylerine doğru kaçıştılar. Ben de, ıslak otlarla ateşi gizlemeye çalışıp ormanın derinliklerine daldım. Tehlikeden kurtulduğuma inanınca ateşi beslemeye koyuldum. Kutudan çıkan alevler bir sürü böceği kaçırdı. Ağaç dallarına büyücüler asılmıştı. Gözlerimin içine bakıp yolumu şaşırtmak istiyorlardı. Günahkârların ölülerinden çıkıp giden gezgin ruhların iniltileri kulaklarımı dolduruyordu. "Kornet" imin kızıl ışığında ağaçların bana doğru eğildiğini görür gibiydim. Tabutlarınm kapağını kaldırmak isteyen hortlaklarla gulyabanilerin çıkardıkları gürültüler, sızlanmalar da kulaklarımdaydı.

Yer yer, ağaç gövdelerinde baltaların bıraktığı derin izler görülüyordu. Olga, köylülerin ağaçları böyle işaretleyip düşmanlarına büyü yaptıklarını söylerdi hep. Her vuruşta düşmanın adı tekrarlanır, yüzü göz önüne getirilir, böylece hastalık ve ölüm üzerine çekilirdi. Çevremdeki ağaçlarda pek çok balta izi vardı. Bu yörede yaşayan insanların düşmanı boldu anlaşılan. Onları yok etmek için de var güçleriyle çalışıyorlardı.

"Kornet" imi salladım. Sıra sıra ağaçlar eğilip beni ormana, aralarından geçip karanlıklarda yok olan içinden çıkılması güç yollara çağırıyorlardı. Ergeç onların çağrısına uyacaktım. Köylerden uzak kalmak işime gelmiyordu. Yaptığı büyülerle Olga'ya ulaşacağıma inanarak ilerledim. Ayaklarımı büyülediğini, kaçmaya kalkışırsam bu ayakların beni kulübeye getireceğini söylememiş miydi? Korkacak bir şey yoktu. Bendeki gizli güç ayaklarıma yön verecek ve Olga'ya götürecekti.

BÖLÜM IV

Köylülerin "Kıskanç" diye adlandırdıkları değirmencinin yanında kalıyordum şimdi. Hepsinden de sessiz bir adamdı bu üstelik. Komşuları onu görmeye geldiğinde de ağır ağır votkasını yudumlayarak oturur, düşünceye dalar, ya da gözü duvardaki sinek ölüsünde, arada bir anlaşılmaz sözler söylerdi. Karısı odaya girdiğinde kurtulurdu dalgınlığından. Kocası kadar sessiz olan kadın onun arkasına çöker, yeni gelenler içeri girince utançla başını eğer, arada bir yan yan bakardı.

Odalarının tam üstündeki tavan arasında uyuyordum. Gece onların kavgasıyla uyanırdım çoğu kez. Değirmenci karısından şüpheleniyor, çalıştırdığı genç yanaşmaya, tarlalarda, hatta değirmende çıplak vücudunu gösterip onu baştan çıkardığına inanıyordu. Kadın ses çıkarmadan onu dinler, bir şey söylemezdi. Zaman zaman kavga şiddetlenir, çılgına dönen değirmenci mumları yakıp çizmelerini giyerdi. Aralık tahtalardan kıskanç kocanın çırılçıplak karısını kırbaçlamasını gözlerdim. Kadın, bir kuştüyü yastıkla gövdesini korumaya çalışır, ama değirmenci yastığı çeker alırdı. Kadını yere devirdikten sonra, üzerinde bacaklarını açıp durur ve kırbaçlardı durmadan. Her vuruşta kadının dolgun etlerinde kanlı izler belirirdi. Acıması yoktu değirmencinin. Güçsüz kadın, inleyerek yatardı yerde. Sonra sürünerek kocasına yaklaşır, bacaklarına yapışarak bağışlaması için yalvarırdı. Sonunda kırbacı atan

değirmenci, mumları söndürüp yatardı. Tahtaların üzerine büzülen kadın bütün gece ağlar, ertesi gün yaralarını gizlemeye çalışırdı. Ama yürümekte güçlük çektiği belli olur, zaman zaman yaralı elleriyle gözyaşlarını silerdi.

Kulübede oturan bir üçüncü canlı daha vardı: Çok güzel bir yaban kedisiydi bu. Bir gün delirmişcesine kısık kısık miyavlamaya başladı. Yılan gibi duvar boyunca gidiyor, değirmencinin karısının eteklerine sürtünüyordu. Homurdanıp inliyor, kısık sesi ev halkını sinirlendiriyordu. Akşama doğru ateşten parlayan burnu titreyen kuyruğuyla miyavlamaları acıklı bir hal aldı. Değirmenci hasta kediyi kilere kapayarak karısına, genç yanaşmayı akşam yemeğine getireceğini söyledi. Kadın, hiç ses çıkarmadan sofrayı kurdu yemeği hazırladı.

Yanaşma kimsesizdi. İki yıldır çalışıyordu değirmencinin yanında. Uzun boylu, içine kapanık genç bir adamdı. Uzun, tiftik gibi saçları durmadan gözünün içine girerdi. Değirmenci, köylülerin karısıyla yanaşma için söylediklerini duymuştu. Yanaşmanın mavi gözlerini görünce kadının renk değiştirdiği anlatılırdı hep. Kocasına yakalanmaktan da korkmayan kadın, onun önünde eteklerini kaldırır, titrek memelerini gösterirdi. O akşam, değirmenci genç yanaşmayla birlikte geldi. Çantasında, komşuların birinden aldığı erkek kediyi de getirmişti. Bir balkabağından büyük kafası, uzun ve bol tüylü kuyruğuyla bir garip yaratıktı bu kedi. Kilerdeki dişi kedi erkeğinin kokusunu almış, baştan çıkarıcı miyavlamalarla onu yanına çağırıyordu. Değirmenci kileri açtı. Dişi kedi odanın ortasına fırladı. İki hayvan, uzun bir süre dolandılar, soluk soluğa bakıştılar, sonra yaklaştılar birbirlerine.

Değirmencinin karısı yemeği getirdi. Üçü de ses çıkarmadan yediler. Değirmenci ortaya oturmuş bir yanına karısını, öbür yanına da yanaşmayı oturtmuştu. Ocağın yanına büzülmüş, yemeğimi ağzımda gevelerken iki adamın doymak bilmeyen iştahını hayranlıkla izliyordum; koca koca et ve ekmek dilimlerini yiyip yutuyor, bardak bardak votka deviriyorlardı. Değirmencinin karısı ise yemeğini yavaş yavaş yiyor, ufak lokmalar atıyordu ağzına. Başını çanağına eğdiğinde açılan dolgun göğsüne kaçamak bakıyordu genç yanaşma. Birden, odanın ortasındaki dişi kedi büzülüp kamburunu çıkardı. Sivri dişleri ve dışarı uğrayan tırnaklarıyla erkek kedinin üstüne saldırdı. Duraklayan ve kaskatı kesilen erkek kedi dişinin alevli gözlerine doğru hırladı. Dişi onun çevresinde, ileri geri zıplayarak dönüyordu. Bir ara burnunu tırmaladı. Erkek kedi dişinin başdöndürücü kokusunu almıştı. Kuyruğunu dikip ona doğru ilerledi. Dişi yere yapışmış, tırnaklarını çıkarmış topaç gibi dönüyordu.

Görüntü odadaki üç kişiyi de etkilemişti. Kadının yüzü kıpkırmızıydı. Genç yanaşma başını kaldırıp bakamıyordu. Terliyor, durmadan gözünün üstüne düşen saçını kaldırmaya çalışıyordu". Kendini kaybetmeyen yalnız değirmenciydi. Kedileri gözleyerek yemeğini yiyor, zaman zaman da karısıyla konuğuna bakıyordu sanki. Sonunda erkek kedi kararını verdi. Birden sıçradı ve dört ayak, dişinin üstüne çöktü. Dişlerini boynuna geçirip bütün gücüyle yüklendi. Yere yapışan dişi uzun bir çığlık attı, sonra kurtuldu erkek kediden. Sönmüş fırının üstüne fırlayıp denizden çıkarılmış balıklar gibi debelenmeye koyuldu. Ön ayaklarıyla boynunu kaşıyor, başını ılık duvara sürtüyordu. Değirmencinin karısıyla genç yanaşma yemeği unutmuşlardı. Ağızları açık, sesli sesli soluyarak bakıyorlardı birbirlerine. Kadın ellerini göğsüne götürüp memelerini sıktı. Kendinden geçmişti. Yanaşma, bir ona bakıyordu delice, bir de kediye. Dudaklarını yalıyor, yutkunuyordu durmadan.

Değirmenci yemeğini bitirdi, son bir bardak votkayı da devirdikten sonra, yarı sarhoş ayağa kalktı. Teneke kaşığı masadan kapıp genç yanaşmaya yaklaştı. Şaşkınlıkla bakıyordu genç adam değirmenciye. Kadın eteklerini kaldırdı, âteşi dürtüklemeye koyuldu. Değirmenci eğildi, yanaşmanın kulağına bir şeyler söyledi. Bir yeri yanmışcasına ayağa fırladı genç adam. Bir yandan da öyle şey yapmadığını anlatmaya çalışıyordu. Değirmenci, bu kez yüksek sesle karısının peşinden dolanıp dolanmadığını sordu. Yanaşma kızardı, cevap vermedi.

Değirmenci, odanın ortasında şişinerek dolanan erkek kediyi gösterip bir küfür savurdu. Bu kez yanaşma masadan kalktı, kapıya yürüdü. Değirmenci fırladı, araya girdi, bir eliyle gırtlağına yapışıp onu duvara itti. Dizini de karnına dayamıştı. Nefes alamayan ve ödü kopan zavallı genç, anlaşılmaz sözler söylüyordu. Değirmencinin karısı, kocasına saldırdı. Bağırıp hıçkırıyordu. Fırının üstünde içi geçen dişi kedi sıçrayarak uyanmış, korkan erkek kedi masanın altına kaçmıştı. Bir tekmede karısını yuvarlayan değirmenci bıçakla patatesin çürüklerini ayıklarcasına kaşığını genç çocuğun gözüne soktu, yuvasında çevirdi.

Kabuğundan çıkan yumurta sarısı gibi dışarı fırladı göz, parmaklarının arasından kayıp tahtaların üzerine yuvarlandı. Genç yanaşma haykırıyor, ama değirmenci gırtlağını bırakmıyordu. Kanlı kaşığı öbür göze de sokup onu da çıkardı aynı şekilde. Göz, bir an, incecik bir sinirle zavallının yanağı üstünde asılı kaldı. Sonunda, gömleğiyle pantolonunun üstünden yuvarlanıp yere düştü. Bu inanılmayacak olay birkaç saniye sürmüştü. Birden gözlerin hemen yuvalarına yerleştirilebileceği umudu doğdu içime. Değirmencinin karısı korkunç bir çığlıkla çocuklarının uyuduğu yan odaya koştu. Çocuklar da uyanmış haykırıyorlardı.

Yanaşma susuyordu şimdi. Elleriyle kapadı yüzünü. Parmaklarının arasından oluk gibi kan akıyor, kollarından süzülüp gömleğiyle pantolonuna iniyordu. Yerinden kımıldamayan köylü, onu ne hale soktuğunu bile düşünmeden pencereye itti. Zavallı çocuk tökezledi, masaya çarparak bağırdı. Değirmenci onu omuzlarından yakalamıştı. Kapıyı açtı ve avluya yuvarladı. Köpekler havlamaya başladılar. Oynamayan bakışlarıyla beni çeken, yuvalarından sökülüp alınmış yerdeki gözlere yaklaştım. Çekingen adımlarla kediler de yaklaşmışlardı gözlerin yanına. Yerdekileri bilyeye benzetip oynamaya başladılar iki et parçasıyla. Gaz lambasının ışığında, kendi gözlerinin bebekleri bile ufalmıştı. Ölü gözleri itiyor, kokluyor, yalıyor, birbirlerine dostça yuvarlıyorlardı. Yepyeni bir hayat kazanmıştı sanki bu gözler.

Değirmenci olmasa dayanamaz alırdım gözleri. Hâlâ gördüklerinden emindim. Onları cebimde gizler, zaman zaman çıkarıp kendiminkilerin üzerine koyup iki kez daha iyi görürdüm. Belki bu gözleri başımın arkasına da bağlayabilirdim. Bilmem nasıl, ardımda olup bitenleri bir yol bulup gösterirlerdi herhalde bana. Daha iyisi gözleri evde bırakırdım bir yere giderken. Dönüşümde, evde olup bitenleri anlatırlardı bana.

Kimbilir, belki kimseye yararlı olmak istemiyorlardı. İsteseler kedilerin pençesinden kurtulup kapının altından kaçabilirlerdi. Tarlalarda, ormanlarda, göllerde gezer, kuşlar gibi özgür, çevrelerinde olup bitenlere bakarlardı. Özgür olduklarından hiç ölmeyecek, kolayca gizlenip insanları gözleyebileceklerdi.

Kapıyı yavaşça kapatıp gözleri ele geçirmeye karar verdim. Ama değirmenci iki kedinin oyununa kızmıştı. Onları tekmeyle kovup iki gözü de ayaklarıyla ezdi. Kaim tabanın altında bir şey çıtırdadı.

Yerde beyazımsı bir pelte kalmıştı şimdi. Bir hazine yitirmenin üzüntüsü içindeydim. Bana dikkat bile etmeyen değirmenci iskemlesine çöktü, yavaş yavaş, sallanarak uyudu.

Gürültüsüz kalktım, kanlı kaşığı yerden aldım, safrayı toplayıp odayı düzene koydum. Değirmencinin evinde yapmam gereken işlerden biri de buydu. Yeri süpürürken ezik gözlere dokunmadım. Onları ne yapacağımı bilemiyordum. Sonunda onları da faraşa itip sobanın içine attım. Ertesi sabah erkenden uyandım. Alt kattan değirmenciyle karısının horultuları geliyordu. Bir torba yiyecek hazırladım kendime. "kornet'ime korları doldurdum, köpeği de bir parça sosisle atlatıp değirmenden kaçtım.

Ahırın hemen yanındaki duvarın ardından genç yanaşmayı gördüm. Geceyi burada geçirmişti. Önce hiç durmadan, önünden geçmeyi düşündüm. Sonra kör olduğunu hatırladım. Dün geceki olayın etkisinde olmalıydı. Başını elleri arasına almış, inleyip hıçkırıyordu. Yüzünde, ellerinde ve gömleğindeki kan kurumuş, kabuklaşmıştı. Onunla konuşmak istedim, gözlerinin ne olduğunu soracaktım. Onları artık unutması gerektiğini, değirmencinin gözleri ezdiğini nasıl söyleyebilirdim zavallıya. Çok üzülmüştüm bu haline. Kör olunca hayat boyu gördüklerini de unutur muydu acaba insan? Düş bile göremezdi belki o zaman. Eğer kör kişi, belleğinin gözlerini de yitirmişse bu iş o kadar önemli sayılmazdı. Dünya her yerde birdi nasılsa. Hayvanlar ve bitkiler gibi insanlar birbirlerinden ayrılıyordu şüphesiz. Ama yıllar boyu onları görüp tanıdıktan sonra nasıl oldukları kestirilirdi. Ben yedi yıl yaşamıştım, yine de bir sürü şey biliyordum. Gecenin karanlığında bile, eksiksiz hatırlıyordum ufacık ayrıntıları. Zavallı kör yanaşma, yepyeni bizimkilerden çok daha güzel bir dünya bulacaktı belki.

Köyden gelen sesler duydum. Değirmencinin uyanmasından korkarak yola düştüm. Zaman zaman gözlerimi yokluyor, dikkatle yürüyordum. Gözlerin yüze pek cılız köklerle bağlandığını biliyordum artık. İnsan eğildi mi, elma ağacındaki elmalar gibi sarkiyor, düşebiliyorlardı baş eğip çitleri aşmamaya yemin ettim. Ama ilk denemede ayağım takıldı, düştüm. Hemen elimi yüzüme götürdüm. Gözlerimi yitirmediğimi anlamak, emin olmak istiyordum. Her zamanki gibi açılıp açılmadıklarına da baktım. Sonra dupduru gökyüzünde kekliklerin, ardıç kuşlarının uçuşmalarını neşe içinde gözledim. Çok hızlı uçuşuyorlardı ama bakışlarımla izleyebiliyordum onları. Yağmur damlalarından hafif, bulutların ardında yok olmadan geçebiliyordum bile onları. Her gördüğümü hatırlayacağıma söz verdim. Günün birinde gözlerimi çıkarırlarsa, hayatımın sonuna kadar bütün bu görüntüleri belleğimde saklayacaktım.

BÖLÜM V

Lekh kuş yakalar, komşu köylerde satardı. Çevrede benzeri yoktu. Hep tek başına çalışmıştı. Çok, küçük, zayıf ve hafif olduğum için beni yanına aldı. İşim, Lekh'in erişemediği yerlere ağ kurmaktı. Onun erişemediği yerler de, ince dalların uçları, deve dikeni ve ısırganların ortası, bataklıkların arasında kalan adacıklardı.

Lekh'in ailesi, basit serçeden, saygıdeğer baykuşa kadar kulübesini dolduran bir yığın kuştu. Kuşa karşılık köylüler ona çiftlik ürünleri verirlerdi. Süt, tereyağ, ekşi kaymak, peynir, ekmek, sosis, votka ve meyve. Bir şeyimiz eksik değildi, giysilerimiz bile vardı. Bütün bu yiyecekleri komşu köylerden getirir, kafeslere yerleştirdiği kuşları oralarda seslerinin güzelliği ve tüylerinin eşsizliğini överek satardı.

Yüzü sivilce ve çille kaplıydı. Çiftçiler, kırlangıç yuvasından yumurta çalanların yüzünde böyle izler belirdiğini söylerlerdi hep. Lekh ise, gençliğinde ateşe çok tükürdüğünü söyler; ondan bu hale geldiğine inanırdı. Bir halk yazarı olan babası papazlığı seçmesini istemişti. Ama onu ormana çeken bir şey vardı. Kuşların yaşayışlarına büyük ilgi duyuyor, onların peşinden uçamadığı için mutsuz oluyordu. Bir gün baba evinden kaçarak köy köy, orman orman gezip yalnız bir yabani kuş gibi yaşamaya koyuldu. Tarla kuşuyla bıldırcının şaşırtıcı yaşayışlarını inceliyor, guguk kuşunun

kaygısız, saksağanın boğuk sesini, baykuşun haykırışını taklit edebiliyordu. Şakrak kuşunun aşk hayatını, dişisi kaçan su yelvesinin boş yuvanın çevresinde uçuşup geçirdiği kıskançlık krizlerini, kuluçkadaki yumurtalarının yumurcaklar tarafından yağma edildiğini gören kırlangıcın üzüntüsünü bilirdi. Atmacanın uçuşunu ayrıntılarına kadar incelemişti. Leyleklerin sabırla kurbağa avlamalarına hayrandı. Bülbülün dem çekmesindeki eşsizliğe inanmıştı.

Gençliğini kuşlar ve ormanlar arasında geçiren Lekh'in saçları dökülmüş, dişleri çürümeye başlamıştı artık. Yüzü iyiden iyiye buruşmuştu. Gözleri de bozuluyordu. Elleriyle yaptığı kulübesine yerleşmişti. Kulübenin ufacık bir köşesini kendisine ayırmıştı. Geri kalan her yer kuş kafesleriyle doluydu. Bu kafeslerden birinin dibine de beni yerleştirdi. Lekh, bana sık sık kuşlardan söz eder, büyük bir doyumsuzlukla dinlerdim onu. Leyleklerin, Saint-Joseph yortusunda oraya geldiklerini, Lekh'den öğrendim. Kurbağaların çamura gömüldükleri Saint-Barthelemy yortusuna kadar kalırlar, onların sesi kesilince leylekler de avdan vazgeçip o bölgeden ayrılırlardı.

Ustam, leylekler için önceden yuva yapabilen tek adamdı yörede. Onun hazırladığı yuvayı leyleklerin beğenmediği görülmemişti. Bu işi pahalıya yapar, ancak çok zengin çiftler bu işte ondan faydalanabilirlerdi. Böyle bir yuva yapmak da işti hani. Seçilen dama Lekh bir tahta ızgara yerleştirirdi. Bu yuvanın iskeletiydi. Rüzgârın yuvayı bozmaması için bu ızgarayı hep batıya çevirir, sonra deliklerine uzun çiviler dikerdi. Bu çivilerin arasına leylekler, toplayacakları çalı çırpıyı ve samanı öreceklerdi. Leyleklerin gelişine yakın, dikkatlerini çekmek için, yuvanın üstüne bir kırmızı bez asardı. Yılın ilk leyleğini, havada görene uğur getirirmiş. Tersine ilk leyleği otururken gören bütün yılı mutsuzluk ve felaket içinde geçirirmiş.

Günahkâr kişilerin yaşadığı, ya da içinde cinayet işlenmiş evlerin damına leylek konduğu görülmezmiş.

Garip kuşlardı leylekler. Günün birinde, yuvasını düzeltmeye kalkınca dişi leyleğin kendisine nasıl saldırdığını anlatmıştı Lekh. O da öcünü, kuluçkaya yatan leyleğin yumurtaları arasına bir kaz yumurtası koymakla almıştı. Yavrular yumurtadan çıkınca erkek ve dişi leylek bu garip yaratığa şaşkınlıkla bakmışlardı. Kısa, çarpık bacaklı, biçimsiz bir şeydi yavrularından biri. Yamyassı bir gagası vardı. Dişisinin kendisini aldattığına inanan baba leylek yavruyu öldürmeye

kalkıştı. Dişi leylekse küçüğü kurtarmak gerektiğine inanmıştı. Erkeğinin elinden kurtarmak için damdan avludaki samanların arasına yuvarlamıştı zavallıyı. Bununla aile kavgası sona ermişe benziyordu. Ama göç çağı gelince, leylekler toplanıp görüştüler. Uzun süren tartışmalardan sonra, dişinin kocasını aldattığı, onunla birlikte gelemeyeceği kararlaştı. Ardından da kararın uygulanışına geçildi. Leylekler havalanmadan erkeğini aldattığına inanılan dişi, gaga ve kanat vuruşlarıyla öldürüldü. Erkeğiyle birlikte yaşadığı damın altında bulundu ölüsü. Yanında çirkin bir yavru, iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Kırlangıçların yaşayışı da ilgi çekiciydi. İlkbahar ve sevinç habercisiydi bu kuşlar. Sonbaharla birlikte insanların dünyasından uzaklaşır, yorgun ve uykulu, uzaklardaki bataklıklara gider, sazların üstüne tüneyip uykuya dalarlardı. Ağırlığıyla saz bükülüp tepe üstü suya düşünceye kadar kuşun orada uyuduğunu anlatırdı Lekh. Kırlangıçlar bütün kışı, suyun dibindeki buzdan barınaklarında geçirirlerdi herhalde.

Guguk kuşunun bağırtısı da anlam doluydu. Yeni mevsimde onun sesini ilk duyan, cebindeki bütün bozuk paraları sallamalı, sonra

oturup parasını saymalıydı. Bütün mevsim boyunca, hiç olmazsa aynı para elinde kalacaktı. Hırsızlar da, guguk kuşunun sesini ilk duydukları ana dikkat etmeliydiler. Eğer ağaçlar yapraksızken duymuşlars'a, bütün kötü niyetli hırsızlıkları boşa gidecekti.

Lekh'in guguk kuşuna özel bir sevgisi vardı. Onların, kuşa çevrilen soylu kişiler olduğuna, eski biçimlerine dönebilmek için Tanrı'ya boşuna yalvardıklarına inanırdı. Yavrularını yetiştirmeleri de, soylu geçmişlerinin başlıca belirtisiydi. Gerçekten yavrularıyla hiç ilgilenmezdi guguk kuşu. Dişisiyle birlikte ormanda uçuşurken, yavrularının bakımı ve beslenmeleriyle ilgilenen bir kuyruksallayan ailesi tutardı kendine.

Ustam, yarasadan iğrenir, yarı kuş yarı fare, melez bir yaratık olduğunu söylerdi hep. Bu şeytanın yaratığı durmadan yeni kurbanlar peşinde koşardı. İnsanların saçına yapışıp beyinlerine suçlu istekler aşılardı hep. Ama yarasanın da bir faydası vardı. Günün birinde Lekh, ağıyla tavanarasında bir yarasa yakaladı ve onu, kulübesinin yakınındaki bir karınca yuvasının üstüne koydu. Ertesi sabah yuvanın üstünde küçük ve beyaz bir kemik yığını kalmıştı. Lekh dikkatle topladı bunları, göğüs kemiğini ayırarak boynuna taktı. Geri kalanları da havanda ezip toz haline getirdi, bir bardak dolusu votkada eriterek bunu sevdiği kadına içirdi. Cinsel istekleri arttırıyordu bu içki.

Lekh bana, bütün insanların kuşlarla ilgilenmesi ve davranışlarından anlam çıkarması gerektiğini öğretmişti. Örneğin, gökyüzünün kana boyandığı gurub zamanı çeşit çeşit kuşun uçuştuğu görülürse, kötü ruhların bunlara binip lanetli ruhları kovaladıkları anlaşılmalıydı. Bir tarlada, karga, kuzgun ve alakargaların toplaştığı görülürse, şeytanın desteklediği bu toplantı,

diğer kuşlara duydukları nefreti perçinlemek amacıyla yapılıyor demektir. Ak kanatlı kuzgunların görünüşü kasırganın ilkbaharda olacağının, yere sürtünürcesine uçan yaban kazları ise yağmurlu bir yaz ve kötü ürün habercisiydi.

Sabah karanlığı, kuşlar daha yuvalarında uyurken, Lekh' le birlikte onları aramaya çıkardık. O gürültü yapmadan önden gider, çalıların, bodur ağaçların üzerinden atlardı. Ben de ardından gelirdim. Gün ışığı ormanın derinliklerini ve tarlaları aydınlatmaya başladığında, bir gün önce kurduğumuz kapanlara tutulan kuşları toplardık. Lekh onları dikkatle tuzaktan kurtarır, bazen tatlı, bazen okşayıcı konuşur, zaman zaman da ölümle tehdit ederdi. Omzuna astığı çantaya kuşları doldurur, zavallılar orada, yorgunluktan bitkin düşene kadar bağrışıp gürültü ederlerdi. Her yeni tutsak, hareketin başlamasına yol açar, çanta Lekh'in sırtında oynar dururdu. Tutsağın ailesi ve dostları tepemizde dolanır, bize küfrederlerdi. Kuşçu da başını kaldırır, cevap verirdi onlara. İşi uzattılar mı, Lekh çantasını yere bırakır, sapanına yerleştirdiği taşı tepelerine yollardı. Hedefini şaştığını görmedim. Her atışta bir kuş düşer, ölüsüne dönüp bakmadan yolumuza giderdik.

Öğlen olunca Lekh'in adımları sıklaşır, ikide bir terleyen alnını silerdi. Günün en önemli anıydı bu. Çevrede "Deli Ludmilla" denen kadın, yalnız ikisinin bildiği bir açıklıkta beklerdi onu. Ardından koşturur, kuş dolu çantayı ben taşırdım.

Orman, ilerledikçe daha ürkütücü ve tehlikeli olurdu. Akçaağaçların parlak ve kara yılan rengi gövdeleri bulutlara yükselirdi. Lekh'e göre, insan soyunun doğuşuna tanıklık eden zırhlı ıhlamurlar külrengi yosunla kaplı hantal gövdeleriyle dikilip dururlardı. Meşe dalları ise aç kuş boyunları gibi uzanır, gökyüzünü karartır, çam ve kavaklar gölgede kalırdı.

Lekh zaman zaman durup, çürüyen kabuklardaki izleri, budakları, çatlaklardan gövdelerinin beyazlığı görünen ceviz ağaçlarını incelerdi. İnce gövdeli, sık yapraklı tomurcuklu dallarını yerlere kadar eğen kayınağaçlarının arasından geçerdik. Ormandaki bütün kuşlar ince yaprak perdesi arasından bizi görüp tünedikleri dallardan, kanat çırparak kaçarlardı. Onların sesi, üstümüze hareketli ve parıltılı bir bulut gibi çöken arıların vızıltısına karışırdı. Elleriyle yüzünü koruyan Lekh, daha sık bir ağaçlığa kaçar, kuş dolu çantayla tuzakları koyduğumuz sepeti düşürmemeye çalışarak peşinden koşar, kızgın ve saldırgan arı sürüsünü dağıtmak için de ellerimi çapardım. Deli Ludmilla beni ürküten, ortadan çok uzun boylu, genç ve iri bir kadındı.

Uzun ve bakımsız saçları omuzlarına dökülürdü. Göğüsleri iri, baldırları adaleliydi. Yazın, rengi atmış kaba bir kumaşı sırtına geçirir, bu kez ne göğüslerini ne de bacaklarının arasından fışkıran kızıl kılları gizleyebilirdi. O çevrenin gençleri, Ludmilla razı geldikçe, kadınla nasıl oynaştıklarını anlatmaktan büyük haz duyarlardı. Köyün kadınları birkaç kez onu yakalamaya kalkışmışlardı. Ama Lekh'in gururla söylediği gibi, Ludmilla pupa yelken gider, istemezse onu kimse yakalayamazdı. Yerinde duramayan sığırcık gibi çalıları aşıp gözden kaybolur, ancak tehlike geçtikten sonra çıkardı ortaya. İninin nerede olduğunu bilen yoktu. Gün doğarken orak omzunda tarlanın yolunu tutan köylüler, uzaktan kendilerine işaret eden Ludmilla'yı görürlerdi. Durup, bütün bir günün yorgunluğunu yüklenmişçesine ellerini, kollarını sallarlardı ona. Elde çapa ve tırpan, onları izleyen annelerle karıların haykırışları erkekleri kendine getirebilirdi. Çoğu zaman köpeklerini Ludmilla'nın üzerine salarlardı bu kadınlar. Ama en azgın çoban köpeği bile, onun tatlılığına teslim olurdu.

O günden sonra, Ludmilla, kendine bağladığı köpeği tasmasından tutup gezdirirken görülür, öteki köpekler, kuyruklarını kısıp kaçarlardı. Bazıları Ludmilla'nın, bu köpekle yaşadığı inanandaydılar. Sivri kulaklı, gövdesi kılla kaplı, dört ayak yürüyen bir sürü çocuk doğuracağına inananlar da vardı. Ludmilla hakkında böyle şeyler söylemezdi hiç Lekh. Gençliğinde kilisenin koro şefinin oğluyla evlendirilmek istediklerini anlatmıştı yalnız. Çirkinliği ve gaddarlığıyla ün salan genç adamı istemeyince damat adayı çılgına dönmüş, köyden uzak bir ağaçlığa kaçırıp bir sürü sarhoş köylüyü genç kızın üzerinden geçirmişti. Köylüler Ludmilla'yı öldü sanıp bırakmışlar, bu olay genç kadının usunu, bir daha geri gelmemek üzere başından almıştı. Köylülerin ona "Deli" demeleri bu yüzdendi.

Ormanda yaşar, köylüleri koruluklara çekip öylesine zevklendirirdi ki, şişko ve pis kokulu karılarını görmeye bile dayanamazlardı o günden sonra. Hiçbir erkek doyuramazdı onu. Birbiri ardından, sürüyle adam gerekliydi ona. Yine de Lekh'in büyük aşkıydı Ludmilla. Onun için dokunaklı şarkılar besteler, Ludmilla'yı, uzak ülkelerden gelmiş, güçlü ve özgür, bütün öteki yaratıklardan daha güzel ve garip renkli çarpıcı bir kuşa benzetirdi. Lekh'e göre, insanların dünyasına meydan okuyan gizli bir dünyadan, her şeyin bolluk, özgürlük ve çoğalmaya dayandığı hayat, ölüm ve yeniden doğuşun sonsuz sürüp gittiği ilkel ve Tanrısız bir dünyadandı.

Her gün, Lekh'le birlikte, Ludmilla'ya rastlama umuduyla ormanın yolunu tutardık. Ormanın ağzında Lekh baykuş gibi öter, yüksek otların arasından, saçları kantaron ve gelinciklerle dolu Deli Ludmilla bitiverirdi. Lekh ona koşar, aynı kökten yükselen iki genç ağaç gibi, ayakta sallanarak uzun uzun öpüşürlerdi. Eğreltiotu kümelerinin ardına gizlenip yaprakların arasından gözlerdim onları. Bu ani duraklamanın şaşırttığı kuşlar çantada ötüşmeye koyulur, kanat

çırpar ve didişirlerdi. Kadınla erkekse içtenlikle birbirlerinin saçlarını, gözlerini öperler, yanaklarını yanaklarına sürterlerdi. Birbirlerine değen iki gövdeden saçılan koku onları sarhoş eder, okşamalar daha belirgin hal alırdı. Lekh, nasırlı koca ellerini kadının kollarında gezdirdi. Sonra, ormanın meraklı kuşlarından onları gizleyen yüksek otların arasına gömülür, gövdelerinin hareketleriyle otlar da oynar dururdu.

Lekh'in kolları arasında yatarken Ludmilla ona hayatını, çektiği, acıları anlatır, kimseye boyun eğmemiş duyarlığının düğüm noktalarıyla dönemeçlerini açıklar, yarım kalmış usunun gezindiği karışık yolları öğretirdi.

Hava sıcaktı. Ağaç tepelerini bile oynatacak bir damla rüzgâr yoktu. Çekirgelerle yusufçuklar hışır hışır öter,-güneşin altında kızan eğreltiotları üzerinde görünmez rüzgârın ittiği bir kelebek dolaşır, ağaçkakanların ve guguk kuşlarının sesi kesilirdi. Onların sesiyle kendime gelene kadar uyurdum. Yerden yükselen bir bitki gibi doğrulurdu çift. Birbirlerine sarılmış, anlayamadığım sözler mırıldanırlardı. Deli Ludmilla elini sallayarak ayrılır, dudaklarında garip bir gülümseme, başını ikide bir ona çevirip ağır ağır bana doğru gelirdi Lekh.

Dönüşte birkaç tuzak daha kurardık. Ama Lekh, yorgun ve düşünceli olurdu çoğunlukla. Karanlık çöküp kuşlar uyuyunca neşesi yeniden yerine gelirdi. Artık durmadan Ludmilla'yı anlatırdı bana. Kendi kendine güler, sonra gözlerini kapardı. İçeri çökük, sivilceli ve çilli yanaklarına biraz renk gelirdi o zaman.

Bazen günler geçer, Ludmilla görünmezdi. O zaman büyük bir kızgınlık, gizliden gizliye kemirirdi Lekh'in içini. Gözlerini kuşlara diker, saatler boyunca kendi kendine homurdanırdı. Uzun uzun ve

günlerce düşündükten sonra en güzel kuşlardan birini seçerdi. Kuşu bileğine bağladıktan sonra, bir sürü garip şeyi birbirine karıştırıp kokulu bir boya elde eder, değişik renklerde, kutu kutu hazırlardı bu boyadan. Sonra kuşun başını, kanatlarını, boynunu ebemkuşağı renkleriyle bezer, tüylerine bir demet yabani çiçeğin gözkamaştırıcı parlaklığını verirdi.

Sonra ormanın içlerine yürürdük birlikte. Epey ilerledikten sonra Lekh durur, kuşu bileğinden çözüp bana verir ve ayaklarından tutarak sallamamı isterdi. Boyalı kuş söylenir durur, bağrışma gelen bir sürü kuş, tepemizde dönmeye başlardı. Onlara ulaşmak isteyen tutsak debelenir, bütün gücüyle öter, boyalı boynunun içinde kalbi delice atardı. Tepemizde yeteri kadar kuş toplandığına inanırsa, Lekh, bir işaretle tutsağı koyvermemi isterdi. Bulutların üstündeki küçük ebemkuşağı, mutlu ve özgür, yükselip kardeşlerinin gürültücü sürüsüne katılırdı. Diğerleri bir süre şaşkın bakarken benzerini görmedikleri kuş, boşu boşuna kendilerinden biri olduğuna onları inandırmaya çalışırdı. Parlak renklerin iyice şaşırttığı kuşlar onu kuşkuyla inceler, sonra birbiri ardından saldırıp boyalı tüylerini gagalayıp yolmaya koyulurlardı. Tüysüz ve kan içinde kalan zavallı kuş havada duramaz, düşerdi. Aynı sahne sık sık tekrarlanır, kurbanlarımızı hep ölü bulurduk. Gövdelerindeki gaga izleriyle yaraları dikkatle yayar, renkli kanatlardan sızan ve boyaya karışan kan, kuşçunun eline bulaşırdı. Ama Deli Ludmilla gelmezdi bir türlü. Hayal kırıklığına uğramış somurtuk Lekh, kuşları birer birer kafesten çıkarıp boyar, acımasız, benzerlerine teslim ederdi onları. Günün birinde kocaman bir karga yakaladı, kanatlarını kırmızıya, boynunu maviye, kuyruğunu da yeşile boyadı. Bir karga sürüsünün kulübemizin üstünden geçtiğini görünce koyverdi kurbanını. Aralarına karışır karışmaz amansız bir savaş başladı. Dört yandan sahtekârın üzerine saldırdılar. Siyah, kırmızı, mavi ve yeşil tüyler

uçuştu havada. Kargalar yükselmeye başlamıştı, birden kurbanımızın döne döne tarlalara düştüğünü gördük. Kuş yaşıyordu hâlâ. Gagasını açıp kapıyor, kanatlarını oynatmaya çalışıyordu boşu boşuna. Kardeşleri gözlerini oymuşlardı. Kan oluk gibi akıyordu tüylerinin üstünden. Yapışkan çamurdan kurtulup doğrulmak için son hareketi de yaptı, artık gücü kalmamıştı.

Lekh sararıp soluyordu. Günlerce kulübeden çıkmıyor, kendi yaptığı votkayı içiyor, Ludmilla'ya dokunaklı aşk şarkıları besteliyordu. Zaman zaman yatağına uzanıp eline aldığı sopayla toprağa bir şeyler çiziyordu. Yavaş yavaş çizdiği resim biçimine giriyor, uzun saçlı iri göğüslü bir kadın belirmeye başlıyordu.

Boyanıp salıverilecek kuş kalmayınca, Lekh, cepte votka şişesi yola düştü. Bataklıkta boğulmasından korktuğum için zaman zaman izliyordum onu. Şarkı söylüyor, kışın yoğun sisini andıran kalın ve kederli sesi bataklıkların üstüne yayıyordu üzüntüsünü. Şarkı, göç eden kuşlara yükseliyor, sonra ormanın başdöndürücü derinliklerine gömülüyordu. Köylüler, açıktan açığa alay ediyorlardı onunla. Deli Ludmilla onu öylesine büyüleyip yakmıştı ki usunu almıştı başından. Bu sözler Lekh'i kızdırıyor, lanet yağdırıyordu köylülerin üzerine. Tepelerine sürüyle kuş salıp gözlerini oydurmakla korkutuyordu onları. Günün birinde bana saldırıp suratıma vurdu.

"Sensin Ludmilla'yı uzaklaştıran", diyordu. "Çingene gözlerin korkutuyor onu!"

Hastalandı, iki gün yataktan çıkmadı. Ayağa kalkabildiğinde çantasını hazırladı, bir somun alıp daldı ormana. Haftalar geçti, Lekh'in söylediği gibi tuzak kuruyordum. Ama rüzgârın ağaçlara sürüklediği saydam örümcek ağları geçiyordu elime çok zaman. Leyleklerle kırlangıçlar çoktan gitmişlerdi. Öteki hayvanlar da

ayrılıyorlardı ormandan. Yılanlarla kertenkeleler ürüyorlardı yalnız. Kafeslerinde hareketsiz duran kuşlar tüylerini kabartıyorlardı. Kanatları aklaşmaya başlamıştı. O gün gökyüzü iyice kararmıştı. Kuştüyü yatakları andıran garip biçimli bulutlar ufku kaplamış, güneşin ölgün ışığını iyice gölgelemişlerdi. Tarlaları kasıp kavuran, otları eğen rüzgâr damların çürümüş samanlarını kulübelerin çevresinde uçuruyordu. Kayıtsız kuşların gezindiği ormanda, şimdi fırtına, solgun sazları parçalıyor, bitkilerin yapraklarını koparıp savuruyordu.

Birden, yanında iri köpeğiyle Ludmilla göründü. Yürüyüşü garipti. Lekh'in nerede olduğunu sordu, günlerce önce gittiğini öğrenince gülmeye başladı. Sonra hıçkırdı. Kuşlarla köpeğin meraklı bakışları önünde kulübeyi arşınlıyordu. Lekh'in eski kasketini buldu, yüzüne bastırıp ağlamaya başladı. Birden kasketi yere atıp üstünde tepindi. Yatağın altında, Lekh'in unuttuğu bir şişe buldu ve dikti. Sonra kaçamak bakışlarla ardından gelmemi söyledi. Kaçmaya niyetlenince de köpeği üstüme saldı.

Mezarlığın yanında otlak başlıyordu. Biraz ilerde inekler otluyor, yaktıkları ateşin çevresine toplanan genç çobanlar ısınmaya çalışıyordu. Onlarla karşılaşmamak için mezarlığın içinden geçip duvardan atlamak gerekliydi. Duvarın öbür yanında kimse bizi görmezdi. Ludmilla köpeğini bir ağaca bağladı, beni kayışla korkutup pantolonumu çıkarmamı söyledi. O da elbisesini sırtından atıp beni kendine çekti. Debelenmeme aldırmadan yere yıktı ve bacaklarının arasına uzattı. Kaçıp kurtulmaya kalkınca sırtıma vurdu. Çobanlar sesimi duymuşlardı. Onların geldiğini görünce bacaklarını iyice açtı Ludmilla. Gözleriyle kadını yiyerek yaklaştılar. İçlerinden ikisi pantolonlarını çözdü. Diğerleri kararsızdı. Kimsenin bana aldırdığı

yoktu. Karnına koca bir taş yiyen köpek yere yatmış durmadan havlıyor, bir yandan da yarasını yalıyordu.

Çobanların en irisi kadının üstüne yattı. Ludmilla altında debelenmeye koyuldu. Zevkten ürperip inliyor, kolları ve bacaklarıyla çobana sarılıyordu. Yanlarına çöken öbür çobanlar, onları seyrederken alay ediyorlardı. Tırmık ve kürekleri kapan bir sürü köylü kadın belirdi mezarlık duvarının ardında. En gençleri başa geçmiş, kollarını sallayarak bağırarak yürüyorlardı. Pantolonlarını toplayan çobanlar kaçacaklarına, ümitsizce çırpman Ludmilla'nın üzerine çullandılar.

Köpek homurdanıp saldırıyor, ama ipi çözemiyordu bir türlü. Mezarlık duvarının dibine sindim. Koşarak gelen Lekh'i gördüm o sıra. Köye dönüp olanı biteni öğrenmiş olmalıydı. Çobanlar, duvarın üstünden atlayıp kaçtılar. Ama Ludmilla doğrulamadan, kadınlar üzerine çullandı bu kez. Yorgunluktan hızlı koşamayan Lekh epey uzaktaydı. Sallanarak geliyordu. Birkaç kez tökezlediğini gördüm. Kızgın köylü kadınlar Ludmilla'yı yere mıhlamışlar, kimi kollarının kimi de bacaklarının üstüne çökmüştü. Tırmıklarıyla vuruyor, tırnaklarıyla karnının derisini yarıyor, yüzüne tükürüp saçlarını yoluyorlardı. Lekh aralarına girecek oldu, başına tırmık saplarıyla vurup sersemlettiler onu. Birkaçı da yere yatırıp üstüne çıktı. Sonra kürekle vura vura köpeği öldürdüler. Duvarın üstünde rahat rahat oturan çobanlar da bu amansız kırımı gözlüyorlardı.

Mezarların arasına kaçıp gizlenmeye hazırlandım. Hortlaklarla vampirlerden çok korkan köylüler, nasıl olsa mezarlığa kadar peşimden gelemezlerdi. Deli Ludmilla kan içinde yüzüyordu. Bütün vücudu çürüklerle kaplıydı. Acıyla haykırıyor, doğrulmaya, canavarların elinden kurtulmaya çalışıyordu boşu boşuna. İçlerinden

biri, elinde hayvan sidiğiyle dolu bir şişeyle doğruldu. Arkadaşlarının neşeli çığlıklarıyla kahkahaları arasında Ludmilla'nın bacakları arasına diz çöktü, şişeyi iki bacağının arasına soktu. Deli, hayvan gibi böğürdü. Bir başka kadın, bütün gücüyle şişenin dibine tekme attı, şişe Ludmüla'nın içinde kırıldı. Hepsi onu çiğnemek istiyordu, sonuncu kadın da çekilip gittiğinde Ludmüla ölmüştü.

Kızgınlıkları geçen kadınlar, gevezelik ederek köye dönüyorlardı. Yüzü kan çanağına dönen Lekh doğruldu. Birkaç diş tükürdü ağzından. Ayakta duramıyordu, hıçkırarak sevgilisinin üstüne kapandı. İşkence çeken vücudu okşadı, haç çıkarıp şiş dudakları arasından bir şeyler mırıldandı. Duvarın üstüne büzülmüş, titriyordum. Kımıldanacak gücüm yoktu. Hava kararmaya başlamıştı. Bütün günahlarının bağışlanmasını dileyen Deli Ludmilla'nın serseri ruhunun çevresinde fısıldaşan ölüleri duyuyordum. Ay çıktı. Donuk ışığı, yere diz çöken adamla ölünün sarı saçlarını, belli belirsiz aydınlatıyordu.

Sık sık kesilen, kâbuslu bir uykuya daldım. Rüzgâr mezar taşlarına yükleniyor, çürümüş yapraklan taştan haçların üstüne sürüyordu. Kötü ruhlar inliyor, onların sesine köyden gelen köpek havlamaları karışıyordu. Uyandığımda, Lekh hâlâ Ludmilla'nın ölüsü önünde diz çöküp yere kapanmış hıçkırıklarla titriyordu. Kulübeye dönemeyecek kadar üzgündüm. Gitmeye karar verdim. Tepemizde, dört yandan uçup gelmiş bir sürü yırtıcı kuş dönüp duruyordu.

BÖLÜM VI

Dülger ve karısı, kara saçlarımın, çiftliklerinin üzerine bütün yıldırımları çekeceğine inanmışlardı. Kuru, yakıcı yaz gecelerinde, kemik bir tarakla Dülger saçımı tararken, kafamdan mavimsi sarı kıvılcımlar çıktığını söyler, bunlara "şeytan biti" derdi.

Bu köyde, sıcaklığın ardından beklenmedik anlarda sık sık fırtına patlayıveriyor, yangın çıkıyor, yıldırım insanlarla hayvanları öldürüyordu. Yangınları söndürdükleri de yoktu köylülerin; tanrı yıldırımlarını üstlerine salmıştı. İnsan gücü onunla baş edemezdi. Söylentiye göre yıldırım, evleri delip geçerek toprağın derinliklerine dalıyor, orada yedi yıl bekleyip iyice güçlendikten sonra aynı yere yeni ateş yumaklarını çekiyordu. Yıldırım düşen bir evden alınan en ufak şeyde yıldırımı yeniden çekebilecek bir güç vardı.

Güneş batıp mumlarla gaz lambalarının cılız ışığı kulübelerin pencerelerinde belirdiğinde, çoğu zaman, saman damların üstündeki gökyüzü iri bulutlarla dolardı. Ses çıkarmadan, korkulu bakışlarla camdan dışarı bakan köylüler uzaktan uzağa duyulan gökgürültülerini dinlerlerdi. Çini sobaların önüne çökmüş yaşlı kadınlar dualarını keser, şeytanın lanetli seçimini kime yönelteceğini, ateşin, felaketin, ölümün ve sakatlığın kimin üstüne çökeceğini konuşurlar, bahse girerlerdi. Köylüler için kapı gıcırtısı, fırtınanın eğdiği ağaçların çıkardığı ses, rüzgârın ıslığı, yıllar önce ölmüş

günahkârların lanetlemelerinden başka şey değildi. Cehennem ateşinde ağır ağır yanar, vaftiz edilmeden ölen çocukların yanı sıra, başıboş gezerlerdi.

Böyle günlerde Dülger sırtına kaim bir ceket alır, haç çıkara çıkara ayak bileğime bir zincir geçirir, zincirin bir ucunu da, kullanılmayan eski ve ağır bir koşum takımına bağlardı. Gökyüzüne ikide bir ışıklar çizen şimşeklerle fırtınanın gürültüsü arasında beni arabasına bindirir, öküzlerini kamçılayarak beni köyden ve ağaçlıklardan uzak bir tarlaya götürüp bırakırdı. Zincir ve koşum takımı yüzünden kendi kendime köye dönemeyeceğimi bilirdi. Uzaklaşan arabanın sesini dinleyerek tek başına, korku içinde beklerdim. İki yanıma yıldırım düşer, uzaklardaki kulübeleri bir an aydınlatıp yeniden karanlığa gömerdi.

Zaman zaman durulurdu ortalık. Bitkilerle hayvanların yaşayışı sanki durur, yine de ıssız tarlalarla ağaçların iniltisini, çayırların ürpertisini duyardım. Komşu ormandan öcüler, sürünerek bana yaklaşır, dumanı tüten bataklıklardan çıkan saydam zebaniler hışırtıyla geçer, gulyabaniler kemik takırtısı içinde birbirine toslardı. Kemikli ellerini üzerimde duyar, kanatlarının ve nefeslerinin buz gibi okşayışıyla ürperirdim. Bir şey düşünemez, çamurlu sularda yuvarlanalak zincirle ayağıma bağlı ağır koşum takımını sürüklerdim ardım sıra.

Tepede asılı Tanrı'nın kendisi bile, görüntüyü ebedî saatiyle ayarlardı. Onunla aramıza gece, bütün karanlıklarıyla çökerdi. Karanlık elle tutulacak gibiydi sanki. Yüzüme ve gövdeme bulaşan pıhtılaşmış kan gibiydi, dokunabilirdim. İçerdim. Gövdemdeki bütün deliklerden içime çekerdim. Çevremde yollar çizer, tarlayı dipsiz kuyuya benzetirdi. Aşılmaz dağlar yaratır, tepeleri düzler, vadilerle

ırmakları doldururdu. Kucakladığı gibi yutardı ormanları, köyleri, kiliseleri. Dünyanın ötesinden şeytan, kükürtlü şimşeklerini uçurur, bulutları delen gökgürültülerini salıverirdi. Her gökgürültüsü yeryüzünü temellerine kadar sarsar, buluttan tavanını yıkardı. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur ortalığı bir bataklığa benzetirdi. Kemik beyazlığmdaki ay, sabah olup da yerini solgun güneşe bırakınca, arabasına atlayan Dülger gelir, beni çiftliğe geri götürürdü.

Fırtınalı bir öğleden sonra adam hastalandı. Karısı başucundan ayrılmıyor, acı şuruplar içiriyordu ona. Beni evden uzaklaştırmak kimsenin aklına gelmedi. Ben de gittim, ahırdaki saman yığınının altına gizlendim. Birden bütün ahır korkunç bir gökgürültüsüyle sarsıldı, duvarlardan biri alev aldı. Reçineli tahtalar tutuşmuş koca bir ateş çıtırdayarak yanıyordu. Rüzgârın körüklediği kızgın homurtulu alevlerin kızıl dilleri az sonra çiftliği de yalamaya başladı. Tam bir şaşkınlık içinde, avluya fırladım. Karanlıkta, komşu kulübelerde oturanların itişip kakıştığını görüyordum. Bütün köy birbirine girmişti. Her yandan sesler geliyor, baltasını, tırmığını kapan Dülger'in kulübesine koşuyordu. Köpekler çılgınca havlıyor, çocuklarını göğüslerine bastıran kadınlar, yalazlı rüzgârın uçurduğu eteklerini toplamaya çalışıyorlardı. Yaşayan her şey dışarı uğramıştı. Korkudan böğüren inekler kuyruklarını dikmiş dört yana koşuyor bu arada tırmık ve balta saplarıyla durmadan dürtükleniyorlardı. Titrek ve cılız bacakları üzerinde güç duran buzağılar, boşuna analarının karnına yapışmak istiyorlardı. Yönünü şaşırmış bir sürü öküz, tahtaperdeleri yıkıp ahır kapılarını parçalayarak, başları önde saldırıyorlardı. Yangının çılgına çevirdiği tavuklar durmadan kanat çırpıyorlardı.

Uğursuz saçımın yıldırımı çektiğine inanmıştım. Kudurmuş kalabalığın beni öldüreceğini düşünerek, fırtınayla boğuşuyordum. Taşlara çarparak, su dolu çukurlara düşerek, yerlerde yuvarlanarak güç belâ ormana varabildim. Ormandan geçen demiryoluna ulaştığımda ortalık durulmuş, iri yağmur taneleri ağaçların yapraklarını dövmeye başlamıştı. Sık ağaçların akma sokulup bataklıktan gelen sesleri dinleyerek sabahı bekledim. Günün ilk ışıklarıyla birlikte, trenin geçtiğini biliyordum. On beş kilometre boyunca odun taşımaya yarıyordu demiryolu. Kütük dolu vagonları, eski lokomotif ağır ağır çekerdi.

Tren göründüğünde, en arkadaki vagonun peşinden koştum, basamağa atlayarak koruyucu ormana daldım. Epey gittikten sonra yumuşak otların üzerine kendimi bıraktım. Ormanın bu tarafları sık değildi. Uzun süre önce bırakılmış, otlarla kaplı taşlı yola çıktım. Yolun sonunda bir beton yapı vardı. Kale gibi bir şey. Büyük bir sessizlik çökmüştü ortalığa. Ağaçların ardına saklanıp kapıya bir taş attım. Kısa bir yankıdan sonra sessizlik çöktü ortalığa. Parçalanmış cephane sandıklarının, boş konserve kutularının ve maden parçalarının üzerine basarak yapının çevresinde dolandım. Orta yerde koca bir delik vardı. Eğildim. Rutubetle karışık iğrenç bir leş kokusu geldi burnuma; tiz ve boğuk sesler duydum. Yerde bulduğum eski bir miğferi delikten attım. Sesler birden çoğaldı. Demir, taş, toprak ne buldumsa; daha sonra da çimento parçaları yuvarladım aşağı. Hiç şüphesiz, deliğin içi hayvanlarla doluydu.

Parlak bir çelik parçasıyla güneş ışığını yansıtıp deliğin içini aydınlattım. Birkaç metre aşağıda kapkara bir fare okyanusu, parlak binlerce göz ve düzensiz bir dalgalanma ile kaynaşıyordu. Zaman zaman dalgaların çatlaması gibi, birkaç cılız fare kaygan duvarlara tırmanıyor, sonra yine öteki farelerin sırtına düşüyordu. Bitip

tükenmeyen kaynaşmayı bir süre seyrettim. Farelerin nasıl birbirlerini ezdiklerini, öldürüp yediklerini, dişleriyle birbirlerini nasıl parçaladıklarını gördüm. Kan kokusu hayvanları boğuşmaya itiyordu. Her biri yığından kurtulup dalganın tepesine çıkmak duvara tırmanıp kurtulmak istiyor, ama hep eski yerine, fare okyanusuna düşüyordu.

Madeni bir kapakla örttüm deliği, ormandaki gezime devam ettim. Yol boyu, karnımı dut ve böğürtlenlerle doyurdum. Karanlık basmadan köye varacağımı umuyordum. Güneş batarken uzakta bir çiftlik binası göründü. Yaklaştım, ama çitleri, tahtaperdeleri aşan köpekler üzerime çullandı. Hemen çömeldim, ellerimi sallayarak kurbağa gibi sıçrayıp atlıyordum. Ne olduğumu anlayamayan, ne yapacağımı kestiremeyen köpekler durakladı. İnsana benzetememişlerdi beni. Başlarını eğip beni incelerlerken fırladığım gibi tahtaperdenin üstünden aştım. Köpek havlamaları ardından benim sesim çiftçinin kulağına gitmiş olmalıydı. Çiftçiyi görünce kötü bir rastlantının, beni bir gün önce kaçtığım köye geri getirdiğini anladım. Köylü yabancım sayılmazdı. Dülger'in evinde görürdüm sık sık.

O da beni tanıdı hemen. Köpekleri tutan yanaşmalarından biri benim kaçmama engel olurken bir diğeri Dülger'in evine koştu. Az sonra da Dülger karısıyla geldi. İlk vuruşu beni ayaklarının dibine yıktı. Yerden kaldırıp bir eliyle sıkıca tutarken öbürüyle tokatladı. Sonra, tavşan gibi boynumdan tutup sürükleyerek kulübesine götürdü. Ahırın yıkıntısı hâlâ tütüyordu. Beni bir gübre yığınının üstüne devirip bütün gücüyle başıma vurdu. Kendimden geçtim.

Ayıldığımda, Dülger'in hasta kedileri suda boğmak için kullandığı çuvalı hazırladığını gördüm. Ayaklarına kapandım, ama beni itti, serinkanlılıkla hazırlığına devam etti. O an bir şey geldi aklıma;

partizanların, yiyecekleriyle savaşta elde ettiklerini boş yapılara gizlediklerini, Dülger, karısına anlatırken duymuştum. Sürünerek yaklaştım, beni sağ bırakmaya söz verirse çizmeler ve askerî araçlarla dolu bir yapının yerini göstereceğime yemin ettim. Dülger bana inanmıyordu ama söylediklerimi duyunca iştahlanmıştı. Omuzlarımdan yakalayıp bir kez daha anlattırdı. Çok değerli bir hazine bulduğumu belirtmeye çalıştım bütün gücümle. Ertesi sabah, gün doğunca ne karısına, ne de komşulara bir şey söylemeden öküzünü arabaya koştu. Ellerimi iple bağlayıp yanına bir balta aldı, sonra ellerimi sıkan ipin öbür ucunu bileğine sardı, birlikte arabaya bindik.

Yol boyu kendimi kurtarmaya çalıştım, ama ip sağlamdı. Yapının önüne gelince arabasını durdurdu. Beraberce yukarı çıktık, deliğin ağzını arar gibi yapıyor, zaman kazanmaya çalışıyordum. Dülger sabırsızlıkla kapağı kaldırdı. Pis koku burnumuza çarptı, birden içeri dolu veren ışıkla gözleri kamaşan fareler bağrıştı. Dülger deliğin üstüne eğildi, ama karanlık görmesini engelliyordu. Boşu boşuna karanlığın içinde bir şeyler görmeye çalışırken, yavaş yavaş ondan uzaklaştım, bizi bağlayan ipi iyice gerdim. Kaçacaksam şimdi kaçmalıydım; yoksa beni öldürüp aşağı atacaktı.

Bunu düşününce korkuyla ürperdim ve ipi bütün gücümle öyle bir çektim ki bileğimi kesip kemiğe dayandı. Ama Dülger de dengesini kaybetmiş, haykırıp kollarını sallayarak önündeki delikten yuvarlanmıştı. Betonun kenarına yapıştım, ip gerildi ve kuyunun keskin kenarına sürtünerek koptu. Korkunç bir haykırışla adamın gövdesi yumuşak yığının üstüne düştü. Hafif bir titreşimle yapı sallandı. Deliğe kadar süründüm, bir gün önceki gibi, ufak bir teneke parçasıyla deliğin içini aydınlattım.

Dülgerin başıyla kolları, kaynaşan fare yığınına gömülmüştü. Dalga dalga, kollarına, karnına yürüyorlardı. Kızıl kana boyanan bu korkunç yığın, sonunda bütün gövdeyi kapladı. Parlak dişlerini gösterip kuyruklarını titreterek bu beklenmedik şölene katılabilmek için kavga ediyordu fareler. Gözleri, karanlıkta birer tespih tanesi gibi parıldıyordu. Bu görüntüden korkup kapağı kapamaktan aciz, büyülenmiş duruyordum. O an fare denizi aralandı, parmakları kopmuş, iskelet haline gelmiş bir el, ardından da kanlı bir kol yavaş yavaş yükseldi ve yığının tepesinde asılı kaldı. Kısa bir an fare dalgasının içinde Dülger'in yarı yarıya kemirilmiş ve morarmış ölüsü göründü. Kızıl ve kanlı kumaş parçalarıyla kaplıydı. Kol ve bacaklarının arasında, koltuk altlarında, karnında kemirgenler kaslarla bağırsakların en iyi yerlerini kapışıyorlardı. Açlıktan delirerek şekilsiz kumaş, et ve deri parçalarını çekiştirip durmaktaydılar. Gövdenin içine dalıyor, dişleriyle kendilerine yol açıyorlardı. Sonra ceset, yeni bir dalganın altında görünmez oldu. Ortaya çıktığında iskeletten başka şey değildi.

Baltayı kapıp kaçtım. Arabaya koşulan öküz, sessiz ve sakin otluyordu. Arabanın sürücü yerine atladım, dizginleri çektim. Sahibini iyi tanıyan hayvan yerinden kıpırdamadı. Fare ordusunun peşime düşebileceği korkusuyla bastım kırbacı. Şaşkın öküz, çevresine bakıyordu. Üst üste birkaç kez kamçının ısırığını sırtında duyunca beklemenin yeri olmadığını anladı.

Bu hiç kullanılmayan yolda araba sarsılarak ilerliyor, tekerlekler çalılarla yüksek otları koparıyordu. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Bütün istediğim köyden, bu fare dolu yapıdan uzaklaşmaktı. İnsanların geçtiği yollardan uzak durarak öküzü delice sürdüm ormanda. Hava kararınca arabayı sık ağaçların arasına gizledim, içine girip yattım.

İki gün yol aldım arabayla, bir kereste fabrikasına yerleşen askerî karargâha rastlıyordum az kalsın. Yorgunluktan biten öküz, göz göre göre zayıflıyordu. Bir türlü kendimi emniyette hissetmediğimden, daha hızlı sürüyordum hayvanı. Sonunda, küçük bir köye girdim, ilk kulübenin önünde durdurdum arabayı. Beni gören köylü haç çıkardı. Bana evinde bir yer ve ekmek vermesini, karşılığında arabayla öküzü ona bırakacağımı anlattım. Başını kaşıdı, önce karısına sonra da komşularına sordu, hayvanın dişlerini dikkatle gözden geçirdi, benimkilere de baktı ve teklifimi kabul ettiğini söyledi.

BÖLÜM VII

Irmaktanda demiryolundan da epey uzakta, kimsenin uğramadığı bir köydü burası. Yılda üç kez, bir Alman askeri birliği köye gelir, köylülerin Alman hükümetine vermekle yükümlü oldukları yiyecekleri alırdı.

Köyün muhtarı olan demircinin yanına düşmüştüm. Herkesin sevdiği, saygı gösterdiği biriydi. Onun sayesinde bana da iyi davranıyorlardı. Yine de, zaman zaman kafayı tütsüleyen köylüler, onlara kötülükten başka bir şey getirmeyeceğimi, köyde bir çingene bulurlarsa Almanların bütün köy halkını cezalandıracaklarını söylerlerdi. Bu sözler, demircinin yanında tekrarlanamadığı için beni rahat bırakırlardı çoğunlukla. Demirci sinirlendiği sıralar beni ortalıkta görünce tokadı basardı. Ama daha ileri gittiği olmadı. İki yardımcısı durmadan birbirleriyle dalaşır, sefih ve ayyaş tanınan demircinin oğluysa zaten babasının dükkânına uğramazdı.

Her sabah demircinin karısının verdiği bir tas kaynar çorbaya, bir dilim bayat ekmeği banardım. Sonra "Kornet" imin ateşini besler, hayvanları otlağa götürürdüm.

Akşam, evin hanımı dua okurken kocası sobanın yanında horlardı. İki yardımcısı hayvanlara bakar, oğluysa köyde sürter dururdu. Kadın, bitlerini temizlemem için kocasının ceketini verir, lambanın

altına oturup ceketi elimde evirip çevirerek dikiş yerlerindeki küçük, beyaz patlayıncaya kanla dolmuş hayvancıkları ayıklardım. Onları teker teker yakalayıp masanın üstüne bırakır, başparmağınım tırnağıyla ezerdim. Özellikle bolca bit çıktığı günler demircinin karısı da yardımıma gelir, masanın üstünde bir votka şişesi yuvarlayıp bitleri öldürürdü. Küçük bir çatırtıyla patlayan bit ezikleri, minicik ve kara kan göllerinin ortasında yatardı. Yere düşenler dört yana sıçrar, ayakla onları çiğneyip ezmek imkansızlaşırdı.

Evdeki bütün bitlerle tahtakurularım öldürdüğüm sanılmasın. Özellikle güçlü ve irilerinden birirrkbulursak demircinin karısı alır, bir kabın içine atardı. Bir düzine kadar toplanınca onları ezer, bir hamura karıştırırdı. Birkaç damla at sidiği, bir ölçü gübre suyu, bir tutam kedi pisliği ve ölü bir örümceği de katar, mide ağrılarına birebir gelen eşsiz bir karışım elde ederdi. Demirci bile mide ağrıları tuttuğunda, karısının yaptığı haplardan birkaç tane alırdı. Her alışta da kusardı. Karısına sorarsanız bu kusmalar hastalığı gövdeden kovar, çıkarıp atardı. Kusmaktan bitkin düşmüş, yaprak gibi titreyen zavallı, sobanın önündeki hasıra uzanıp körük gibi solurdu. O zaman da, rahatlaması için balla ılık su verirlerdi kendisine. Ağrıları ve ateş devam ederse, karısı başka ilaçlar hazırlardı. At kemiklerini ezip un ufak eder, bir ölçü tahtakurusu ve canlı karınca katar, hayvancıklar birbirine girerken karışımı bir parmak gaz ve tavuk yumurtasıyla birleştirirdi. Hasta bu ilacı bir dikişte içer, karısı da ona bir bardak votkayla bir parça sosis verirdi.

Zaman zaman, tabancalı tüfekli garip atlılar gelirdi demirciyi görmeye. Bütün evi aradıktan sonra demirciyle birlikte masaya otururlardı. Mutfakta şişe şişe votka, karabiberli sosis dilimleri, peynir, katı yumurta ve kızarmış yabandomuzu eti hazırlamakla uğraşan kadına yardım ederdim.

Partizanlardı gelenler. Köye çok sık ve kimseye haber vermeden uğrarlardı. Demirci karısına, bunların ikiye ayrıldıklarını anlatmıştı; "Beyazlar" hem Almanlar, hem de Ruslarla savaşılmasından yanaydılar. "Kızıllar" ise Sovyet ordusunu destekliyorlardı.

Köyde çeşitli söylentiler dolaşıyor, "Beyazlar"ın mülkiyet hakkıyla büyük toprak sahiplerinin imtiyazlarının korunmasını istedikleri söyleniyordu. Sovyetlerin desteklediği "Kızıllar" ise, toprak reformunun gerçekleşmesi için uğraşmaktaydılar. İki taraf da, köylülerden, gittikçe daha çok destek istemekteydi. Kızıllardan yana olduğundan şüphe edilenler, büyük toprak sahipleriyle işbirliği yapan Beyazların eline düşüyor; yoksulları koruyan Kızıllar da, Beyazlarla işbirliği yapanları cezalandırıyorlardı. Onlar da özellikle zengin köylü ailelerine düşmandılar.

Alman birlikleri de köye baskın veriyor, arama yapıyor, partizanların geliş gidişleriyle ilgili olarak köylüleri sorguya çekiyor, arada bir de gözdağı vermek için birkaç çiftçiyi kurşuna diziyorlardı. Böyle günlerde demirci, beni patates ambarına gizlerdi. Subayları yumuşatmaya çalışır, en iyisinden yiyecek ve buğdayı zamanında kendilerine teslim edeceklerine söz verirdi.

Partizanların köy yerinde kapıştıkları, köyün ortasında birbirlerini öldürdükleri de olurdu. Mitralyözler konuşur, el bombaları patlar, hayvanlar böğürür, yarı çıplak çocuklar korkuyla haykırırken, evler alev alırdı. Dua eden kanlarıyla ambara sinerdi köylüler. Yarı kör, sağır, dişsiz ihtiyar cadılar, çarpık elleriyle haç çıkararak dualar mırıldanır, mitralyöz ateşi içinde ilerlemeye çalışırken savaşçıları lanetler, Tanrı'nın gazabını onların üstüne çekerlerdi. Savaştan sonra köyde hayat, yavaş yavaş başlardı, silahlarla oynar, ölülerin üniformasıyla çizmelerini çıkarırlardı. Ölüleri nereye gömeceklerini,

mezarları kimin kazacağını bir türlü kararlaştıramaz, kavga ederlerdi durmadan. Günler tartışmayla geçer, gündüz köpeklerin koklayıp gece farelerin kemirdiği cesetler ortalık yerde çürürdü.

Bir gece demircinin karısı telâşla beni kaldırdı, hemen kaçmamı söyledi. İnsan sesleri ve silah gürültüleri eve doluyordu. Yataktan atladığım gibi tavanarasına çıkıp bir çuval yığınının altına gizlendim. Aralık tahtalardan bütün çiftliği görebiliyordum.

Demirciye dışarı çıkması emredildi. İki silahlı partizan, yarı çıplak demirciyi avlunun ortasına sürüklediler. Titriyor, bir yandan da düşen pantolonunu toplamaya çalışıyordu. Omzu yıldız dolu kaputlu bir subay yaklaştı ve onu sorguya çekti. Bir cümlenin sonunu duyabildim: "... Kızıllara, ülkenin baş düşmanlarına yardım ettiniz."

Ellerini havaya kaldıran Demirci, İsa ve bütün azizler adına suçsuz olduğuna yemin etti. İlk yumrukta yere yıkıldı. Suçsuz olduğunu söylerek doğruldu. Askerlerden biri tahtaperdenin kazıklarından birini söktü, havada döndürerek suratına çarptı. Demirci yine düştü, acıdan haykırmasına aldırmayan adamlar, onu çizmeleriyle çiğneyip tekmelediler. Üzerine eğilip kulaklarını büktüler, topuklarıyla parmaklarını kırıp erkeklik organlarını ezdiler. Yerdeki iki büklüm gövdenin inlemeleri kesilince de, Beyazlar, karısı, iki yardımcısı ve oğluna saldırdılar. Ahırın kapılarını ardına kadar açıp, buğday çuvalı gibi herbirini arabanın okları üzerine yüzükoyun yatırdılar. Sonra elbiselerini parçalayıp ellerini, ayaklarını bağladılar. Kollarını sıvayıp telgraf direklerinden söktükleri çelik tellerle vurmaya başladılar.

Her vuruş, tahta direğin üstünde işkence çeken, yeni doğmuş tazı enikleri gibi acıyla haykıran kurbanlarının kaba etinde saklıyordu. Ter içinde kalmıştım, korkudan titriyordum. Acımasız vuruşlar durmadan iniyordu. Kaba şakalar yapan canavarlar, cılız baldırları üzerinde

dikilip durmadan inleyen Demirci'nin karısına acımıyorlardı. Gayretle vuruyor, çelik teller ıslık çalarak kadının karnına, kaba etine iniyor, kan dereleri akıtıyordu. Dört gövde de cansız sarkmıştı... Ceketlerini giyen dört kişi eve girip ellerine geçeni kırıp döktüler, eşyaları parçaladılar.

Sonra tavanarasına çıkıp gizlendiğim yerden çıkardılar beni. Bulunmuş bir çocuk, üstelik bir çingene olduğumu anladılar; önce bir güzel dövdüler. Sonra, beni ne yapacakları konusunu tartıştılar. Subaylardan biri, on beş kilometre kadar ötedeki Alman birliğine teslim etmeleri gerektiğini söyledi. Yiyeceklerin geç verilmesine içerleyen Alman komutanın, böylece biraz olsun yatışacağı inancıydaydı. Bir başkası da, köyde uğursuz çingenelerden birinin gizlendiğini öğrenirlerse Almanların burasını yakıp yıkacaklarını, beni onlara teslim etmekle bundan kurtulmuş olacaklarını söyledi. Ellerimi, ayaklarımı bağlayıp götürdüler sonra. Çağırdıkları iki köylüye kararlarını bildirdiler. Ses çıkarmadan onları dinleyen köylüler sonunda saygıyla yerlere eğildiler. Bir arabaya atıp kayışla sıkı sıkı bağladılar beni. İki köylü de öne bindi yola çıktık.

Köyden aldıkları yiyecekleri paylaşan güle oynaya ilerleyen atlılar da birkaç kilometre kadar bizimle geldiler. Ormanın derinliklerine vardığımızda, köylülere bir şeyler daha söyleyip atlarını mahmuzladılar, sık ağaçlar arasında gözden kayboldular. Güneşin sıcaklığı ve kayışla kıskıvrak bağlı oluşum beni bitirmişti. Kendimden geçtim. Düşümde, bir ağaç kovuğuna sığınıp ayaklarımın altındaki yeryüzünü alaylı bakışlarla gözleyen bir sincap olmuştum. Sonra çekirge oldum, uzun, esnek bacaklarımla koca koca ülkeleri aştım. Zaman zaman sisin içinden gelircesine, köylülerin sesini, atların kişneyişini, tekerleklerin gıcırtısını duyuyordum.

Öğleye doğru demiryoluna vardık. Soluk üniformalı, partal çizmeli Alman askerleri arabamızın çevresinde toplandılar. Yerlere kadar eğilerek onları selamlayan köylüler, Beyazların yolladığı mektubu verdiler. Nöbetçilerden biri subayı çağırmaya gitti. Askerler iyice yaklaşıp beni incelemeye, aralarında konuşmaya başladılar. İçlerinde gözlükleri buğulanmış yaşlı biri, sıcaktan yorgun düşmüş bunalmışa benziyordu. Arabanın tahtaları arasından buz gibi mavi gözleriyle kılı kıpırdamadan bakıyordu bana. Ona gülümsedim, yüzü oynamadı. Gözlerinin içine baktım, bakışımla ona bir kötülük gelip gelmeyeceğini merak ediyordum. Hemen hasta olabilirdi de. Ama onun kötülüğünü istemiyordum, başımı çevirdim.

İstasyon binasından çıkan genç subay, yanımıza geldi. Askerler, üstlerini başlarını düzeltip esas duruşa geçtiler. Nasıl duracaklarını kestiremeyen köylüler de onlar gibi yapmaya niyetlenip uşakça, kaskatı dikildiler. Subay emir verdi, askerlerden biri sıradan çıktı. Saçlarımı karıştırdı, gözkapaklarımı kaldırdı, dizlerimde ve baldırlarımdaki yaraları gözden geçirdi. Sonra subaya bilgi verdi. Yaşlı ve gözlüklü askere dönen subay bu kez ona bir şeyler söyledi, sonunda çekip gitti. Askerler dağıldı. İstasyon binasından neşeli bir müzik sesi geliyordu. Her yanına mitralyöz yerleştirilmiş bir gözetleme kulesinin tam tepesindeki nöbetçiler çelik başlıklarını düzelttiler. Yaşlı asker, bir şey söylemeden beni arabaya bağlayan ipi çözdü, bileğine bağladı. Bir baş işaretiyle peşinden gelmemi belirtti. Köylüler çoktan arabaya binmişlerdi; atlarını kamçıladılar.

Birlikte istasyon binasının önünden geçtik, gardiyanım depoya girip bir teneke benzin aldı. Sonra demiryolu boyunca ormana doğru yürüdük. Beni öldürme emri aldığını, üzerime benzin döküp yakacağını, çoğu zaman böyle yaptıklarını biliyordum. Karşı tarafa haber uçuran bir köylüyü kurşuna dizmişti partizanlar. Önce çukur

kazmasını söylemişler, ölüsünü kendi kazdığı çukura gömmüşlerdi. Ormana kaçan yaralı bir partizanın Almanlar tarafından nasıl öldürüldüğünü de hatırlıyordum: Gövdesinden alevlerin yükseldiği görülmüştü. Çok üzgün ve mutsuzdum. Kurşun yarasının çok can acıtacağını, benzinle yanmanın daha da kötü olduğunu biliyordum. Ne yapabilirdim? Adam silahlıydı. Ve ben de iple ona bağlıydım.

Yalın ayak yürüyordum. Güneşin iyice kızdırdığı rayların arasındaki tahtalar ayaklarımı yakıyordu. Keskin taş parçalarına basmamaya çalışıyordum. Birkaç kez ray üstünde yürümeyi denedim, ama ayaklarıma bağlı ip yüzünden dengemi bulamıyordum. Küçük sıçramalarımı, askerin geniş, düzenli adımlarına uydurmakta çok güçlük çekiyordum. Ray üstünde cambaz gibi gidişim eğlendiriyordu onu. Ama gülümseyişi, insana umut vermeyecek kadar anlamsızdı: Öldürecekti beni.

İstasyon binasından iyice uzaklaşmış son makası da geçmiştik. Akşam oluyordu. Ormana vardığımızda güneş, ağaçların ardında kayboldu. Yaşlı asker durdu, benzin tenekesini yere bıraktı, tüfeğini sol omuzuna geçirdi. Demiryolunun kenarına çöktü, derinden iç çekerek bacaklarını uzattı. Gözlüklerini çıkarıp kaim kaşlarından akan teri sildi. Sonra kayışından sarkan küreği çözdü. Gömleğinin üst cebinden çıkardığı sigarayı yaktı, kibriti söndürdü.

Ayak bileklerimin derisini bereleyen ipi gevşetmeye çalışırken, ses çıkarmadan bana bakıyordu. Bir şey söylemeden pantolon cebinden çakısını çıkardı, bir eliyle bacağımı kaldırıp öbürüyle ipi kesti. Dikkatle sarıp arkaya attı. Teşekkür etmek için gülümsedim, cevap vermedi gülümseyişime. Sigarasından derin nefesler çekiyor, ben de çevresinde uçuşan küçük mavi sinek bulutlarına bakıyordum.

Binbir ölüm şeklinden ikisinin o güne kadar beni etkilediğini düşündüm. Savaşın ilk günlerinde evimizin hemen arkasındaki sokağın köşesine düşen bombayı hatırlıyordum. Evin bütün camlan kırılmıştı. Duvarlar yıkılmış, yer sarsılmış, tanımadığımız komşular haykırarak ölmüşlerdi. Yol boyu akan çığ gibi, kapıların tavanların, tablolarla süslü duvarların boşluğa yıkıldıklarını görmüştüm. Kapağı açılıp kapanan koca bir kuyruklu piyano havalanmış, göbekli koltuklar, mutfak araçları, kazanlar, parlak madenden kaplar uçuşmuştu. Moloz yığınının üstünde, kopuk kitap sayfaları yaralı kuşlar gibi savruluyordu. Su borularından sanki isteyerek kopmuş banyolar, tılsımlı bir şekilde gelip merdiven parmaklıklarının ve dam oluklarının arasına sıkışmıştı.

Toz bulutu dağılınca, karnı yarılan ev, utançla içini gösterdi. Parçalanmış insan gövdeleri, birbirine geçmiş katlar arasında, delik tıkayan paçavralar gibi yatıyordu. Kızıla boyanmaya başlamışlardı. Bu yıvışık paçavraların üstüne, aç sinelder gibi yapışmıştı kâğıt ve sıva parçalan. Yıkıntılar üstündeki kargaşalıkta rahatça yatan yalnız bu ölülerdi.

Düşen kirişlerin altında kalan, borularla perde kornişlerine geçen, yıkık duvarların altında ezilip parçalanan yaralıların iniltileri, haykırışları yükseliyordu her yandan. Bir delikten yaşlı bir kadın fırladı. Ümitsizce tuğladan bölmeye yapışmıştı. Bağırmak için açtığı dişsiz ağzından ses çıkmadı. Yarı çıplaktı, kemikli göğsünden porsumuş memeleri sarkıyordu. Yolun kenarındaki taş yığınının üzerine tırmanıp bir an burada durabilmeyi başardı. Sonra arkaya düştü, yıkıntıların arasında kayboldu. Bir başka adamın elleri arasında, daha gösterişsiz ölebilmek de mümkündü. Lekh'in yanmdayken herkesin gözü önünde dövüşen iki köylü görmüştüm. Kulübenin ortasında birbirlerinin boğazına sarılıp yere

yuvarlanmışlardı. Kudurmuş köpekler gibi birbirlerini ısırıyor, et ve kumaş parçaları koparıyorlardı. Nasırlı elleri, dizleri, omuzları ve ayakları sanki ayrı ayrı yaşayan yaratıklardı. Vahşi bir dans yaparcasına zıplıyor, yumruk ve tekmelerin altında bükülüp tortop oluyorlardı. Yumruklar kafalara balyoz gibi iniyor, kemik çatırtıları duyuluyordu.

İki adamı çevreleyen köylüler, bir ara, öncekilerden güçlü bir çatırtı, ardından da bir hırıltı duydular. Dövüşenlerden biri üste çıkmıştı, öbürü altında kesik kesik soluk alıyordu. Çok yorulmuştu. Yine de başını kaldırıp kendisini yenenin suratına tükürecek gücü buldu. Galip, bu ağır hakareti bağışlamadı. Öküze benzemek isteyen kurbağa gibi şişti, şişti, yumruğunu olanca gücüyle altındakinin kafasına indirdi. Kafa yerinden oynamadı ama bir kan gölünün ortasında patladı sanki. Adam ölmüştü. Kendimi partizanların öldürdükleri uyuz köpeğe benzetiyordum. Başını okşayıp, kulaklarının arkasını gıdıklamakla başlamışlardı. Rahatlayan hayvan mutluluk ve minnetle havlıyordu. Sonra çiçekli, kelebeklerin uçuştuğu çayıra bir kemik fırlattılar. Köpek kuyruğunu oynatarak koştu. Tam kemiği kaptığı anda partizanlar ateş ederek öldürdüler onu. Yaşlı asker kayışını sıktı. Birden kaçmaya başlarsam ne kadar zamanda tüfeğini kapabileceğim, ormandan ne kadar uzakta bulunduğumuzu hesaplamaya çalışıyordum. Orman bir hayli uzaktaydı, kumlu yokuşta kurşunlar devirirdi beni yere. En iyimser düşünüşle yüksek otlara ulaşabilirdim. Orada da ne gizlenebilir, ne koşabilirdim.

Yerinden kalktı, homurdanarak gerindi. Çıt çıkmıyordu ortalıkta. Hafif bir rüzgâr, benzin kokusunu dağıtıyor; ballıbaba ve reçine kokuları getiriyordu burnumuza. Sırtımdan vuracak olmalıydı beni. Çoğu zaman, insanları gözlerine bakmadan öldürmek isterler. Bana döndü, eliyle ormanı gösterdi. "Git! Kaç. Kurtul!" der gibiydi. Ölüm

yakındı. Anlamazlıktan gelerek ona yaklaştım. Bana dokunmaktan çekiniyordu sanki. Birden geri çekildi, eliyle gözlerini kapayarak yine ormanı gösterdi.

Aklı sıra aldatacaktı beni. Yerimden kımıldamadım. Sabırsızlanıyordu. Kulak tırmalayan diliyle bağırdı. Gönlünü almak istercesine gülümsedim. Bu onu iyice kızdırdı. Bir kez daha kolunu ormana doğru uzattı. Hâlâ kımıldamıyordum yerimden. O an, emniyetini kapadığı tüfeğini altına alarak rayların arasına yattı. Bir kez daha uzaklığı hesapladım. Artık kaçıp kurtulmam ihtimali vardı. Kısa adımlarla uzaklaşıyordum, ilk kez gülümsedi bana yaşlı asker. Yokuşun tepesine vardığımda ona döndüm. Yaz güneşinin altında uyuyakalmıştı sanki. Rayların üzerinde hareketsiz yatıyordu.

Elimle bir işaret yapıp, tavşan çevikliğiyle yokuş aşağı uçtum. Bir anda ormana varıp ağaçların tatlı serinliğine attım kendimi. Isırganlar derimi bereliyordu. Yine de koştum. Soluk soluğa kalıp, taze yosunların dibine halsiz düşene kadar...

Ormandan gelen sesler arasında, demiryolundan yükselen iki patlamayı duydum sonra. Asker beni öldürüyordu sözde. Sıçrayarak uyanan kuşlar yaprakların arasına kaçıştılar. Bir ağaç kökünden tam önüme fırlayan kertenkele şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Elimle ezebilirdim onu, ama çok yorgundum.

BÖLÜM VIII

Erken gelip, ekinlere zarar veren sonbahardan hemen sonra da sert bir kış bastırdı. Günlerce kar yağdı. Havaların ne getireceğini kestiren insanlar kendileri ve hayvanları için yiyecek yığmağı yapıyor, evlerin ve ahırların deliklerini saman demetleriyle tıkıyor, bacaları, damları sert rüzgârın etkisinden kurtarmak için onarıyorlardı. Sonra don yaptı. Karın altındaki toprak, derinlere kadar buz tuttu. Kimse istemiyordu beni. Yiyecek kıttı; doyuracak her canlı, bir mesele oluyordu. Damlara kadar kara gömülen ahırlardan gübre çıkarma imkânı bile kalmamıştı. İnsanlar barınaklarını buzağılar, tavşanlar, domuzlar, kazlar ve köpeklerle paylaşıyor, insanlarla hayvanlar birbirlerine sokulup ısınıyorlardı. Bana yer yoktu aralarında.

Kış kolay kolay geçeceğe benzemiyordu. Kül rengi bulutlarla dolu gökyüzü saman damların üstüne abanmış eziyor gibiydi. Zaman zaman, diğerlerinden daha koyu renkli bir bulut balon gibi şişiyor, yükseliyor, günahkârı izleyen kötü ruhlar gibi ardından uğursuz bir gölge sürüklüyordu. Soluklarıyla, camları kaplayan buzları eriten köylüler, açtıkları Küçük deliklerden uğursuz gölgenin köyün üstünden geçişini gözler, haç çıkarır, dua okurlardı. Kara bulutun üstüne binen Şeytan orada bulunduğu sürece insanların başına her türlü kötülük gelebilirdi.

Paçavralar, tavşan ve at derilerine bürünmüş olan ben, yalnız gözlerim açıkta, köyden köye geziyordum. Demiryolu boyunca bulduğum konserve kutusundan yaptığım "Kornet" imin ateşinden başka ısınacak şeyim yoktu. Sırtımdaki çuvala, fırsat buldukça, yakacak dolduruyordum. Çuvalımın hafiflediğini fark edince hemen ormana koşuyor, dal kırıyor, ağaç kabuklarını koparıyor, yosun ve turba parçaları topluyordum. Çuvalı doldurunca "kornetimi sallayarak büyük bir güven ve hoşnutlukla yoluma devam ediyordum. Onun tatlı sıcaklığı mutlu kılıyordu beni. Kolayca yiyecek de bulabiliyordum. Kış, insanları kulübelerine kapatmıştı. Tehlikesizce ambarlara dalıyor, en iyi patatesleri, en iyi pancarları toplayıp "kornet'imde pişiriyordum. Karda sürüklenen bir paçavra yığınını andırdığım için beni camdan görseler bile kötü ruh sanıyor, üzerime köpekleri salmakla yetiniyorlardı. Aslında köpeklerin de soba başından ayrılmaya hevesli olmadıkları görülüyordu. Karda, uyuz uyuz geliyorlardı bana doğru. Burunlarının dibinde "Kornet"imi sallamam onları kaçırmaya yetiyordu. Adet yerini bulsun gibilerden havladıktan sonra, soğuktan donmuş, kulübeye dönüyorlardı.

Uzun kumaş parçalarıyla ayak bileklerime dolanmış, altı tahtadan koca koca pabuçlar giyiyordum. Bu koca pabuçlar kara gömülmeden çabuk hareket edebilmemi sağlıyordu. Issız ovada birkaç vahşi kargadan başka canlı yaratığa rastlamadan ilerliyordum. Gece olunca, ormanda bir ağacın köklerinin altına kazdığım çukurda, kardan bir damın altına giriyor, uyuyordum. "Kornet"e ıslak turba ve çürümüş yaprakları dolduruyordum; kokulu duman barınağımı ısıtıyordu. Ateş bütün gece yanıyor, rahatça uyuyabiliyordum.

Birkaç hafta süren daha yumuşak bir rüzgârdan sonra karlar erimeye başladı da köylüler dışarı çıkabildiler. İyice azgınlaşan köpekler, çiftliklerin çevresinde dolaşıyorlardı. Her an tetikte

olmalıydım. Yiyeceğimi çalmak gittikçe güçleşiyordu. Yapacak başka şey yoktu. Almanlardan uzakta, sakin bir köy aramak zorundaydım. Ormandaki yolculuğum sırasında, bazen, ıslak kar parçaları düşüyordu üstüme. "Kornet"im sönebilirdi. İkinci gün tiz bir çığlık duydum. Hemen çalılıklara gizlenip kulak kabarttım. Yaprak hışırtıları arasında ikinci bir çığlık duyuldu. Ürkek kuzgunlar kanat çırptılar. Ağaçtan ağaca sürünerek yaklaştım, çamurlu yola bir araba devrilmişti atıyla. Arabacı görünürlerde yoktu. Beni gören at, başını kaldırıp kulaklarını dikti. Öylesine zayıftı ki kaburga kemiklerini sayabilirdim. Kaslarındaki lifler ıslak iplikleri andırıyordu. Başını güç oynatıyor, kurbağa sesini andıran bir vıraklama çıkarıyordu gırtlağından. Bacaklarından biri, dizinin üstünden kırılmıştı. Bir kemik parçası deriyi delmiş, her kıpırdayışta yarasını biraz daha genişletiyordu. Arabanın çevresinde dolaştım. Koşumları çıkarmışlar, sanki bile bile bırakmışlardı hayvanı orada.

Gözlerini attan ayırmadan inip çıkan leş kargaları, başının üstünde dönüp duruyorlardı. Zaman, zaman, içlerinden biri yakındaki ağaca konuyor, koca koca kar parçalarını pat diye düşürüyordu yere. Her gürültüye güçlükle başını kaldırıp bakan at, yeniden kapıyordu gözlerini. Arabanın çevresinde dolandığımı görünce yanına çağırmak istercesine kuyruğunu salladı. Başını omzuma koydu, burnunu yanaklarıma sürttü. Boynunu okşadım, bana sokuldu. Eğilip bacağını gözden geçirdim. At başını bana çevirdi, kararımı bekledi. Birkaç adım attırmaya çalıştım, inleyerek denedi ama, başaramadı. Utanç içinde ve ümitsiz, başını eğdi. Boynuna sarıldım, nabzı hızlı atıyordu. Onu beraberimde götürmek isterdim. Orada bırakmak ölüme terk etmek demekti. Tatlılıkla ahırların rahatlığından, saman kokusundan söz ettim. Bacağındaki kırık düzelebilir, yarası otlarla iyileştirüebilirdi. İlkbaharı bekleyen çayırların güzelliğini övdüm. Onu köyüne götürüp sahibine verirsem köylülerle ilişkilerimin düzeleceğim anlattım.

Belki beni çiftlikte tutarlardı. Gözlerini arada bir kırpıştırarak dinliyordu beni.

Ufak sopayla, hafif hafif vurup ilerlemesi gerektiğini belirttim. Sendeliyor, yaralı bacağını zorla, canı yanarak kaldırıyordu. Sonunda inandı bana. Ağır ağır ve güçlükle ilerliyordu, caymaya hazırdı hep, sık sık duruyordu. O zaman kolumu boynuna atıyor, onu okşuyor, kırık bacağını tutuyordum. Kısa bir süre sonra, unuttuğu eski bir anıyla canlanıyor, yeniden yürümeye başlıyordu. Sonra yine dengesi bozuluyor, tökezliyordu. Yaralı bacağının üstünde durunca kırık kemik deriden fırlayıp kara ve çamura gömülüyordu. Acıyla kişnemesi beni allak bullak ediyor, içimi parçalıyordu. Sanki kırık bacak kemiğinin üstünde yürüyen bendim.

Bitkin ve çamur içinde, bir köye vardık sonunda. Hemen hırlayan köpek sürüsü çevremize toplandı. "Kornet"imle onları uzakta tutuyor, atak yapanların kıllarını yakıyordum. Büyük bir uyuşukluk içindeki at, olup bitenlere kayıtsızdı. Birkaç köylü kulübelerinden dışarı uğradılar. Aralarında, iki gün önce devirdiği arabasıyla atını gören köylü de vardı. Köpekleri kovduktan sonra atın kırık bacağını gözden geçirdi. Sonra onu öldürmekten başka çare olmadığını söyledi. Bir parça et, tabaklanacak bir deri ve ilaç yapımında kullanacak kemik tozu kalacaktı geriye. O bölgede kemik, büyük değer verilen bir nesneydi. Toz haline getirilip kaynamış otlarla karıştırılır bütün hastalıklara karşı kullanılırdı. Diş ağrıları, kurbağa bacağı ve at dişinden yapılan bir yakıyla iyi edilir; yanmış at tırnağı tozu, nezleyi iki günde geçirir; saralıların gövdesine yapıştırılan kalça kemiği de krizleri önlerdi.

Köylü, atı gözden geçirirken kenarda durup beklemiştim. Şüphe uyandıracak cevaplar vermekten kaçınarak dikkat ettim sözlerime. Bütün söylediklerimi birkaç kez tekrarlatıyor, o bölgenin ağzıyla

acemice konuşmama gülüyordu. Yahudi, ya da çingene olup olmadığımı anlamak istiyordu hep. İyi bir Hıristiyan, söz dinleyen bir işçi olduğuma yemin ettim yüz kez. Öbür köylüler de başıma toplanmış bana bakıyorlardı. Sonunda köylü beni yanına almayı kabul etti. Önünde diz çöküp ayaklarını öptüm.

Ertesi sabah çiftçi ahırdan iki güçlü at çıkardı. Onları sabana koşup tahtaperdenin yanında sabırla bekleyen yaralı ata kadar sürdü. Boynuna bir kement atıp ucunu sabana bağladı. İki koşum hayvanı, kulaklarını dikip, ipten kurtulmak için soluk soluğa boynunu sallayan kurbana kayıtsız baktılar. Suçsuzluğuma inandırmak isterken onu nasıl kurtarabileceğimi düşünüyordum. Düğümün sağlamlığını anlamak için çiftçi yaklaşınca, zavallı hayvan başını xevirip onun yanağını yaladı. Ondan yana bakmayan çiftçi, atın burnuna güçlü bir şaplak vurdu. Yaralı ve utanç içinde, başını eğdi at. Çiftçinin ayaklarına kapanıp dostumu bağışlaması için yalvaracaktım. Ama hayvanın, beni suçlayan bakışlarıyla karşılaştım. Ölmek üzere olan bir canlı, ölümüne sebep olan kişinin dişlerini sayarsa kötüydü. Atm üzüntülü bakışları üzerimden ayrılmadıkça bir şey söyleyemiyordum. Bekliyordum hep, ama bakışları üzerimden ayrılmıyordu bir türlü. Çiftçi avuçlarına tükürdü, kırbacını eline alıp atları bütün gücüyle kamçıladı. Atlar ileri fırladı, ip gerildi ve kurbanın boynunu sıkmaya başladı. Rüzgârın devirdiği tahta-perde gibi, boğuk bir çığlık atan zavallı yere yuvarlandı ve birkaç metre sürüklendi. Onu çeken atlar soluk soluğa durduğunda çiftçi üzerine eğilip boynunu ve dizlerini tekmeledi. Hiçbir hareket yoktu yerde yatan hayvanda. Ölümü sezen diğerleri ön ayaklarıyla eşiniyorlardı. Günün geri kalan bölümünü, çiftçiyle birlikte, ölü atı yüzmek ve kemiklerini kırmakla geçirdim.

Haftalar geçiyor, köylüler bana dokunmuyorlardı. Bazıları Almanlar'a haber vermek, hiç olmazsa köyde bir çingenenin bulunduğunu bildirmek gerektiği inanandaydılar. Ben geçerken, kadınlar başlarını çevirip çocuklarının gözlerini gizlerlerdi. Erkekler ses çıkarmadan bakar, çoğu bana tükürürdü. Ağır ağır, kelimeleri seçerek konuşan kişilerdi.

Sükûtun altın olduğuna inanmışlardı. Gevezeler hiç sevilmez; bozguncu, namussuz, Yahudi ya da Çingene şarlatanların bir eşi sayılırdı. Biraraya gelseler bile konuşmaz, bu ağır sessizlikte tek tük söz ederlerdi bura köylüleri. Gülüp konuşacakları tuttu mu, büyücülerden korunmak için elleriyle dişlerini gizlerlerdi. Ancak votka çözebiliyordu dillerini. Ustam herkesten saygı görüyordu. Şenliklere, düğünlere çağırırlardı onu. Çocuklar hasta olmadığı, karısıyla kaynanası da bir engel görmediği zamanlar beni de götürürdü. Gittiğimiz yerlerde, konuşmamla oradakileri eğlendirmem için bana şiirler okutur, annemin eskiden öğrettiği masalları anlattırırdı. Kendi ağır, hantal konuşmalarına karşılık benim akıcı, canlı dilim onlara mitralyöz ateşi gibi gelir, güldürürdü. Konuşmaya başlamadan önce de bana ağzına kadar dolu bir bardak votka içirirlerdi. Ayakta sallanır odanın ortasını güçlükle bulurdum. Bu arada çelme takıp yürümemi daha da güçleştirerek eğlenirlerdi.

Seyircilerin gözleriyle dişlerine bakmamaya çalışarak başlardım numarama. Bildiğim şiirleri makine gibi okur, ağızları bir karış açık beni dinleyen köylüler deliliğime inanır, hızlı konuşmanın sakatlık belirtisi olduğunu sanırlardı. Masallarımı dinlerken kahkahalarla güler, özellikle hayvan hikâyelerine bayılırlardı. Dünyayı Gezen Keçi, Çizmeli Kedi, Ferdinand Adlı Boğanın Başından Geçenler, Pamuk Prensesle Yedi Cüceler, Miki ve Pinokyo en sevdikleriydi. Gülmekten katılır, içtikleri votkayı püskürtür, aksırır, tıksırırlardı. Sonra masa

masa dolaştırılır, bazı masalları yeniden anlatır, şerefe kadeh kaldırırdım. İstemezsem zorla dökederdi içkiyi gırtlağıma. Çoğu zaman, gece yarısına varmadan zilzurna sarhoş olur, hiçbir şeyin farkına varmazdım. Çocuk kitaplarındaki resimleri andıran çevremdeki yüzler, masallarımdaki hayvanlarla yer değiştirmeye başlamışlardı. Nemli, yumuşak duvarları süngersi yosunlarla kaplı bir kuyunun dibine düşer gibiydim. Sonunda kuyunun dibindeki su yerine ılık ve yumuşacık yatağımı bulup, her şeyi unutarak derin bir Uykuya dalardım.

Kış bitmişti. Her gün çiftçiyle ormana gidiyor, odun topluyorduk. Havadaki o tatlı ıslaklık, ağaçlardan külrengi tavşan derileri gibi sarkan çiğle kaplı yünsü yosunları şişirirdi. Bu yosunlardaki su, yeri kaplayan ağaç kabuğundan halıyı, damla damla ıslatırdı. Her yandan akarsular fışkırır hoplaya zıplaya ilerler, ağaç köklerinin altında kaybolur, az öteden çıkıp yollarına devam ederlerdi.

Çevredeki çiftçilerden biri, büyük bir düğünle kızını evlendirdi. Bu iş için temizlenip süslenen ahırda, en yeni giysilerini kuşanan köylüler dans ediyorlardı. Geleneğe göre herkes yeni evlileri öpüyordu. Genç gelin, ağzına yapışan dudaklardan şaşkına dönmüş, hem gülüyor, hem ağlıyor, göğüslerini okşayıp kaba etine çimdik basan adamlara aldırmıyordu bile.

Dans edenler, şölen salonunu boşaltınca masaya koştum. İyi bir yemek yemek hakkımdı. Sarhoşların alaylı sözleriyle karşılaşmamak için masanın kuytu bir köşesine çekildim. Dostça birbirine sarılmış iki adam içeri girdi. Köyün zenginlerinden sayılan bu adamların ikisini de tanırdım. Bölgenin en iyi topraklan onlarındı. Çok sayıda inekleri, bir çift de atları vardı.

Boş bir fıçının ardına gizlendim. Onlar, masanın yanındaki sıraya yerleştiler. Tıka basa yemişlerdi. Konuşurlarken dilleri dolanıyordu. Tabaklarda kalanları birbirlerine sunuyor, geleneğe uyarak yüzyüze bakmaktan kaçınıyorlardı. Önündeki tabaktan bir sosis alan köylü elini cebine atıp keskin bıçağını çıkardı. Sonra, bıçağı bütün gücüyle arkadaşının sırtına sapladı.

İşini bitirince sosisini, doymuş kişilerin rahatlığıyla çiğneyerek dışarı çıktı. Bıçaklanan adam doğrulmaya çalıştı. Camlaşan gözleri odada dolaşıyordu. Beni görünce konuşmak için ağzını açtı, ama koca bir parça lahanadan başka şey çıkmadı ağzından. Olduğu yerde sallandı, sırayla masanın arasına düştü. Gövdemin titremesine engel olamıyordum. Ortalıkta kimsenin olmadığını anladıktan sonra aralık kapıdan süzülüp ahıra sığındım. Alacakaranlıkta köyün gençleri, kızları yakalayıp samanlıklara götürüyorlardı. Tam arkamdaki, kıçı açık bir adam, kolları ve bacakları iki yana açılmış bir kadını ağırlığıyla ezmekteydi. Buğdayın dövüldüğü yerde tökezlenen sarhoşlar, serilip horlayanları uyandırıyorlardı. Bir dal kopardım, duvardan atlayıp kirişi kırdım. Ustamın evine kadar koştum, yatak yerini tutan saman yığınına tırmandım.

Düğünden sonra ölüyü kaldırmadılar. Yan odalardan birine koydular. Ölünün ailesi büyük odada toplandı. Bu arada köyün en yaşlı kadınlarından biri ölünün sol kolunu sıvamış, sonra bu kolu siyah bir karışıma bulamıştı. Boynunda, ur çıkan ne kadar erkek ve kadın varsa, çenelerinin altından sarkan iğrenç yumruları göstererek birbiri ardından odaya giriyorlardı. Yaşlı kadın onları ölünün yanına getiriyor, urun üstüne birtakım işaretler yaptıktan sonra ölünün parmağını yedi kez ura dokunduruyordu. Korkudan sapsarı kesilen hasta, ihtiyar cadıyla birlikte tekrarlıyordu:

"Defol git hastalıklı! Bu el seni de, kendisiyle birlikte götürsün!"

Hastalar, bu işe karşılık ölünün ailesine para verdiler. Ölü, odada üç gün kaldı. Sol eli göğsüne kavuşmuştu. Kaskatı kesilen sağ elindeyse bir mum vardı. Dördüncü gün, koku dayanılmaz bir hal alınca köyden bir papaz çağrıldı; cenaze hazırlıklarına geçildi.

Ölünün gömülmesinden sonra da çiftçinin karısı, yerde ve masanın üzerindeki, ağaç kütükleri içinde biten pas rengi mantarları andıran kan lekelerini silmedi. Cinayetten arda kalan bu izlerin, katili isteği dışında buraya sürükleyeceği ve öldüreceği inanandaydı.

Oysa çok iyi tanıdığım katil dostunu öldürdüğü odaya sık sık geliyor, iştahla yemek yiyordu. Bu kan izleri karşısında nasıl da soğukkanlı olabildiğine şaşıyordum hep. Bir bardak votka içip üzerine salatalık turşusunu yedikten sonra, piposu ağzında, odanın içinde dolaşmasını şaşkınlıkla izliyordum. Sinirlerim, sapan lastiği gibi gergindi. Korkunç olaylar bekliyordum. Deli gibi oynamaya başlamasını, ya da ayaklarının altında dipsiz bir uçurumun belirip onu yutmasını umuyordum. Katil, çekinmeden ayaklarıyla kan lekelerini çiğniyordu. Geceleri, kan lekelerinin öc alıcı niteliğini yitirdiğine inanasım geliyordu. Öyle ya, iyiden iyiye silinmişti bu lekeler. Sonra kedi yavruları üstlerine işemiş, evin hanımı da kesin kararını unutup yerleri silip yıkamaya koyulmuştu.

Bir yandan da, adaletin uzun sürede yerini bulduğunu biliyordum. Köyde hep, mezarından fırlayıp çiçekli tarhlarla haçlara dokunmadan yokuş aşağı giden kafatasının hikâyesi anlatılırdı. Mezarlık bakıcısı, bir kürekle engel olmak istemiş; kafatası ondan da sıyrılıp kapıya yönelmişti. Kafatasını gören bir oduncu, tüfeğiyle ateş edip durdurmak istemişse de, bütün bu engellemelere aldırmayan kafatası köye doğru yoluna devam etmişti.. Köylülerden birinin atının

ayakları arasına girmek için fırsat kollamış at ürküp şaha kalkınca araba devrilmiş, içindeki köylü hemen ölmüştü. Kazayı haber alan öteki köylüler olayla ilgili soruşturma yapmışlar; kafatasının, ölenin büyük kardeşine ait olduğunu öğrenmişlerdi. On yıl önce babanın mirası bu kardeşe kalmak üzereydi. Ama küçük kardeşle karısı paraya göz dikmişler; bir gece ağabey, birden ölmüş, öylesine büyük bir aceleyle gömülmüştü ki, yakınları ölüsünü bile görememişlerdi. Bu beklenmedik ölüm üzerine pek çok şey söylenmiş, ama hiçbiri sağlam dayanak bulamadığından babadan kalan çiftliği işleten küçük kardeş zamanla herkesin güvenini kazanmıştı.

Sebep olduğu ölümcül kazadan sonra kafatası da yolculuğuna son verip yolun kıyısına yerleşmişti. Dikkatli bir inceleme kafatasının arkasına paslı bir çivi sokulduğunu ortaya koymuştu. Böylece, yıllar sonra kurban celladını cezalandırmış, hak yerini bulmuştu. Ne yağmurun, ne rüzgârın, ne de ateşin işlenen suçların izlerini sikmeyeceğine inanılırdı. Adalet, bir demircinin elindeki güçlü çekiç gibi asılıydı dünyamızın üstünde. Bir süre demircinin havada kalan kolu, beklenmedik bir anda, hem de büyük bir güçle örsün üzerine iniverirdi. Köylülerin deyimiyle güneş ışığında toz zerrecikleri bile görülürdü. Büyükler beni, çoğu zaman rahat bırakıyorlardı. Ama köyün küçüklerinden çekinmem gerekiyordu. Avı severlerdi; avları da bendim. Çiftçi bile onlardan kaçınmamı söylerdi hep. Sürüsünü, otelci çobanlardan ayrı, tepelere, otlağın uzak köşelerine götürürdüm. Oralarda ot daha İyiydi ama, hayvanların komşu tarlalara girip ekinlere zarar vermemeleri için durmadan kollanmaları gerekiyordu.

Yine de, zaman zaman, köyün çocuklarından bazıları bana doğru sürünerek gelir, beklemediğim bir anda saldırırlardı. Beni dövdükleri

için kaçmaktan başka çare bulamaz, bir yandan da bakıcısız kalan hayvanlar komşu tarlara zarar verirse ustamın onları fena halde cezalandıracağını söylerdim. Sık sık verdiğim bu gözdağı onları etkiler, çobanlar hayvanlarının başına dönerlerdi. Her zaman, ardı arkası kesilmeyen bu saldırıların korkusu içindeydim. Bir araya geldiklerini görünce yeni bir saldırıdan korkmaya başlardım. Bir başka merakları da, ormanda cephane kalıntıları aramaktı. Özellikle fişeklerle dinamit lokumları, çok çekiyordu onları.

Cephanenin gizlendiği yerleri bulmak için ormanda birkaç kilometre ilerlemek, çalılıkları karıştırmak yeterliydi. Silah ve cephane kalıntıları birkaç ay önce orada çarpışan iki partizan birliğinin artıklarıydı. Bazılarına göre her yanda bulunan dinamit lokumlarıyla el bombalan, kaçan beyaz partizanlar tarafından bırakılmıştı. Diğerleri de bunların kızıllardan alınan, fakat çok olduğu için galiplerin taşımayıp ormana bıraktığı kalıntılar olduğunu söylüyorlardı. Hurda tüfekler de bulunuyordu arada. Çocuklar tüfeklerin namlusunu kesip tahtadan kabza yaparak tabanca yerine kullanıyorlardı. Bol bulunan tüfek kurşunları atıyorlardı bu tabancalarla. Ateşlemek için çiviyle bağlanmış bir lastik şeritten yararlanıyorlardı. Bu kaba silahlar adam öldürebiliyordu. İki köylü çocuğu, kavga sırasında birbirlerine ateş edip ağır yaralanmışlardı.

Yine bu uydurma tabancalardan biri, bir köylü çocuğunun elinde patlamış, parmaklarıyla bir kulağını uçurmuştu. Bu tür kazaların en korkuncu, komşumuzun oğlunun başına geldi. Ona oyun oynamak isteyen arkadaşları, "Kornet" inin içine birkaç tüfek kurşunu koymuşlardı. Ertesi sabah bir şeyin farkında olmadan ateş yakan çocuğun iki bacağı arasında patlayan kutu, onu hayat boyu sakat ve felçli bıraktı.

Bir de köy çocukları arasında atış yapılırdı. Fişeğin içindeki patlayıcı parça çıkarılır, barutu içine yerleştirilirdi. Kovanın boş kalan arkasına da, çıkarılan barut konurdu. Hedefe yönelen bir tahta parçası üzerindeki yivli yatağa fişek yerleştirilir, sonra barut ateşlenirdi. Ateş kovanın dibini bulunca patlama olur ve kurşun on metre ilerdeki hedefe fırlardı. Atış ustaları yarışmalar düzenler, bahse girerlerdi. İçlerinde, kızlara caka yapmak isteyenler, barut patlayana kadar fişeği ellerinde tutarlardı. Bu da, atışı yapanın, ya da seyircilerden birinin yaralanmasına yol açardı çoğu zaman. Bu patlamalardan birinde köyün en yakışıklı genci öyle bir yerinden vurulmuştu ki, köylüler olayı anlatırken gülmeden edemezlerdi. O günden sonra zavallı genç, kızların alaycı bakışlarından uzak durmak için tek başına gezer oldu. Bu gibi kazalar, ne büyükleri, ne de küçükleri ürkütürdü.

Cephane, dinamit lokumu ve tüfek namlusu değiş tokuş eder, saatlerce ormandaki bütün çalıları ararlardı. Bickford fitillerine özel bir değer verilir, bir fitil tahta kabzalı bir tabanca ve yirmi kutu kurşuna değişilirdi. Dinamit lokumlarını patlatmak için gerekliydi bunlar. Fitilin ucu lokuma gömülür, öbür ucu ateşlenir ve kaçılır, patlamayla bütün köy evlerinin pençeleri sarsılırdı. Düğün ve vaftiz törenleri sırasında çok aranırdı bu fitiller. Ayrı bir gösteri halini alan patlamaları beklerken kadınlar çığlık atarlardı hep. Bir kangal fitille üç dinamit lokumunu ahıra sakladığımı kimse bilmiyordu. Çiftçinin karısı için ıhlamur toplamaya gittiğimde, ormanda bulmuştum bunları. Ortalıkta kimselerin bulunmadığı sıralar, hazinemi gizlediğim yerden çıkarırdım. Bu garip maddenin olağanüstü bir çekiciliği vardı. Dinamit lokumu tek başına pek yanıcı değildi. Ama fitil ateşlenince, birkaç saniye sonra patlayıp koca bir çiftliği havaya uçurabilirdi. Bu tür silahları icat edip yapan kişileri düşünmeye çalışırdım. Alınandılar şüphesiz. Çevrede onlara kimsenin dayanamayacağı, bu alanda

Polonyalıları, Ruslar'ı, Çingenelerle Yahudiler'i, çok geride bıraktıkları söylenmiyor muydu? Böylesine bir yaratıcı gücün, nereden geldiğini sorardım kendi kendime. Neden köylüler yaratıcı güçten bu kadar yoksundular? Neden değişik bir saç rengi, bir göz rengi bazı insanlara büyük üstünlük sağlıyordu? Saban, orak, tırmık, tekerlek, kuyu değirmen, en cahil köylünün tek başına yapıp ne işe yaradığını nasıl kullanılabileceğini bildiği basit şeylerdi. Ama, cansız bir plastik parçasına inanılmaz bir yıkma gücü veren fitili bulmak, en kurnaz çiftçinin bile yeteneğinin çok üstündeydi.

Böylesi buluşların sırrını bilen Almanlar'ın dünyayı, esmer, kara gözlü, kara saçlı, uzun burunlulardan temizlemeye kararlı oldukları gerçekse benim yaşama şansım yok gibiydi. Er geç ellerine düşecek, bundan önceki gibi kısmetli olamayacaktım herhalde.

Beni ormana kaçıran, gözlüklü, yaşlı askeri düşünürdüm. Mavi gözlü, sarı saçlıydı ama kurnaza da benzemiyordu hani. Kullanılmayan eski bir istasyonda pinekleyip benim gibi küçük avlar peşinde koşmanın ne anlamı vardı? Almanlar demiryolu boyunda zamanlarını böyle harcarlarsa buluşlarını kim sürdürecekti? En büyük bilginin bile istasyon binasında bir şey bulamayacağına inanıyordum. Bulmak, yaratmak istediğim şeyleri düşünerek uyurdum. Örneğin, insan vücudu için bir fitil bulup ateşliyordum. Derinin, gözlerin, saçların rengini değiştiriveriyordu. Fitili taş yığınına soktun mu, köyün bütün evlerinden güzel bir evin oluyordu. Kem gözlerden koruyordu sonra insanı bu fitil. Böylece, kimse benden kaçmaz, daha rahat, daha mutlu yaşardım. Beni şaşırtıyordu şu Almanlar. Amma ziyankârdılar ha! Böylesine acımasız, sefil bir dünyanın hâkimi olmak neye yarardı?

Bir pazar, kiliseden dönen köy çocuklarıyla yolda rastlaştık. Kaçamazdım. Korkumu gizlemeye, kayıtsız görünmeye çalıştım. Geçerken biri üstüme saldırıp beni çamurlu sulara yuvarladı. Diğerleri gözlerimin içine tükürüyor, tükürükleri gözlerime doldukça basıyorlardı kahkahayı. Kendilerine birkaç çingene numarası göstermemi istediler. Kaçmaya çalıştım. Çevremde toplanmışlardı. Kuşun üstüne kapanan ağ gibi daralıyordu çember. Çok korkmuştum. Ama pazar günleri giydikleri postallarını fark ettim. Benim ayaklarım çıplaktı. Onlardan hızlı koşabilirdim. Yerden aldığım koca bir taşı en irisinin suratına çarptım. Kan fışkırdı, çocuk acıyla yüzünü buruşturup yere düştü. Ötekiler de geri çekildiler, fırsattan faydalanıp tarlalara doğru kaçtım.

Çiftliğe geldiğimde, olup bitenleri anlatmak için ustamı aradım. Beni korumasını isteyecektim; ama kiliseden dönmemişti henüz. Dişleri dökülmüş yaşlı bir kadın olan kaynanası avluda iş görüyordu. Bir sürü adam ve çocuk, ellerinde sopalarla yaklaşıyorlardı. Korkudan dizlerimin bağı çözülmüştü. Artık kurtulamazdım ellerinden. Suratına vurduğum çocuğun babasıyla kardeşi de aralarında olmalıydı. Bana acımalarını bekleyemezdim. Mutfağa koşup "Kornet"imi ateşle doldurdum ve ahıra sığındım. Kapıyı iyice sürmeleyip arkasına eşya yığdım.

Ürkek tavuklara dönmüştü düşüncelerim. Kısa bir süre sonra düşmanlarımın eline düşücektim. Dinamit fitilinin ucunu ateşledim. Islık çalarak yanan kızıl nokta, fitil boyunca ilerlemeye koyuldu. Bir saban ve tırmık yığınıyla üstünü örtüp arka duvardan bir tahta söktüm. Köylüler avluya girmişlerdi, kızgın bağrışmalarını duyuyordum. "Kornet" imi kaptığım gibi, delikten dışarı çıkıp ahırın hemen yanından başlayan buğday tarlasına daldım. Bir köstebek gibi sürünerek ormana yöneldim.

Patlamayla yer sarsıldığında tarlanın ortasına varmış olmalıydım. Ahırdan, birbiri üstüne yıkılmış iki tahta duvar kalmıştı. Bunların ortasında tahta parçalarıyla samanlar uçuşuyor, biraz daha yüksekte beliren, toz bulutundan koca bir mantar ağır ağır yere iniyordu. Ormana vardığımda kısa bir süre dinlendim. Büyük bir gürültü ve bağrışma geliyordu. Bir daha buraya dönemeyecegimi biliyordum. Çalılıklar da, dinamit lokumlarıyla tüfek kurşunları arayarak orman içinde yoluma devam ettim.

BÖLÜM IX

Bir köye giremeden, günlerce dolaştım ormanda. İlk gördüğüm köyde oturanlar, kollarını havaya kaldırmış, bağırarak bir evden öbürüne koşuyorlardı. Uzaklaşmak yerinde olacaktı. Bir başka köyde silahlar patladı. Partizanlar ya da Almanlar geliyordu. İki gün daha yürüdüm. Sonunda aç, bitkin, ilk rastlayacağım köye girme kararını verdim. Bu köyün ormandan görünüşü diğerlerinden sakindi.

Ağaçların arasından çıkınca, çift süren bir adamla karşılaştım. Kocaman elleriyle dev gibi bir şeydi. Kızıl favorileri yüzünü kaplamış, karmakarışık saçları tepesinde horoz ibiği gibi dikilmişti. Şüphe dolu, soluk gözleriyle gelişimi kolaçan ediyordu. Dilim döndüğü kadar, o çevrenin ağzıyla teklifimi yaptım: Yatacak bir köşe ve açlıktan ölmeyecek kadar yiyecek karşılığında ineklerini sağacak; ahırını temizleyip hayvanları otlağa götürecek; odun kesip av hayvanları için tuzak kuracaktım. İnsanları ve hayvanları her türlü hastalıktan kurtarmak için büyü de yapabildiğimi söyledim. Çiftçi, dikkatle beni dinledi; ses çıkarmadan yüzüme baktı, sonra da evine götürdü.

Çocuğu yoktu. Karısı komşulara da sorduktan sonra beni yanına almayı kabul etti. Ahırda bir yer gösterdiler; yapmam gereken işleri anlattılar. Köy halkı yoksuldu. Tahtadan kulübelerin içi ve dışı, çamur ve saman karışımıyla sıvanmıştı. Duvarlar toprağa iyice gömülmüş, ot damların üstüne saz ya da kil bacalar yapılmıştı. Birkaç çiftçinin

ahırı vardı. Duvardan kazanmak için sırt sırta yapılmıştı bunlar da. Zaman zaman, yakındaki birlikten Alman askerleri gelir, buldukları yiyeceği alıp götürürlerdi. Alman askerleri geldiğinde, ormana kaçacak zaman bulamazsam; çiftçi beni, ahırın altındaki bodruma gizlerdi. Daracık bir girişi olan bodrum üç metre derinliğindeydi. Kazılırken ustama yardım etmiştim. Karısıyla benden başka kimsenin böyle bir yerden haberi yoktu. İçindeki dolaba tereyağı topakları, peynirler, jambonlar,.dizi dizi sucuk ve sosis, şişelerde içki ve başka yiyecekleri saklardı. Üstelik çok da serin olurdu bodrum. Almanlar evin her yanını arar, tarlada domuzlan kovalayıp acemi koşuşmalarla piliçleri yakalamaya çalışırken iştah açıcı kokuları içime çekip otururdum orada. Aksırmamak için parmağımla burun deliklerimi kapayıp o garip dille konuşmalarını dinlerdim. Kamyonların gürültüsü uzaklaşınca ustam gelir beni çıkarırdı, yeniden her günkü işime başlardım.

Mantar mevsimi geliyordu. Sevinç içindeki aç köylüler, mantar toplamak için ormanın yolunu tutuyorlardı. Çok insan gerektiğinden, koca adam beni de götürürdü. Diğer köylerden gelenler de ormana doluşurlardı. Çingeneye çok benzediğimi ustam da fark etmiş, Almanlara haber vermelerinden korktuğu için saçlarımı usturayla kazımıştı. Beni yanına alıp götürdüğünde, yüzümün yarısını gizleyen bir kasket geçirirdi başıma. Yine de, köylülerin şüphe dolu bakışları beni rahatsız ederdi. Ustamın yanından ayrılmamaya bakardım hep. Ona faydalı olduğuma inandığımdan beni bırakmayacağını sanıyordum. Mantar toplamaya çıktığımızda, ormandan geçen demiryoluna kadar inerdik. Günde birkaç kez, yük vagonlarını çeken lokomotifler, düdük çalarak geçerdi. Vagonların tepelerine, lokomotifin önündeki çıkıntıya, Almanlar, mitralyözlü nöbetçiler yerleştirmişlerdi. Miğferli askerler dürbünle ormanı ve gökyüzünü tararlardı.

Bir gün, değişik bir tren çıktı ortaya. Hayvan vagonlarına bir sürü insan doldurulmuştu. İstasyonda çalışan adamlar bunların tutuklanıp ölüm cezasına çarptırılan Yahudilerle Çingeneler olduğunu söylediler. Az yer kaplamak için kollarını kaldıran bu insanlar, buğday demetleri gibi tıkılmışlardı vagonlara. Her vagonda en az iki yüz kişi vardı. Gençler, yaşlılar, erkekler, kadınlar, çocuklar; hatta bebekler bile vardı aralarında. Çevredeki köylülerden birkaçı, toplama kampı yapımında çalışıyor, garip hikâyeler anlatıyorlardı.

Köylülerin anlattıklarına göre, trenden inişte Yahudiler gruplara ayrılıyor, çırılçıplak soyuluyor, neleri varsa ellerinden almıyordu. Saçları kesilip şilte yapımında kullanılıyordu. Almanlar ağızlarını açtırıp dişlerini de inceliyor, altın olanları oracıkta söküveriyorlardı. Gaz odalarıyla fırınlar bunca insana yetmiyor; gaz odalarında can verenlerin çoğu toplama kampının çevresine kazılan çukurlara atılıyordu. Köylüler, düşünceli düşünceli anlatılanları dinler, sonra da Yahudüer'in Tanrı tarafından cezalandırıldıklarını söylerlerdi. İsa'yı çarmıha gerdikleri gün cezalandırılmaları gerekiyordu aslında. Tanrı unutmamıştı bu yaptıklarını. Şimdiye kadar Yahudüer'in günahlarının üstüne bir sünger çekmişse de, bağışlamamıştı onları. Bugün Almanlar, onun adaletini yerine getiren araçlar olmuşlardı. Yahudiler herkes gibi ölemezlerdi. Yeryüzünde cehennem azabı çekecek sonra da ateşte can vereceklerdi. Atalarının yerine cezalandırılıyor, gerçek inancı inkâr etmenin, Hıristiyan bebelerini acımadan boğazlayıp kanlarını içmenin kefaretini ödüyorlardı. Köylülerin bana yönelen bakışları, her zamankinden düşmancaydı artık. "Uğursuz, pis!" diye bağırıyorlardı. "Sen de pis Çingene, Yahudi, sen de yanarak öleceksin."

Sözleriyle ilgilenmezcesine kayıtsız kalıyor, çobanların beni yakalayıp Tanrı'nın isteği üzerine tabanlarımı yakmaya

kalkışmalarına bile göz yumuyordum. Ötekiler, Almanlar tarafından güçlü makinelerle donatılmış fırınlarda yakılırken, benim bayağı odun ateşinde kavrulmaya hiç niyetim yoktu. Geceleri geç saatlere kadar uyanık kalır, Tanrı'nın beni de cezalandırmak isteyip istemediğini sorardım kendi kendime. Annemle babam, her pazar kiliseye gider, beni de götürürlerdi. Tanrı'nın kızgınlığının, yalnız kara gözlü siyah saçlı, Çingene denen insanlara yöneldiği doğru olabilir miydi? Neden babamın saçları açık renk, gözleri maviydi de annem esmerdi? Hem esmerlikleri, hem de sonlan aynıydı Yahudilerle Çingeneler'in. Öyleyse onları ayıran ne olabilirdi? Herhalde, savaş bitince yeryüzünde sarı saçlı, mavi gözlü insanlardan başkası kalmayacaktı. Ama açık renk anne ve babası olup siyah saçlı doğmak mutsuzluğuna uğrayan çocuklara ne olacaktı?

Yahudilerle dolu trenler geçtiğinde hava aydınlıksa köylüler demiryolu boyunca dizilir, makinisti, ateşçiyi ve Alman nöbetçileri sevinçle selamlarlardı. Kapısı sürgülü vagonların tepesindeki küçük deliklerde bazen bir insan yüzü görülürdü. Tutuklulardan biri, nereye götürüldüklerini, dışarıdan gelen bağrışmaların ne olduğunu anlamak için bir arkadaşının sırtına çıkmış olmalıydı. Köylülerin dostça işaretlerinin kendilerine söylenildiğini de sanabilirlerdi bu zavallılar. Sonra Yahudi yüzleri görülmez olur, cılız, soluk kollar sallanır, ümitsiz yardım isteyen sesler duyulurdu. Merakla trenin geçişini izleyen köylüler, bu insan selinden gelen şarkıya, çığlığa, iniltiye benzemeyen garip sızlanmayı dinlerlerdi. Tren uzaklaşırken ormanın koyuluğunda, bıkmak bilmeden sallanıp bize işaretler yapan beyaz kollar görünürdü.

Gece geçen trenlerle fırınlara götürülen zavallılar, arada, bebelerinin hayatlarını kurtarmak için onları pencereden atarlardı. Bazıları vagonun tabanını deler, birkaç kararlı Yahudi buradan aşağı

atlarlardı. Çoğu zaman tekerlek altında kalıp biçilir, kopuk gövdeleri yokuş aşağı yuvarlanıp otların arasına düşerdi.

Sabahın erken saatlerinde, oradan geçen köylüler, parçalanmış gövdeleri bulur, aceleyle giysilerini ve pabuçlarını çıkarırlardı. Sonra da Yahudiler'in, giysileri içine para ya da elmas gizleyebileceklerini düşünüp iyice ararlardı. Kâfir kanı bulaşmamışsa, astarları söküp arasına bakarlardı. Ganimetin üstüne üşüşür, kavga ederlerdi. Sonra ölüler demiryoluna bırakılır, Alman devriyeleri rastladığında lanetli ölüleri, üstlerine benzin döküp yakarlardı.

Bir gün köyde, o gece, Yahudi dolu birkaç trenin arka arkaya geçtiği söylentisi dolaştı. Mantar toplamayı bırakan köylüler, demiryoluna koştular. Raylar boyunca tek sıra dizilmiş, çalıları karıştırıyor, demiryolunun iki yanından inen yokuşta ve telgraf direklerinde kan izleri arıyorduk. Önceleri bütün aramalarımız boşa gitti. Sonra köylülerden biri, birkaç yabani gül dalının kırıldığını fark etti. Yapraklar aralandı ve yosunların üzerinde tortop olmuş, beş altı yaşlarında bir çocuk bulundu. Gömleğiyle pantolonu parça parçaydı. Yay gibi kaşları, uzun siyah saçları vardı. Ölmüş, ya da derin bir uykuya dalmıştı. Adamlardan biri bacağına bastı: Çocuk sıçradı, gözlerini açtı. Üzerine eğilen insanları görünce bir şeyler söylemek istedi. Ama ağzının köşesinde pembe bir köpük belirdi, çenesinden süzülüp boynuna aktı. Kara gözlerden ürken köylüler, çocuğa dişlerini sayma fırsatı vermeden geri çekilip haç çıkardılar.

Çocuk dönmeye çalıştı. Ama kemikleri kırılmış olmalıydı. İnleyebildi ancak, dudaklarında kanlı bir kabarcık belirdi. Arka üstü düştü, gözleri kapandı. Şüpheci köylüler bir şey yapmadan bakıyorlardı. Sonra kadınlardan biri ilerledi, çabucak çıkardı pabuçlarını. Çocuk çırpındı, inledi; kan tükürdü. Gözlerini açınca

durmadan haç çıkarıp başlarını çeviren köylüleri gördü. Birden, bütün vücudu gerildi, bir daha kımıldamadı. İki adam, ayaklarından tutup çevirdiler çocuğu. Ölmüştü. Hemen ceketini çıkarıp soydular. Gömleğiyle pantolonunu aldıktan sonra, demiryoluna sürüklediler. Alman devriyeleri onu nasıl olsa bulurdu. Köye dönerken, birkaç kez arkama baktım. Çocuğun ölüsü beyaz taşların üstünde yatıyordu. Uzaklaşınca siyah perçemlerinden başka şey göremez oldum. Ölmeden önce ne düşündüğünü bulmaya çalışıyordum. Onu trenden atan yakınlarıyla dostları, herhalde köylülerin yardımına koşacaklarını, fırında yanmaktan kurtaracaklarını söylemişlerdi. Büyük bir hayal kırıklığıydı bu!

Tıklım tıklım vagonda annesiyle babasının sıcak göğsüne sokulmayı, yakınlarının varlığını duymayı, tek başına olmadığını, diğerleri gibi bir yanlışlık sonucu götürüldüğüne inanmayı yeğ tutardı sanırım. Bu çocuğun acı ölümüne üzülürken, içten içe rahatlık duyuyordum aslında. Onu kurtarıp köye götürseydik başımıza sürüyle iş açacaktı. Bir Yahudi gizlediğimizi Almanlar duysa; köyü basıp, her yanı arayacak, bu arada çocuğu ve bodrumda gizlenen beni de bulacaklardı. Benim de, onun gibi trenden atıldığımı düşünüp oracıkta öldürecek, sonra da köy halkını cezalandıracaklardı.

Kasketim gözlerime düşmüş, köylülerin ardında ayaklarımı sürüyerek geliyordum. Yakmak için koca koca Fırınlar yapacaklarına, Yahudiler'le Çingeneler'in göz ve saç rengini değiştirmek daha kolay olmaz mıydı?

Mantar toplamak yeknesak bir iş olmuştu artık. Sepetler dolusu mantar kuruyordu her yanda. Ahırlara, tavan aralarına gizleniyordu. Ağaçlıklar mantarlarla doluydu. Her sabah, elde sepetlerle dağılıyorduk ormana. Son çiçeklerden aldıkları balla ağırlaşan arılar

sonbahar güneşinin altında vızıldıyor, kocaman ağaçların koruduğu gölgeliklerde uçuşuyorlardı. Ceviz ve ardıç ağaçlarının ya da meşe ve gürgenlerin dallarında cıvıldaşan kuşların gürültüsüne, mantarlarla dolu bir köşe bulunca sevinç içinde birbirine bağıran köylülerin sesi karışırdı. Zaman zaman bir ağaç kovuğuna tüneyen baykuşun uğursuz sesi duyulur, keklik yumurtalarıyla kendine şölen çeken kızıl tüylü tilki, çalılıklar arasından kaçar; kuru yapraklar üzerinde sürünen ürkek engerek yılanları, çekingenliklerini atıp yüreklenmek için ıslık çalar; koca ada tavşanı bir zıplayışta yolu aşıp giderdi. Ormandaki senfoniyi, arada bir duyulan tren düdüğü, vagonların uğultusu, fren gıcırtıları bozardı. Köylüler de durup demiryoluna bakar, kuşlar susar, baykuş kovuğuna girerdi. Kulaklarını dikip bakman tavşan, içi rahatlayınca devam ederdi hoplayıp zıplamaya.

Mantar mevsimi boyunca, daha birkaç hafta demiryolu çevresinde dolaştık. Yer yer, taşların arasına gömülmüş yanık kemik parçalarıyla küllere rastlanıyordu. Köylüler, durup dudaklarını büzerek bakarlardı. Bazıları, Yahudi ölüsünden insanlarla hayvanlara bulaşıcı hastalık geçeceğine inanmıştı. Ayaklarının ucuyla küllerin üstüne toprak atarlardı. Bir defasında, sepetimden düşen mantarları toplar gibi yapıp, bu küllerden bir avuç almıştım. Benzin kokuyor, parmaklarıma yapışıyordu. Dikkatle inceledim. İnsana benzer yanını göremedim. Yine de bu küller, fırından çıkan ya da yanmış turbalarla yosunlardan arta kalan küllere benzemiyordu. Korktum. Sanki yanan adamın hayali tepemizde dolaşıp bizi gözlüyordu. Yüzlerimizi unutmayacaktı hiç. Bu hayalin durmadan beni kovalayıp geceleri uykuma gireceğini damarlarıma hastalık aşılayıp beynime deliliği sokacağını biliyordum.

Her tren geçişte, bölük bölük, korkunç yüzlü, intikam isteyen hayaletler görüyordum. Köylülere göre, Yahudiler'in yakıldığı

fırınlardan çıkan dumanlar gökyüzüne dimdik yükselip Tanrı'nın ayakları altında yumuşacık bir halı oluyordu. Oğlunun ölümüne üzülen Tanrı'yı avutmak için, gerçekten bu kadar Yahudiyi kurban etmek gerekli mi, diyordum kendi kendime. Belki yeryüzü yakında kocaman bir yangın yeri olacaktı. Papaz, bütün insanların bir gün öleceğini, hiçlikten gelip hiçliğe döneceklerini söylememiş miydi?

Demiryolu boyunca, rayların arasında sayısız kâğıt parçaları, defterler, fotoğraflar ve eski pasaportlar bulurduk. En çok aranan fotoğraflardı. Çünkü köyde okuma yazma bilen yoktu. Bu resimlerin bazılarında, garip kılıklı yaşlı kişiler, acemice poz vermişlerdi. Buralarda görülmemiş güzellikte, süslü giysiler içindeki anne babalarla sarıldıkları çocukları görülüyordu bazılarında da. Köylünün biri de, meleklerden güzel bir genç kız resmi bulurdu arada. Ya da kara sakallı, keskin kara gözlü bir adam resmi. Azizleri andıran ihtiyarlar, solgun gülüşlü yaşlı kadınlar, bahçede oynayan çocuklar, ağlayan bebeler, birbirine sarılmış yeni evliler de vardı. Trenin sarsıntısıyla titreyen eller, resimlerin arkasına ayrılık sözleri,- yeminler, kutsal kitaptan parçalar karalamıştı. Çoğu zaman çiy ve güneşin kızgın ışınları bu satırları okunmaz hale getirirdi.

Köylüler bütün bunları büyük bir açgözlülükle kapışırlardı. Kadınlar gülüşür, resimlerdeki erkeklerle ilgili şakalar yapar, kocaları da kızlar üzerine kaba sözler söylerlerdi. Değiş-tokuş edilen fotoğraflar kulübelere, ahırlara asılırdı. Bazı evlerin duvarlarındaki haç ya da kutsal resimlerin çevresine kimsenin tanımadığı bu Yahudiler'in fotoğrafları iğnelenirdi. Genç kız resimlerini elden ele dolaştırıp zevklenen, bunlar üzerinde çirkin oyunlara yeltenen yanaşmaları yakalardı bazen çiftçiler. Köyün en güzel kızlarından biri yakışıklı bir adamı gösteren fotoğrafa tutulmuş, gözü nişanlısını bile görmez olmuştu.

Bir gün, köyün gençlerinden biri, demiryolunda genç bir Yahudi kızı bulunduğunu haber verdi. Bir omuzu çıkmıştı, birkaç ufak yarası vardı ama yaşıyordu. Vagondaki delikten, tren dönemece gelip yavaşladığı sırada atlamış olmalıydı. Herkes bu eşsiz yaratığı görmeye koştu. İki adamın tuttuğu kız sendeliyordu. İnce yüzü bembeyaz olmuştu. Kalın gür kaşları, kapkara gözleri vardı. Omuzlarına dökülen siyah, parlak saçlarını bir kurdele tutuyordu. Entarisi yırtılmıştı. Bembeyaz derisindeki sıyrıklar, bereler görülüyordu. Sağlam koluyla çıkan omuzunu tutuyordu. Hemen köyün muhtarına götürdüler onu. Meraklı kalabalık toplanmıştı. Kızın bir şey anladığı yoktu. Köylülerden biri yaklaştığında ellerini dua edercesine birleştiriyor, kimsenin anlamadığı bir dilde mırıldanıyordu. Korku dolu bakışları çevresinde dolaşıyordu. Muhtar kızı bulan "Ebemkuşağı Piyotr" ve köyün yaşlılarını topladı. Verilen emirlere uygun olarak kızın ertesi gün Almanlar'a teslimi kararlaştırıldı.

Köylüler, teker teker evlerine döndüler. En yüzsüzlerden birkaçı kızın yüzüne bakıp gülüşüyorlardı. Birkaç kör cadaloz, kızdan yana üç kez tükürüp bir şeyler mırıldanarak torunlarını, uğursuz Yahudi'den korudular. Piyotr, kızı kolundan tutup kulübesine götürdü. Köyde çok sevilen garip bir adamdı bu. Doğal olaylarla ilgilenir, özellikle ebemkuşağını merak ederdi. Bu yüzden "Ebemkuşağı Piyotr" demişlerdi ona. Kış gecelerinde, kendisini görmeye gelen komşularına saatler boyunca anlatırdı bildiklerini, gördüklerini. Odanın köşesine sinip, diğerleri gibi ben de onu dinlerdim. Ebemkuşağınm uzun, eğri, içi boş, esnek bir saza benzediğini öğrendim. Bir ucu ırmak ya da gölün içindeydi. Oradan çektiği suyu öbür ucuyla kuraklıktan kavrulan ovalara boşaltıyordu. Suyla birlikte balıklar ve diğer deniz hayvanlarını da çekiyordu ebemkuşağı. Birbirinden çok uzaktaki denizler, göller ve akarsularda aynı cins balıkların bulunması bunu ispatlıyordu.

Piyotr'un kulübesi bizimkine komşuydu, ahırlarımızın duvarları da bitişikti. Bir süre önce karısı ölmüş, genç sayılacak Piyotr o günden sonra evlenmemişti bir türlü. Komşuları, ebemkuşağı merakının bakışlarını kadın kalçalarına indirmesini engellediğini söylerdi. O tarlada çalışırken yaşlı bir kadın yemeğini pişirir, çocuklarına bakardı. Zainan zaman kafayı tütsülemekten başka eğlencesi yoktu. Genç Yahudi kızı, geceyi onun evinde geçirecekti. Birkaç saat sonra, komşu ahırdan gelen gürültü ve çığlıklarla uyandım. Önce korktum. Sonra ince tahta duvarın aralığından olup biteni görebildim: Genç kız, ahırın ortasındaki buğday dövülen yere, bir çuval yığını üzerine uzanmıştı.

Gaz lambası, köşedeki kütüğün tepesinde yanıyordu, piyotr, kızın yanına oturmuştu. Birden kızın elbisesine asılıp askılardan birini kopardı. Genç kız elinden kurtulmaya çalışıyordu. Ama Piyotr uzun saçlarının üstüne diz çöktü, başını dizleri arasına sıkıştırdı. Sonra öbür askıyı da kopardı. Kız ağlıyor, ama kımıldayamıyordu. Piyotr ayaklarına kadar süründü, bunları dizlerinin arasına aldı. Dikkatli hareketlerle entarisini çıkardı. Kız doğrulmaya ve sağlam koluyla entarisini tutmaya kalktı. Piyotr onu itti, çırılçıplak bıraktı. Lambanın titrek ışığı, kızın zayıf göğsüne gölge düşürüyordu. Adam kızın omuzlarını, göğsünü, karnını nasırlı elleriyle okşamaya koyuldu. Genç kızın yüzünü göremiyor, arada bir çığlıkla kesilen boğuk hıçkırıklarını duyuyordum. Piyotr çizmelerini, pantolonunu çıkardı. Üzerinde kaba bir gömlek kalmıştı.

Bitkin kurbanın üzerine, ata binercesine oturdu. Kız zorlanınca inledi, anlaşılmaz diliyle bir şeyler söyledi. Piyotr büyük bir gürültüyle soluyordu. Sonunda dirsekleri üstünde doğrulup kızın üstüne kaydı, bütün ağırlığıyla kendini bıraktı. Genç kız kaskatı kesildi, içler acısı bir çığlık attı. Görünmeyen birinden yardım istercesine parmaklarını

boşlukta açıp kapıyordu. O an garip bir şey oldu. Kızın üstüne uzanan Piyotr doğrulup kalkmak istedi. Her doğrulusunda kız acıyla haykırıyordu. O da inliyor, durmadan küfrediyordu. Kapana tutulmuş tavşan ya da tilki gibi garip bir güç onu kıza bağlamıştı. Durmadan titreyen kızın üstündeydi hâlâ. Kurtulmak için bütün gücüyle uğraşıyordu. Her defasında terliyor, küfrediyor, tükürüyordu. Genç kız da ona yardım etmek istedi. Bacaklarını iyice açtı, kalçalarını kaldırdı ve eliyle adamı karnından itti. Bir şey değişmedi. Görünmeyen bir bağ onları birbirine yapıştırmıştı.

Aynı şekilde birbirine yapışmış köpekler görmüştüm sık sık. Bütün güçleriyle çiftleştiklerinde ayrılmaları kolay olmuyor, birbirlerinin çevresinde dönüp, sonunda kıç kıça geliyorlardı. Aynı yerde oynayan iki kuyruklu ve iki başlı bir gövde gibiydiler. "İnsanın en yakın dostu" denen bu hayvanlar o an; doğanın insafsız bir şakası oluveriyorlardı. Havlıyor, tepeden tırnağa ürperiyorlardı. Kan çanağına dönen gözlerinde, anlatılmaz bir acı okunuyor; kan çıkana kadar sırtlarına sopa ve tırmak sapıyla vuran köylülerden yardım istiyordu bakışları. Ayrılmak için daha çok uğraşıyor, tozların içinde yuvarlanıyor, köylüler bu arada gülüşüp onları tekmeyle itiyor, üzerlerine taş, hatta kızgın kedileri atıyorlardı. Zavallı hayvancıklar kaçmaya kalkıyorlardı. Ama ikisinin de yüzü değişik yönlere dönüktü. Ancak birbirlerinin çevresinde dönebilirlerdi. O kızgınlıkla birbirlerini ısırmaya çalışırlar, sonunda yorgunluktan bitmiş halde kendilerini insan ellerine bırakırlardı.

Köyün çocukları onları ırmağa, ya da bir su birikintisine atarlardı. Zavallı köpekler yüzmeye çalışır, değişik yönlere dönük olduklarından yine bir şey yapamazlardı. Köpüklü ağızlarıyla kafalarından başka yerleri görünmez olur, iyice sulara gömülürlerdi.

Akıntı onları sürüklerken neşeli bir kalabalık kıyı boyunca gider, sevinç çığlıkları atıp taşlarlardı zavallıları.

"Ebemkuşağı Piyotr" yine başlamıştı debelenmeye. Meryem Ana'yı yardıma çağırıyor, ufluyor, pufluyordu. Kızdan kurtulmak için bütün gücüyle kendini geriye itiyor, kız da haykırıp-yüzünü gözünü yumrukluyor, tırmalıyor, ellerini ısırıyordu. Şaşkın Piyotr, önce dudaklarından akan kanı yaladı. Sonra bir kolu üzerinde doğrulup öbürüyle kıza bir müthiş bir yumruk attı. Onun da aklı başından gitmiş olmalıydı ki, yeniden kendini kızın üstüne bırakıp memelerini, kollarını ve boynunu ısırmaya koyuldu. Kızın acıklı sesi onu kızdırmış gibiydi. Yorgunluktan serilene kadar dövmeye devam etti.

Şimdi, sessiz ve hareketsiz yatıyorlardı. Bir tek gaz lambasının alevi yaşıyor gibiydi. Piyotr yardım isteyecek gücü buldu sonunda. Haykırışlarına önce bir köpek sürüsünün havlaması, sonra da balta ve bıçakları kapıp gelen birkaç köylü karşılık verdi. Ahırın kapısını açıp yerde yatan çiftçiyi görünce bir şey anlamadan, gözleri dışarı uğramış, bakakaldılar. Ebemkuşağı, kısık bir sesle olup biteni anlattı. Kimseyi içeri sokmamak için kapıyı kapayıp köyün, herkesi iyileştirmekle ünlü büyücüsüne haber saldılar. Yaşlı kadın gelir gelmez yerdeki çiftin başına çöktü, üç köylünün yardımıyla bir şeyler yapmaya koyuldu. Yaptıklarını göremiyordum ama; birden, Yahudi kızının ölümcül çığlığını duydum. Lambayı söndürdüler, sessizlik çöktü ortalığa.

Gün doğunca, hemen bölmedeki aralığa uydurdum gözümü. Güneşin ilk ışınları ahırın tahtalarındaki aralıklardan içeri süzülüyor, buğday tozlarını aydınlatıyordu. Duvarın yanında, üstü at derisiyle baştan ayağa örtülü bir insan yatmıştı. Bütün köy uyurken inekleri otlağa götürmek zorundaydım. Akşam döndüğümde bütün köy

geceki olayı konuşuyordu. "Ebemkuşağı Piyotr" Yahudi kızın ölüsünü götürüp demiryoluna bırakmıştı. Alman devriyeleri, ölüyü orada bulurlardı nasılsa...

Birkaç hafta için, köy halkına meraklı bir konu çıkmıştı. Ebemkuşağı bile kafayı tütsülediğinde Yahudi kızının kendisini nasıl içine çekip bırakmadığını anlatıyordu. Geceleri garip düşler uykularımı kaçırıyordu. Ahırdan iniltiler, çığlıklar geliyor, buz gibi bir el sürtünüyordu bana. Benzine batmış, kapkara saç perçemleri yüzümü okşuyordu. Sabah, hayvanları otlağa götürürken ürkek bakışlarım, tarlaların üstüne çöken yoğun siste dolaşıyordu. Bazen rüzgâr simsiyah bir duman bulutunu uçurur, bulut peşimden gelirdi sanki. Ürperirdim. Buz gibi ter taneleri kaplardı ensemi. Kara kurum bulutu tepemde döner, gözlerimin içine bakar, sonra Tanrı'ının ayakları dibine varmak için yükselirdi gökyüzüne.

BÖLÜM X

Sayıları gittikçe artan Alman devriyeleri, ormanda dolaşıyor, yiyecek ve gizlenmiş partizan arıyorlardı. Köydeki günlerimin sayılı olduğunu anlamıştım. Bir akşam ustam, hemen sıvışmam gerektiğini söyledi. Almanlar'ın geldiğini bildirmişlerdi. Savaşın başından beri, bu bölgede bir Yahudi'nin gizlendiğini öğrenmişlerdi. Bütün köylüler tanıyordu adamı. Büyük babasının geniş toprakları vardı, çevrede de çok sevilmişti. Onlara bakılırsa, Yahudi bile olsa iyi insandı.

Hemen ormana koştum. Fırtınalı bir geceydi. Kısa süre sonra bulutlar dağıldı, gökyüzü yıldızlarla donandı; kalay parlaklığmdaki ay bütün güzelliğiyle belirdi. Bir çalılığa gizlendim, gün ışıyınca köyden uzak, dalgalanan buğdaylarla kaplı tarlalara yürüdüm. Keskin buğday sapları ayaklarımı bereliyordu ama bir tarlanın ortasına erişmek istiyordum. Burada olduğumu gösterecek kırık saplar bırakmamaya çalışarak, dikkatle yürüyordum. Sabah ayazı dondurucuydu. Titreyerek tortop oldum, uyumaya çalıştım. Aynı anda dört yandan gelen seslerle sıçrayarak uyandım. Almanlar tarlayı sarıyorlardı. Yere yapıştım. Askerler yaklaştıkça kırılan sapların sesi daha iyi duyuluyordu. Dikkat etmeseler üstüme basacaklardı.

Tüfeklerini bana doğrulttular. Ayağa kalkınca emniyet tetiklerini açıp ateşe hazırlandılar. Yeşil üniformalı, iki genç askerdiler. Uzun boylusu kulağıma yapıştı, benimle ilgili bir şeyler söyleyip gülüştüler.

Çingene mi, yoksa Yahudi mi olduğumu soruyorlardı. Başımı salladım, bu pek hoşlarına gitmişti. Beni köye götürdüler sonra. Önden yürüyordum. Onlar da gülüşerek arkamdan geliyorlardı. Yola çıktığımızda pencerelerinden bizi gözetleyen korku içindeki köylüleri fark ettim. Beni tanıyınca çekiliyorlardı camdan.

Köyün ortasında iki siyah kamyon durmuştu. Kamyonların çevresinde bir sürü kılıksız asker dolaşıyor, bira içiyorlardı. Tarlalardan dönen diğerleri de silah çatıp sırtlarını kamyona vererek yere çöküyorlardı. Birkaçı çevreme toplandı. Kimi asık suratlı, kimi neşeli, parmaklarıyla beni gösteriyorlardı. Biri yanıma yaklaştı, eğildi, dostça gülümsedi. Gülümsemesine karşılık verecekken karnıma müthiş bir yumruk yedim. Nefesim kesildi, inleyerek arka üstü devrildim. Hepsini pek eğlendirmişti bu.

Yakındaki kulübelerin birinden çıkan subay yanımıza geldi. Askerler, doğrulup esas duruşa geçtiler. Ben de doğruldum. Çemberin ortasında yapayalnızdım. Subayın soğuk bakışı üzerimde dolaştı, sonra bir emir verdi. İki asker, beni kolumdan yakalayıp kulübeye sürükledi. Yarı karanlıkta, odanın ortasına uzanmış adamı gördüm.' Ufak tefek, zayıf biriydi. Karmakarışık siyah saçları alnını kaplamıştı. Yüzünde bir kasatura yarası vardı. Ellerini arkasına bağlamışlardı. Derin bir yaradan akan kan, ceketinin kolundan sızıyordu.

Bir köşeye çöktüm. Adam, siyah, parlak gözlerini üzerime dikmişti. Bakışları kalın kaşlarının altından fışkırır gibiydi. Korkutuyordu beni bu bakışlar. Başımı çevirdim. Dışarıdan kamyon motorlarının gürültüsü geliyordu. Askerler yaralıyı dışarıya sürükleyip bir arabaya çıkarttılar. Sırt sırta oturduk. Atların dizginlerini tutan iki köylünün omuzlarını görüyordum. Yanlarına bir asker bindi. Yaralının yüzü yola

dönüktü. Köylülerin konuşmasından bizi, komşu kasabadaki polis merkezine götürdüklerini anladım.

Araba, birkaç saat, oldukça kalabalık yolda ilerledi. Sonra ormandan geçen patikaya saptık. Kuşlarla tavşanları geçerken ürkütüp kaçırıyorduk. Sırtımdaki yaralı, her sarsıntıda devriliyordu. Yaşayıp yaşamadığını merak ediyordum. Arabaya bağlı, hareketsiz gövdesinin ağırlığını duyuyordum yalnız. İki kez mola verdik. Köylüler yiyeceklerini askerle paylaştılar. O da karşılığında sigara ve şeker verdi. Yaltaklanarak teşekkür ettiler. Oturdukları yere gizledikleri şişeyi çıkarıp votka içtiler. Sonra gidip çalılıklara işediler. Bize aldırdıkları yoktu. Hem açtım hem de çok yorgun. Ormandan, reçina kokulu ılık bir rüzgâr esiyordu. Yaralı inliyor, atlar durmadan başlarını sallayıp kuyruklarıyla böğürlerine konan sinekleri kovalıyordu. Yeniden yola koyulduk. Ağzı açık, horlar gibi gürültüyle soluyordu Alman askeri. Yüzünde sinek gezinse oynuyordu suratı.

Güneş batmak üzereyken küçük bir şehre girdik. Sağda solda, tepeleri tuğla bacalı evler yükseliyordu. Tahtaperdeler, ya beyaz ya da maviye boyanmıştı. Oluklarda tembel güvercinler ötüşüyordu. Daha ilk evlere varmadan sokakta oynayan çocuklar bizi gördü. Arabanın peşinden gelip yüzümüze baktılar. Asker gözlerini ovuşturup gerinerek arabadan atladı. Çevresinde olup bitenlere kayıtsız arabanın yanı sıra bir süre yürüdü. Bütün evlerden çıkan çocuklar peşimizdeki kalabalığı kabartıyordu. En irilerinden biri, elindeki kayın dalıyla yaralıya vurdu. Zavallı ürperdi, kendini geriye attı. Oyun çocukların hoşuna gitmişti. Taşla ve sopalarla üstümüze saldırdılar. Yaralı devrildi. Benimkilere yapışan omuzlarının terle ıslandığını hissettim. Bana da bir kaç taş geldi. Ama yaralıyla öndeki köylüler arasında erişilmesi güç bir hedeftim. Çocuklar şimdi bize kurumuş inek pisliği, çürük domates, kokmuş kuş ölüleri atıyorlardı.

İçlerinden biri beni gözüne kestirmişti. Uzun sopasıyla en nazik yerlerime vuruyordu durmadan. Yüzüne tükürmek için, ağzımda tükürük toplamaya çalışıyordum ama boşunaydı bu gayretim. Kalabalığa, birkaç kadınla adam da karışmıştı.

"Yahudilere ölüm! Piçlere ölüm!" diye bağırıyorlar, çocukları saldırıyı artırmaya zorluyorlardı. Taşlardan korkan iki köylü de arabadan atlayıp atların yanı sıra yürümeye başladılar. Ben ve yoldaşım, açık birer hedeftik artık. Yeniden üzerimize taş yağdı. Taşlardan biri yüzümü sıyırdı, bir diğeri dişimi kırıp dudağımı yardı. Yaklaşanların yüzüne kan tukurdum, ama ustaca kaçıp uzaktan taş atıyorlardı bu kez. Ardımız sıra gelen serserilerden biri, sarmaşık ve ısırgan otu dallarını koparıp yaralıyla beni kamçılamaya koyuldu.

Her vuruşunda yakıcı bir acı duyuyordum. Taşlar, yerini buluyordu iyiden iyiye. Çenemi göğsüme yapıştırdım, taşlardan birinin gözümü kör etmesini önlemeye çalışıyordum. Komşu evlerin birinden, eskimiş cüppesi ve koca göbeğiyle bir papaz fırladı. Kalabalığın ortasına dalarak, kızgınlıktan kızarmış yüzüyle, bastonunu sallamaya, saldırganların kafasına, ellerine, yüzlerine vurmaya koyuldu. Soluk soluğa ve ter içinde, yorgunluktan titreyerek azgın sürüsünü dört yana dağıtmayı başardı.

Sonra, yine soluk soluğa, yanımız sıra yürüdü. Bir eliyle alnında biriken teri silerken, öbürüyle benim elimi tutu. Yaralı bayılmıştı. Sırtıma yapışan omuzları buz kesmiş, sopanın ucunda oynayan kukla gibi, arabanın sarsılmasıyla iki yana sallanıyordu. Askeri polisin işgal ettiği binanın avlusuna girdik. Papazı içeri sokmadılar. İki asker bağlarımızı çözdü, yaralıyı arabadan indirip duvara dayayarak oturttular. Kendinden geçmişti zavallı. Yanında bekledim.

Az sonra kapkara üniformasının içinde dev gibi bir nazi subayı avluya girdi. Böylesine etkileyici bir giysi görmemiştim o güne kadar. Kasketinin üstünde bir kuru kafayla iki kemik vardı. Yakasında iki gümüş şimşek, sol kolunda ise küstah gamalı haçıyla, kırmızı bir kolluk taşıyordu. Askerler ona bilgi verdiler; beton yeri, çizmeleriyle döverek yaralıya yaklaştı. Parlak çizmesinin ucuyla adamın başını ışığa çevirdi.

Yaralının yüzü bakılacak gibi değildi: Suratı darmadağın olmuş burnu kırılmış, ağzı parçalanmış ve yırtılmış etlerin arasında kalmıştı. Sarmaşık parçalarıyla, toprak ve inek pisliği kalıntıları göz kapaklarına yapışmıştı. Parlak çizmelerinden yansıyan bu biçimsiz yüze eğilen subay, birkaç soru sordu. Kanlı yığın canlandı, bir çuval kurşundan daha ağır hareket eden adamın yaralı gövdesi bağlı ellerine dayanarak doğruldu. Subay bir adım geri çekilmişti. Güneş subayı aydınlatıyordu: Solgun ve balmumu gibi kaygan yüzü, bir bebeğinkini andıran saydam sarı saçları büyüleyici bir güzelliği vardı. Renkli camın yumuşak ışığıyla aydınlanan böyle güzel bir yüzü bir kez de kilise duvarında görmüştüm. Avluyu, ağır bir sessizlik kaplamıştı. Esas duruştaki askerler olup biteni gözlüyordu. Yaralı oturabildi. Güçlükle soluyordu. Ağzını açınca, rüzgâra tutulan bir korkuluk gibi sallandı. Subayı fark etmiş, ona doğru eğilmişti. Karşısındaki görüntüden tiksinen Alman, uzaklaşmak üzereydi ki adamın dudakları oynadı, ağzından bir hırıltı çıktı. Sonra birden kaim bir sesle küfretti, başı arkaya düştü, betona çarptı.

Yaralının savurduğu küfür askerleri ürpertmişti. Şaşkın şaşkın bakıştılar. Subay doğruldu, sert sesiyle buyruk verdi. Topuklar birbirine çarptı, namlulara kurşun sürüldü; askerler yaralıya doğru yürüyüp hep birden ateş ettiler. Yaralı gövde, son bir.kez sallandı; cansız yere yığıldı. Askerler silahlarını doldurup esas duruşa

geçtiler. Sopasıyla, ütülü pantolonunun dikiş yerine vurarak ağır ağır bana döndü subay. Gözlerimi ondan ayıramıyordum. Kişiliğinden doğa üstü bir parıltılı yayılıyordu sanki. Aydınlanan çevreye şanlı, şerefli kara gölgesi vuruyordu. Her an rastladığım şiş yüzlü, şiş gözlü, kırık kollu ve bacaklı, yaralı, kanlı, kokmuş ve sakat gövdeli insanların dünyasında kusursuzluğun örneği gibi geliyordu bana. Gergin, sinekkaydı tıraş edilmiş yanakları, şapkasının altından çıkan sapsarı saçları, katışıksız madeni gözleriyle gövdesinin her hareketi, yüksek bir gücün eseri gibiydi. Sesindeki katılık, iğrenç yaratıkların öldürülüşüne kumanda etmek için, özel olarak yaratılmıştı sanki. O güne kadar duymadığım kıskançlık dalgası, her yanıma dağıldı. Şapkasındaki kuru kafa ile gözlerimi kamaştırmıştı. Bu çingene yüzünün ortasında parlayan bir kuru kafaya sahip olmayı, bütün Hıristiyanların nefretiyle korkusunu kazanmayı ne kadar isterdim. Alman, beni tepeden tırnağa inceliyordu. Tozların arasında ezilip kalmış, zararsız fakat iğrenç bir solucandım sanki. Böylesine parlak, güç ve ululuk nişanlarıyla bezenmiş birinin karşısında, bütün varlığımla kendimden utanıyordum. Beni o anda öldürmesine bile kızamazdım. Kemerinin işli tokasina dikilmişti gözlerim. Zaten başım, subayın ancak beline geliyordu.

Askerler de, uysal, bekliyorlardı. Subayın kararı bütün geleceğimi etkileyecekti; ben kayıtsızdım. Bütün bütün, bu adamın kararına bırakmıştım kendimi. Canlıların çoğunda bulunmayan bir güç vardı onda. Kısa bir emir verdi, sonra döndü gitti. Askerlerin biri beni tellere doğru itti. Bu göz kamaştırıcı anın sona erdiğine üzülerek ağır ağır çıkışa yürüdüm. Dışarıda, beni bekleyen şişko papaz'ın kollarına düştüm. İlk gördüğümden daha da acınacak durumdaydı. Gümüş şimşeklerle bezenmiş, kuru kafalı kara üniformanın yanında papazın eskimiş cüppesi, gülünç kalıyordu.

BÖLÜM XI

PAPAZ, iki tekerlekli kiralık bir arabayla beni götürdü. Komşu köylerden birinde, savaşın sonuna kadar bana bakacak bir aile bulabileceğini sanıyordu. Köyün girişindeki kilisenin önünde durduk. Beni arabada bırakarak evine gidip yardımcısıyla konuştu. Elleriyle bir şeyler yapıp tartıştıklarını gördüm. Sonra birlikte yanıma geldiler. Hemen yere atlayıp eğildim ve yardımcısının eteğini öptüm. Dikkatle yüzüme baktı, beni takdis edip bir şey söylemeden evine döndü.

Papaz, dizginlere yapıştı, köyden ayrıldık ve uzaktaki bir çiftliğe vardık. İçeri girdi, beni o kadar bekletti ki başına bir şey gelmesinden korkmaya başladım. Avlu kapısından, sinsi ve kötü bakışlı bir çoban köpeği bekliyordu. Sonunda papaz, yanında kısa boylu bir köylüyle dışarı çıktı. Köpek de kuyruğunu kısıp hırlamayı bıraktı. Köylü beni dikkatle inceledikten sonra papazı kenara itti. Konuşmalarından pek azı kulağıma geliyordu. Çiftçi ne yapacağını bilmiyordu. Bir ara parmağıyla beni gösterip, ilk görüşte uğursuz bir çingene olduğumun anlaşıldığını söyledi. Beni yanına alırsa başı derde girebilirdi. Almanlar köyü sık sık arıyorlardı. İşte o zaman kimse kendisini kurtaramazdı.

Papazın sabrı taştı. Birden adamın koluna yapıştı, kulağına bir şeyler fısıldadı. Bozulan köylü, bir küfür savurup ardından gelmemi söyledi. Kurtarıcım yanıma gelmiş, bir şey söylemeden gözlerime

bakıyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum. Elini öpmek istedim, dudaklarım kendi koluma değdi. Utancımdan kızardım. Güldü, başımın üstünde bir haç çıkardı ve gitti. Araba yola çıkarken köylü kulağıma yapışıp beni havalandırdı, kulübesine soktu. İnlemelerime sinirlenip bütün gücüyle karnıma vurdu, soluğumu kesti. Kulübede üçümüz yaşıyorduk! Ağzı kapanmayan, kederli ve aptal bakışlı çiftçi Garbos, ürküntü veren gözleriyle köpeği Judas ve ben. Garbos'un karısı ölmüştü. Tartışma sırasında köylüler, ailesi gittikten sonra Garbos'a yanına aldığı Lilka adlı, genç Yahudi kızının sözünü ederlerdi. Garbos'un ineklerinden ya da domuzlarından biri komşu tarlalara zarar verince, ona Lilka'nın hikâyesi hatırlatılırdı. Onu her gün dövüp hırpaladığı, aşağılatın işler yaptırdığı için kız, günün birinde kaçıp gitmişti. Ama Garbos'un kızın ailesinden hâlâ para geliyor, o da bu parayla çiftlik binasını onarıyordu.

Yine de anlatılanlar onu çileden çıkarır; dilini tutmayanların üzerine Judas'ı salacağını söylerdi hep. Komşular kapılarını, pencerelerini kapar, camlardan, yırtıcı köpeğe bakarlardı. Garbos'un kulübesine kimse uğramazdı. Günlerini, tek başına oturarak geçirirdi. İki domuz, inek ve bir düzene kadar tavukla, bir çift hindinin bakımı benim üzerimdeydi. Bir şeyler söylemez, bir neden göstermez, ama aklına estikçe beni döverdi. Arkamdan hiç ses çıkarmadan yaklaşır, kamçısıyla baldırlarıma vururdu. Kulaklarımı çeker, baş parmağıyla kafamı dürter, gülmekten katılana kadar koltuk altlarımla tabanlarımı gıdıklardı. Beni çingene sanır, çingenelerin yaşayışını anlatmamı isterdi. Ama savaş öncesi annemden öğrendiğim şiirle, masallardan başka bir şey bilmiyordum. Neden bilmem, bunları anlatınca da o çileden çıkardı. Beni döver ya da köpeğini üstüme salacağını söyleyerek korkuturdu.

Bu Judas, devamlı bir tehlikeydi. Bir adamı rahatlıkla öldürebilirdi. Köylüler Garbos'u hep suçlarlardı. Bir gün köpeğini, bir elma hırsızının üstüne salmış gırtlağı parçalanan hırsız hemen ölmüştü. Ustam beni göstererek kızdırırdı Judas'yı Köpek yavaş yavaş baş düşmanı olduğuma inandı. Beni görür görmez kirpi gibi tortop oluyordu. Kanlı gözleri, salyaları akan titrek ağzıyla keskin dişlerini gösteriyordu. Zincirine öyle asılırdı ki, kopmasından korkar, zincire asılırken boğulmasını isterdim aynı zamanda. Bazen Garbos Judas'yi çözer, hayvanı tasmasından tutup üzerime gelerek beni duvara kadar sürerdi. Köpüklü ağzı gırtlağımdan iki metre ötede, hayvan, öldürücü bir kızgınlıkla titrerdi. Öfkeden boğulur, efendisi de bir yandan onu kışkırtırdı. Öylesine yakındı ki, nemli soluğu yüzümü yalardı.

Böyle anlarda gücüm tükenirdi. Dar ağızlı şişeden dökülen bal gibi, kan damarlarıma yapışır, ağır ağır akardı sanki. Köpeğin yakıcı gözleri, tasmaya yapışan çiftçinin kıllı eli, beni olduğum yerde dondururdu. Her an köpek gırtlağıma yapışabilirdi. Acı çekmemek için, bu dişlere gırtlağımı hemen açmaktan başka çare yoktu. Ensesine yapıştığı kazı bir anda öldüren tilkinin ne denli soylu bir hayvan olduğunu şimdi anlıyordum. Ama Garbos, köpeğini bırakmazdı. Karşıma oturur, kaçak votkasını içerdi. Çocukları, genç yaşta ölmüşlerdi. Oysa ben yaşıyordum. Bunun nedenini bana sorar, verecek cevap bulamazdım. Cevap alamayınca başlardı yine beni dövmeye. Benden ne istediğini, neden dövdüğünü anlayamamıştım. Sessiz söz dinleyen bir çocuktum, yine de beni dövüyordu. Geceleri, ses çıkarmadan uyuduğum mutfağa girer, kulağımın dibinde haykırırdı. Yerimden sıçrar, korkuyla bağırarak uyanırdım. O kahkahadan kırılırken, dışarıda Judas zincirine asılırdı bütün gücüyle. Gürültü çıkarmadan, köpeğinin tasmasından tutup yanıma getirdiği de olur. Ağzına paçavra bağlar, sonra yattığım yere bırakırdı

onu. Köpek üzerimde yuvarlanırdı. Başıma gelenin farkında olmadan bulunduğum yeri bilmeden korkuyla uyanır, her yanımı tırmalayan bu tüylü yaratıkla boğuşurdum.

Tek atlı bir arabayla papaz geldi bir gün. Bizi takdis ettikten sonra boynumla omuzlarımdaki mor izleri fark etti. Kimin dövdüğünü, neden bunu yaptığını sordu bana. Tembelliğimi öne süren Garbos, beni yola getirmek için dövmek zorunda kaldığını açıkladı. Papaz onu azarladı, ertesi gün beni kiliseye göndermesini söyledi. O gittikten sonra Garbos beni soydu. Yüzüme kollarıma, bacaklarıma gelmemesine dikkat ederek bütün vücuduma kızılcık sopasıyla vurdu. Her zamanki gibi bağırmamı yasak etmişti. Ama sopa özellikle hassas bir yere gelince acıya dayanamayıp inledim. Alnında ter damlaları belirdi; boynundaki damarlardan biri şişiverdi. Ağzımı tıkayıp, dilini dudakları üzerinde dolaştırarak beni sopayla dövmeye devam etti.

Ertesi gün, erken saatte kilisenin yolunu tuttum. Gömleğimle pantolonum, sırtıma ve kaba erimdeki yaralara yapışıyordu. Yediğim dayağın sözünü edersem akşam Judas'yı üzerime salacaktı Garbos. Dudaklarımı ısırıp bir şey söylemeyeceğime yemin ettim. Bir yandan da papazın nasıl olsa başıma gelenlerini anlayacağını düşünüyordum. Sabahın ilk ışıklarında tepeden tırnağa sıkı sıkı giyinmiş bir sürü yaşlı kadın toplanmıştı kilisenin önüne. Sonu gelmeyen dualar mırıldanıyor, bir yandan da tespih çekiyorlardı. Papazı görünce birbirlerini iterek koşuştular. Cüppesinin yağlı kollarını öpmek için yarışıyor, eğri büğrü sopalarına dayanmış titriyorlardı. Göze çarpmamak için bir kenara çekilmiştim. Yine de bu kadınların gözleri iyi görenleri, beni fark etmişlerdi. "Vampir, çingene" diye bağırıp üç kez yere tükürüyorlardı bana doğru. Kiliseler beni hep etkilemiştir. Dünyanın her tarafına serpiştirilmiş Tanrı evleriydi bunlar.

Tanrı, bunların hiçbirinde oturmazdı ya, nedense aynı anda her birinde de bulunduğu sanılırdı. Zengin çiftçilerin gelebileceğini düşünüp şölende fazladan tabağını koydukları, son anda çağrılmış konuk gibiydi.

Papaz beni gördü; saçlarımı okşadı. Kızararak artık uysal olduğumu, ustamın beni dövmediğini söyledim. Papaz annemle babamı, savaştan önceki hayatımızla hangi kiliseye gittiğimizi sordu. Anılarım epey karışık ve belirsizdi. Dinle ilgili bir şey bilmediğimi anlayınca beni org çalanla tanıştırdı. Kilisedeki bazı kutsal eşyaların neye yaradığını öğretecek, ayinlerle akşam dualarında şarkı söyleyen kilise korosuna katılmamı sağlayacaktı.

Haftada iki gün kiliseye gider olmuştum. Yaşlı kadınların sıralara oturmasını bekler, dipte, kutsal suyun bulunduğu kurnanın yanında bir yere çökerdim. Beni çok şaşırtırdı bu su. Hiçbir ayrıcalığı yoktu aslında. Renksiz ve kokusuzdu üstelik. At kemiklerinin tozu bile bu sudan daha ilgi çekiciydi. Ama orgcuya bakılırsa bu, bildiğim bütün bitkilerden yapılan ilaçlar ve büyülü sıvılardan daha etkiliydi. Ne ayinden bir şey anlardım, ne de papazın-mihraptaki görevinden. Olga'nınkinden daha gösterişli ve inceydi bütün bunlar. Yine de büyüydü, anlaşılması güç şeylerdi hep, o başka.

Mihrabı örten değerli örtülere, Tanrısal ruhu içinde barındıran kuddas dolabına bakarken gözlerim kamaşırdı. Büyük bir korku ve saygıyla ziynet eşyalarına dokunurdu. İçinde şarabın kana dönüştüğü, cilalı, altın ayin kadehi, papazın üzerinde Ruhul Kudüs'ü sunduğu oymalı, hamursuz ekmek kabı ve kutsal kadehi üstüne koyduğu kutsanmış örtünün içine yerleştirdiği dört köşe kutu bu eşyaların başlıcalarıydı. Bu kutu akordeon gibi yana doğru açılırdı. Kokmuş kurbağaları, irin kavanozları ve hamam böcekleriyle

Olga'nın kulübesi, kilisenin yanında öylesine yoksul ve sefil kalıyordu ki.

Papazın bulunmadığı günlerde orgcunun yukarıda harmonium çalmasını fırsat bilip kutsal giysilerin bulunduğu yere süzülürdüm. Orada papazın bembeyaz bez giysisini, koluna aldığı örtüyü şehvetle okşar, papazın ayinlerde taktığı boyun atkısının püsküllerini düzeltir, sol kolunda taşıdığı kumaşın kokusuyla kendimden geçip ayin kaftanlarının sırmalarını hayranlıkla seyrederdim. Bu kaftanlardaki renkler, kan, ateş, umut, pişmanlık ve kederin simgesiydi. Büyülü sözler söylerken Olga'nın yüzü, korku ve saygı uyandıran değişik bir anlam kazanırdı. Kolları ve elleriyle garip hareketler yapar, gözlerini devirir, durmadan başını sallardı. Ayin sırasında, papazın, her günkü görünüşünden ayrıldığı yoktu. Değişik bir şey giyiyor, başka bir dilde konuşuyordu yalnız.

Papazın ortalığı çınlatan güçlü sesi, sanki kubbeyi ayakta tutuyor, iskemlelerinde, hareketsiz dua eden yaşlı kadınları uyandırıyordu. Birden ellerini birleştirip, bezelye kabuğunu andıran kurumuş göz kapaklarını güçlükle açıyorlardı. Güçsüz gözlerinin mavi bebeklerinde korku okunuyordu, bir süre mırıldandıktan sonra yeniden başları önde diz çöküyorlardı.

Ayinin sonunda, mihraba koşuşup papazın uzun kollarını öperlerdi. Orgcu da gelir, papazı coşkuyla kutlardı. Kulübeyi temizlemek, hayvanlara yem vermek, yemeği hazırlamak üzere çiftliğe dönerdim: Otlak, kümes ya da ahırdan her dönüşümde Garbos, yeni işkence ve falaka yöntemlerini denerdi üzerimde. Yaralarım bir türlü kabuk bağlayamaz, bütün gün bu yaralardan sarımsı irin sızardı. Geceleri Judas'nın korkusundan uyuyamazdım. Odanın bir köşesine büzülür karanlıkta çevreme bakmırdım. Evde ve

avludaki en ufak hareketi izlemekten kulaklarım yarımşar balkabağı kadar büyümüştü sanki.

Uyuyakaldığımda da durmadan havlayan köpekler görürdüm düşümde. Başlarını gökyüzüne kaldırışlarından, geceyi koklayışlarından, ölümün geldiğini anlardım. Onların çağrısına uyan Judas sürünerek yanıma gelir, Garbos'un bir buyruğuyla üstüme atlar, beni parçalardı. Salyasının süründüğü yerlerde korkunç çıbanlar baş verir, köyün çıkıkçısı bunları kızgın demirle dağlardı.

Çığlık çığlığa uyandığımda Judas havlayıp duvarlara tırmanmaya başlardı. Olduğu yerde uyuklayan Garbos da eve hırsız girdiğini sanıp mutfağa koşardı. Sebepsiz bağırdığımı anlayınca, soluğumu kesene kadar döverdi beni. Her yanım acılı, kanlar içinde ot mindere serilir, yeniden uyuyup kâbus görmekten ödüm kopardı. Ertesi gün, sersem sepelek dolaşır, işimi yapamaz; yine dayak yerdim. Garbos dört yanda beni ararken ahırdaki saman yığınının üstünde uyuyakalırdım. Beni orada bulur, yine dövmeye başlardı. Garbos'un bitip tükenmeyen kızgınlıklarının gizli bir nedeni olduğu sonucuna vardım. Marta ve Olga'nın yaptıkları büyüler, iyileştirmek istedikleri hastalıklar ya da illetlerle hiç ilgili değildi. Bunu çok iyi hatırlıyordum. Öyleyse Garbos'un kızıp sağa sola saldırdığı anlarda, bu hale gelmesine yol açan nedenleri dikkatle incelemeye karar verdim. Kimi zaman bir ipucu yakalar gibi oldum.

İki kez başımı kaşıdığım sırada beni dövdüğünü görmüştüm. Ustamın davranışıyla rahatını kaçırdığım bitler arasında bir ilişki olmalıydı. Kaşıntılarımın dayanılmaz hale de gelse başımı kaşımaz oldum. Üç gün süren bu işkence sonunda Garbos'tan yine esaslı bir dayak yedim. Nedenleri başka yerde aramalıydım. Tahtaperdedeki kapının bu işe yabancı sayılamayacağını düşündüm. Üç kez de, tam

kapıdan girdiğim sıra beni çağırıp dövmüştü. Öyleyse bu kötü ruh beni buradan gözleyip Garbos'u kışkırtıyordu. Uğursuz kapıdan geçmeyip tahtaperdeden atlamaya başladım. Kapı dururken tahtaperdeden aşmama bir anlam veremeyen Garbos, kendisiyle alay ettiğimi sanıp, beni eskisinden de zorlu patakladı.

Durmadan işkence ediyor, orak sapıyla kaburgalarımı dürtüp eğleniyor, uyuz kediler gibi, beni ısırganlarla çalıların üstüne,atıp yaralarımı kaşımamı gülerek izliyordu. Sözünü dinlememekte direnirsem, aldatılan kocaların karılarına yaptıkları gibi, karnıma fare bağlamakla korkutuyordu beni. Bunu duydukça ödüm patlıyordu. Göbeğime konan vantuzun altındaki farenin, dişleriyle etlerim arasında kendine yol açıp bağırsaklarıma kadar girişini görür gibiydim. Birkaç kez büyü yapıp Garbos'un üstüne tüm uğursuzlukları yağdırmaya kalktım, bu işi de başaramadım. Bir gün ayağımı iskemleye bağlamış, tabanımı çavdar başağlyla gıdıklıyordu. Olga'nın hikâyelerinden birini hatırladım birden. Bir çeşit ölü kafalı kelebek vardı ki, insan onun üstüne üç kez üflerse evin en yaşlı kişisi oluverirdi. Bu yüzden, büyükbabalarının bir an önce ölüp paraların kendilerine kalmasını isteyen genç evliler, her gece bu uğursuz kelebeği aramaya çıkarlardı.

Garbos'la Judas uyuduğunda geceleri kulübede dolaşıyor, kelebeklerin içeri girebilmesini sağlamak için bütün pencereleri açıyordum. Hep birden gelip, titrek ışıkta ölüm dansı yapıyorlardı sanki. Bazıları kendilerini ateşe atıp canlı canlı yanıyorlardı. Bazıları da erimiş balmumuna yapışıveriyor, içine karışıyorlardı. Tanrı'nın takdiriyle, pek çok yaratık, kendilerine uyan işkenceleri çekmek için kelebek biçimine girmişlerdi. Benimse onların çektiği cezaya aldırdığım yoktu. Aradığım öldürücü kelebeği bulmak zorundaydım. Onu bulmak için de her gece pencere önünde mumu sallayıp bütün

kelebekleri içeri çağırmam gerekiyordu. Bir akşam bu oyunum Judas'ı uyandırdı. Onun havlamaları da Garbos'un dikkatini çekti. Ses çıkarmadan, arkadan yaklaştı. Elimde yanan mumla, bir sürü sinek, kelebek ve böceğin ortasında mutfakta sıçrayıp hopladığımı görünce büyü yaptığımı sandı. Tabiî bana epey pahalıya ödetti bunu.

Yılmadım. Birkaç hafta sonra da, günün ışımasına yakın heyecanla aradığım o garip ölü kafalı kelebeği yakaladım. Üzerine üç kez üfledikten sonra da bıraktım. Bir süre sobanın çevresinde uçuştu, sonra gözden kayboldu. Artık Garbos'un birkaç günü kalmıştı. Ona acıyarak bakıyordum. Ölümün yolda olduğunu, kendisini almak için hastalık ve işkenceyle birlikte yaşadığı garip ülkeden yola çıktığını bilmiyordu. Belki eve gelmişti bile. Orağıyla Garbos'un çevresinde dolaşıyor, hayat ipliğini keseceği anı sabırsızlıkla kolluyordu. Dayak yemekten korkmuyor, utanıp çekinmeden gözlerinde ölümün ilk belirtilerini arıyordum.

Ama Garbos turp gibiydi. Ölümün görevini yapmadığı inancı beşinci gün kafama yerleşirken ustamın çığlığını duydum. Onu, can çekişip son nefesini vermeden günah çıkarmak için papazı isterken bulacağımı sanıyordum. Oysa, büyükbabasından kalma, ahırın bir köşesinde yaşıyan evcil kaplumbağanın ölüsüne eğilmişti. Garbos, köyün en yaşlı yaratığa saydığı bu kaplumbağayla pek öğünürdü. Kendi yerine kaplumbağanın öldüğünü ise birgün aklına bile getirmeyecekti. Onu öldürmek için, bildiğim bütün büyüleri denedim. Bu arada Garbos, yeni yeni işkenceler buluyordu. Kollarımdan meşe ağacına asıp Judas'ı salıveriyordu. Ancak papaz arabasıyla göründüğünde biraz soluk alabiliyordum.

Ağır bir mezar kapağı gibi dünya başıma kapanıyordu sanki. Olup bitenleri papaza anlatsam ustamı azarlayacaktı. Bu da bana işkence

etmesi için yeni bir neden olacaktı. Bir ara köyden kaçmayı düşündüm. Ama ortalık Alman doluydu. Beni bir kez daha yakalarlarsa bu kez ellerinden kurtulamazdım.

Bir gün papazın yaşlı bir adama söylediklerini duydum. Birkaç dua karşılığı Tanrı onun yüz, ya da üç yüz gününü bağışlayabilirdi. Köylü söylenenleri pek anlayamadığı için papaz uzun uzun anlatmak zorunda kaldı. Ben de, insanın ne kadar dua okursa, o kadar rahat edip bağışlanacağını, bu duaların gündelik hayatta etkisini hemen gösterdiğini aklımda tuttum. İnsan Tanrısına ne kadar yakarnfa hayatı o kadar rahat, ne kadar az yakarırsa o kadar acımasız ve zor geçiyordu.

Bu sözlerle, yeryüzünü yöneten kurallar büyük bir açlıkla beliriverdi karşımda. Neden bazılarının güçlü, diğerlerinin güçsüz, bazılarının özgür, bazılarının tutsak, kiminin zengin, kiminin yoksul olduğunu, neden, hastalarla sağlamlar bulunduğunu anlamıştım. Kimi Tanrı'ya yakarmanın gerekli olduğunu anlamıştı. Kimi de bağışlanmanın yolunu bilmiyordu. Gökyüzünün bir köşesinde yeryüzünde yükselen bütün yakarışlar sayılıp her insanın dosyasına konuyordu. Dosyada, bağışlanan günler birikiyordu durmadan. Bu dosyaların serpiştirildiği tanrısal otlakları görür gibiydim. Kimi dev gibiydi, dolup dolup taşıyordu. Kimi de bomboş, ufacıktı. Kullanılmayan boş dosyalar da vardı. Bunlar benim gibi, o güne kadar dua etmeyi öğrenememiş kişiler için ayrılmıştı.

Artık benzerlerimi suçlamıyordum. İnsan kendinden başkasını suçlamamalıydı. Evrene, insanlara, hayvanlara ve olaylara yön veren kuralları göremeyecek kadar aptaldım. İşte dünyanın düzeniyle yasalarını öğrenmiştim. Yakarmak yetiyordu. Tanrı'nın yardımcılarından biri, hemen yeni mümini kaydedip dosyasını açıyor,

hasat boyunca biriken buğday çuvalları gibi buraya da, işlenen sevaplar doluyordu. Kendime güvenim vardı, kısa sürede gecikmemi karşılayıp Tanrı'dan kilise kadar büyük bir dosya alacaktım.

Hesaplarımı gizleyip, papazdan, bana dua kitabını göstermesini istedim. En etkili, günahkarların bağışlanmasına yarayanları seçip bunları öğrenmeyi arzuladığımı bildirdim. Bazılarını seçip diğerlerini istemeyişim din adamını şaşırtmıştı. Yine de bunları bana birkaç kez okumaya razı oldu. Bütün dikkatimi vererek söylediklerini ezberlemeye çalıştım. Kısa sürede hepsini belledim. Yepyeni bir hayat başlıyordu benim için. Acı ve utanç dolu günler artık bitecekti.

O güne kadar, herkesin ezebileceği bir hamam böceğinden başka şey değildim. Artık aslanın yenilmez gücü bana geçecekti. Yitirilecek bir saniyem bile yoktu. Boş kaldığım her an bir dua daha okuyup Tanrı'nın katındaki itibarımı arttırıyordum. O'nun inayetiyle, Garbos artık beni dövmekten vazgeçecekti. Günlerim dua etmekle geçiyor, birbiri ardından bütün bildiklerimi aceleyle okuyor, araya önemsiz olanları da katıyordum. Tanrı hesaplarımı anlamamalıydı. Aslında Tanrı' ya hile yapılamaz, aldatılamazdı ya!

Garbos, bendeki değişime akıl erdiremiyordu. Durmadan bir şeyler mırıldandığımı, eskisi gibi kendisinden korkmadığımı görüyor, yine çingene büyülerinden bazılarını üzerinde denediğimi sanıyordu. Gerçeği söylemek istemiyordum. Dua etmemi yasaklar, daha kötüsü, Hıristiyan olmanın verdiği nüfuzu kullanıp duaları hükümsüz bırakır, belki kendi hesabına geçirip dosyasını kabartırdı.

Arada, dua ederken benden bir şey istediği de oluyordu. Böyle anlarda hemen cevap vermez, işlemekte olduğum sevabı hemen elden kaçırmamaya çalışırdım. Garbos, bu küstahlığımı iki tokatla cezalandırırdı. Artık dayakla dua arasında yaşıyordum. Elde ettiğim

sevapları, bağışlanan günleri sayamaz olmuştum. Ama Tanrısal otlaklarda dolaşan azizler, kara gözlü küçük bir çocuğun onlara yönelttiği duaların, yeryüzünden bir serçe sürüsü gibi yükselişini hayranlıkla gözlüyorlardı sanırım. Meleklerin toplantısında azizlerin yüce kurulunda adım geçiyor ağızdan ağıza dolaşıp Tanrı katına ulaşıyordu. Garbos'un kuşkuları doğrulandı sonunda. Bir gün inek ahırın kapısını kırıp komşunun tarlasına daldı; adama büyük zarar verdi. Çok kızan komşu da baltasını kaptığı gibi bizim bahçeye dalıp bütün meyva ağaçlarını kesti. Bütün bunlar yetmezmiş gibi o gece kümese dalan tilki bol yumurta veren en iyi tavukları boğazladı. Judas da aynı gece Garbos'un dünyanın parasını verip aldığı hindiyi bir vuruşta öldürdü.

Son felaket Garbos'u bitirdi. Votka içip kendinden geçince sırrını açtı: Çoktandır beni öldürmeyi kuruyordu ama ustası ermiş Antoine'ın korkusu elini kolunu bağlamıştı. Dişlerini saydığımı da biliyordu. Benim ölümüm onun hayatından da birkaç yıl alıp götürecekti. Ama kaza sonucu Judas'nın eline düşersem ne benim lanetlemem, ne de Ermiş Antonie'ın kızgınlığı bir şeye yaramazdı. Bu olaylar yetmezmiş gibi bir de papaz hastalandı. Buz gibi soğuk kilisede üşütmüş olmalıydı. Ateşler içinde yanarak yatıyor, kâbuslu düşler görüyor, Tanrı'yla konuşuyordu.

Garbos'un gönderdiği yumurtaları papazın evine götürdüğüm gün, tahtaperdeye tırmandım ve yatakta yatan papazı gördüm. Sapsarıydı. Kafasında kocaman topuzuyla kısa boylu şişko ablası yatağın çevresinde dolanıyor, köyün hastalan iyi etmekle ünlü kadını da, papazın kanıyla dolan sülükleri yapıştırıyordu. Beni asıl şaşırtan, onun gibi, hayat boyu sayısız dua okuyup pek çok günü bağışlanan bir adamın, önemsiz bir günahkar gibi hastalık çekmesiydi.

Bir başka papaz geldi yatağın yanına. Kel kafalı, zayıf yüzlü, buruşuk derili yaşlı bir adamdı bu. Cüppesinin beline mor bir kuşak sarmıştı. Elimde sepetle beni görünce çağırdı, nereden çıktığımı ne istediğimi sordu. Yanında duran orgcu kulağına eğilip bir şeyler söyleyince beni kutsadı, döndü gitti. Bunun üzerine orgcu, papazın, kilisede sık sık görünmemi istemediğini anlattı. Onun gözünde ne Yahudi'ydim, ne de Çingene. Almanlar buna inanmayabilir, bütün kilisedekileri cezalandırırlardı.

Hemen mihraba koştum. Hızla en değerli bildiğim duaları sıraladım. Tanrı'nın Oğluyla Meryem Ana'nın gözü önünde okunan dualar daha değerli olmalı, daha çabuk yükselmeliydi. Özel bir ulak, yepyeni bir taşıtta ulaştırabilirdi duaları gökyüzüne. Bu taşıt bir hava treni olabilirdi örneğin. Orgcu beni kilisede bulunca papazın söylediklerini tekrarladı. İstemeyerek ayrıldım kutsal yerden.

Çiftlikte beni bekleyen Garbos, yakaladığı gibi evin arkasındaki boş odaya götürdü. Tavandaki tahta kirişe iki koca çivi çakmış, çivilere de iki kayış geçirmişti. Bir iskemleye çıkıp beni kaldırdı, sonra bu kayışlara yapışmamı söyledi. Beni böyle boşlukta sallanırken bırakıp Judas'ı getirdi ve ikimizi odada yalnız bıraktı. Beni tavana asılı gören Judas sıçrayıp ayaklarımı yakalamaya kalktı. Son anda bacaklarımı çekip kurtuldum. Yeniden gerildi, zıpladı ve bir kez daha çabası boşa gitti. Birkaç denemeden sonra yattı bekledi.

Onu gözden kaçırmamalıydım. Bacaklarımı koyverdiğimde ayaklarım yerden iki metre kadar yukarıda kalıyordu. Judas'ın onlara ulaşması işten bile değildi. Garbos'un, beni böyle daha ne kadar bırakacağım da bilmiyordum. Bir an gelip ellerimi bırakacağımı, Judas'nın da üstüme atılıp beni parçalayacağını sanıyordu. Böylece aylar boyu dişlerini saymak için harcadığım gayretler de boşa gitmiş

olacaktı. Aslında ona karşı tek silahımdı bu. Beni çok dövdüğü zamanlar ağzında kaç diş olduğunu hatırlatıyordum. En çürüğünden en sağlamına, sallananından diş etlerine gömülmüş sapsarı kırık köklere kadar hepsini biliyordum. İçip içip eve sarhoş gelen Garbos, ağzı açık horlamaya başlayınca iğrenç dişlerini büyük bir dikkatle saymıştım. Oysa şimdi köpeğin pençelerine düşersem bu kaza sonucu sayılacak, Garbos'un da içi rahat edecekti. Ustası Ermiş Antoine bile onu bağışlardı.

Omuz kaslarım çekilmeye başladı. Parmaklarımı açıp kapıyor, bacaklarımı tehlikeli şekilde sallandırıyordum. Köşeye sinen Judas sözde uyuyordu. Ama onun beni tanıdığı gibi ben de onu tanıyor, bütün oyunlarını biliyordum. Bacaklarıma erişemeden onları kaldıracak gücümün kaldığını anlıyor, yorgunluğun her yanıma yayılmasını bekliyordu. Acı, gövdemde birbirine karşıt iki yol yapmıştı; biri ellerimden omuzlanma ve boynuma, öbürü ayaklarımdan belime uzanıyordu. Toprağın altında birbirine doğru gelen iki köstebek gibi ortada birleşen, değişik iki acıydı bu. Ellerden yükseleni daha bir dayanılır gibiydi. Ağırlığımı sırasıyla bir ele verip öbüründen kan dolaşımım sağlıyordum. Ama ayaklardan gelen beni bir an bile bırakmıyor, karnıma varınca rahat bir delik bulup yerleşen tahta kurdu gibi orama çöreklenip oturuyordu.

Garip, yeknesak, insanın içine işleyen bir acıydı. Bana gözdağı vermek için Garbos'un anlattığı hikâyedeki adamın acılarını andırıyordu. Adam, zengin bir çiftçinin oğlunu arkadan vurup öldürmüş, çiftçi de onu eski usullerle cezalandırmaya karar vermişti. İki yeğeniyle ormana gidip kesik bir ağacın ucunu kalem yontar gibi yontup sivriltmişler, iki ayağından iki ata bağlanan adam yerde sürüklenerek kazığa geçirilmişti. Sonra çiftçiyle yeğenleri kazığı dikip yere çakmışlar, zavallıyı yerden üç metre yükseklikte can çekişir

halde bırakmışlardı. Tavana asılmış beklerken; kollarını kayıtsız gökyüzüne kaldırmaya çalışıp gecenin karanlığında haykırarak yardım isteyen zavallıyı kolayca gözümün önüne getirebiliyordum. Sapan taşıyla vurulup düşerken sivri bir saza geçen kuş gibi olmalıydı.

Judas uyandı ama beni görmezlikten geldi. Esniyor, kulaklarının arkasını kaşıyor, kuyruğunu ısırıyordu. Arada bir yan gözle bana bakıyor, bacaklarımı kaldırdığımı görünce başını çeviriyordu. Az sonra, gerçekten uyuduğuna inanıp bacaklarımı sallandırdım. Bir anda fırlayan Judas, benden önce davranıp bacağımın derisinden bir parça koparmayı başardı. Korku ve acıyla az kalsın düşüyordum. Zaferi kazanan Judas, yalanarak köşesine döndü. Araladığı gözlerini üzerime dikmiş, bana bakıyordu. Dayanamayacaktım. Yere atlayıp boğuşmaya karar verdim. Ama bir şey yapamadan Judas'ın gırtlağıma sarılacağını biliyordum. Dua okudum, binlerce gün kazanmayı başardım.

Akşama doğru Garbos odaya girdi. Ter içindeki gövdeme baktı, altımda biriken kanı gördü. Beni indirdi, köpeği tekmeyle kovaladı. Bütün gece ne kollarımı oynatabildim, ne ayakta durabildim. Ot şilteme uzanıp dua ettim. Yüzlerce, binlerce gün bağışlatıyordum kendi kendime. Koca bir tarladaki buğday kadar bağışlanmış yedek günüm vardı yukarıda. Belki azizler, yaşayışımda önemli bir değişiklik yapmayı düşünüyorlardı. Garbos beni her gün asıyordu. Geceleri Judas'yı, hırsızlarla tilkilere karşı bahçeye salıvermesi gerekmese, geceleri de asılı bırakacaktı. İşkence hep aynıydı. Biraz gücüm varsa köpek yerde uyur gibi yapıyor, geriniyor ya da sinek avlıyordu. Acı kollarıma ve bacaklarıma yerleştiğinde güçsüzlüğümü anlamış gibi tüm dikkat kesiliyordu. Her yanımdan ter akıyordu. Bacaklarımı sarkıtır sarkıtmaz saldırıyordu.

Aylar geçiyor. Eskisinden daha çok içen Garbos sık sık sarhoş oluyor, çalışmak istemiyor, bütün işleri bana gördürmek zorunda kalıyordu. İşimi bitirince de asıyordu beni. Domuzların bağırdığını, ineğin böğürüp yiyeceğini istediğini duyunca indiriyordu yine. Kollarımdaki kaslar asılmaya alışmıştı. Saatler boyunca, fazla güç harcamadan dayanabiliyordum. Karnım da acıya eskisinden iyi dayanmaya başlamıştı. Yine arada bir, beni ürküten kasılmalar oluyor, Judas üzerime atılma fırsatını hiç kaçırmıyordu. Ama ele geçirmekten ümidi kesmişti.

Arada uyuşan kaslarımın acısını unutmak için köpeği kızdırıyor, düşecekmiş gibi sallanmaya başlıyordum. Havlıyor, zıplıyor, kuduruyordu. Yatıp uyuyunca çığlık atıp dişlerimi gıcırdatarak uyandırıyordum. Bütün gücümü yitirdiğimi sanıp sevinçle zıplıyor, duvarlara çarpıp Garbos'un iskemlesini deviriyordu. Sonunda şaşkın, soluk soluğa yatıp uyuyordu. Horultuları odayı doldurunca biraz rahatlayıp birkaç dua okumak fırsatını buluyordum.

Birden kapının gıcırtısını duyuyor, Garbos'un içeri girdiğini görüyordum. Beni yine canlı bulunca kuduruyor; kızgınlığını köpeğinden alıyordu. Kocaman köpek dayak yerken küçük bir yavru gibi inliyor, Garbos öylesine kendinden geçiyordu ki, Tanrı'nın buyruğuyla bunları yaptığına inanasım geliyordu. Ama birbirine geçen yüz çizgilerine bakmak, tanrısal adaleti yerine getirmekle görevli biri olmadığını anlatıveriyordu insana. 1943 yılının ilkbaharı da geldi. On yaşını doldurmuştum. Yaşamımın en az on katı kadar yılım bağışlanmıştı. Büyük bayramın öncesindeydik. Bütün köylüler yepyeni giysiler diktiriyorlardı. Kadınların hazırladığı yaban kekiklerinden, ıhlamurdan ve dağ karanfilinden çelenkler kilisede kutsanacaktı. Kilisenin kubbesiyle mihrabı kayın, kavak ve söğüt dallarıyla süslenmişti. Bayramdan sonra bu dallar sebze bahçeleriyle

keten tarlalarına dikilecek, böylece ürünün bolca olmasıyla korunması sağlanacaktı.

Bayram günü Garbos erkenden kiliseye gitti. Son dayaktan iyice hırpalanmış acılar içindeydim. Bu yüzden çiftlikte kaldım. Rüzgârın getirdiği çan sesleri kırlara yayılıyor, bu şen gürültüye Judas kulak kabartıyordu. Söylentiye göre, Büyük Bayram günü, İsa'nın kilisedeki varlığı bütün diğer günlerden daha çok duyulurdu. Ayinde herkes hazırdı; günahkârlar, iyi Hıristiyanlar, çok dua edenlerin yanı sıra azla yetinenler, yoksullarla zenginler, hastalar ve sapasağlam olanlar da gelmişlerdi. Tanrı'nın yaratığı olmasına karşılık, hiçbir kurtuluş çaresi bulunmayan beni de bir köpekle başbaşa bırakmışlardı. Hemen kararımı verdim, bağışlanan günlerim o kadar çoktu ki, genç yaşta şehit düşenlerle bile başabaş yarışabildim. Belirli bir etkisi görülmemişti dualarımın, ama gökyüzünde iyi not aldığımı, üstelik orada yasaların yüzde yüz geçerli olduğunu biliyordum. Korkacak bir şey yoktu. Tarlaların yanı sıra uzanan yollara düştüm, kiliseye doğru yürümeye koyuldum. Çiçeklerle bezenmiş arabalara doluşan bir kalabalık cümbüşü mezarlığı kaplamıştı. Kuytu bir köneye çekilip, yan kapılardan birinden kiliseye girmek için uygun zaman kollamaya başladım.

Papazın hizmetçisi beni gördü. Korodaki çocuklardan birinin hastalandığını söyledi; hemen kiliseye koşup üstümü başımı değiştirmem, koroda yerimi almam gerekliydi. Yeni papaz buna karar vermişti. Büyük bir şükran dalgası içimi kapladı. Gözlerimi gökyüzüne kaldırdım. Sonunda oradaki biri benimle ilgilenmişti. Az sonra O'nun yanında mihrabının önünde, papazının koruyucu kanadı altında olacaktım. Üstelik bu bir başlangıçtı. Yepyeni bir hayat açılıyordu önümde. İnsanı kusturana kadar midesini alt üst eden sıkıntıların, üzüntülerin, korkuların sonu gelmişti. Garbos ve Judas'ın

işkencelerinin de sonuydu bu. Ilık rüzgârda boyun kıran altın sarısı başaklarla dolu tarlalara benzeyen tatlı bir yaşamım olacaktı. Koşarak kilisenin yolunu tuttum.

İçeri zor girdim. Kalabalık kapıların önüne yığılmıştı. Beni ilk gören köylü herkesin dikkatini üzerime çekti. Bütün köy halkı üstüme geldi, sazlarla kızılcık dallarıyla, kamçılarla vurmaya koyuldular. Kimisi gülmekten yerlere seriliyordu. Beni bir arabanın akma sürüklediler; atın kuyruğuna bağladılar. At kişnedi, şaha kalkıp birkaç çifte attı bana. Sonunda kurtulmayı başardım. Kilisede giyilen elbiselerin bulunduğu kutsal yere vardığımda her yanım titriyor, ağrıyordu. Ayine hazır olan papaz, gecikmeme kızmıştı. Korodaki çocukların giydiği beyaz mantoyu sırtıma geçirdim. Diğerleri beni tekmeliyor, çimdikliyorlardı. Sabırsızlanan papaz tuttu itti beni, sıralardan birinin üstüne düştüm, kolum incindi. Sonunda bulunduğumuz yerin kapısı açıldı. Kilise tıklım tıklım doluydu. Çıt çıkmıyordu. Mihrabın altında yerimizi aldık. Papazın iki yanında da üçer çocuk vardı. Ayin bütün gösterişi ve parlaklığıyla başlamıştı. Papazın sesi, her zamankinden güzel, kubbenin altında yankılanıyordu. Orgun koroyu bastıran binlerce gürültülü sesi yayılıyor, hizmetkârlar görevlerini dikkatle yerini getiriyorlardı.

Birden yanımdaki çocuk, dirseğiyle böğrüme vurdu. Başıyla mihrabı gösteriyordu. Bir şey anlamadan gözlerimi açtım. Sonra papazın da yan yan bana baktığını gördüm. Benden bir şey bekliyorlardı ama ne? Şaşkınlık içindeydim. Sonunda biri ayin kitabını getirmem gerektiğini fısıldadı. Ayin kitabım, mihrabın bir ucundan öbürüne götürmenin görevim olduğunu hatırladım. Bunun nasıl yapıldığını da görmüştüm bir kaç kez. Korodaki çocuk kutsal masaya yaklaşır, ayin kitabını rahlesiyle beraber alıp son basamağa kadar iner, bir an diz çöküp papazın öbür yanından yukarı

çıkardı. Aynı işi şimdi benim yapmam gerekiyordu. Kilisedekilerin bakışlarını sırtımda duyuyordum. Org çalan da, bu anın önemini belirtmek istercesine durdu? Büyük bir sessizlik kaplamıştı kiliseyi.

Bacaklarımın titremesini önlemeye çalışarak basamakları çıktım. Yüzyıllar boyu ermiş kişilerle bilginlerin Tanrı adına topladıkları dualarla dolu kutsal kitap, bakır ayaklı kaim tahtadan bir tepsi içinde duruyordu. Daha elime almadan, bunu kaldırıp sonuna kadar götürmeye gücümün yetmeyeceğini biliyordum. Tepsisi olmasa bile kitap çok ağırdı; ama artık çok geçti. Basamakların tepesine varmıştım bile. Mumların ince ışığı önünde parıldıyor, belli belirsiz ışık İsa'nın çarmıha gerilen gövdesine sanki yeniden hayat veriyordu. Ama O'nun kimseye baktığı yoktu. Gözleri, hiçbirimizin bilmediği derinliklere dalıp gitmişti.

Terli ellerimi rahlenin altına soktum, derin bir soluk alıp bütün gücümü topladım ve kaldırdım rahleyi. Bir adım geriledim ve ayağımın ucuyla basamakları yokladım. Ama kitabın ağırlığıyla sendeledim ve bütün gayretimle bozulan dengemi bulmaya çalıştım, başaramadım. Kilisenin kubbesi döndü, ayin kitabıyla tepsisi merdivenlerden aşağı yuvarlandı. Bir çığlık attım, başım taşlara çarptı. Gözlerimi açtığımda kızgınlıktan kıpkırmızı kesilmiş yüzler üzerime eğilmişti. Kaba eller bana yapıştı, kapıya ittiler. Geldiğimi gören kalabalık açılıyordu, yukarıdan biri:

"Vampir! Çingene!" diye bağırdı.

Aynı sözleri, kalabalık koro halinde tekrarladı. Çekiştiriyor, itip, kakıyor, vahşi bir sevinçle peşimden geliyorlardı. Dışarı çıktığımızda beni bağışlamalarını isteyecek oldum, bir ses bile çıkmadı gırtlağımdan. Birkaç kez bağırmak istedim, sesim çıkmıyordu. İki üç

yıl önce hela olarak kazılan geniş pislik çukuruna götürdüler beni. Bu küçük, haç biçimi pencereli yapıyla öğünürdü papaz.

Çoğunluk işlerini tarlada gören köylüler, bu helaları bayram günleri kullanırlardı. Çukur ağzına kadar doluydu. Rüzgâr iğrenç kokuyu kiliseye kadar getiriyordu. Başıma geleceği anlayınca bağırmak için ağzımı açtım. Yine hiç ses çıkmadı ağzımdan. Boşuna debeleniyordum. Köylülerin ağır elleri yüzüme iniyordu. Çukurun yanına vardığımızda son gayretimle kurtulmaya çalıştım, köylüler sıkı sıkıya yapışmışlardı bana. Benim vampir olduğuma büyük ayinin yarıda kesilmesinin köye uğursuzluk getireceğine gerçekten inanmışlardı. Çukurun derinliklerinden pis kokulu buharlar yükseliyordu. Yüzeyinde ise tırnak kalınlığında milyonlarca beyaz kurt kaynaşıyor, üstünde yeşil ve mavi sinek sürüleri vızıldayarak uçuşuyordu. Midem kalktı. Köylüler ellerimle kollarımdan yakaladılar, bir an havada sallayıp bu iğrenç birikintinin ortasına atıverdiler. Hemen gömüldüm. Gözlerimi kapamış boğulacak gibiyken dibe vardım. İçgüdümle kollarımı, bacaklarımı oynatıp yukarı çıkmayı denedim. Başım dışarı çıkınca derin bir soluk aldım. Ama aşağı çekiliyordum, bir kez daha gömüldüm ve güçlükle yukarı çıktım bu kez. Çukurun kenarına varmıştım, bir çatlakta biten ot demetine yapıştım. Yapışkan oyuk emiyordu insanı. Uğraşıp didinerek pislikten yarı kör, kenara tırmanabildim.

Bir duvar arkasına kadar süründüm. Orada kusmaya başladım. Öylesine zorlanmıştım ki, bir devedikeni ve ısırgan tabakası üstüne bitkin düştüm. Uzaktan gelen müzik sesini, ayini duyuyordum. Kilisedekiler, çıkışta da beni bulurlarsa yeniden çukura atacaklardı. Kaçmam gerekliydi. Ormana koşacak gücü buldum kendimde. Her yanıma yapışan kara, pislikten kabuk güneşte kurumaya başlamıştı. Koca koca sineklerle bir sürü böcek, acımadan üstüme geliyorlardı.

Büyük ağaçların altına varıp güvenim yerine gelince nemli ve serin yosunların üstüne yuvarlandım. Geniş yapraklarla şilindim, yeniden kustum. İşte başıma gelen yeni felaketin o an farkına vardım: Bağırmaya çalışıyor, ama dilim damağımda boşuna dönüyordu. Sesimi yitirmiştim. Dehşete kapıldım, her yanım ter içinde kaldı. Buna inanmak istemiyor, sesimin geri geleceği umuduna sarılıyordum. Biraz daha bekleyip yeni bir deneme yaptım. Boşunaydı. Ormanın sessizliğinde sineklerin vızıltısından başka ses duyulmuyordu.

Kutsal kitabı elimden düşürürken attığım çığlık kulaklarımda çınlıyordu. Gerçekten son bağırışım mıydı acaba? Geniş bir gölün üstündej<i yalnız ördeğin çığrışı gibi, son çığlıkla sesim uçup gitmiş miydi? Şimdi neredeydi acaba? Tek başına, kilisenin tavanında uçuyor, duvarlara, kutsal resimlere kalın renkli camlara çarpıyordu. Karanlık kubbelerin altında, kürsüden mihraba, oradan sıralara çılgınca atılıyor, orgdan çıkan güçlü ses ve koronun gürültüsü onu kovalıyordu. Hayat boyu tanıdığım birkaç dilsiz geldi hatırıma. Hepsini birbirine karıştırıyordum. Hepsi de, yitirdikleri seslerinin yerine kaba hareketler yapıyor, yüzlerini buruşturuyorlardı. Onlara şüpheci bir gözle bakılır, kollarını sallayıp ağızlarından salya akıtan garip yaratıklar sayılırlardı.

Bu yeni sakatlığımın nedenini boşuna arıyordum. İlişki kuramadığım büyük bir güç yaşamımı yönetiyordu. Bunun Tanrı ya da azizlerden biri olduğundan kuşkulanıyordum. Dualarım bana sayısız gün bağışlamıştı. Tanrı'nın bana böyle bir ceza vermesinin nedeni olamazdı. Tanrı'nın bıraktıklarına el atan başka güçleri kızdırmış olmalıydım. Uğursuz kiliseden uzaklaşıp ormanın derinliklerine yürüdüm. Güneşin erişemediği kara topraktan, örtünemeyen sakatları andıran ağaç kütükleri çıkıyordu. Kurumuş,

güdük kalmış, ışığa yükselecek gücü bile yitirmişlerdi. Hiçbir şey onların kaderini değiştiremezdi. Özsuları bir daha ne dallara, ne yapraklara erişebilecekti. Kütüklerin yüzünde, ölü gözlerini andıran geniş budak delikleri oluşuyordu. Bu deliklerden, kardeşleri olan ağaçların dalgalanan tepelerini, varoldukça gözleyeceklerdi. Rüzgârın okşayışını, kızgınlığını duyacakları da yoktu artık. Ormanın eritici ıslaklığı içinde yavaş yavaş çürüyüp gideceklerdi.

Ormanda, genç çobanların eline düştüğümde umutsuzluğa kapılmıştım. Beni köyün muhtarına götürmekle yetindiler. Muhtar, yaram olmadığını, haç çıkarmayı da bildiğimi anlayınca beni Makar. adlı çiftçinin yanına yerleştirdi. Makar, çiftliğinde oğlu ve kızıyla yaşıyordu. Karısı yıllar önce ölmüştü. Köylüler onu pek tanımıyorlardı. Buraya birkaç yıl önce yerleşmişti. Kendisine yabancı gözüyle bakılırdı. Babası olduğunu ileri sürdüğü kız ve oğlanla yasak ilişkiler kurduğu, bu yüzden de kimseyle dost olmadığı söyleniyordu. Kısa boylu, tıknaz, kalın enseli biriydi. Konuşursam çingene olduğumun anlaşılmasından korktuğumu, bu yüzden de dilsiz taklidi yaptığımı sanıyordu. Gece yattığım daracık tavan arasına gelir, korkup bağırmamı beklerdi. Titreyerek uyanır, aç bir civciv gibi ağzımı açardım; ama dudaklarımın arasından hiç ses çıkmazdı. Dikkatle bana bakar, umduğu gibi çıkmadığıma şaşardı. Aynı şeyi birkaç kez denedikten sonra vazgeçti.

Oğlu Anton yirmi yaşında, kızıl saçlı, kirpiksiz solgun gözlü bir çocuktu. Herkes babası gibi ondan da çekinirdi. Köylülerden biri kendisiyle konuşmaya kalksa umursamadan bakar, sonra sırtını dönerdi. Tek başına konuşup başkalarına cevap vermediği için köylüler ona "bıldırcın" demişlerdi. Kızkardeşi olduğu söylenen Ewka ondan bir yaş küçüktü. Uzun boylu, sarı saçlı, ince bir kızdı. Göğüsleri taze armutları andırır, dar kalçaları da tahtaperdelerin

arasından geçebilmesini sağlardı. Köye uğramazdı hiç. Makar'la Anton, tavşanlarını satmak için komşu köylere gittiklerinde bile, evde tek başına otururdu. Zaman zaman köyün büyücüsü Anulka'nın onu görmeye geldiği olurdu.

Köylüler Ewka'yi da sevmezlerdi. Teke gibi gözleri olduğunu söyler, boynunda gittikçe şişmekte olan ur ve boğuk sesiyle alay ederlerdi. O görününce ineklerin sütü kaçardı sözde. Makar'ın keçilerle tavşanlardan başka şey yetiştirmemesinin nedeni de buydu köylülere göre. Sık sık, garip Makar ailesinin köyden kovulması, çiftliklerinin de yakılması gerektiğini söyleyen köylülerin konuşmalarını dinledim. Makar'ın bütün bunlara aldırdığı yoktu. Yeninde uzun bıçak taşır, bunu büyük ustalıkla fırlatırdı. On adımdan duvardaki tahtakurusunu vurmuştu bir defasında. Anton ise, bir partizanın ölüsünde bulduğu el bombasını cebinde gezdirir, kavga çıkarmak isteyen olursa onu bombasıyla korkuturdu.

Makar'ın, Ditko adında, çok iyi yetiştirilmiş bir kurt köpeği vardı. Avluda duran sıra sıra tavşan kafeslerini korurdu bu köpek. Kafesler birbirlerine ince tellerle bağlıydı. Ustam, bir bakışta hepsini gözden geçirebilirdi. Bu alanda çok ustaydı. En zengin çiftçilerin bile ele geçiremediği eşsiz tavşanlar yetiştirirdi. Dört keçi ve bir tekeye de Anton bakar, onları besler, sağar, otlanmaya götürür, bazen hayvanlarla ahıra kapanırdı. Dönüşlerinde, satış verimliyse Makar'la oğlu içer sarhoş olur, geceyi keçilerin yanında tamamlarlardı. Ewka, hoşça zaman geçirdiklerini söylerdi bana. Ne babasını, ne de kardeşini severdi. Öğleden sonrayı kendileriyle birlikte ahırda geçirmesini istemelerinden korkup sık sık eve kapanırdı. Yemek yapar beni de yanından hiç ayırmazdı. Sebzeleri soymasına yardım eder, odun taşır, külleri dökerdim.

Kimi zaman, beni ayaklarının dibine oturtup bacaklarını öpmemi isterdi. Bacaklarını avuçlarımın içine alır, bileklerinden başlayarak yavaş yavaş öper, sonra dizlerin girintisine, oradan da bembeyaz kalçalarına çıkardım. Eteğini yavaştan kaldırırdım. Sırtıma vurarak beni destekler, yumuşak etini ısırıp öperek ilerledim. Ewka'yi, durdurulmaz titremeler alırdı.

Parmaklarını saçlarıma gömer, ensemi okşar, kulaklarımı çekerdi. Soluğu sıklaşır, yüzümü karnına bastırır, kendinden geçer bitkin, sırtüstü düşerdi. Bu hoşuma giderdi, sonrasını daha da çok severdim. Oturduğu sırada, Ewka beni bacakları arasında sıkar, her yanımı okşar yüzümü öperdi. Süpürge otu gibi soluk saçları yüzüme düşerdi. Uzun, açık renk gözlerine bakar, yanakları, boynu ve omuzlarının kızardığını fark ederdim. Ellerim ve ağzım bütün vücudunda gezinirdi. Ewka yeniden ürperir, dudakları aralanır, titrek elleriyle beni sıkardı. Erkeklerin geldiğini duyunca Ewka, saçlarıyla eteğini düzeltip mutfağa koşar, bense tavşanlara yem vermeye giderdim.

Makar'la oğlu uyuyunca bana yemek getirirdi. Yemeğimi çabuk çabuk atıştırırken o, çırılçıplak yanıma uzanırdı. Bacaklarımı okşar, saçlarımı öper, becerikli elleriyle beni soyardı. Birbirimize sarılırdık. Ewka beni göğsünde sıkar, sonra orasından, burasından öpmemi isterdi. Her istediğini yerine getirir, acıtıcı ve saçma gelse bile bütün okşamaları denerdim. Kısa süre sonra Ewka'nın şehvet dolu hareketleri çırpınma halini alırdı. Ürperdiğini duyardım. Gecelerimizin çoğunu böyle geçirir, arada dalıp gider, sık sık uyanır, yakıcı heyacanlar arardık. Bütün gövdesi, bir iç gerilimle yönetiliyordu sanki. Güneşte kuruyan tavşan derisi gibi gerilir, sonra birden gevşeyiverirdi.

Anton keçilerin yanında, Makar da çiftlikten uzaktaysa, gündüz tavşan kafeslerinin oraya gelir beni bulurdu. Tahta-perdenin üstünden atlar, olgun buğday tarlalarında kaybolurduk. Elimden tutan Ewka sessiz bir köşe arardı. Buğday saplarının üstüne uzanırdık. Ewka sabırsızlıkla soyardı beni. Bütün isteklerini yerine getirmek için gözümü dört açardım. Dolgun başaklar tepemizde sakin bir denizin dalgaları gibi sallamrdı. Ewka dalıp giderdi arada. Sapsarı buğday denizini gözler; çekinerek başlarını güneşe kaldıran peygamber çiçeklerini sayardım. Güzel havaların habercisi kırlangıçlar, yükseklerde dönüp dururlardı. Kelebekler, neşe içinde birbirini kovalar, yalnız bir atmaca, dalgın bir güvercin bulup üstüne saldırmak için beklerdi.

Mutluydum, korunduğumu duyuyordum içten. Ewka uykusunda döner eliyle vücudumu arardı. İç güdümle ona yaklaşır, bacaklarının arasında yolumu bulurdum. Ewka erkekliğimi kazanmama çalışıyordu. Geceleri geldiğinde beni okşar, bir saman çöpüyle gıdıklar, öperdi. O güne kadar bilmediğim duygular, anlayamadığım olaylar beni şaşırtıyordu. Çırpınmayla kendini gösterip önceden kestirilemeyen, bazen çabucak, bazen de ağır ağır beliriveren bu duygulardan hayat boyu vazgeçemeyeceğimi biliyordum.

Ewka yanımda uyur, düşünde söylenir dururdu. Ben, kafeslerinde bir şeyler kemiren tavşanları dinler, düşünürdüm. Ewka için yapmayacağım yoktu. Odun ateşinde yanmaya hükümlü çingene alınyazımı, beni konuşmaktan, sesten eden sakatlığımı unutturmuştu. Çocuklarla hayvanlara büyü yapan, çobanların kovaladığı o eciş bücüş cüce değildim artık. Düşlerimde, saçları sonbahar yapraklarından daha altınsı, mavi gözlü, açık renkli, iri yapılı, güzel bir adam oluyordum. Kara üniformasını giymiş bir Alman subayıydım. Ya da bataklıklarla ormanların bütün gizlerini bilen bir

kuşbaz. Usta ellerim köyün kızlarında delice duygular uyandırıyor, her birini şehvetli birer Ludmilla yapıyor, çiçekli kırlarda beni kovalayıp yaban kekiklerinin arasına deviriyorlardı.

Ya da Ewka'ya yapışıyor, avını yakalayan bir örümcek gibi sayısız bacaklarımla onu kaplıyordum. Gövdem çocuk gövdesi kalıyor, ama cinsel organım dev boyutlara ulaşıyordu. Görülmemiş bir yaratık oluyordum. Kafese kapatılıyor, parmaklıkların arasından utanmasız kahkahalarla beni gözlüyordu insanlar. Derken çırılçıplak Ewka kalabalığı yarıp kafese, benim yanıma geliyor, doğaüstü bir kucaklaşmayla birleşiyorduk. Kaygan ve beyaz gövdesi üstünde iğrenç bir çıkıntıdan başka şey değildim. Elinde satırla büyücü Anulka çevremizde dolaşıyor; bizi bir daha birleşmemecesine ayırıyor, beni karıncalara atmaya hazırlanıyordu. Sabahın alışılmış gürültüleriyle bu kâbuslardan kurtuluyordum. Tavuklar gıdaklıyor, horozlar ötüyor, yem isteyen tavşanlar kafeslerinde eşiniyor, bütün bu gürültünün kızdırdığı Ditko, homurdanıp havlıyordu. Ewka gizlice odasına dönerken, birleşen gövdelerimizin ılıklığını yitirmemiş samanları tavşanlara götürüyordum.

Makar, günde birkaç kez gezerdi tavşan kafeslerini. Hepsini de adıyla bilir gözünden bir şey kaçmazdı. Dişilerin bazılarına özellikle dikkat eder, yavruladıkları anı kaçırmazdı. Çok sevdiği bu dişiler arasında bir de gözdesi vardı: Pembe gözlü, hiç yavrulamamış, kocaman bir beyaz tavşandı bu. Makar, onu sık sık odasına götürür, bir kaç gün yanında tutardı. Kafesine geri getirdiğinde pek halsiz olurdu hayvancık. Hiçbir şey yemez, kan kaybederdi boyuna. Bir gün ustam, beni çağırdı ve beyaz tavşanı öldürmemi istedi. Kulaklarıma inanamıyordum. Lekesiz, beyaz tavşan derisine az rastlandığından, çok çok değerli bir hayvandı bu. Üstelik geniş böğürleri doğurganlığını gösteriyordu. Ne yapacağımı kestiremiyordum.

Beceremeyeceğimden, tavşanlara acı çektireceğimden korktuğu için, tavşanları kendi eliyle öldürürdü. Benim işim ölü hayvanları yüzüp içlerini boşaltmaktı. Sonra Ewka, bu hayvanlardan nefis yahniler yapardı. Şaşkın şaşkın baktığımı gören Makar beni tokatlayıp söylediğini yapmamı tekrarladı.

Hayvanı yakaladım. Çok ağırdı, avluda büyük bir zorlukla sürükledim. Çırpmıyor, keskin çığlıklar atıyordu. Arka ayaklarından tutup iyice kaldıramadığımdan bir türlü öldürücü vuruşu yapamıyordum. Çare yoktu; uygun bir an bekleyip bütün gücümle vurdum. Düştü. İyice haklamak için bir kez daha vurdum. Sonra ayaklarından bir çengele astım. Bıçağımı bir taşın üstünde bileyip onu yüzmeye koyuldum. Önce ayak derilerini kesip kaslarla dokuyu birbirinden ayırmaya, deriyi bozmamaya çalıştım. Her kesişten sonra deriyi aşağı çeke çeke boynuna kadar indirdim.

Boynuna gelince çok dikkat etmek gerekiyordu. Boyundaki yara öylesine kan akıtırdı ki, kası deriden ayırmak güçleşirdi. Makar da müthiş kızardı derilerin bozulmasına. Tavşanın derisini yırtarsam başıma gelecekleri düşünüyordum. Büyük bir dikkatle, ağır ağır başa doğru çekerken bir ürpertiyle kanlı gövde titredi. Korkudan kaskatı kesildim. Bir an bekledim, kıpırdanma görmeyince işime devam ettim. Dişi yine ürperdi birden. Baygın olduğunu anladım.

Hemen bir sopa almaya koştum; korkunç bir çığlıkla olduğum yerde kalakaldım. Çengele asılı yüzülmüş hayvan debeleniyor, kıvranıyordu. Şaşkınlıkla çengelden indirdim. Elimden kurtulduğu gibi koşmaya başladı. Dört yana saldırıyor, yerlerde yuvarlanıp içi parçalayan çığlıklar atıyordu. Kanlı deriye, toz, kuru yaprak ve talaş yapışmıştı. Çırpınmaları gittikçe artıyordu. Gözlerine düşen deri

önünü görmesini engelliyor, yerdeki buğday tanelerinin, çalının çırpının arasında kıvranıyordu.

Keskin çığlıkları bütün avluyu birbirine kattı. Kafesteki tavşanlar da deliye dönmüşlerdi; dişiler yavrularını eziyor, erkekler dalaşıp kafalarını tellere vuruyor, Ditko havlıyor, zincirine asılıyor, kümesteki tavuklar da durmadan gıdaklayıp kanat çırpıyorlardı. Kandan bir yumağı andıran tavşan, deli bir topaç gibi dört dönüyordu hâlâ. Bir sebze bahçesine koşuyor, bir kafeslere saldırıyordu. Fasulye sırıklarının oraya varınca yolunu şaşırıyor, derisi bir yere takılıp deliniyor, kan fışkırıyor, keskin çığlıklar atıyordu.

Sonunda, elinde baltasıyla Makar belirdi. Zavallıyı yakaladığı gibi bir vuruşta ikiye böldü, et yığınının üstüne saldırdı. Yüzü balmumu rengini almıştı, korkunç küfürler savuruyordu. Sonra sinirden titreyerek bana döndü. Kıpırdamama, ağzımı açmama fırsat vermedi; karnıma savurduğu tekmeyle beni tahtaperdeye kadar yuvarladı. Gözlerim karardı, kendi derim sanki kara bir kukulete gibi örtmüştü yüzümü. Haftalarca yattım. Beni boş bir kafese yerleştirmişlerdi, günde bir kez Anton ya da Ewka yiyecek getiriyordu. Ewka halimi görüyor ama bir şey söylemeden çekip gidiyordu.

Rahatsızlığımı duyan Anulka elinde canlı bir köstebekle çıka geldi çiftliğe. Gözlerimin önünde hayvanı ikiye böldü, soğuyana kadar parçaları karnıma bastırdı. Ardından da, yakında ayağa kalkacağımı muştuladı bana. Ewka'yi, okşamalarını, sıcaklığını, gülüşünü arıyordum. Çabuk iyileşmek istiyordum ama, istemek yetmiyordu. Ayağa kalkmaya davrandığımda da karnıma büyük bir acı yerleşip beni olduğum yere çiviliyordu sanki. İşemek için, bin bir acıya katlanıp kafesten dışarı sürünmem gerekliydi. Çoğu zaman bunu yapamıyor, ot şilteye pisliyordum.

Sonunda Makar da geldi beni görmeye. İki güne kadar işe başlamazsam beni muhtara götüreceğini söyledi. Yakında Almanlar'a yiyecek vermek gerekiyordu, fırsattan faydalanırlar beni de askeri polise verirlerdi herhalde. Yürümeye çalışıyordum ama bacaklarıma kumanda edemiyor, çarçabuk yoruluyordum. Bir gece alışılmamış gürültülerle uyandım. Tahtalardaki deliklerden birine gözümü uydurdum. Makar'ın odasında gaz lambası yanıyor, Anton tekeyi onun odasına götürüyordu. Oysa teke ahırdan çıkarılmazdı pek. Kavgacı, kocaman, bütün ahırı korkutan, pis bir hayvandı bu. Ditko bile yanına yaklaşamazdı. Tavuklarla hindilere saldırır, kafasını eğip tahtaperdeye, ağaç gövdelerine tos atardı. Hiç unutmam bir defasında beni kovalamıştı da Anton gelene kadar kafeslerde gizlenmek zorunda kalmıştım.

Bu garip gece ziyareti beni kuşkuya düşürdü. Evin içini görebileceğim bir yere çıktım, kafeslerin damına tırmandım. Az sonra, Ewka bir örtüye sarınmış olarak babasının odasına girdi. Makar tekeye yaklaştı, kayın dallarıyla karnını uzun uzun okşadı. Sonra art ayaklarının üstüne kaldırıp önayaklarını bir masaya dayadı. Sırtındaki örtüyü atınca Ewka'ınn çırılçıplak olduğunu dehşetle gördüm. Hayvanın altına kaydı, bir adama yaptığı gibi sarıldı. Bir an sonra Markar onu çekip hayvanı okşamaya devam etti. Sonra kızın yeniden tekeye delice sarılmasını gözledi. Ewka hayvanın çevresinde dönüyor, sarılıyor, onun içinde eriyor, yok oluyordu. İçimde bir şey kırıldı. Derin çamurlu bir suyun ta dibine çökmüştüm sanki. Her şey apaçıktı şimdi. Neden herkesin toplanıp da:

"Şeytanla işbirliği yapar", dediğini anlıyordum.

Köylüler, birbirlerini cinlerin yardımını istemekle suçlarlardı. Lucifer, Cadaver, Mammon, Belzbuth bunların önde gelenleriydi. Kötü güçlerle ilişki kurmanın bu kadar kolay olduğuna bakılırsa, herhalde insanın çevresinde dolaşıp duruyorlar, ilk çağrıda da yardıma koşuyorlardı.

Kötü ruhların nasıl iş gördüğünü merak ediyordum. İnsanların ruhu da tarla gibi olmalıydı. İblisler kötü tohumlarını getirip insan ruhuna ekliyorlardı sanırım. Bu tohumlar yeşerip gelişince bencil amaçlarla üstelik başkalarının zararına kullanılmak üzere, artık iblislerin yardımı olmadan dağılıyordu. İnsan şeytanla anlaşma imzalayınca da, çevresine elinden geldiğince kötülük, dert, sefalet saçmalıydı. İnsanın ruhunda yaşayan bu yaratıklar, yalnız davranışları değil, dürtüleri de duygulan da dikkatle inceliyorlardı. Kötülüğü, bilerek, zevklenerek yapmak gerekliydi. Nefret, açgözlülük, intikam, işkence ve kıyıcılık için yaratılmış olanlar, kötülükle yaptıkları anlaşmadan kazançlı çıkıyorlardı. Küfürle yakarış arasında kararsız, meyhaneyle kilise arasında şaşkın kalanlarsa; yaşantılarını tek başına götürmeye çabalayan, Tanrı'nın da Şeytan'ın da boşverdiği kişilerdi. O güne kadar ben de böyleydim. Bunu daha önce anlayamadığım için şimdi kendi kendime çok kızıyordum. Kendini iblislere satan adam, hep onların etkisinde kalmalı, zaman zaman da kötü niyetini açıkça ortaya koymalıydı. Birden fazla insanla uğraşmak ihtiyarlar yerine gençlere dadanmak, suçsuz saf bir ruhu günaha yöneltmek, herhalde çok daha değerliydi. Ama en büyük başarı, nefreti bütün bir ulusun yüreğine sokmak olmalıydı. Mavi gözlü, sarışın adamlarda, kara saçlı benzerlerine karşı nefret uyandıran kişinin sağlayacağı üstünlük ne kadar da büyüktü.

Almanlar'ın inanılmaz başarısının nedenlerini anlıyordum. Çok eski çağlarda bile, Almanlar'ın savaş tohumlan ekmekten zevk

aldıklarını, köy papazı köylülere anlatmamış mıydı? Çift sürmekten hoşlanmazlardı; haşatı bekleyemezlerdi, öteki kabilelere saldırıp onların ürünlerini yağmalamayı yeğ tutarlardı hep. İblisler daha o zamandan Almanlar'ı anlamış, onlarla pazarlık yapmış, uyuşmuşlardı anlaşılan: Alman ulusunun bu denli becerikli, bu denli değerli kişiler yetiştirişinin nedenini, burada aramak gerekirdi. Bir sanat halini almış yok etme yöntemlerini, büyük bir başarıyla işte bu yüzden hemen herkese kabul ettirmişlerdi. Başarı, bir kısır döngüsüydü. Ne kadar kötülük yaparsan o kadar güçlenirdin. Ne kadar güçlenirsen o kadar kötülük yapabilirdin..

Almanlar'ı kimse durduramazdı. Yenilemezlerdi, işlerini gerçek bir ustalıkla görüyorlardı. Diğer ülkelere nefret tohumları saçıyor, koca koca ulusları yok edebiliyorlardı. Her Alman, ruhunu doğar doğmaz şeytana satmış olmalıydı. Güçlerinin sırrı burada aranmalıydı. Kara kafeslerin tepesinde her yanım ter içinde kalmıştım. Ne kadar çok insandan nefret ediyordum ben de. Bir gün geri dönüp evlerini ateşe vermeyi, çocuklarıyla hayvanlarını zehirlemeyi, onları dipsiz bataklıklara çekmeyi kaç kez düşlemiştim. İblislerin adamı olmuş, onlarla anlaşma yapmıştım. Şimdi yardımlarını sağlamak zorundaydım. Üstelik çok da gençtim. Bendeki nefret duygusunun kötülük arzusunun, zararlı otlar gibi hızla büyüyeceğini bilmeleri gerekirdi.

Şimdi daha bir güvenliydim. Beni Tanrı, Tanrı'nın papazları, duaları ve mihrapları dilsiz bırakmıştı. Ewka'ya duyduğum sevgi, ona iyilik etmek isteğim de karşılığını görmüştü. Artık kötü güçlere katılmalıydım. Henüz kendimi gösterememiştim. Ama zamanla kötülükte, Almanlar'ın en büyük başkanlarım bile geride bırakmayı başarabilirdim. Armağanlar, nişanlar alacak, her karşıma çıkana kötülük aşılayacaktım. Onlar, kötülük aşıladıklarım, boyuna yıkıcı

çabalarını sürdürecek, kazandıkları her zafer bana yeni güçler sağlayacaktı. Bir dakika bile gecikmeye gelmezdi. Kendi içimde nefreti biriktirmeli, işe koyulup kötülerin dikkatini üzerime çekmeliydim.

Acımı duymaz olmuştum. Eve kadar süzülüp Makar ailesini gözledim. Ewka tekeyi bırakmıştı; Anton'la sürdürüyordu taşkınlıklarını. Çırılçıplak, alt alta üst üste yuvarlanıyor, Ewka'nın bana öğrettiği gibi sarmaş dolaş oluyorlardı. Onlar gibi soyunan Makar da, bakışlarıyla yiyordu ikisini. Sonra sırası gelmiş olmalı ki, Ewka'nın üzerine eğildi, oyuna katıldı o da.

Kısa süre daha bekledim. Kaptığım her görüntü buz kesilen yüreğime damla damla düşüyordu. Bir şeyler yapmak istiyordum, Ditko'nun dikkatini çekmeden çiftlikten uzaklaştım. Köyün öbür ucundaki, Anulka'nın evine koştum. Tavuklar ürküp gıdaklamaya koyuldu. Kulübenin penceresinden uzanıp içeri baktım. Yaşlı kadın uyandı. Koca bir fıçmın ardma gizlendim Dışarı çıktığında korkunç bir uluma koyverip sopamı kaburgalarına indirdim. Büyücü bağırdı; Tanrı'yı ve Cen net'tekı bütün ermişleri yardımına çağırarak kaçtı Hemen kulübeye süzüldüm, az sonra da sobanın yanında bir "ko met" buldum. Onu kızü korlarla doldurup ormana koştum Uzun bir süre Anulka'nın çiğliği, köpeklerin havlaması' yardıma koşan köylülerin haykırışları yankılandı durdu peşim sıra...

BÖLÜM XII

Bu mevsimde bir köyden kaçmak güç değildi. Köylü çocuklarının ayaklarına kendi yaptıkları patenleri bağladıklarını; elleriyle tepelerinde koca koca kumaş parçalarını gerdiklerini; rüzgârla, bataklıkları kaplayan buzların üzerinde hızla kayıp gittiklerini çok görmüştüm. Sonbaharda sular yükselir, sazlar çalılıkları örterdi. Çukur yerler balık doluydu. Başı suyun üstünde dikilmiş bir yılanın ırmakta yüzdüğü bile görülürdü. Su birikintileriyle göllerden daha ağır donardı bataklıklar. Yüksek otların arasından esen rüzgâr, buzun donmasını geciktiren dalgalar yapardı. En sonunda lapa lapa yağan karın süslediği don her yanı kaplar, buzlu yüzeyin sağında solunda en uzun sazların tepeleri, birkaç kıvrık çalı parçası görünürdü.

Amansız rüzgârlar başlar, insanların barınakları arasında dolaşıp bataklıkların tekdüze görüntüsünde azar, yerdeki karları kaldırır, kuru dallarla sebze yapraklarını sürükler, buzların üstünde gururla yükselen ağaç tepelerini eğerdi. Birkaç rüzgâr ailesi vardı bunu biliyordum. Amansız savaşlar yapar, birbirlerinin topraklarını almaya çalışırlardı. Ben de, kendime patenler yapıp bataklığın kıyısına gizlenmiştim. Bir gün buradan da ayrılmam gerekeceğini biliyordum.

Önü kıvrık, iki uzun tahta parçasının altına, kalın demir teller takmıştım. Bunları, kendi elimle yine iki tahta parçasından, tavşan derisinden ve kaim kumaştan yaptığım pabuçlarıma sıkı sıkı

bağladım. Yanar kutum omzumda, buzun üstünde ayağa kalktım, küçük yelkenimi iki elimle başımın üstünde gerdim. Görünmeyen elleriyle rüzgâr, gittikçe artan bir hızla beni köyden uzağa itmeğe koyuldu. Geniş buzun ortasında yapayalnızdım. Kızgın rüzgâr beni itmeye devam ediyordu. Beyaz, pamuklu, kenarları kara bulutlar bana yolculuğumda yoldaşlık ediyorlardı. Sağanaklarda delice dans eden, boyuna uçuşmaktan sarhoş olan sığırcık kuşları gibi özgür, yapayalnızdım. Rüzgârın gücüne güveniyor, yelkenimi geriyordum. Bu bölgedeki insanların rüzgâra neden bir düşman gözüyle baktığını, o gelince pencerelerini niçin kapadıklarım anlayamıyordum doğrusu. Onlar rüzgârı, veba, felç ve ölüm taşımakla, ustası şeytanın buyruklarını yerine getirmekle suçluyorlardı. Rüzgârın soluğunun devamlı kişiyle, donmuş sazlara çarpmamaya çalışarak uçuyordum buz üstünde. Güneş öylesine cılız ve donuktu ki, durduğunda omuzlarımla bileklerim soğuktan kaskatı kesilmişti. Biraz dinlenip ısınmaya kalktım. Ama rüzgârla körüklenen "Kornet"im yanmış yanmış, sonunda yakacak bir şey kalmayınca da sönmüştü. Bir kıvılcım bile yoktu içinde. Ne yapabilirdim? Köye dönmem mümkün değildi. Rüzgârla baş edemezdim artık. Çevrede bir çiftlik bulsam bile, çiftçilerin bana yer vereceklerine nasıl güvenebilirdim. Çılgına dönen doğal güçlerin haykırışı arasında boğuk bir ses duyar gibi oldum. Ürperdim. Yardımını isteyeceğim anı bekleyen; çevrede dolanan şeytan mıydı yoksa bu? Kulağıma bir şeyler fısıldıyordu. Benimle ilgilenmeye mi başlamıştı acaba? İçimde nefreti kökleştirmek için beni annemle babamdan uzaklaştırmış, önce Marta'dan, sonra Olga'dan ayrılmış, Dülger'in eline düşürmüş, sonunda da dilsiz bırakmıştı. Ewka'yi tekeye sürükleyen o değil miydi? Şimdi de beni buzla kaplı bir ıssız bataklıkta yapayalnız bırakıp yüzüme kar tanelerini üflüyor, düşüncelerimi karmakarışık ediyordu. Köylerin arasında, yarattığı buzların üstünde, yalnız ve

onun emrindeydim. Tepemde koşturup beni dilediği yöne doğru daha ilerilere itebilirdi.

Yola çıktığımda bileklerim müthiş ağrıyordu. Adım başı durup ağrılarımı dindirmeye çalışıyordum. Buza oturuyor, kaskatı kesilen bacaklarımı oynatmaya çalışıyor, yanaklarımı, burnumu kulaklarımı karla oğuyordum. Parmaklarımı birbirine sürüp uyuşan ayak parmaklarımda kan dolaşımını sağlamaya çalışıyordum. Ufukta güneş batıyordu. Işıklar A/mkilerden bile soğuktu. Yere çömeldiğfmde, iyi bir ev kadının parlattığı, küçük bakır tencereden daha parlakça bir görüntüden başka şey yoktu çevremde. Yelkeni yeniden tepemde gerip rüzgârla dolmasını sağlayarak batan güneşe doğru yol aldım. Tam umudum kesiliyordu, baktım, uzaklardaki birkaç ot damın tepesi gözüme çarptı. Az sonra da köyle birlikte, bir sürü çocuk göründü. Patenleriyle kayarak geliyorlardı. Köyün dışına doğru kayıp onlardan kurtulmak istedim. Geç kalmıştım, bana doğru yaklaştılar.

Soluk soluğaydım. Bacaklarımın üstünde güç duruyordum. Bir elimle "Kornet"imin sapına yapıştım, buza oturdum. Sayıları onun üstündeydi. Rüzgâra karşı kollarıyla dengeleyip bağırarak birbirlerini destekliyor, geliyorlardı. Rüzgâr seslerini alıp götürdüğünden, ne dediklerini anlayamıyordum. Bana iyice sokulduklarında ikiye ayrılıp ağır ağır yaklaştılar. Yerde tortop oldum, yelkenimle yüzümü kapadım. Beni rahat bırakacaklarını umuyordum. Çevremde toplandılar. Bir santim bile kıpırdamadım. İçlerinden biri bağırdı:

"Çingene! Uğursuz çingenenin biri!" Doğrulmaya çalıştım, üzerime çullanıp kollarımı tutup kıvırdılar. Hepsi de kendinden geçmişti, karnıma ve yüzüme vuruyorlardı. Dudağıma bir yumruk geldi, bir yumruk da gözümü şişirdi. İçlerinden en iri olanının teklifi sevinçle

karşılandı. Biri bacaklarımı tuttu, ötekiler pantolonumu çıkarmaya koyuldular. Ne yapmak istediklerini anlamıştım. Komşu köylerin birinden gelen çocuğun, hayvanlarıyla öteki köyün topraklarına girdiği için bir çoban sürüsünün saldırısına uğradığını, ırzına geçildiğini görmüştüm.

Beni beklenmedik bir olay kurtarabildi. Bitkin olduğuma inanmaları için, kımıldamadan pantolonumu çıkarmalarını bekledim. Bileklerime sıkı sıkı bağlı patenlerimle pabuçlarımı çıkaramayacaklarından emindim. Kendimi korumak için bir şey yapmadığımı görünce kollarımı bıraktılar. İçlerinden ikisi, önümde eğilip donmuş eldivenleriyle karnımı yumruklamaya koyuldular.

Kaslarımı gerip, bacaklarımdan birini hafifçe büktüm. Üstüme ilk eğilenin kafasına tekmeyi attım. Bir çatırtı oldu. Önce bunun patenlerimden geldiğini sandım. Ama sapasağlamdı ikisi de. Tekme çocuğun gözüne gelmişti. Bir başkası bacaklarıma yapışmaya kalktı. Patenim onun boğazme çarptı. İkisi de kanlar içinde buzun üstüne serildiler. Arka daşları çok korkmuştu. Yaralıları sürükleyerek köye doğrı: kaçıştılar, arkalarında kanlı bir iz uzanıyordu. Önümde yalnız dört kişi kalmıştı. Buzun içinden balık avlamaya yarıyan, uzun bir sopayla beni yere yapıştırdılar. Çırpmıyor, bütün gücümle karşı koymaya çalışıyordum. Beni az ilerdeki, balık avlamak için buzda açılan deliğe sürüklediler. Deliği biraz büyülttükten sonra sopaya bütün güçleriyle dayanıp beni delikten içeri ittiler.

Buzlu su, her yanımı kapladı. Dudaklarımı kasıp nefesimi tuttum. Beni, suyun içinde tutan sopanın ucunu gövdemde duyuyordum. Kafamı, omuzlarımı, ellerimi ısıran buzun pürtüklerle kaplı altına kaydım. Parmaklarımın önünde, sopanın boş kalan ucu oynamaya başlamıştı. Beni boğduklarına inanan çocuklar, sopayı bırakmış

olmalıydılar. Onu yakaladım. Ciğerlerim patlıyacak gibiydi. Neredeyse ağzımı açıp bütün bataklığı yutacaktım. Son bir gayretle sopayı ittim, başım suyun yüzüne çıktı. Aldığım derin soluk, kızgın çorbadan bir ırmak gibi içime aktı. Buzun keskin kenarına yapıştım, hem soluk alıyor, hem de görünmemeye çalışıyordum. Çocuklar pek de uzaklaşmamış olmalıydılar. Biraz daha beklemem yerinde olacaktı. Sadece yüzümdü yaşayan. Gövdemin varlığını duymaz olmuştum; beni çevreleyen buzun bir parçası gibiydi.

Ayaklarımı, bacaklarımı oynatmaya çalışarak dışarı göz attım; çocuklar uzaklaşıyorlardı. Delikten fırlayıp çıktım, giysilerim donuverdi. En küçük bir kıpırdımada çatırdamaya başladı. Olduğum yerde hoplayıp zıplıyor, ellerimi kollarımı oynatıyor, gövdemi boyuna karla ovalıyordum. Sıcaklık, bir an geri geliyor; sonra yine beni bırakıp gidiyordu. Yırtık pantolonumun parçalarını elimden geldiğince bağladım. Sonra sopayı delikten çıkardım. Uzun bir kuyruğa binmişçesine bacaklarımın arasına aldım, gövdemde kalan bütün gücümle ittim.

Rüzgâr yandan vuruyor, bir doğrultu üzerinde gitmemi engelliyordu. Kulübelere sırtımı dönüp ötelerde, iyice uzakta görünen ormana doğru yol aldım. Geç olmuş, güneşin koyu kırmızı yuvarlağı damların ardına saklanmıştı. Rüzgâr gövdemde kalan en son sıcaklığı da alıp götürmekteydi. Ormana varmadan bir an bile durmamam gerektiğini biliyordum. Sonunda ağaçların üzerindeki kabukların çizgilerini seçmeye başladım. Ürkek bir tavşan, çalıların arasından fırladı. Tam ormanın sınırına vardığımda başım döndü, sendeledim. Sanki yazın ortasındaydık; tepemde sarı sarı başaklar dalgalanıyordu. Ewka, sıcak elleriyle okşuyordu beni. En sevdiğim yemekler geliyordu gözümün önüne: Sarımsaklı sığır eti, domuz

yağı, lahanayla pişmiş turna çorbası, buğday ve patatesten yapılan borç'a batırılmış çavdar ekmeği.

Donmuş toprakta birkaç adım daha atabildim. Patenlerim köklere çarpıyor, çalılara takılıyordu. Tökezleyip bir kütüğün üstüne çöktüm. Sıcacık, geniş bir yatağın, yumuşacık kuştüyü yastıkların içine gömülüp hemen uyudum. Üzerime biri eğilmişti. Bir kadın sesi duydum, sonra beni kucaklayıp götürdü birileri. Her şey, nemli bir yaz gecesinin o baş döndürücü sislerinin, o dayanılmaz sıcaklığının içinde eridi, kayboldu.

BÖLÜM XIII

Koyun póstekileri içinde, alçak bir yatakta uyandım. Oda sıcaktı. Koca bir mumun titrek ışığı toprak zeminde, kireçle badanalanmış duvarlarda samanla kaplanmış tavanda oynaşıyordu. Ocağın üstüne bir haç asılmıştı, homurdanan sobanın başında da bir kadın oturuyordu. Ayakları çıplaktı. Çuvaldan yapılma dar bir etek, göğsü iyice açık tavşan derisinden bir bluz giymişti. Uyandığımı görünce yerinden kalkıp yanıma geldi, yatağımın kenarına ilişti. Ağırlığıyla gıcırdadı yatak. Çenemi tutup kaldırarak dikkatle baktı bana. Masmavi gözleri. Çevrede yaşayanların pek çoğu gibi, gülerken, eliyle ağzını gizlemiyordu. Sarı, eğri büğrü iki sıra dişini göstermekten çekinmiyordu.

Pek iyi anlayamadığım bir dille konuşuyor, bana "zavallı çingenem, serseri Yahudim" diyordu. Önceleri inanmadı dilsiz olduğuma. Ağzımın içini inceliyor boğazımı yokluyor korkup bağırmamı bekliyordu. Kısa bir süre sonra bundan vazgeçti. Koca bir kâse sıcak çorba getirdi; donmuş kulaklarımı tuttu, ellerimi ayak parmaklarımı yokladı. Adının Labina olduğunu söyledi. Mutluydum, rahattım yanında. Onu çok seviyordum. Bütün gün zengin çiftçilerin, karısı hastalanan ya da çok çocuğu olan köylülerin yanında çalışırdı. Çoğu zaman, yediği iyi yemekleri paylaşmam için yanına alır, beni Almanlara teslim etmesini söyleyen köylülere kulak asmaz, küfrü basardı hepsine. Herkesin Tanrı karşısında eşit sayıldığını, birkaç

kuruş için soydaşlarını satan kalleşlerden olmadığını söylerdi. Geceleri eve adam alırdı. Kulübelerinden çıkmak için bir bahane bulan adamlar, votka şişelerini; bir sepet dolusu yiyeceği kaptıkları gibi Labina'yı görmeye gelirlerdi.

Odadaki tek yatak, üç kişi alacak kadar genişti. Yatakla duvar arasına çuvalları, koyun pöstekilerini yığan Labina, bana bir köşe hazırlamıştı. Konuklar gelmeden yatar, ama çoğu kez şarkılarla, sarhoşların söylevleriyle uyanır; uyur gibi yapardım. Labina'nın, gevşekçe de olsa, bakarsam döveceğini söylemesi beni korkutmuştu. Gözkapaklarımın arasından izlerdim olup bitenleri. Gecenin geç saatlerine kadar uzayan bir içki yarışmasına başlarlardı. Genellikle içlerinden birini alıkoyardı Labina. Sobanın başına oturup aynı şişeden içerlerdi. Sendeleyip dostunun omzuna yaslanınca adam ellerini yumuşak baldırlarına atar, eteğinin altından onu okşardı. Önce Labina ses etmez, sonra biraz debelenirdi. Adamın öbür eli bluzunun altına kayar, göğüslerini çimdiklerdi; Labina çığlıklar atardı hep. Bazen diz çöküp eteğinin üstünden hoyratça ısırır, bir yandan da kaba etlerini yoğururdu. Kalçalarının içine vurur, Labina inleyerek ona eğilirdi. Mumu söndürüp karanlıkta soyunur, kahkaha atar, küfreder, sağa sola çarpıp şişelere basar, bunları odanın ortasına yuvarlardı. Yatağa devrildiklerinde çökmesinden korkardım hep. Sonra azgın çift çırpınır durur, boğuşur, solur, Tanrı'yı ve Şeytan'ı anar, adam köpek gibi olur, kadın domuz gibi homurdanırdı.

Gece yarısı, yatakla duvar arasında, yerde uyandığım çok olmuştur. İki sevgilinin gövdesi ve azgın boğuşmasıyla hareketlenen yatak bana doğru gider gelir, odanın ortasına kadar ilerlediği bile olurdu. Sürünerek altına girip yatağı duvara itmek, şiltenin yere düşmesini önlemek zorundaydım. Yatağın altındaki soğuk nemli

toprak, kedi pislikleri ve kuş lekeleriyle doluydu. Karanlıkta sürünürken örümcek ağlarını yırtar, örümcekler yüzüme, saçlarıma tırmanırdı. Deliklerine kaçan farelerin ılık gövdeleri, bana sürtünürdü. Gece dünyasıyla kurduğum bu ilişkiler; korku ve tiksinti uyandırırdı bende. Yavaş yavaş gözlerim karanlığa alışır, ürperen kadının üzerinde hareket eden adamın koca gövdesini görürdüm. Taşla başı ezilip hâlâ kanat çırpan bir kuşu andıran dolgun kaba etlerini bacakları arasında sıkardı. Köylü homurdanır, ağır ağır solur, kadının porsumuş etlerini yoğururdu. Sonra hafifçe doğrulup elinin tersiyle göğüslerini tokatlar, taşa vurulan ıslak kumaşın şaklamasını andırır bir ses çıkarırdı. Yine yüzükoyun düşer, onu yatağa mıhlardı. Kesik çığlıklar atan Labina sırtını yumruklardı adamın. Arada adam, dirselderine dayanıp diz çöktükten sonra kadına yeniden sokulur, düzenli olarak karnı ve uyluklarıyla ona çarpardı.

Birbirine karışmış bu iki canlının kıvranmalarına tiksinti ve kırgınlıkla bakardım. Sevişme dedikleri buydu demek; kızgın demirle dağlanmış boğanınkini andıran bir vahşet, ter ve pis kokusuna karışan amansız bir boğuşma. İnsanlıkla ilgisi kalmamış bir adamla bir kadının birbirinden zevk koparması. Ewka ile geçirdiğim anları hatırladım. Nasıl da yumuşak davranırdım ona. Her hareketim okşamaydı. Ellerim, ağzım, dilim derisi üzerinde acıtmadan dolaşır, bıkmadan vücudunun duygulu noktalarını arar, okşamalarımla gecenin serinliğinden sonra güneşin ışınlarıyla kendine gelen kelebek gibi canlanırdı. Bensiz gizlendikleri yerden çıkmayan ürpertileri, istekleri uyandırmak için nasıl da uğraşırdım. Onu memnun etmekten, ona zevk vermekten başka isteğim yoktu.

Labina'yla konuklarının sevişmesi uzun sürmezdi. Köylere kadar inemeyip yapraklarla otları ıslatan kısa ilkbahar yağmurları gibiydi. Oysa, Makar'Ia Anton gelmese Ewka ile oyunlarımız hiç bitmez, için

için yanan turba ateşi gibi, geceler boyunca sürüp giderdi. Bu sevgi de sönmüştü. Geçirdiğim kaza yüzünden okşamalarımdan uzak kalınca Ewka beni unutmuştu. Vücudumun sıcaklığını, kollarımın tatlı sarılışını, öpüşlerimin yumuşaklığını, kıllı ve leş kokulu bir tekenin iğrenç varlığıyla dolduruvermişti. Sonunda, yataktaki çırpınmalar dururdu. Yorgun gövdeler, baygın öküzler gibi kıvrılıp uykuya dalar; ben de şilteme uzanıp duvara döner, yüzümü koyun pöstekilerine gömerdim.

Yağmurlu öğleden sonraları Labina, üzüntü içinde ölen kocası Laba'yı anlatırdı. Bir zamanlar Labina, bütün zengin köylülerin peşinden koştuğu güzel bir kızdı. Çevresinin sözlerine kulak asmamış, delice tutulduğu köyün en yoksul yanaşması yakışıklı Laba ile evlenmişti. Gerçekten yakışıklı adamdı Laba. Kavak ağacı gibi ince uzun, saz gibi esnek ve çevikti. Altın sarısı saçlı, mavi gözlü, bir çocuk tazeliğindeydi. Bakışları kadınların kanını ateşler, delice düşler sokardı kafalarına. Yakışıklılığıyla uyandırdığı bu delice isteklerin farkındaydı Laba. Ormanda dolaşır, çalılıklara gizlenen genç kızlarla evli kadınların bakışları altında, gölde yüzerdi. Gerçekten o yörenin en yoksul yanaşmasıydı. Zengin köylüler çok düşük bir parayla onu yanlarına alıp durmadan hakaret ederlerdi. Hepsi de, kızlarıyla karılarının peşinde dolaştığını bilir, bunu ona ödetirlerdi. Kocasının yaşamak için kendilerine bağlı olduğunu, bir şey yapamayacağını bildiklerinden Labina'ya da el attıkları olurdu. Bir yaz akşamı Laba eve dönmedi. Ertesi gün, öbür gün de ortalıkta görünmedi. Kaybolmuştu. Bataklığa düşüp boğulduğu, ya da kıskanç bir koca tarafından bıçaklanıp gizlice ormana gömüldüğü sanıldı. Hayat, her zamanki gibi sürdü gitti. Ancak "Laba kadar yakışıklı" deyimi hatırlatıyordu arada bir onu.

Bir yıl geçti, Laba'yı herkes unuttu. Yalnız Labina geri döneceğine inanıyordu. Gerçekten de, köylülerin ağaç gölgelerinde sızdığı bir gün, güzel bir atın çektiği araba ormandan çıktı. En iyi kumaştan pantolonu, parlak uzun çizmeleri, omuzlarına atılmış nefis deri ceketiyle Laba arabanın yanı sıra yürüyordu.

Çocuklar kulübeden kulübeye koşup haberi yaydılar, kadınlarla adamlar yola koştular. Laba kayıtsız bir el sallamayla onları selamlayıp atını kamçıladı. Labina onu kapının eşiğinde bekliyordu. Karısına sarıldı, öptü, sonra da değerli bir kumaşla kaplı koca sandığı arabadan indirdi. Kapının önünde durup şakalaşan, güzel atını, şık arabasını inceleyen köylüleri orada bırakıp içeri girdi. Derken kapı yeniden açıldı; kalabalığın ağzından bir şaşkınlık mırıltısı çıktı. Laba inanılmayacak kadar güzel, pahalı bir elbise içinde dikiliyordu. Yakası kolalı ve tertemiz çizgili bir ipek gömlek giymiş, göz kamaştırıcı bir boyunbağı takmıştı. Sırtında yumuşak kumaştan yapılma bir elbise vardı. Dantel mendili ceket cebini, pırıl pırıl siyah pabuçları da ayaklarını süslüyordu. Yelek cebinden saatinin altın kösteği sarkıyordu.

O güne kadar köyde böyle bir şey görülmemişti. Şaşkın köylülerin bakışları arasında Laba sandığından garip biçimli renk renk ceketler, pantolonlar, gömlekler, insanın ayna yerine kullanabileceği parlaklıkta deri pabuçlar, mendiller, boyunbağları, çoraplar, çamaşırlar çıkardı. O andan sonra da bölgenin ilgisini çeken tek yaratık oldu. Hakkında çeşitli değişik söylentiler dolaşıyordu. Labina'ya cevaplandıramayacağı sorular soruldu. Meraklan kamçılamak için kocası, karısına da pek bir şey söylememişti. Ayinler sırasında, kimsenin ne papaza, ne de mihraba baktığı vardı: Bütün bakışlar çiçekli gömleği ve siyah ipekli kumaştan elbisesiyle "Yakışıklı Laba" nın oturduğu sıraya yöneliyordu. Bileğinde

parıldayan değerli saate böbürlenerek bakıyordu. O güne değin en değerli giysi sayılan papazın süsleri, kara kış günlerinin havası gibi donuk ve tatsız geliyordu herkese. Yanında oturan köylüler, ondan saçılan alışılmamış kokularla sarhoştular. Labina bu kokuların bir sürü küçük şişe ve toprak kapta saklandığını söylerdi.

Ayinden sonra kalabalık mezarlığa dağılır, papazın, dikkati çekmek için bütün yaptıkları görmezlikten gelinirdi. Herkesin beklediği Laba'ydı. O, kayıtsız bir yürüyüşle mezarlığın kapısına yönelir, yolu açılır, en zengin çiftçiler yanına gelip kendisini dostça selamlar, evlerine yemeğe çağırırlardı. Uzanan elleri, tepeden bakarak sıkardı Laba. Kadınlar yolunu keser, Labina'ya aldırmadan eteklerini, uyluklarını gösterene kadar kaldırıp, göğüslerini açarlardı. Yakışıklı Laba, artık çalışmıyordu. Evde karısına bile yardım ettiği yoktu. Günlerini gölde yüzmekle geçiriyor, renkli giysilerini ağaç dallarına asıyordu. Çevresindeki kadınlar neşe içinde onun adaleli gövdesini gözlüyorlardı. Laba'nın bazılarına ağaçlıkta kendisini okşamalarına izin verdiği, onun uğruna kadınların en ağır cezaları bile göze aldıkları söylenirdi. Akşamüstü tere ve toza batmış köylüler tarlalardan dönerken, yolda kasılarak yürüyen Laba'ya rastlıyorlardı. Laba, pabuçlarını kirletmemeye dikkat eder, boyunbağını düzeltir, pembe mendiliyle saatini parlatırdı. Akşamlan, çağrıldığı yerlere gidebilmesi için arabalarla onu almaya gelirler, kimi zaman köyden kilometrelerce öteye götürürlerdi. Labina, yorgunluktan bitmiş, ezilmiş evde oturur, tek başına çiftlikte uğraşır, atı tımar eder; Laba'nın hazinesine göz kulak olurdu. Laba için zaman durmuştu. Ama Labina hızla çöküyor; memeleri sarkıyor, eti gevşiyordu. Bir yıl geçti aradan...

Bir sonbahar akşamı, tarladan dönen Labina, kocasını tavanarasında, yine hazinesine bakarken bulacağını umuyordu.

Onun imparatorluğu olmuştu tavanarası. Boynundaki zincirin ucunda, bir Meryem Ana madalyonu ve tavanarasının anahtarı sallanırdı. O akşam ev sessizdi. Elbise değiştirirken şarkı söylemiyordu Laba.

Karısı kuşkuyla kulübeye koştu. Tavanarasının kapısı açıktı. Tırmandı ve gördüğü şey onu dehşete düşürdü. Boş sandık yere devrilmiş, kapağı kopmuştu. Tepede bir adam gövdesi sallanıyordu. Güzel Laba, giysilerini astığı çengeli kullanmış, boynuna da çiçekli bir boyunbağı düğümlemişti. Labina, damda hırsızın içeri girmek için açtığı deliği gördü. Batan güneşin son ışınları ölünün soluk yüzünü aydınlatıyor, çevresinde renk renk sinekler vızıldıyarak uçuşuyordu. Moraran dili ağzından dışarı uğramıştı. Labina, olup biteni hemen kavradı. Yüzmekten dönüp elbise değiştirmek isteyen Laba, hırsızın damda açtığı deliği ve boş sandığı görmüştü. Bütün giysileri gitmişti. Solgun bir çiçek gibi, tek boyunbağı da samanların üstüne atılmıştı. Hazinesiyle birlikte Laba'nın yaşama nedeni de uçuvermişti. Kendinden başkasının bilmediği becerikli davranışlarıyla boyunbağmı son olarak bağlamış, boş sandığın üstüne çıkıp kendini çengele asmıştı. Labina kocasının bu hazineyi nereden bulduğunu hiç öğrenemedi. O günlerden söz etmezdi Laba. Nereye gittiğini, nasıl yaşadığını, bütün bu zenginlikleri nasıl edindiğini kimse bilmiyordu. Bilinen tek şey, onları yitirmenin karşılığını pahalı ödediğiydi.

Ne hırsızın, ne de çaldıklarının izi bulunabildi. Ben köye geldiğimde, herkes Laba'nın kıskanç bir erkeğin kurbanı olduğunu söylüyordu. Hırsızlıkta, kıskanç bir kadının intikamını görenler de vardı. Bir çoğu Labina'dan şüpheleniyordu. Suçlamaları duyan Labina'nın yüzü bembeyaz olur, elleri titrer, dudakları büzülürdü. Tırnaklarıyla, kendine leke sürmeye çalışanın üstüne saldırırdı.

Onları güçlükle ayırırlardı. Eve döndükten sonra acısını alkole gömer, beni göğsünde sıkar, durmadan hıçkırırdı.

Bu kavgalardan birinde kalbi durdu. Adamlar ölüsünü kulübeye getirdiler. Yeniden yollara düşmem, kaçmam gerektiğini anlamıştım. "Kornet"imi doldurdum. Labina'nın gizlediği, değerli boyunbağını almak için yatağın altına sürünerek girdim. Laba kendini bununla asmıştı. Kendini asarak öldüren birinin ipi uğur getirirdi söylentiye göre. Boyunbâğmı hiç yitirmemeyi umuyordum.

BÖLÜM XIV

Yazın sonu geliyordu. Buğday demetleri tarlalara yığılmış, köylüler bütün güçleriyle çalışıyorlardı. Ama ürünü ambara sokmak için gerekli at ve öküz yoktu ellerinde. Köyün yakınında, ırmağın yüksek kıyılarını birleştiren bir demiryolu köprüsü vardı. İki ucunda da birer beton kule yükselirdi. Gece, uçaklar havada homurdanarak geçerken, köprü çevresinde hayat dururdu sanki. Sabah olunca miğferli askerler topları doldurur, ortadaki gönderde gamalı haçlı bayrak rüzgârın etkisiyle saklayarak dalgalanır dururdu.

Boğucu bir gece, uzaktan top sesleri duyuldu. Tarlaları tarayan sesler kuşlarla insanları bozguna uğratmıştı. Kapkara gökyüzü, şimşeklerle yırtılıyordu. Evlerinin önüne roplaşan köylüler pipolarındaki mısır püskülünü tüttürürken savaşın ışıklarını gözlüyorlardı. Kimi çıkıp: "Cephe buraya yaklaşıyor", diyordu. "Almanlar hapı yuttu", diye ortaya çıkanlar da yok değildi. Bu yüzden, sık sık birbirlerine girerlerdi. Bazılarına göre Sovyetler gelir gelmez komiserler topraklan eşit olarak dağıtacak, zenginlerden alıp yoksullara vereceklerdi. Büyük toprak sahiplerinin sömürülerinin sonu gelmiş, rüşvet ve jandarma korkusu bitmişti artık. Buna şiddetle karşı çıkıp, puta el basarak Sovyetler'in, kadınlarla çocuklara varıncaya dek her şeyi devleştireceklerine yemin edenler de vardı. Alev alev yanan doğu ufkuna gözlerini dikip kızılların kiliseleri boşaltacaklarını, atalardan kalan geleneklerini ortadan

kaldıracaklarını, Tanrısal adalet onları taşa çevirene kadar insanları günaha iteceklerini söylüyorlardı.

Kardeş, kardeşle kavga ediyor; çocuklarının gözü önünde, babalar baltayı kapıyorlardı. Gizli bir güç, aileleri parçalayıp usları bulandırıyordu. Soğukkanlı olabilen yalnız ihtiyarlardı. Birinden öbürüne koşup onları yatıştırmaya uğraşıyor, incecik sesleriyle bağırıp savaşın yeteri kadar zarar verdiğini, bir de köyde boğuşmanın yersiz olduğunu anlatmaya çalışıyorlardı.

Gittikçe yaklaşan havadaki homurtu bütün düşmanlıkları yatıştırdı. Bodrumlarda, ahırlarda kendilerine birer sığınak kazmaktan başka şey düşünmez olan köylüler, Sovyet komiserlerini de Tanrı'nın kızgınlığını da unuttular. Sığınaklara tereyağ, domuz yağı, et, çavdar ve buğday dolduruyorlardı. Bazıları galipleri karşılamak için hazırladıkları kırmızı boyalı kumaşları, diğerleri de putlarını, kutsal resimlerini, ikonalarını saklıyorlardı.

Olup bitenlerin farkında değildim ama olayların önemini kavrıyordum. Kimsenin bana aldırdığı yoktu. Bir kulübeden ötekine gidiyor, kazma seslerini, fısıltıları duaları dinliyordum.

Gidip bir tarlaya uzandım, kulağımı yere dayadım.

Uzaktan boğuk bir ses geliyordu. Kızılordu'ydu belki yaklaşan. Sanki toprağın altında bir yürek atıyordu. Kafamı kurcalayan bir sorun daha vardı: Tanrı insanları tuzdan direğe çeviriyorsa tuz neden bu kadar pahalıydı? Hem neden bazı adamları et, ya da şeker yapmıyordu? Tuz kadar, et de şeker de gerekliydi insanlara.

Sırtüstü yatıp bulutlara baktım. Onlarla birlikte gökyüzünde gidiyordum sanki. Kadınlarla çocukların paylaşılacağı doğruysa her

çocuğun birkaç babası, birkaç anası, sayısız kardeşleri olacak demekti. Çok güzel geliyordu bu bana. Herkesin olmak! Nereye gitsem babalar güven verici elleriyle saçlarımı okşayacak, anneler beni göğüslerinde sıkacak; ağabeyler beni köpeklerden koruyacak; ben de kızkardeşlerime göz kulak olacaktım. Köylülerin neden korktuklarına akıl erdiremiyordum doğrusu.

Bulutlar birbirine karışıyordu. Bazen açılıyor, sonra birleşiyorlardı yine. Yukarıda bir yerde Tanrı, onların yolculuğunu düzene sokuyor olmalıydı. Benim gibi minicik bir kara pireyle uğraşacak zaman bulamamasına şaşmıyordum. Savaşta karşı karşıya gelen dev orduları, adamları, makineleri gözlemek zorundaydı. Kimin sağ kalacağı onun vereceği karara bağlıydı.

Tanrı, bütün olayların üstünde olduğuna göre, bu köylüler neden dinleri, papazları ve kiliseleri için korkuyorlardı? Sovyet komiserlerinin niyeti mihrapları yıkıp papazları öldürmek, inananları yok etmekse Kızılordu'nun savaşı kazanması mümkün değildi. En çok çalışan, en çok yorulan Tanrı bile kullarını böyle bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmazdı. Öyleyse Almanlar kazanacaktı savaşı. Ama onlar da kiliseleri yakıp yıkıyor, koca ulusları yok ediyorlardı. Tanrı gözüyle bakılırsa ikisinin de yenilmesi en uygun yoldu. Köylüler, "kadınlarla çocukları bile devletleştirecekler", diyorlardı. Kim bilir? Belki Sovyet komiserleri beni de çocuklar arasında sayarlardı. Sekiz yaşındaki oğlanlardan ufak görünsem de neredeyse on bir yaşma geliyordum. En büyük korkum da Sovyetler'in beni büyük saymalarıydı. Sonra dilsizdim, ikide bir midem bulanıyor, kusuyordum. Devletleştirilmeye hak kazanmıştım gerçekten. Bir sabah, köprüdeki alışılmamış canlılık dikkatimi çekti. Miğferli askerler toplarla mitralyözleri söküyor, gamalı haçlı bayrağı götürüyorlardı.

Kocaman kamyonlar batıya doğru uzaklaşıyor, Almanlar'ın şarkıları ırmağın öbür kıyısında kayboluyordu.

"Defolup gittiler", diyordu köylüler. Savaşı kaybettiler işte."

Ertesi gün, öğleye doğru bir süvari birliği köye geldi. Sayıları yüz, belki yüzden fazlaydı. Atlarıyla birdiler sanki. Dağınık düzende, büyük bir rahatlıkla ilerliyorlardı. Parlak, sarı düğmeli yeşil çizmeleri, sırtlarında Alman üniformaları vardı. Tepelerindeki sipersiz başlıkları gözlerine indirmişlerdi. Köylüler onları hemen tanıdılar:

"Kalmuklar geldi", diye bağırdılar. Karılarını, çocuklarını gizlemek için koşuştular. Köyde, bu atlılar üzerine aylardan beri, korkunç hikâyeler anlatılıyordu. Söylenenlere göre, bir zamanlar hiç yenilmeyen Almanlar, Sovyet topraklarına girip bir bölümü ele geçirdiklerinde Kalmuklar Kızılordu' dan kaçıp onların saflarına geçmişlerdi. Kızıllardan nefret eden bu adamlara, yüz yıllar boyu alıştıkları gibi, girdikleri her yeri yağma etme ve kadınların ırzına geçme iznini vermişti Almanlar. Cezalandırılmak istenen köylere ve şehirlere, daha çok da ilerleyen Kızılordu'nun yolu üzerinde bulunan'yerlere onları yolluyorlardı. Kalmuklar köye ellerinde kamçıları, doludizgin sürdükleri atlarının üstüne yatıp boğuk naralar atarak girdiler.

Partal üniformalarının orasından burasından yanık tenleri görülüyordu. Bazıları ata semersiz biniyor; hepsi de bellerinde birer kılıç taşıyorlardı. Köy korku içindeydi. Kaçacak zaman da bulamamışlardı. Kalmuklara büyük bir ilgiyle baktım. Maviye çalan saçları parlak ve benimkilerden daha da siyahtı. Gözleri koyu, tenleri, esmer, suratları yassı, elmacık kemikleri çıkık, dişleri geniş ve beyazdı. Onları ilk görüşümde büyük bir gurur duydum. Ne de olsa bana benziyordu bu gözü pek atlılar. Geceyle, gündüz; akla kara

kadar ayrıydılar köylülerden. Kapkara Kalmukların gelişi, sarışın köylüleri korkudan deliye döndürmüştü.

Başlarında kısa boylu bir subay vardı; onun buyruğuyla köyün ortasında durdular. Atlarını tahtaperdelere bağladılar. Pişmesi için eyerlerinin altına koydukları et parçalarını çıkarıp iştahta yemeye koyuldular. Sonra mataralarını dikip sağa sola tükürdüler. Yenleriyle ağızlarını sildiler.

Çoğu sarhoştu. Zorla kulübelere dalarak kaçıp saklanamayan kadınları yakaladılar. Köylüler kadınları oraklarla korumaya çalışınca bir Kalmuk, köylülerden birini başından ayağına kadar kılıcıyla ikiye böldü. Korkarak kaçışanların üzerine de öteki Kalmuklar tabancalarını boşaltıyorlardı. Her yandan çığlıklar, ağlamalar geliyordu. Meydanın ortasındaki böğürtlenlerin arasına koşup gizlendim; bir solucan gibi yere yattım. Kulağımin dibinde tabanca patladı; başından yaralanan ve kendi kanıyla önünü göremez hale gelen bir köylü yalpa vuruyordu. Bir Kalmuk yetişip kılıcıyla onun işini bitirdi. Küçük çocuklar deli gibi sokaklara dağılıyor, hendeklere atlıyorlardı. Bu çocuklardan biri çalılara doğru geldi, beni görünce de geri döndü; atların ayakları altında ezildi.

Kalmuklar, yarı çıplak bir kadım evinden dışarı sürüklediler. Kadın çırpınıyor, bağırıyor, saldırganların bacaklarına yapışmak için boşuna çabalıyordu. Diğerleri de kırbaçlarıyla kadın, kız ne buldularsa yere yıkmışlardı; kahkahalar atıyor zevkle tepmiyorlardı. Babalar, kocalar, erkek kardeşler peşlerinden koşuyor, kendilerine acımaları için onlara yalvarıyorlardı. Kalmuklarsa, kılıçlarını havada vınlatıp dağıtıyorlardı onları. Anayoldan bir köylü geçti. Bir eli kopmuş, kolunun ucundan kan fışkırıyordu. Biraz ötede de Kalmuklar bir kadını yere yıkmışlardı. İçlerinden biri boğazını sıkıyor, ötekiler de

bacaklarını ayırmaya çalışıyorlardı. Sırayla, arkadaşlarının neşeli naraları arasında kadının ırzına geçtiler. Kadının sesi soluğu çıkmıyor, cansız yatıyordu altlarında.

Kalmuklar, hemen bir başka kurban buldular kendilerine. Zorla soydular kadını; son gücünü, direnmesini yok etmek için de iyice kırbaçladıktan sonra içlerinden ikisi aynı anda üzerine çıktılar; en aşağılatın işleri yaptılar. Hemen yanlarında da bir sürü sarhoş iki genç kızı yakalamış, elden ele geçiriyor, hayasızca kullanıyordu; kızlar başkaldıracak olursa acımadan dövüyorlardı. Bütün evlerden saldırıya uğrayan kadınların haykırışları geliyordu. Kalmuklar'dan kurtulabilen bir genç kız, evinden fırladığında üstü başı parça parçaydı. Bacaklarından aşağı kan süzülüyor; kamçılanıp dövülen bir köpek gibi inliyordu. Elbiseleri dökülen iki alaycı asker, peşine takılmıştı. Arkadaşlarının kahkahaları ve alaylı bağırışları arasında, meydanda kızı kovalayıp yakaladılar. Ağlamaklı gözlerle köy çocukları olayı izliyorlardı.

Zilzurna sarhoş Kalmuklar, gittikçe çılgınlaşıyor, kendilerinden geçiyorlardı. Aralarında çiftleşmeye kadar işi azıtanlar, aynı kadın üzerinde ikili, üçlü garip ırza geçme yarışlarına kalkanlar vardı. En genç ve güzel kadınların kolları, bacakları gövdelerinden ayrılmıştı neredeyse. Kadınlar hıçkırıyor, yüksek sesle Tanrı'ya yakarıyorlardı. Evlere kapatılan erkekler onların sesini duyuyor, insanlıktan çıkan haykırışlarla karılarına, kızlarına çaresiz bir utançla karşılık veriyorlardı. Köy meydanının ortasında da, bazı atlılar gözü peklilikte yarışıyor, at sırtında kızların ırzına geçiyorlardı. İçlerinden biri üniformasını çıkarmış, kıllı bacaklarında yalnız çizmeleri kalmıştı. Atına daireler çizdirirken arkadaşlarının getirdiği çıplak bir kadını kaptı, tam karşısına oturttu, yüz-yüze duruyorlardı. Atını tırısa

kaldırdı sonra; altındaki hayvanın hareketiyle kurbanının ırzına geçti. Bu başarısını herkes çılgınca alkışladı.

Yaşa, varol sesleriyle kendinden geçen bir Kalmuk, fırladığı gibi dörtnala giden atın boynuyla kadının arasına giriverdi. Hayvan, bu yükün altında inleyip yavaşlarken iki Kalmuk baygın kurbanlarından insana tiksinti veren bir zevk koparmaya çalışıyorlardı. Gösteriler birbiri ardından sürüp gidiyor, kızlar bir attan öbürüne geçiyordu. Bir Kalmuk, dörtnala giden bir kısrağa saldırdı. Diğerleri bir aygırı huylandırıp, bacaklarını ayırdıkları çırılçıplak bir kadını önüne getirdiler. Zavallı deli gibi haykırıyordu. Tiksinti ve korkuyla, çalıların içine iyice gömüldüm. Her şeyin nedenini anlıyordum şimdi. Tanrı'ının neden yakarışlarıma kulak asmadığım, neden Garbos'un beni tavana asıp dövdüğünü, neden dilsiz olduğumu, hepsini anlıyordum. Bütün bunlar, Kalmuklar gibi kara gözlü, kara saçlı olduğumdandı. Bilinmeyen bir iblisin isteğiyle bu vahşi soydan gelmiştim, bağışlanmama imkân yoktu.

Bembeyaz saçlı bir ihtiyar ahırdan fırladı. Köylüler ona ermiş derdi. O da kendini ermiş kişilerden saymalıydı. İki eliyle tahtadan bir haça yapışmış, bembeyaz başına da meşe yapraklarından bir taç yerleştirmiş, görmeyen gözlerini gökyüzüne çevirmişti. Hastalıkların, yılların biçimsizleştirdiği çıplak ayaklarıyla yolunu bulmaya çalışıyor, dualar mırıldanıyor, haçını görmediği düşmanlarına doğru sallayıp duruyordu. Şaşıran askerler bin an sustular. En sarhoşları bile afallamış, ondan yana dönmüşlerdi. İçlerinden biri ihtiyara yaklaştı, bir tekmede onu yere devirdi. Yuvarlanırken haçı da elinden düşmüştü. İhtiyar, el yordamıyla yerde haçını aradı, güçlükle doğrulmaya çalıştı. Kahkahalarla gülen Kalmuklar beklediler. İhtiyar, kurumuş elleriyle toprağı yokluyor, askerler de ayaklarıyla haçı biraz ileri itiveriyorlardı. İnleyerek emekliyordu yerde. Soluk soluğa kalınca

durdu. Solumuyor da can çekişiyordu sanki. Kalmuklar koca tahta haçı havaya dikip bıraktılar. Birkaç saniye dimdik duran ağır tahta, ermiş ihtiyarın başına düştü. Zavallı, son bir kez inledi; hareketsiz kaldı. Savaştan gözü dönen askerlerden biri, kaçmaya çalışan bir kızın ardından bıçağını fırlattı. Zavallıyı, kanlar içinde, tozlara bulanmış bırakıp geçtiler. Diğerleri kadınları elden ele geçiriyor, onları dövüyor, inanılmaz şeyler yapıyorlardı. Genç bir asker, kulübelerden birinde beş, altı yaşlarında bir kız çocuğu buldu. Kaldırıp arkadaşına gösterdikten sonra entarisini yırttı. Yerlerde sürünüp kızını bağışlamasını dileyen annenin gözleri önünde çocuğun karnına tekme attı. Bir eliyle kızı sıkıca tutarken öbür eliyle pantolonunu indirip, çocuğun ırzına geçti. İç parçalayıcı bir inilti koyverdi kız. Küçücük gövde hareketsiz kalınca asker onu çalılara fırlatıp annesine döndü.

Bir evin kapısında, yarı çıplak beş altı Kalmuk iri yarı bir köylüyle dövüşüyordu. Adam baltasını yakalamış çevresindekilere sallıyordu. Sonunda üstesinden geldiler ve korkudan tirtir titreyen genç bir kadını saçlarından sürüyerek kulübeden çıkardılar. Kalmuklar'dan üçü kocanın üstünde otururken diğerleri kadını hırpalayıp kirletiyorlardı. Sonra, evin iki kızına saldırdılar. Bir anlık dikkatsizliklerinden yararlandı köylü, baltasını en yakın askerin kafasına indirdi. Kalmuk'un başı kırlangıç yumurtası gibi patladı. Kan ve beyin parçaları yayıldı yere. Ölenin deliye dönen arkadaşları adamın üstüne saldırıp sırasıyla ırzına geçtiler. Sonra da karısıyla kızlarının gözü önünde onu hadım ettiler. Çılgına dönen kadın tırnaklarıyla üzerlerine gelince onu yere yatırıp kanlı et parçalarını zorla ağzına tıktılar. Kulübelerden biri ateş aldı, ortalık karışınca birkaç köylü, aptallaşan karılarını, ağlayan çocuklarını ormana sürüklediler. Kalmuklar arkalarından ateş ediyor, atlarıyla kova lıyor,

onları, atlarının nalları altında eziyorlardı. Yakaladıklarına da işkence ediyorlardı.

Sarhoş askerler, yalpa vurarak gizlendiğim çalılığın çevresinde dolanıyorlardı. Görülmemem imkansızlaşmıştı. Korkudan kaskatı kesilmiş, düşünemez olmuş, soluğumu tutmaya çalışıyordum. İçlerinden biri yaklaşıp birkaç böğürtlen kopardı. Bir adım daha atınca elime bastı. Postalının altındaki kabaralar avucuma girdi. Dayanılmaz bir acı duydum, sesimi çıkarmadım. Tüfeğini yere dayayıp rahat rahat işedi. Birden dengesini kaybetti, öne doğru sendeledi, ayağı bana takıldı. Yerimden fırlayınca beni havada yakaladı, tüfeğinin dipçiğiyle göğsüme vurdu. Göğsümde bir şeyin çatırdağmı duydum. O halimle askere çelme takıp yere yuvarladım. Sonra şaşkın tavşanlar gibi bir sağa bir sola yönelip evlere doğru koşmaya başladım. Kalmuk ardımdan ateş etti ama yerde seken kurşun bana değmedi. Yeniden ateş ettiğinde iyice uzaklaşmıştım. Ahırlardan birinin duvarından, bir tahta parçası söküp içeri daldım. Hemen samanların arasına gizlendim.

İnsanların, hayvanların haykırışlarını, tüfek seslerini, yanan kulübelerden gelen çatırtıları, atların kişnemesini Kalmukların boğuk kahkahalarını duyuyordum. Yakında bir kadın inliyordu. İyice samanlara gömüldüm. Ama her kıpırdayış müthiş canımı acıtıyordu. Göğsümde neyin kırıldığını bilmiyordum. Elimle kalbimi yokladım: Atıyordu. Sakat kalmak istemiyordum. Dışarıdaki gürültüler uzaklaştı, bitkin bir halde korkudan ürpererek uykuya daldım.

Sıçrayarak uyandım, ahır büyük bir patlamayla sarsılıyordu. Birkaç kiriş düştü, tozdan içerisi görünmez olmuştu. Tek tük tüfek patlamalarının yanı sıra makinelilerin düzenli atışı geliyordu kulağıma. Dışarıya bir göz attım ve Kalmukları gördüm. Sarhoş ve

üstleri başları perişan bir halde, deliye dönen atlarına binmeye çalışıyorlardı. Irmaktan tankların homurtusu ve top sesleri geliyordu. Bir uçak, köyün üstünden damlara sürtünerek geçti. Kanatlarında kızıl yıldızları gördüm. Top sesleri kesildi, tank gürültüleri yaklaştı. Sovyet birlikleri uzakta değildi. Kızılordu geliyordu.

Ahırın dışına sürünmeye çalıştım. Göğsümdeki müthiş acı, beni olduğum yere mıhladı. Öksürdüm, kan tukurdum. İki kaburga arasında kırık kemiği elimle buldum. Güçlükle yürüyerek tepeye vardım. Köprü uçmuştu. Güzel bir pazar günü kırlarda dolaşır gibi, miğferli askerler ağır ağır ormandan çıkan tankların ardı sıra ilerliyorlardı. Kalmuklar, köyün yakınında saman yığınlarını siper almış bekliyorlardı. Ama tankları görünce, gizlendikleri yerlerden sallanarak çıkıp ellerini havaya kaldırdılar. Tüfekleriyle tabancalarını yere attılar. Kimi de diz çöktü. Süngülü Kızılordu askerleri hepsini teker teker sarıp bir araya topluyorlardı. Çoğu hemen tutsak edildi. Atlan sakin sakin otluyordu. Tanklar durdu. Ormandan, yeni birlikler çıkıyordu durmadan. Nehirde, altı düz bir gemi belirdi. İstihkâm subayları yıkık köprüyü incelediler. Zaferi iyice belirtmek için, kanatlarını sallayarak uçaklar geçti tepemizden. Savaşın bitişi beni hayal kırıklığına uğratmıştı.

Köyün çevresindeki bütün tarlalar tanklarla doluydu. Bir sürü adam çadır kuruyor, karavanalarla yemekler pişiyor, telefon telleri açılıyordu. Şarkı söyleyip aralarında konuşuyorlardı. Dilleri bu çevrenin ağzını andırıyordu. Zor anladığım bu dil, Rusça'ydı. Köylüler galiplere korkuyla bakıyorlardı. Kızılordu askerleri arasında, Kalmuklar'a çok benzeyen Tatarlar ve Özbekleri gören kadınlar çığlık çığlığa dehşetle geri çekiliyorlardı. Ama korktukları bu yüzler, gülümsüyordu onlara.

Acemi bir ressamın elinden çıkmış orak-çekiciyle kırmızı bayrak taşıyan birkaç köylü, tarlalarda ilerlediler. Askerler onları dostça karşıladı; birlik komutanı, köylüleri görmek için çadırından çıktı. Hepsinin elini sıktı, onları çadırına çağırdı. Köylüler, ne yapacaklarını bilmez bir halde şapkalarını çıkardılar. Bayrağı nereye koyacaklarını da bilemiyorlardı. Sonunda çadırın önüne bıraktılar. Kızıl haçlı, beyaz bir kamyonun yanında duran, beyaz gömlekli doktorlarla yardımcıları, kadınlara, çocuklara bakmaya başlamışlardı bile. Bir sürü meraklı da cankurtaran arabasının önünde birikmişti.

Askerler, yanlarına gelen çocuklara şeker dağıtıyor, onları kucaklayıp okşuyorlardı. Öğleye doğru, Kızılordu askerlerinin, yakaladıkları bütün Kalmuklar'ı astıkları duyuldu. Göğsümdeki acıya aldırmadan nehrin kenarındaki meşeliğe doğru gelen erkeklerin, kadınların ve çocukların ardı sıra yürüdüm. Karmuklar, uzaktan görünüyordu. Elleri arkalarına bağlanmış, her biri bir ağaca, kozalak gibi ayaklarından sallandınlmıştı. Sovyet askerleri, gazete kâğıdına sigara sarıp geziniyorlardı. Ölülere yaklaşmak yasaktı. Yine de cellatlarını tanıyan birkaç kadın küfürler savurup ölülerden yana tahta parçaları ve toprak attılar. Karıncalar, sinekler gövdelerinde geziniyor, ağızlarından, burunlarından ve gözlerinden içeri giriyor; kulaklarına yerleşiyor, gür saçlarında dolaşıyorlardı. Binlerce karınca ve sinek en iyi yerleri kapmak için birbirleriyle boğuşuyorlardı. Rüzgârda sallanan Kalmuklar'dan bazıları, isli sosisler gibi, asılmış oldukları yerde dönüyorlardı. Bazıları da ürpertiler içinde anlaşılmaz sözler haykırıyorlardı. Gözleri yuvalarından uğramış, boyun damarları iğrenç şekilde çıkmış olanlar cansızdı. Köylüler, koca koca ateşler yaktılar. Aileler, saatlerce oturup Kalmuklar'ın yaptıklarını konuştu, onların ölümüne alkış tuttu.

Gittikçe sertleşen rüzgâr, ağaçlarda asılı duran gövdeleri iyice sallamaya başlamıştı. Köylüler haç çıkardılar. Ölümün soluğunu duydum; gözlerimle aradım onu. Benim yaşlı Marta'ınm ölü Marta'ınm yüzü gibiydi yüzü. Meşe dalları arasında gezinip can çekişen Kalmukları okşuyor, çevrelerinde görünmeyen bir ağ örüyordu. Kulaklarına eğiliyor aldatıcı sözler fısıldayıp kalplerine buzlu zehir akıtarak birden boğazlarını sıkı veriyordu. Bana hiç bu kadar yakın olmamıştı. Saydam kefenine dokunabilir, bakışlarımı bulanık gözlerine daldırabilirdim. Önümde durdu, kırıttı; yakında buluşmamızı istiyordu. Korkmadım ondan. Beni ormanın öbür ucuna, dipsiz bataklıkları götüreceğini umuyordum. Orada kaynayan siyah sulardan kükürtlü buharlar çıkardı. Çiftleşen hortlakların boğuk iniltisi, tepelerde esen rüzgârın devamlı uğultusu, bir kemanın hıçkırıklarını andırıyordu.

Elimi ona uzattım; kuru yaprakları ve bir sürü ölüyü peşinde sürükleyerek ağaçların arasında kayboldu. Zorlu bir yanına midemi parçalayacak gibiydi. Başım dönmeye başladı. Nehrin kıyısına indim. Rüzgârda biraz kendime gelip bir ağaç kütüğüne oturdum. Akıntı, kırık dalları, kumaş parçalarını, saman demetlerini döndüre döndüre sürüklüyordu. Arada davul gibi şişmiş bir at ölüsü geçiyordu. Suyun altında yüzen, çürümüş, morarmış bir adam ölüsü görür gibi oldum. Sonra patlamaların su yüzüne çıkardığı bir yığın ölü balık geçti gözlerimin önünden. Oldukları yerde dönüp karınlan havada, bir araya toplanıyorlardı. Ebemkuşağının doldurduğu bu ırmaktan zavallılara yer kalmamıştı sanki.

Ateşten titreyerek, Sovyet askerlerine gitmeye karar verdim. Şeytansı, kara gözlü, kimsesiz bir çocuğu nasıl karşılayacaklarını merak ediyordum. Asılanların önünden geçerken dipçiğiyle bana vuran adamı tanır gibi oldum. Ağzı açık, her yanı sineklerle doluydu;

dönüp duruyordu. Yüzünü iyice görebilmek için boynumu uzattım. Müthiş bir acı yeniden göğsümü deldi geçti.

BÖLÜM XV

Birkaç hafta sonra, birliğin hastanesinden taburcu edildiğimde Kalmuk askerinin dipçiğinin ciğerimde açtığı delik kapanmıştı. Acı çekmiyordum artık. 1944 yılı sonbaharı. Korktuğuma uğramadım; birlikte kalmama izin verdiler. Bunun fazla sürmeyeceğini de biliyordum. Cepheye gitme emri alacak, beni köyün birine bırakacaklardı. Nehrin kıyısında konaklamıştık. Yakında yola çıkılacağını gösteren bir belirti de yoktu. Savaşın gencecik bir yaşta yakaladığı yeni subaylar ve çok genç askerlerden kurulu bir geçici birliğe düşmüştüm.

Toplar, makineliler, telgraflar ve telefon araçları gereçleri yepyeniydi. Askerler, savaşın henüz pek yıpratamadığı bu araçlara aşkla bakıyorlardı. Üniformalarının rengi de çadırların bezi de solacak zaman bile bulamamıştı. Cephe düşman topraklarına derinlemesine girmişti. Her gün radyo Alman ordusunun yeni bir yenilgisini bildiriyor, Alman müttefiklerinin kaçışını haber veriyordu. Askerler bütün bu haberleri gururla dinliyor, şevkle talime koşuyorlardı. Dostlarına, ailelerine uzun uzun mektup yazıyor, pek inanmamakla birlikte yakında yeniden savaşa başlayacaklarını sandıklarından söz ediyorlardı. Ama, onlardan önce davranan büyükleri, Almanları bozguna uğratmışlardı çoktan. Savaşın sonu yakındı.

Birlikte hayat sakindi, iyi düzenlenmişti. Üç günde bir, posta uçağı, kısa zamanda yapılmış olan uyduruk bir alana iniyordu. Mektuplar ülkelerinden haberler getiriyor, yıkıntıların kaldırılmaya başlandığı bildiriliyordu. Gazetelerde bombalanan Rus şehirlerinin resimleri vardı. Sıra sıra dizilmiş tutsak Almanlar'ın sakallı resimleri hemen göze batıyordu. Askerlerle subaylar, aralarında, yakınlaşan zaferden söz ediyorlardı boyuna. Beni birliğin bütün askerleri koruyordu. Ama içlerinden ikisi özel bir yakınlık gösteriyorlardı: Nazi saldırısının ilk günlerinde bütün ailesi yok olan siyasi komiser Gavrila ile eski usta nişancı, eğitim çavuşu Mitka.

Gavrila, hergün benimle birliğin kitaplığında bir süre oturuyordu. On birime bastığımı, okuma öğrenmem gerektiğini söylüyor, bana okuma öğretiyordu. Benim yaşımdaki Rus çocukları okuyup yazdıktan başka, gerektiğinde düşmana karşı savaşmayı bile öğrenmişlerdi. Beni süt kuzusu sanmalarını istemiyordum. Elimden geldiğince çalışıyor, askerlerin yaşayışını kolluyor, onlar gibi olmaya uğraşıyordum. Çok seviyordum kitapları. Çevremizdeki dünya kadar gerçek; neredeyse ondan daha zengin bir evren fışkırıyordu sayfaların arasından. Hayat boyu, tanımadan yanından geçtiğimiz kişilerin düşünceleriyle isteklerini öğrenebiliyorduk kitaplardan.

Gavrila'nın yardımıyla ilk kitabımı okudum. Önce annesini, sonra da babasını yitirip, benim gibi yeryüzünde tek başına kalan bir çocuğun karşılaştığı çeşitliği güçlükleri anlatıyordu. Kitabın adı "Çocukluğum" du. Gavrila, bunu yazan Maksim Gorki'nin Sovyet yazarlarının en büyüklerinden biri olduğunu anlattı bana. Eserleri, kitaplığın birkaç rafını dolduruyor, kendisi bütün dünyada tanınıyordu. Gorki'nin kitabını birkaç kez okudum. Onu okudukça umut doluyordu içime.

Şiirleri de seviyordum. Duaları andırıyordu şiirler. Üstelik çok daha güzeldiler ve anlaşılabilir şeylerdi. Ama ne insanın günleri bağışlanıyordu bunlar okununca, ne de günahları. Zevk için okunurdu şiir. Tatlı, kaygan sözcükler, iyi yağlanmış değirmen taşları gibi birbirini sürüklerdi. Okumanın dışında, Gavrila, bana başka önemli dersler de veriyordu. Dünya düzeninin Tanrı'yla ilgisi bulunmadığını, Tanrı'nın dünyada yapacak şeyi olmadığını Gavrila' dan öğrendim. Bunun nedeni de çok açıktı; Tanrı yoktu. Boş şeylere inanan aptal kişileri aldatmak için papazlar tarafından uydurulmuştu. Ne Tanrı var, ne de oğluyla Ruhul Kudüs. Ne hayalet vardı, ne hortlak, ne mezarlarından fırlayan vampirler; ne de günahkârların peşinde dolaşan kadın yüzlü ölüm. Bütün bunlar, dünya düzenini anlamayan, kendi güçlerine inanmayan, kör inançlara saplanan cahilleri uyutmak için uydurulmuş masallardı.

Gerçek olan, insanın kendi yolunu kendi eliyle çizdiği, geleceğinin tek hakimi olduğuydu. Herkes aynı ölçüde önemliydi. Her şeyden önce de eyleminin yönünü ve amacını bilmeliydi insan. Eyleminin yalnız kendini bağladığına inanan, büyük bir yanlışlığa düşerdi. Biraraya gelen eylemler, yavaş yavaş toplumu kurarlardı. Bir kadının elinde körü körüne kumaşa batıp çıkan iğne, güzel bir işlemenin ortaya çıkışma katkıda bulunurdu. İnsanlık tarihinin kurallarına göre, adsız insan yığınları arasından, belirli zamanlarda, olağanüstü biri çıkardı. Bu bilge kişi, üstün yetenekleriyle baş olur, renkli iplikleri elindeki resmin dolambaçlı yollarından geçiren nakışçı gibi ulusları yönetip, düşüncelere, eylemlere yön verirdi. Böyle kişilerin resimleri, kitaplıkları, hastaneleri, subayların yemek salonlarını, askerlerin barınaklarını süslüyordu.

Çoğu ölmüş olan bu büyük adamların yüzlerini dikkatle inceliyordum. Bazılarının adları kısa, etkileyiciydi. Bazılarının da,

karmakarışık, uzun sakallan vardı. En güzel ve en çok resmi olan ise yaşayandı. Gavrila, Kızılordu'nun, onun komutasında Almanlar'ı ezmeye hazırlandığını, kurtarılacak uluslara, herkesin eşitliğini sağlayan yeni bir düzen armağan edileceğini söylüyordu. Yakında ne zengin, ne yoksul, ne sömüren, ne de sömürülen kalacaktı. Bazı ırkların, ötekiler tarafından yok edilmesine son verilecek, gaz odaları, insanların yakıldığı fırınlar ortadan kalkacaktı. Birlikteki her subay, her asker gibi Gavrila da eğitimini, rütbesini, evini, her şeyini bu şefe borçluydu. Bütün Sovyet yurttaşları da varlıklarını yaşamalarını ona borçluydular. Askeri doktorların bana gösterdikleri bakımı da ona borçluydum: Stalin'di onun adı.

Gavrila, bana Stalin'in hayat hikâyesini anlatıyordu. Benim yaşımdayken Soso diye anılan o çocuk, taşra derebeylerinin ezdiği yoksulların haklarını korumak için boğuşuyordu. Gençliğinde çekilen resimlerde kara saçlı, kara gözlü, gür kaşlı olduğu görülüyordu. Benden daha çok çingeneye; güzel üniformalı Alman subayının öldürdüğü Yahudiden, hatta demiryolunda köylülerin bulduğu küçük çocuktan daha çok benziyordu Yahudi'ye. Dua etsin ki, gençliği, benim yaşadığım köylerde geçmemişti. Benim gibi bütün çocukluğunda boyuna dayak yemiş olsa başkalarının yardımına koşacak zamanı bulamaz, başka şey yapmasına fırsat vermezdi. Gürcü'ydü. Gavrila, Almanlar'ın Gürcüler'i de yakmaya hazırlandıklarını söylememişti. Resimlerde yanında görülenlere bakılırsa; en ufak bir kuşkuya kapılmadan insan, Almanlar'ın bunları yakalasalardı hiç beklemeden fırınlarına atacaklarına inanabilirdi. Hepsi de yanık tenli, siyah saçlı, parlak siyah gözlüydü.

Bütün dünya işçilerinin düşünde gördüğü, bütün Rusya'nın kalbi olan şehirde, Moskova'da yaşardı. Askerler şarkılarında Moskova derler, yazarlar kitaplarında Moskova'dan söz ederler, ozanlar

Moskova adına şiir düzerlerdi. Şehrin sokaklarının altında, dev köstebekleri andıran, uzun, ışıltılı trenlerin kayıp gittiği söylenirdi. Gürültü çıkarmadan, kiliselerden bile güzel, mozaik ve mermer kaplı yeraltı istasyonlarında duruverirdi bu trenler. Onun oturduğu yere Kremlin deniyordu. Yüksek duvarları ardında kubbeler yükselirdi. Onun eski hocası Lenin'in oturduğu yeri de resimlerden gördüm. Bazı köylülerin Allah Babayı oğlundan üstün görmesi gibi, askerlerin bazıları da, hocayı, öğrencisinden üstün tutuyorlardı.

Stalin'in Kremlin'deki çalışma odasının ışıkları gecenin geç saatlerine kadar yanar, Moskovalılar bakışlarını sık sık, bu ışıklara çevirirlerdi. Yukarıda Stalin üstlerine titriyor, onlar için çalışıp savaşı kazanmak, düşmanı yok etmek amacıyla en iyi planları hazırlıyordu. Çoğu zaman tarlalarda dolaşıp, bunları, Gavrila'nın bana öğrettiklerini düşünürdüm. Dua ederek onca zamanımı yitirdiğime yanıyordum. Tanrı'yla azizleri yoksa; kazandığım binlerce bağışlanmış gün neye yarardı? Yuvasız kuşlar gibi, bomboş gökyüzünde uçuşuyor muydu dualarım? Umutsuzca kaçmaya çalışan bu dualar, yitirdiğim sesimle birlikte gizli bir yere mi kapatılmıştı yoksa?

Eskiden tekrarlayıp durduğum sözleri hatırladıkça aldatıldığımı anlıyordum. Anlamsız sözlerdi bunlar. Nasıl olmuş da anlamamıştım? Yine de papazların, Tann'ya inanmayıp, ondan insanları uyutmak için faydalanmalarını aklım almıyordu. Ya katolik kiliselerine, ortodoks kiliselerine ne demeliydi? Gavrila'ya göre bunlar, insanları etkilemek, Tanrı' nın gücünü duyurup papazlığı desteklemelerini sağlamak amacıyla kurulmuştu. Papazlar iyi niyetliyse Tann'nın olmadığını, en yüksek kilisenin üstünde bomboş bir gökyüzü, bu gökyüzünde de uçuşan kızıl yıldızlı uçaklardan başka şey bulunmadığı kafalarına bir gün dank edecekti.

Dualarının değersiz, mihrabın önünde yaptıkları haraketlerin, kürsüden verdikleri vaazların sahtekârlık olduğunu öğrendikleri gün ne yapacaklardı? Bu gerçek, onları ezecekti. Tann'ya inanmak, ölenleri rahatlatmıştı hep. Avundukları tek şey, arkada bıraktıkları çocuklarının üzerinde Tann'nın gözü bulunduğuydu.

Gavrila'nın dersleri, bana yepyeni bir umut veriyordu. Yeryüzünde, iyilik yapmak için gerçekçi yollar, bu yollara da kendilerini adamış insanlar vardı: Parti üyeleriydi bunlar. Halkın çeşitli katları arasından seçilip değişik bir eğitim görüyorlardı. Emekçilerin davası gerektiğinde acıya, hatta ölüme katlanmaya hazırlanıyorlardı. Her parti üyesi olayların anlamını kavrar, bunları yeni hedeflere yöneltmeyi bilirdi. Şaşırmazdı hiç. Parti ulusunu, sağlam yollardan daha mutlu bir yaşayışa götürürdü.

Askeri birlikteki Parti toplantıları uzun ve zorlu geçerdi. Pier toplantıdan dönüşte Gavrila'nın sesi kısık, kendisi yorgun olurdu. Parti üyeleri önce birbirlerini, sonra kendilerini eleştirir, övgüler, paylamaları izlerdi. Bulundukları bölgede geçen olaylar üzerinde, titizlikle durur; papazların ya da büyük toprak sahiplerinin etkisiyle yapılacak kötülükleri önlemeye çalışırlardı. Parti üyeleri arasında, gençler, yaşlılar, erler ve subaylar vardı. Devamlı uyanık bulunmaları, gelişimi engellemeye çalışanların bu çabalarının önlenmesini sağlıyordu. Toplantılar sırasında, herkesin içinde, tutucular elenirken parti üyeleri gerekli sınavdan geçip yetişiyorlardı. Sovyet dünyasında, bir insanın değerini anlayıp ona görev vermek için gerekli tek şart "toplumculuk"tu. Bir yoldaşın değerleri de zayıf yanları da sayıp dökülmekle bitmezdi. Değişik durumlarda, herkes sapabilirdi. İnsanın içinde, bir halk düşmanının, bir kapitalist ajanının uyuklamadığı kesinlikle anlaşılamazdı. Her an, uyanık durmak gerekliydi. Bir insanın birkaç yüzü olabilirdi. Sık sık, işi, ailesi ve

siyasi görüşlerine göre ölçülmeli, yerini alabilecek yetenektekilerle kıyaslanmalıydı. Parti, adamlarını, gerçeği ürkütücü bir açıklıkla ortaya koyan değişik merceklerden geçirirdi. Hangi yanının üstün geleceğini kimse bilemezdi.

Parti'ye girebilmek, yükselmek demekti. Yükselmeye giden yolsa zorluklarla doluydu. Gerek iş, gerekse siyaset hayatında bir sürü dik basamağı tırmanmak gerekliydi buraya varmak için. Üstelik, yükselip düşmek de olağandı. Partiye girmek isteyen kişinin ailesi de büyük önem taşırdı. Bir işçi çocuğu, bir çiftçi ya da memur çocuğundan daha kolay tırmanırdı siyaset basamaklarını. İlk günahın korkusu, iyi bir Hıriştiyanın kafasını nasıl kurcalıyorsa, ailenin gölgesi de herkesi öylece eziyordu.

Tasalanmaya başlıyordum. Babamın işini hatırlamıyordum ama evimizde bir ahçının, bir hizmetçinin bir dadının bulunduğunu unutmamıştım. Babam da, annem de işçi değildi. Köylülerin, kara gözlerimi başıma kaktıkları gibi; Sovyetler de, ailemi mi yüzüme vuracaklardı yoksa?

Askerlikte herkesin yeri, rütbesine ve birlikteki görevine bağlıydı. Eski bir Partili, komutanı Partili olmasa bile, yine de ona boyun eğmek zorundaydı. Ama Parti toplantısında komutanını kararlarını eleştirebilir, suçlamaları yerinde görülür, arkadaşlarınca da doğrulanırsa komutan başka yere atanabilir, rütbesi bile indirilebilirdi. Tersi de olabilirdi bunun. Komutan, parti yöneticilerinden birini cezalandırırsa, Parti bu yöneticisini görevinden uzaklaştırmak zorundaydı. Bu karışık işlemler başımı döndürmüştü. Gavrila'nın beni alıştırmaya çalıştığı dünyada, insanların istekleri ormandaki koca meşelerin kökleriyle dalları gibi birbirine karışıyordu. Herkesin çabası, yeryüzünde daha büyük bir alan, gökyüzünde de güneşten

daha çok yararlanmayı sağlayacak bir yer edinmek içindi. Büyüdüğümde ne olacaktı? Değişik merceklerden geçirip Parti bende ne bulacaktı? Kabuğu kaldırınca; taze bir elmanın sağlamlığı mı ortaya çıkacaktı, yoksa kuru bir eriğin çürük çekirdeği mi?

Ya "toplum", benim denizaltında çalışmamın gerektiğine karar verirse? Gölde başıma gelenlerden sonra suyu görünce ödümün patladığını nasıl anlatırdım parti yöneticilerine? Belki bu deneyin kurbağa adam olmamı gerektirdiği sonucuna varabilirdi toplum. Dilediğim gibi, patlayıcı maddeler bulan bir bilgin olacak yerde, her dalıştan önce korkudan titremekle mi geçecekti hayatım?

Gavrila'nın bütün söylediklerini, sanki içiyor, okuyup yazıyor, ona bir sürü soru soruyordum. Toplantılardan önce de sonra da, askerlerin konuşmalarını dinliyor, çadır bezlerinin ardından, bütün tartışmaları izliyordum.

Sovyet yurttaşlarının hayatı pek de kolay geçmiyordu anlaşılan. Benim köyden köye gezmekle geçirdiğim çingenelik günlerim kadar zordu. Bir adam, değişik yollardan birini seçmek zorundaydı. Bu yollardan bazıları çıkmaza, bazıları bataklığa, bazıları da tuzağa götürebilirdi insanı. Gavrila'nın dünyasında, varılacak hedefi de doğru yolu da bilen tek güç Parti'ydi. Bana öğrettiklerini unutmamaya çalışıyordum. Mutlu ve yararlı olabilmek için, emekçilerin safına katılıp, ilerleyenlerin arasında yer almalıydı insan. Önde koşmak, arkada kalmak kadar tehlikeliydi. Her yanlış adım hareketi yavaşlatır, her düşen öz kardeşlerinin ayaklan altında ezilirdi.

BÖLÜM XVI

Akşama doğru köylüler birliğe akın ediyorlar, askerlere sebze ve meyve getiriyor, karşılığında da Amerikalılardan alman konserve ve pabuçlarla, Kızılordu'nun dağıttığı çadırbezi kuponlarını alıyorlardı. O saatlerde askerlerin görevi bittiğinden; sağdan soldan akordeon çalıp şarkı söyleyenlerin sesleri yükselirdi. Köylüler, sözlerini pek anlayamadıkları bu şarkıları büyük bir ilgiyle dinlerlerdi:

"Bankacıları beyzadeleri ve ortaklarım kovacağız;

Vampir Kulakların sonunu getireceğiz.

Biz, Kızılordu askerleri, yoksul kişiler için savaşıyoruz,

Daha iyi bir dünyada özgür olmalarını sağlayacağız... "

Bazı köylüler, hevesle katılırdı şarkı söyleyen askerlere. Kızılordu'ya beklenmedik, ani bir yakınlık gösteren komşularına kuşkuyla bakan ötekiler de çekingen ve ürkek dururlardı. Köyden çok sayıda kadın da geliyordu birliğe. Bazıları, askerlerle açıkça kırıştırıyorlardı. Kalça sallayıp göz süzerek, askerleri ötede bekleyen kocalarının, kardeşlerinin yanına çekmeye, yiyecek değiş-tokuş etmelerini sağlamaya çalışıyorlardı. Kolları, konserve kutuları, sigara ve tütün paketleriyle dolu askerler de yaklaşır, kocalara boşverip

kadınların açık göğüslerine göz diker, dolgun vücutlarına sürtünür, kokularım açlıkla içlerine çekerlerdi.

Fırsat buldukça birlikten köye gidenler, köylülerle alışveriş yapanlar, bu arada kendilerine kız bulanlar da vardı. Halkla gizlice ilişki kurulması yasaklanmıştı. Bu ilişkilerin önlenmesi için de çok çalışılıyordu. Siyasi komiserler, birlik komutanları ve haber bültenleri, askerleri, bu tür kaçamaklara karşı uyarıyorlardı. Gerici partizanlar, bunların etkisindeki zengin çiftçiler -bildirilerde anlatıldığına göre- Sovyet ordusunun ilerlemesini önlemeye, Polonya'da bir işçi ve köylü hükümetinin kurulmasına engel olmaya çalışıyorlardı. Başka birliklerdeki askerlerin saldırılara uğradığı, bazılarının kaybolduğu açıklanıyordu.

Bir gün, birkaç genç, bütün bu tehlikeleri göze alıp birlikten ayrıldılar. Nöbetçiler de kendilerine göz yummuştu. Birlikte hayat yeknesaktı. Sabırsızlıkla savaşmayı bekleyen askerler eğlenmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyorlardı. Mitka, arkadaşlarının yaptığı kaçamağı haber almıştı. Sakatlığı olmasa herhalde o da birlikte gidecekti. Kızılordu askerleri, köylüleri faşistlerden kurtarmaya çalıştıklarına göre; kurtarmak istedikleri insanlardan ne demeye kaçsınlardı. Mitka birliğin hastanesine girdiğim gün beni kanadı altına almıştı. Onun gayretiyle şişmanlamıştım. Benim için karavanadan en iyi etleri seçer, çorbamın çok yağlı olmamasına dikkat ederdi. Doktorlar bana can acıtan iğneleri yaparken yanımda durur, beni yüreklendirirdi. Bir defasında yemeği fazla kaçırmış, midemi fena halde bozmuştum. Mitka, iki gün yanımdan ayrılmamış; kusarken başımı tutmuş; yüzümü sık sık ıslak bezle silmişti. Gavrila siyasi eğitimimle uğraşırken, Mitka da bana şiir ezberletir, şarkı öğretir, gitar çalardı. Beni birliğin sinemasına götüren, seyrettiğim filmleri anlatan oydu.

Zis ve Studebaker kamyonları onaran makinistleri, eğitim yapan usta nişancıları da görmeye giderdik sık sık.

Mitka, birliğin en sevilen, en sayılan adamlarındandı. Parlak bir askerlik hayatı vardı. Törenler sırasında soluk üniformasında taşıdığı nişanları, pek çok yüksek rütbeli subayı kıskandırabilirdi. En büyük askeri aşama sayılan, Sovyetler Birliği Kahramanlığına erişmişti. Komünist Partisi üyeliğine de adaydı. Gazetelerde, kitaplarda, usta nişancı olarak gösterdiği başarıların sözü ediliyordu. Milyonlarca Sovyet vatandaşı, kolhozlarda, fabrikalarda gösterilen filmlerde onu görmüştü. Bütün birlik, Mitka ile öğünüyor, savaş muhabirleri onunla konuşmaya geliyorlardı. Akşamları ateşin başında askerler, daha birkaç ay önce gördüğü zorlu işlerden söz ederlerdi. Geceler boyunca tartışır, paraşütle indirildiği düşman gerilerinde gösterdiği inanılmaz kahramanlıkları anlatılırdı. Büyük bir ustalıkla Alman subaylarını ve habercilerini vurmuştu. Düşmanın arasından geçip yeniden cepheye ulaşması ve hemen sonra tehlikeli görevlere yollarımak için gösterdiği kurnazlıklar askerleri ona hayran bırakmıştı.

Böyle gecelerde yüreğim gururla dolardı. Mitka'nın yanında oturur, güçlü koluna yaslanır, onun ateşli konuşmasını dinlerdim. Savaş birkaç yıl uzarsa belki ben de bir usta nişancı olur, emekçilerin aile sofrasında sözünü edeceği kahramanlar arasına girerdim. Herkesin gözü, Mitka'nın tüfeğinin üstündeydi. Israrlara dayanamaz, kılıfından çıkarır dürbünündeki, namlusundaki görünmeyen tozları üflerdi. Genç askerler, mihrabın önünde eğilen bir papaz dikkati, coşkun bir kendini vermişlikle eğilirlerdi tüfeğe. Eskiler, parlak dipçikli silahı, nasırlı ellerine alır, soluklarını tutarak Mitka'nın düşmana nişan aldığı, gözlediği, ateş etmeden önce bütün davranışlarını, çizgilerini ve gülüşünü izlediği dürbünün billur merceklerini incelerdi. Bu

dürbünle Mitka, altında Alman'ın kalbi atan madalyalara yanılmasız nişan alırdı. Tüfeği önünde kendinden geçenleri görünce, yüzü asılırdı Mitka'nın. İçgüdüsüyle eli, bir yıl önce bir Alman bombasının parçalarının girip usta nişancılık hayatına son verdiği, bükülmeyen, sakat sol kalçasına giderdi. Bu olay her gün acı çektiriyordu ona. Eğitmen olmuştu, çavuş rütbesiyle gençlere nişancılık öğretiyordu. Bazı geceler açık gözlerini çadırının üçgen tavanına diktiğini görürdüm. Düşman birliklerinin arkasında, bir çalılık ya da bir yıkıntıya gizlenerek; bir subay, bir havacı, bir haberci ya da bir araç sürüsüne ateş etme fırsatını kolladığı günleri ve geceleri düşlüyor olmalıydı. Kim bilir kaç kez düşmanla yüzyüze gelmiş; ölçüp biçip nişan almış, ateş etmişti. Her kurşunu kazanılmış her zafere katkıda bulunmuştu. Alman ordusunun, özel olarak yetiştirilmiş köpekli birlikleri, onu bulup yakalamak için, kaç kez koca koca ormanları tepeden tırnağa kadar aramışlardı. Kim bilir kaç kez, kurtulmaktan umudunu kesmişti. Yine de bu kuşku dolu günleri, yaşantısının en mutlu anları olarak hatırladığına emindim. Hem yargıç, hem de cellattı o anlarda. Tüfeğindeki dürbünle düşmanın en iyi adamlarını yok ediyordu. Onları, rütbelerine, nişanlarına, sırmalarına ve süslerine göre seçiyor, tetiğe basmadan önce, kurbanının, Mitka'nın kurşununa layık olup olmadığını düşünüyordu. Belki daha iyi bir hedefi beklemek yerinde olurdu; teğmen yerine yüzbaşı, yüzbaşı yerine binbaşı, tankçı yerine pilot, tabur komutanı yerine kurmay subay. Her attığı kurşun onu ele geçme tehlikesiyle karşı karşıya getiriyor, Kızılordu'yu en değerli savaşçılarından birini yitirmekle yüzyüze bırakıyordu. Mitka'ya duyduğum hayranlık, günden güne artmaktaydı. Benden bir kaç adım ötede, yatağında yatan bu adam, daha iyi ve barışçı bir dünyanın yaratılması için bir mihrap önünde diz çöküp dualar mırıldanmamış; savaşmıştı. Benimle ve bana benzeyen önemsiz pirelerle uğraşan, gününü yaralı tutsakları

öldürmekle geçiren kara üniformalı yakışıklı Alman subayı, Mitka'yla kıyaslandığında ne kadar gülünç ve önemsiz kalıyordu.

Birlikten kaçan askerler geri dönmemiş, Mitka kuşkulanmaya başlamıştı. Sayım yaklaşıyordu, kaçtıkları anlaşılacaktı. Terli ellerini birbirine kenetleyip açarak aşağı yukarı dolaşıyordu. Gidenlerin içinde en iyi arkadaşlarından bir kaçı vardı: Mitka'ınn akordeonla eşlik ettiği Grişa, hemşerisi Lonka, herkesten iyi şiir okuduğu bilinen ozan Anton, Mitka'nın hayatını kurtaran Wanka da aralarmdaydı. Güneş batmış, nöbetçiler değişmişti. Mitka, fosforlu saatine bakıyordu sık sık. Birden nöbetçi kulübesinde büyük bir kargaşalık oldu. Bir motosikletli hızla yaklaşti. Doktor aranıyordu.

Mitka, beni de sürükleyerek koştu. Her yandan askerler geliyordu. Çıkış kapısının önünde büyük bir kalabalık birikmişti. Dört cansız gövdenin başında, kanlar içinde birkaç asker dikilmiş duruyordu. Kesik cümlelerle, komşu köylerden birinde eğlentiye gittiklerini, kanlarıyla dans ettikleri için sarhoş köylülerin üzerlerine saldırdıklarını anlatıyorlardı. Sayıca üstün köylüler silahlarını almış, dört askeri baltayla öldürmüş, ötekilerini de ağır yaralamışlardı.

Komutanlardan biri, yanında subaylarla geldi. Askerler, açılarak esas duruşa geçtiler. Yaralılar doğrulmaya çalıştılar, ama başaramadılar. Komutan sakin, fakat bembeyaz bir yüzle anlatılanları dinledi, sonra emirler verdi. Yaralılar hemen hastaneye kaldırıldı. Yaralılardan bir ikisi, arkadaşlarına tutunarak yürüyebiliyor, bir yandan da gözlerine akan kanlan siliyordu. Mitka, dört ölünün önünde diz çöktü. Parçalanmış yüzlerine bakıyordu. Morarmış suratı oradakilere dönük, sırtüstü yatıyordu Wanka. Fenerin ışığında, göğsündeki pıhtılaşmış kan izleri açıkça seçiliyordu. Bir balta vuruşuyla ikiye ayrılan Lonka'nın yüzü, kemik parçalarıyla etlerin

birbirine karıştığı şekilsiz bir yığındı. Ötekileri tanımak mümkün değildi. Bir cankurtaran ölüleri götürürken Mitka, kolumu sıkıyordu. Olay, akşam bildirisinde açıklandı. Orduyla halkın ilişkilerini daha kötüye götürecek bütün davranış ve yakınlıklar yasaklandı. Mitka, o geceyi homurdanmakla geçirdi. Kafasını yumrukluyor, karamsar düşüncelere gömülü, yatağının içinde oturuyordu sonra. Aradan birkaç gün geçince, birlikte hayat normale döndü. Askerler, öldürülen arkadaşlarından söz etmez olmuşlardı. Yine şarkılar söyleniyor, gelmesi beklenen, bir çadır tiyatrosu için hazırlık yapılıyordu. Mitka iyi değildi. Eğitime çıkmaması, yerine bir başkasının konması kararlaştırıldı.

Bir sabah, Mitka beni güneş doğmadan uyandırdı. Hemen giyinmemi söyledi; hazırlanınca ayaklarına dolak sarıp, çizmelerini giymesine yardım ettim. En ufak bir kıpırdanma ona acı veriyordu ama acelesi vardı. Arkadaşlarının hâlâ uyuduklarına emin olunca, yatağının altındaki tüfeği, dürbünü ve sehpayı aldı. Silahı omzuna koyup, kılıfı yine yatağın altına yerleştirdi. Kurşunlarını saydı, ardından da duvardaki dürbünü alıp benim boynuma geçirdi. Çadırdan, ayaklarımızın ucuna basarak çıktık. Nöbetçiler sırtını dönünce beni çalılıklara sürükledi, tarlaların içinden geçtik. Ufuk, sisler içinde yüzüyordu. Ovayı kaplayan sis perdesi arasında, toprak yolun beyaz izi uzanıyordu. Ormana doğru yürürken Mitka ensesini kuruladı, kayışını çekti; başımı okşadı.

Nereye gittiğimizi bilmiyordum. Mitka'nın gizli ve kişisel bir iş peşinde olduğunu; bu yüzden ordudaki ününü ve askerlik hayatını tehlikeye attığını anlamıştım. Yine de beni seçip yanına aldığı için gururlanıyor, bir kahramana gizli görevinde yardımcı olmanın sevincini duyuyordum. Hızlı yürüyorduk; Mitka gittikçe daha çok topallıyor, sık sık tüfeğini bir omzundan öbürüne aktarıyordu.

Tökezlediğinde, emrindekilere ağza alınmasını yasakladığı küfürleri savuruyor, benim yanında yürüdüğümü hatırlayınca söylediklerini unutmamı istiyordu. Oysa konuşabilmeyi, bu eşsiz, olgun eriklerden tatlı küfürleri tekrarlamayı nasıl isterdim. Köylüler de uykudaydı. Tek bir baca bile tütmüyor, köpekler, horozlar, susuyordu. Mitka'nın yüzü katıldı, dudakları kısıldı. Matarasını çıkarıp bir yudum soğuk kahve içti, gerisini bana verdi. Sonra hızla yürüdü.

Ormana vardığımızda gün ışımıştı ama, ağaç altlan gölgedeydi. Kara cüppeli, kasvetli papazlar gibi dikilen ağaçlar, geniş dallardan yenleriyle açıklıkları örtüyorlardı. Birden, güneş tepeler arasında kolunu buldu, ışıkları kestane ağaçlarının açık yapraklarını aydınlattı. Biraz düşündükten sonra Mitka, ormanın kenarında gövdesi kalın her yanı budak delikleriyle dolu, alçak dalları bol bir meşe seçti. Beni ağaca çıkardı, ardından tüfeği, dürbünü ve sehpayı uzattı. Hepsini dallara astım; onun ağaca tırmanmasına yardım ettim. Kalçası acıyor, boyuna inliyordu. Ter içinde kalmıştı. Birbirimize dayanarak daldan dala geçtik, araçlarımızla ağacın tepesine yakın bir yere geldik.

Birkaç dakika soluk aldık, sonra Mitka, görüşümüzü engelleyen dallan ustaca araladı; kimini kesti, kimini kıvırdı. Kimsenin dikkatini çekmeyecek, oldukça da rahat bir barınak hazırladı. Kuşlar ağaçların tepesinde şamatayı sürdürmekteydiler. Bulunduğumuz tepenin tam karşısındaydı köyün evleri. Bacalardan ilk dumanlar tütmeye başlamıştı. Mitka, dürbünü tüfeğe taktı; sehpayı yerleştirdi. Rahatça oturdu, silahı desteğinin üstüne koydu. Dürbünle köyü uzun uzun gözledi. Tüfeğin dürbününü ayarlarken, benim de köyü gözlemem için elindekini bana uzattı. Büyüyen evler neredeyse ormanın yanına gelecekti. Damlardaki saman tanelerini, avlularda yerleri gagalayan tavukları rahatça sayabiliyordum. Güneşin ilk ışınları altında bir

köpek tozların içinde debeleniyordu. Mitka, dürbünü istedi. Gözümü dürbünden çekerken evinden erkan ilk adamı gördüm. Geriniyor, esniyor, bulutsuz gökyüzüne bakıyordu. Gömleğinin önü açılmış, göğsü görünüyor, eski pantolonunun yamaları sayılıyordu.

Mitka, dürbünü elimden alıp uzağa astı. Tüfeğin dürbünüyle uzun uzun baktı. Gözlerimi ne kadar açarsam açayım, dürbün olmadan birbirinin üstüne binmiş bir yığın evden başka şey göremiyordum. Tüfek patladı; yerimden sıçradım. Kuşlar kaçıştı. Mitka başını kaldırınca elimi dürbüne uzattım. Belli belirsiz güldü, elimi tuttu. Bunu yaptığı için ona içerlemiştim. Yine de kollarını havada çırpıp kendine destek arayarak kapısının eşiğine serilen çiftçiyi gözümün önüne getirmekte güçlük çekmedim. Mitka tüfeğini doldurdu, boş kovanı da cebine attı. Gergin dudaklarıyla ıslık çalıyor, dürbünle ortalığı gözetlemeye devam ediyordu. Ne gördüğünü anlamaya çalışıyordum. Kanlı cesedi bulan yaşlı bir kadın, çığlıklarıyla bütün komşuları başına topluyordu belki. Ölünün üstüne eğilen şaşkın adamlar ellerini kollarını sallayarak dört yanda, görünmeyen katili arıyor olmalıydılar.

Mitka, yeniden hazırlandı. Gözü tüfeğin dürbününe yapışmış, dipçiği omuzuna yerleştirmişti. Alnında ter damlaları parlıyordu. Damlalardan biri kaşlarına kaydı; 'burnu boyunca ağzının köşesine indi. O an üst üste üç el ateş etti. Gözlerimi kapadım; yere yığılan üç gövdeyi gözümün önüne getirdim. Bu uzaklıktan tüfeğin sesini bile duyamazdı köylüler. Onların korkusunu ve köydeki kargaşalığı kestirebiliyordum. Aceleyle ölüleri kaldırıp evlere kapanıyor, pencereleri sımsıkı örtüyorlardı. Mitka köyü gözlemeye devam ediyordu. Kimsenin ortaya çıkmadığı uzun süre beklemesinden anlaşılıyordu. Sonra birden dürbünü bırakıp tüfeğini kaptı.

Çok şaşmıştım. Evlerin arasından çıkan bir genç usta nişancının elinden kurtulmaya çalışıyordu. Sonra kulübesine döndü. Kurşunların nereden geldiğini bilmediği için arada duruyor, çevresine bakmıyordu. Gül fidanlarından yapılma çite yaklaştığında Mitka yine ateş etti. Genç adam çakılmışcasına durdu. Bir dizini yere dayadı, öbürünü de bükmeye çalıştı; dalları birbirine giren gül fidanlarının arasına yuvarlandı. Tüfeğine dayanan Mitka biraz dinlendi. Köylüler kulübelerine kapanmışlardı. Bir teki bile dışarı çıkamıyordu. Nasıl da kıskanıyordum Mitka'yı! Bir gece, konuşma sırasında askerlerden birinin ona söylediği sözleri hatırladım. İnsan olmak büyük bir başarı, önemli bir aşamadır. Herkes, kavgasını içinde taşır. Bunu benimsemek kendi yasalarına göre tek başına kazanmak ya da kaybetmek zorundadır. Mitka da, başkalarının düşünüşüne boş verip arkadaşlarının öcünü almaya karar vermiş, bu uğurda rütbesini, nişanlarını, kahramanlığını tehlikeye sokmuştu. Arkadaşlarının öcünü alamazsa, yıllardan beri çalışmış olması. Keskin nişancılığı neye yarardı? Kendi gözünde değersiz olunca; milyonlarca yurttaşına saygısını, hayranlığını sağlayan kahramanlığının ne önemi olabilirdi?

Mitka'yı öç almaya iten, başka bir etken daha vardı. Ne kadar ünlü olursa olsun, kendi kendine yaşardı insan. Gönül rahatlığına erişmeyip yapmadığı bir işin pişmanlığıyla kıvranarak kendi gözündeki değerini yitirirse, sürgüne gönderilip lanetlilerin dünyası üzerinde sonu gelmez bir yolculuğa çıkan ifritlere dönerdi.

Tepeye giden yollar, ne kadar çok olursa olsun insan oraya ancak yakın bir dostun yardımıyla çıkabilirdi. Mitka ile ben ağacımızın tepesine birlikte tırmanmıştık. Ama bu değişik, emekçilerin izlediği yoldan ayrılan bir tepeydi. Tatlı gülüşüyle Mitka, dürbünü bana verdi. Hemen köye çevirdim. Pencereleri sımsıkı örtülü evlerden başka şey

görünmüyordu. Sağda solda tavuklarla hindiler gezinmekteydi. Bir sundurmanın kenarından kuyruğunu sallayarak çıkıverdi köpek. Beni gözlerken Judas'ın yaptığı gibi art ayaklarından biriyle kulağını kaşıyordu. Mitka'nın koluna dokundum, parmağımla köpeği gösterdim. Gözünü tüfeğin dürbününe dayayıp baktı, kimseyi göremeyince bakışlarıyla sorguya çekti beni. İşaretle bana Judas'yı hatırlatan köpeği öldürmesini istedim. Bu isteğimi beğenmedi, şaşkın şaşkın baktı, ateş etmeyeceğini söyledi. Ormandan gelen ürkünç sesleri dinliyor, susuyorduk. Son bir kez daha köye bakan Mitka, sehpasını katladı; tüfeğin dürbününü söktü. Ağaçtan inince boş kovanları yosunların altına gömdü; bıraktığımız bütün izleri sildi. Birliğin yolunu tuttuk. Makinistlerin elden geçirmekte olduğu motorların uğultusu geliyordu uzaktan. Döndüğümüzü gören olmadı.

Öğleden sonra arkadaşlarıyla görevdeyken, Mitka aceleyle silahıyla dürbünü silip temizledi; kılıfına yerleştirdi. O gece, neşesi ve alışılmış sevimliliği de geri geldi. Tatlı sesiyle Odessa üzerine şarkılar, öldürülen yurttaşların öcünü alan topçunun öyküsünü anlatan bir savaş türküsü söyledi. Askerler sıra nakarata gelince bir ağızdan ona katılıyorlardı. Sesleri ortalığı inletip uzaklara yayılıyordu. Köyden yükselen bir çanın boğuk sesi kulaklarımıza doldu.

BÖLÜM XVII

Gavrila'dan Mitka'dan, birlikteki öteki dostlarımdan ayrılmak bana çok zor geldi. Ama Gavrila kesin konuşmuştu. Savaşın sonu yakındı; ülkemiz özgürlüğüne kavuşunca, geçerli anlaşmalara uyularak bütün bulunmuş çocuklar merkezlerdeki yurtlara gönderilecek, ailelerinin başına gelen araştırılırken onlara bakılacaktı.

Görüşlerini açıklarken, bütün dikkatimle ona bakıyor, gözyaşlarımı zor tutuyordum. Gavrila da üzgündü. Mitka ile benim geleceğimden konuşuyorlardı; bunu biliyordum. Başka bir çare olsa, onu hemen benimseyeceklerinden kuşkum yoktu. Gavrila, savaş bittikten üç ay sonra, yakınlarımdan kimse çıkmazsa benimle ilgilenmeye, beni konuşmayı öğrenebileceğim bir okula göndermeye söz vermişti. O güne kadar yiğitçe davranmamı, öğrettiklerini unutmamamı, her gün Pravda'yı okumamı istiyordu.

Askerler, bana bir çuval dolusu armağan ve kitap verdiler. Birlik terzisi, benim ölçülerime uygun bir üniforma dikmişti. Ceketimin cebinde, kabzasına Lenin ve Stalin'in resimleri işlenmiş bir tahta tabanca buldum. Ayrılık saati geldi. Beni, çavuş Yuri götürüyordu. Savaştan önce yaşadığım, büyük sanayi merkezine gidecektik. Bulunmuş çocuk yurtlarından biri oradaydı. Gavrila, bir kez daha dosyamı inceleyerek eksiksiz olduğuna kanaat getirdi. Dosyaya hakkımda bilinen ne varsa, adım, soyadım, eski adreslerim,

annemle, babamla ilgili olarak anlattığım şeyleri yazmıştı. Şoför, motoru çalıştırdı. Mitka, son bir kez dostça okşadı omuzumu; Kızılordu'nun onuruna gölge düşürecek işler yapmamamı hatırlattı. Gavrila, sıkı sıkı sarılarak öptü beni. Herkes, büyük bir adammışım gibi elimi sıkıyordu. Ağlamak istiyordum, ama başım dik, yüzüm gergin durdum karşılarında.

Araba yola çıktı, bizi istasyona götürdü. Tren sivillerle, askerlerle tıklım tıklım doluydu. Ovada duruyor, kalkıyor, yine duruyordu. Yıkık şehirlerden, ıssız köylerden geçtik. Demiryolunun iki yanı yanmış araba iskeletleri, bırakılmış tanklar, kanadı kopmuş uçaklarla doluydu. Yırtık pırtık giysiler içindeki bir sürü adam, vagonların önünde sıraya girmiş, ekmek ve sigara dileniyordu. Yarı çıplak çocuklar, treni şaşkın gözlerle izliyorlardı. Şehre ancak iki günde varabildik. Bütün yollar, birliklerin gidiş gelişine, Kızılhaç arabaların, savaş araçlarının taşınmasına ayrılmıştı. Peron, Rus askerleri, çeşitli üniformalar içinde bırakılmış savaş tutsaklarıyla doluydu. Koltuk değneğine dayanarak yürüyen sakatlar, pırtılar içindeki yayalar, toprağı bastonuyla yoklayan körlere rastlıyorduk adım başında. Askerler, toplama kamplarıyla fırınlardan kurtulup hayata dönen bu insanları ses çıkarmadan izliyorlardı. Küller içinde iki cam parçasını andıran, ateşler içinde parlayan gözlerine, kül rengi yüzlerine, Yuri'nin eline sıkı sıkı yapışarak bakıyor, bakışlarımı onlardan ayıramıyordum. Bir lokomotifin çektiği yepyeni vagondan yabancı bir subaylar topluluğu indi. Parlak kırmızı üniformaları nişanlarla bezenmişti. Kapının önüne alelacele bir şeref kıtası dizildi, bando marş çalmaya koyuldu. Yakışıklı subaylar, toplama kamplarından kurtulan bu çizgili elbiseler içindeki adamların yanından hiç ses çıkarmadan geçtiler.

İstasyonun kapısında yepyeni bayraklar sallanıyor, hoparlörden, söylevler ve hoşgeldiniz dilekleriyle kesilen neşeli bir müzik yayılıyordu. Yuri saatine baktı; birlikte istasyondan çıktık. Bir askeri şoför bizi almaya razı oldu. Şehrin yolları sıra sıra askeri taşıtlarla, kaldırımlar insanla doluydu. Dar bir sokakta birkaç eski binaya yerleşmişti bulunmuşlar yurdu. Pencerelerden yüzlerce çocuk bize bakıyordu. Bir saatten fazla bekledik dışarıda. Yuri, gazete okuyor; bense kayıtsız görünmeye çalışıyordum. Sonunda yurdun müdiresi geldi, birkaç tatlı sözle bizi alıp odasına götürdü. Dosyamı inceledikten sonra birtakım kâğıtları imzalayıp Yuri'ye uzattı. Omzuma elini koyunca sirkindim. Üniformamın apoletleri kadın eli sürülmek üzere yapılmamıştı.

Ayrılmamız gerekiyordu. Yuri neşeli görünmeye çalışıyordu. Bana takılıp kasketimi başıma geçiriyor, Mitka ve Gavrüa'nın armağanı olan, kolumdaki kitap destesini bağlayan ipi çekiyordu. Ceketimin sol cebinin üstünde duran kırmızı yıldıza dokundum. Lenin'in yandan görünen yüzü vardı yıldızın ortasında. Kadının ardından yürüdüm. Koridorlar çocuklarla doluydu. Geçerken, aralık kapıdan öğretmenlerin konuştuğu dersaneleri görüyordum. Beni üniformam içinde gören şamatacı çocuklar, parmaklarıyla birbirine gösterip basıyorlardı kahkahayı. Yurt müdiresi üniformamı çıkarıp, uluslararası Kızılhaç örgütünün yolladığı giysileri sırtıma geçirmemi istemişti. Bir hemşire, ceketimi çıkarmaya kalktı, kafasına vurdum. Sonunda beni rahat bıraktılar. Akşam yatarken üniformamı katlayıp şiltemin altına koyuyordum. Bir süre sonra pis kokmaya başladı. Üniformamı temizletmek için bile vermedim onlara. Ama yurt müdiresi dikkafalılığm böylesine göz yummadı. Beni soymaları için, iki hemşire gönderdi bu kez. Sürüyle çocuk gülerek bakıyordu olup bitenlere. Bu beceriksiz hantal kadınlarının elinden kurtulup sokağa kaçtım.

Ortalıkta dolaşan dört Sovyet askerine yanaştım. Dilsizliğimi anlattıktan sonra verdikleri kâğıda bir Kızılordu subayının oğlu olduğumu, yurtta savaştan dönüşünü beklediğimi yazdım. Taşra beyzadelerinin kızı olan yurt müdiresinin Sovyetlerden nefret ettiğini, üniformam yüzünden, sömürdüğü hemşirelerle beni dövdürdüğünü ekledim. Umduğum gibi, yazdıklarım genç askerleri çok kızdırdı. İçlerinden biri müdirenin odasındaki çiçek saksılarını bir biri ardından halının üstüne atıp kırarken, ötekiler hemşireleri kovalayıp tokatlıyor, kaba etlerini çimdikliyorlardı. Kadınlar kaçışırken korkudan çığlık atıyorlardı. Ama, o günden sonra rahat ettim. Ülkenin diliyle okuyup yazma öğrenmeyi de istemedim. Karatahtaya tebeşirle ana dilimin Rusça olduğunu, Rusya'da insanın insan tarafından sömürülmesinin kaldırıldığını, orada hocaların öğrencilerini ezmediklerini yazdım.

Yatağımın üstünde duran takvimdeki günleri kırmızı kalemle çiziyordum. Almanya'da sürüp giden savaşın daha ne kadar uzayacağından haberim yoktu. Kızılordu'ya güveniyordum. Zaferi çabuklaştırmak için elimden geleni yapacaktım. Her sabah dışarı sıvışıp Gavrila'nın verdiği parayla bir Pravda gazetesi alıyordum. Ordu bildirilerini sabırsızlıkla okuyor, Stalin'in son fotoğraflarına ilgiyle bakıyordum. İçim rahattı. Stalin sağlam ve gençti. İşler yolundaydı, savaş yakında bitecekti. Bir gün doktor muayenesine çağrıldım. Doktorun önünde üniformamı çıkarmaya razı oldum, adam bana baktığı sürece de giysilerimi koltuğumun altında tuttum. Ardından bir sosyal komisyonun karşısına çıktım. Yaşlı bir adam dosyamı dikkatle inceledi. Yanıma gelerek adımı söyledi, beni bıraktıktan sonra annemle babamın gitmek istedikleri yer hakkında ne bildiğimi dostça sordu. Anlamazlıktan geldim; bir çevirmen sözlerini Rusça tekrarladı. Savaş sırasında babamı tanıdığını sandığını ekledi. Bir defter sayfasına büyük bir ic rahatlığıyla bombardıman sırasında annemle babamın öldüğünü yazdım. Sosyal

komisyon üyeleri şüpheci gözlerle bana baktılar. Onları askerce selamlayıp odadan çıktım. Bu sorgu beni şaşırtmıştı. Yurtta beş yüz çocuktuk. Gruplara ayrılmış, pislik içindeki tıklım tıklım dolu sınıflarda ders görüyorduk. Kızların da oğlanların da çoğu sakattı. Garipti davranışları. Yanına oturduğum çocuk durmadan:

"Babam nerede? Babam nerede?" diye inleyip duruyordu.

Sanki, babası sıralardan birinin altından çıkacakmış gibi bakışları durmadan dersanede dolaşıyordu. Bir patlama sonunda elinin bütün parmakları kopan bir kız arkamızda oturuyordu. Sıraların üstünde kurtlar gibi oynaşan diğer çocukların parmaklarına dikmişti gözlerini. Onun bakışlarını görünce korkuyla ellerini saklıyordu bütün çocuklar. Biraz ötede oturan öğrencinin bir kolu, çenesinin bir parçası yoktu. Yemekhanede arkadaşlarının ona yardım edip, yemek yedirmeleri gerekiyordu. Çocuktan çürümüş bir et kokusu yayılıyordu. Çoğunun da vücutlarının bazı yerleri felçliydi. Korkuyla karışık bir nefretle birbirimizi inceliyorduk. Herkes komşusundan ne kötülük gelebileceğini düşünüyordu. Sınıftaki çocuklardan birkaçı, benden daha yaşlı, daha güçlüydü. Dilsiz olduğumu biliyor, kafadan sakat olduğuma inanıyorlardı. Bana küfrediyor, arada bir dövüyorlardı. Koğuşta uykusuz geçen her geceden sonra, sınıfa indiğimde tutsak, yılgın ve kuşkuya boğulmuş oluyordum. Sapan lastiği gibi gerilmiştim; ufacık bir olay, kendimden geçmeme yol açıyordu, çocukların saldırısından çok, kendimi savunurken onlardan birini ağır yaralamaktan korkuyordum. Bizi uyarmışlardı: Böyle bir şey yaptığımızda cezaevini boylayacaktık. Benim için, Gavrila'yı bulma umudumun sonu demekti bu. Kavgada kendimi tutamaz, ne yaptığımı bilemezdim. Yumruklarım gelişigüzel çalışıyor, düşmanın peşini bir türlü bırakmıyordu. Kavgadan sonra, uzun bir süre kendime gelemiyordum. Yepyeni bir hırsla olup bitenler gözümün

önünden geçiyordu. Kavgadan kaçmasını da bilmiyordum. Birkaç çocuğun üstüme yürüdüğünü görünce, kaçacak yerde hareketsiz duruyordum. Arkadan vurulmamak için böyle yaptığıma, düşmanın amacını ve gücünü yüz yüze ölçmek istediğime kendimi inandırmak çabasındaydım. Gerçekte, istesem de kaçamayacağımı biliyordum. Dizlerim çevikleşirken baldırlarımla ayak bileklerim kurşun gibi ağırlaşıyor, garip bir mekanizma, saldırgan karşısında beni yere çiviliyordu.

Mitka'nın bana öğrettiklerini düşünüyordum durmadan. Hiçbir adam, kendini hırpalatmamalıydı. Kendine saygısını yitirir, yaşamının anlamı kalmazdı. Her birimize değer kazandıran şey bize küfredildiği zaman bunun öcünü alabilme gücümüzdü. Haksızlığa karşı çıkmak gerekliydi. Herkes uğradığı hakareti ölçüp biçip, yaradılış ve elindeki olanaklarla duyduğu acı, üzüntü ve alçalma oranında öcünü hazırlamalıydı. Size kabaca davranılır, bu kabalık sizi bir kamçı gibi yaralarsa, kamçı yemişçesine öç almanız gerekirdi. Bir çavuş, canınızı bin vuruş kadar acıtmışsa; bin vuruşluk öç almalıydınız. Bir adam sizi tokatlasa belki pek canınız acımaz, bir saat sonra onu bağışlardınız. Ama aynı tokat, günlerce çektiğiniz işkenceleri size yeniden yaşatırsa, haftalar sürecek kâbuslar yaratarak öcünüzü almalıydınız. Tersi de doğruydu bunun: Biri size sopayla vursa, bu vuruş da ancak bir tokat kadar canınızı yaksa, öcünüz bir tokatlık olmalıydı. Yurtta hayat, kavgalı geçiyordu. Herkesin bir takma adı vardı. Bizim sınıftaki çocuklardan birinin adı Tank'tı. Önüne çıkanı yumrukladığı için verilmişti bu ad ona. Kılıç vardı, elinin kenarıyla düşmanına vururdu. Uçak, adamı yere çarptığı gibi üstünde tepinirdi. Atıcı, adamın üstüne taş yağdırır, Alev-Saçan yanar kibritleri onun bunun elbisesine, çantasına sokuverirdi. Kızlardan bir çoğunun da takma adı vardı. El bombası, avucuna gizlediği bir çiviyle düşmanlarının yüzünü parçalar, ufak tefek Partizan yere çömelip

arkadaşlarını, bacaklarından tutarak devirir; yakın dostu Torpito düşenin üstüne sevişecekmiş gibi çıkıp iki bacağının arasına diz atıverirdi.

Öğretmenler de yardımcıları da baş edemez olmuşlardı. Güçlü kuvvetli çocuklardan çekiniyor, kavgacıları ayırmaktan kaçınıyorlardı. Birkaç kez, bu kavgalar, ağır sonuçlar verdi. Top kendisini öpmeyen bir kıza, çivili pabuçlarını attı. Kız birkaç saat sonra öldü. Alev-Saçan, üç çocuğun giysilerine kibrit doldurup, onları bir sınıfa kapadı. Yanarak ağır yaralanan ikisi hemen hastaneye götürüldü. Kavgalar, hep kanlıydı. Oğlanlarla kızlar ölümüne boğuşur; kimse ayıramazdı onları. Geceleri, karanlık koridorlarda, oğlanlar, kızlara saldırırdı. Birkaçı bodrumda bir hemşirenin ırzına geçti. Hemşireyi birkaç saat bodrumda tutup, arkadaşlarını da çağırdılar eğlenceye. Savaş boyu süründükleri yerlerde öğrendikleri aşk sanatının inceliklerini kadının üstünde uyguladılar. Bıraktıklarında hemşire delirmişti. Bir cankurtaran gelip onu götürene kadar bütün gece haykırdı. Kızlardan pek çoğu da oğlanları yanlarına çekmek isterlerdi. Önlerinde çırılçıplak soyunur, türlü oyunlar yapar, savaş boyu, sayısız erkekle nasıl yattıklarını en kaba sözlerle anlatırlardı. Bazıları, sevişmeden uyuyamadıklarım söylüyor, geceleri parklarda dolaşıp sarhoş askerlere yapışıyorlardı. Kızlardan da, oğlanlardan da hiç kıpırdamayanlar vardı. Sırtlarını duvara dayayıp oturur, kendilerinden başka kimsenin göremeyeceği görüntülere dikerlerdi bakışlarını. Bazılarının, gettolardan, toplama kamplarından geldikleri söylenirdi. İşgal bitmemiş olsa çoktan ölmüştü bunlar. Bazılarını da, açgözlü ve kaba adamlar almıştı bakmak üzere. Acımadan zavallıları sömürmüş, her fırsatta kırbaçla dövmüşlerdi. Ordu ya da polis tarafından yurda yerleştirilen birkaç çocuk hakkında ise kimsenin bilgisi yoktu. Nereden geldikleri, ailelerinin nereli olduğu, savaş sırasında nerede yaşadıkları öğrenilememişti. Bir şey söylemiyor,

bütün sorulara kaçamak cevap veriyorlardı. Geceleri uyumaktan korkuyordum. Çocukların birbirlerine ağır şakalar yaparak eğlendiklerini bilirdim. Giysilerimi çıkarmadan yatar, bir cebimde bıçak, öbüründe muşta taşırdım. Her sabah, unutmadan takvimdeki günü çizerdim. Pravda, Kızılordu'nun Nazi yılanlarının inine girdiğini yazıyordu.

Yavaş yavaş Sessiz denen bir çocukla dostluk kurdum. Dilsiz gibiydi. Bulunmuş çocuklar yurduna geldiğinden be ri, sesini duyan olmamıştı. Sakat olmadığı biliniyordu, yalnız savaşın bir döneminde konuşmayı sürdürmenin gereksizliğine inanmıştı. Diğerleri, onun dayanma gücünü yok etmek için var güçlerini harcıyor, ne kadar vururlarsa vursunlar onun ağzından yine de tek söz çıkmıyordu. Benden büyük ve güçlüydü. Önceleri birbirimizden kaçardık. Benimle alay etmek için konuşmadığını sanırdım. Hem, bizi birlikte görürlerse diğerlerinin benim de dilsiz olmadığıma inanacaklarını düşünürdüm.

Bir gün, sebepsiz yere yardımıma koştu; koridorda beni hırpalayan bir çocuğu yere yuvarladı. Ertesi sabah ders arasında patlak veren bir kavgada ben onun yardımına koşma gereğini duydum. O günden sonra, sınıfın dibinde, aynı sıraya oturmaya başladık. Önceleri yazışarak anlaşıyorduk. Zamanla işaretle konuşmayı öğrendik. Sessiz, istasyona yaptığım kaçamaklarda bana eşlik ediyor, Sovyet askerleri) arasında yeni dostlar ediniyorduk. Sarhoş bir postacının bisikletini çaldığımız, halkın girmesi yasaklanan Alman mayınlarıyla dolu büyük parktan birlikte geçtiğimiz, hamamların deliklerinden çıplak kadınları gözlediğimiz oldu. Geceleri, koğuştan kaçıp sokaklarda, parklarda dolaşıyor, sevişen çiftleri gözlüyor, açık pencerelerden içeri taş atıyor, yayalara beklemedikleri anda saldırıyorduk.

Her sabah, pazara gelen köylülerin bindiği trenin düdüğüyle uyanırdık. Akşamları aynı tren, demiryolu boyuna yayılan köylerine geri götürürdü onları. Tren ışıkları bir ateş-böceği sürüsü gibi ağaç yaprakları arasından görünürdü. Güzel yaz gecelerinde, Sessizle, demiryolu boyunca raylar arasındaki tahtaların üstünde yürür, çıplak ayaklarımızı bereleyen taşlara basmamaya dikkat ederdik. Mahallenin oğlanlarıyla kızları demiryolu yakınında oynuyorlarsa, arada onlara gösteri de yapardık. Trenin gelişine birkaç dakika kala yüzükoyun, otların arasına yatar, kollarımı başımın üstünde birleştirir ve elimden geldiğince yere yapışırdım. Elini kolunu sallayan Sessiz, milleti tepemize toplardı. Tren yaklaşırken, tekerleklerin raylar arasındaki tahtalar üzerinde çıkardığı uğultuyu duyar, titreşimle olduğum yerde sallanırdım. Lokomotif üzerime gelirken iyice yere yapışıp bir şey düşünmemeye çalışırdım. Lokomotifin yakıcı soluğu beni kaplar, böbreklerimin üzerinden kızgınlıkla geçerdi. Sonra tepemde, büyük teneke gürültüsüyle vagonlar birbirini kovalardı. Dizinin sonunun gelmesini beklerken, kaldığım köylerdeki çocuklarla aynı oyunu oynadığımız çağları hatırlardım. Bir defasında, rayların arasından yatan çocuğun üstünden geçerken makinist, yanar kömür fışkırtmıştı. Tren geçtikten sonra, fırında unutulan patatesi andıran çocuğun kömürleşmiş ölüsünü bulmuştuk... Bazıları makinistin lokomotifin kapısından arkadaşlarını gördüğünü, yanar kömürleri bilerek attığını öne sürmüşlerdi. Bir defasında da, en arkadaki vagonun çok uzun olan bağlantı demiri raylar arasında yatan arkadaşın kafasına çarpmış, haşhaş kabuğu gibi patlatmıştı.

Bu kötü anılar, yine de raylar arasına yatıp trenin üstümden geçmesini, bundan inanılmaz bir zevk duymamı engellemiyordu. Lokomotifle son vagonun geçişi arasında, yaşantımın tüm görüntüsü, tülbentten süzülen sütten daha temiz, canlanıyordu gözlerimin önünde. Canlı bir yaratık olmaktan başka şeyin önemi yoktu. Her

şeyi unutuyordum: Yurdumu, Sessiz'i, Gavrila'yı, dilsizliğimi, her şeyi. Bu delice deneyin ardında, yepyeni ve katışıksız bir sevinç vardı: Ölümden kurtulmak. Tren geçtikten sonra ellerim titrer, bacaklarımın üstünde güç dururdum. Ama, düşmanlarımın birinden ağır öç almaktan da büyük bir haz duyardım. Bu duyguyu gelecek için içimde saklamayı denerdim. Kaderli ve tasalı bir anımda gerekebilirdi bana. Tren üstüme gelirken duyduğum korkunun yanında, bütün ürküntüler önemsiz kalıyordu.

Sonra demiryolunun kenarında yürür, kayıtsız ve sıkıntılı görünmeye çalışırdım... Sessiz bir büyük kardeşin koruyucu gülüşüyle yanıma gelir, giysilerime yapışan kum ve tahta parçalarını ayıklardı. Ellerimin bacaklarımın, dudaklarımın titremesine engel olurdum. Mahallenin bütün çocukları koşar gelir, hayranlıkla bakarlardı bana. Yurda döndüğümüzde gururlanır, Sessiz'in de benimle övündüğünü bilirdim. Yaptığımı tekrarlayacak başka bir çocuk yoktu aramızda. Yavaş yavaş, bana saygı göstermeye başladılar. Yine de zaman zaman başarıyı tekrarlamak gerekiyordu. Yoksa artık kimse inanmaz, gözü pekliğinden şüphe ederlerdi adamın. Kırmızı yıldızımı göğsümde sıkıp, demiryoluna gider, ilk trenin uğultusunu beklerdim.

Sessiz'le zamanımızın çoğu, demiryolunda geçiyordu. Trenleri gözler, arada son vagonun basamağına çıkardık. Sonra da yere atlamak için trenin bir dönemeçte yavaşlamasını beklerdik.

Arada şehirden kilometrelerce uzaklaştığımız olurdu. Savaştan önce oraya bir tek hat yapmaya kalkışmış, fakat bitirememişlerdi. Ek hat, birkaç yüz metre ilerdeki ırmağın dik kıyısına kadar gidiyordu. Demiryolunun bittiği yerde ırmak kıyısına bir iskele yapılması düşünülmüştü. Hiç kullanılmayan makas paslanmış, yosun tutmuştu.

Birkaç kez makasın kolunu kaldırmaya çalıştık. Ama oynatmanın imkânı yoktu. Bir gün yurtta çilingir, açılmayan bir kapıyı, kilidine yağ dökerek açmıştı. Ertesi sabah Sessiz, mutfaktan bir şişe zeytinyağı çaldı. O akşam yağı makasın dişlilerine döktük. Yağ ağır ağır yaylara, dişlilere yayıldı. Biz, bütün gücümüzle kola asıldık. Birden kol oynadı ve gıcırdayarak raylar ek hatla birleşiverdi. Bu ummadığımız başarıdan korkarak hemen kolu kaldırıp kaçtık.

Bizim sırrımızdı bu. Çoğu zaman, bir ağacın altına oturup trenin gelmesini beklerdim. Sınırsız bir gücün sahibiydim artık. Kolu indirdiğim gibi koca tren, ırmağın durgun sularına uçuverirdi. Yalnızca bir kolu indirmek yetiyordu bunun için...

Gaz odalarına, fırınlara götürülen zavallıları hatırlıyordum. Onları yok etme işini düzenleyenler de güçsüz kurbanlarının üzerinde bu sınırsız üstünlüklerini kullanmaktan benimkine benzer bir sevinç duymuş olmalıydılar. Adını ve yüzünü bilmedikleri milyonlarca kişinin geleceği ellerindeydi. Bütün bu insanlardan rüzgârın sürüklediği ince bir duman kalacaktı. Onlar buyruk verdikçe, şehirlerdeki, köylerdeki özel birlikler, insanları yakalayıp gettolara, toplama kamplarına yolluyorlardı. Bu insanların, ölüme ya da yeniden hayata yönelmesine yalnız onlar karar verebiliyorlardı. Güçlerinin büyüklüğünü duymanın yüceltici sarhoşluğu içinde olmalıydılar. Bu gücün getirdiği sonuçlar, onlar için çok önemli sayılmazdı. Birkaç hafta sonra, Sessiz'le birlikte, şehrin dışındaki pazara gittik. Köylüler, çiftliklerinde yetiştirdikleri ürünleri burada satıyorlardı. Her gidişimizde, birkaç elma, bir demet havuç, ya da bir bardak taze kaymak alabiliyor, dolgun vücutlu satıcı kadınlara gülücükler yağdırarak sağlıyorduk bunları.

Pazar, çok kalabalık olurdu. Köylüler bağırır, kadınlar, renkli etekler, bluzlar giyer, ürkek buzağıların böğürtüsü, domuzların homurtusuna karışırdı. Bir milisin yepyeni bisikletine gözlerimi dikmiştim, önüme bakmadığım için bir satıcının tezgâhını devirdim. Kaymak kaplan, süt şişeleri, ayran testileri yere yayıldı. Kızgınlıktan yüzü kıpkırmızı kesilen köylü, biz kaçmaya fırsat bulamadan yumruğunu suratıma indirdi. Arka üstü düştüm, kırılan üç dişimi tükürdüm. Ağzım kanla dolmuştu. Adam, beni bir tavşan gibi boynumdan tutup vurmaya koyuldu. Gömleği, fışkıran kanımla kıpkırmızı kesilmişti. Sonra, çevremize toplanan enayi sürüsünü yarıp, beni boş bir turşu fıçısına soktu, üstüme ne kadar çöp ve pislik bulduysa doldurdu.

Başıma geleni bir an kavrayamadım. Köylülerin kahkahalarını duyuyor, başım fıçının içinde topaç gibi dönüyor, ağzıma dolan kan soluğumu kesiyordu. Birden Sessiz'in yüzünü gördüm tepemde. Bembeyaz olmuş, titrek elleriyle beni fıçıdan çıkarmaya çalışıyordu. Onun kısır çırpınmasıyla alay eden köylüler "Çingene!" diye bağırıyorlardı. Yeni bir saldırıdan korkan Sessiz, fıçıyı yuvarlayarak ilerdeki çeşmenin önüne götürdü. Çocuklar, çevremizde koşuyordu. Sopayla onları kaçırdı. Sonunda fıçıdan çıktım. Her yanım kan ve pislik içindeydi. Tahta parçalan ellerimi yarmış, avucumun derisine kıymık dolmuştu. Ayakta duramıyordum. Sessiz, yurda kadar sırtında götürdü beni. Doktor, dişlerime pansuman yapıp yaralanmı sardı. Sessiz, dışarda bekliyordu. Çıktığımda şiş yüzümü dikkatle inceledi. Aradan iki hafta geçmişti. Arkadaşım, güneş doğmadan beni uyandırdı. Toz içindeydi. Terden ıslanan gömleği derisine yapışıyordu. Bütün geceyi dışarda geçirmiş olmalıydı. Ardından gelmemi işaretledi. Aceleyle giyindim, kimse görmeden birlikte sokağa çıktık.

Bizim makasın hemen yanındaki boş bir asker kulübesine geldik; beni dama çıkardı. Yolda bulduğu sigarayı yakıp, ağır ağır içmeye koyuldu. Ne yapmak istediğini anlamadan bekliyordum. Güneş yükselmeye başladı. Barakanın katranlı damını kaplayan çiy yavaş yavaş buharlaşıyordu. Oluğun altındaki deliklerde kara kurtlar oynaşmaya başlamıştı. Uzaktan tren düdüğü duyuldu. Sessiz doğruldu, sislerin arasından çıkıp ağır ağır gelmekte olan treni gösterdi. O gün şehrin pazarı olduğundan tıklım tıklım doluydu. Basamaklara salkım salkım insan asılmıştı.

Sessiz yanıma geldi. Terliyordu; avuçları ıslaktı. Diliyle dudaklarını yalıyor, saçlarını arkaya atıyordu. Birkaç yaş birden ihtiyarlamıştı sanki. Tren, makasa yaklaşmıştı. Pencereden sarkan köylülerin sarısaçları rüzgârda uçuşuyordu. Sessiz kolumu öylesine sıktı ki, acıyla geri sıçradım. Aynı anda da, görünmeyen bir gücün yönünü değiştirdiği lokomotif, birden yolundan sapıverdi. Öndeki iki vagon lokomotifin ardından ek hat'ta girdi. Diğerleri şiddetle sarsılıp patlayan atlar gibi birbiri üstüne çıktı, ardından gıcırtılar, haykırışlar, çığlıklar arasında büyük bir gürültüyle yana devrildi. Rüzgârda sallanan yaprak gibiydim, titriyordum. Sessiz, gözlerini devrilen vagonlardan yükselen toz bulutuna dikerek dizçökmüş, çırpınıyordu. Sonra yerinden fırladı, beni de ardında sürükleyerek merdivene koştu. Kaza yerine gelenlere görünmeden kaçtık. Her yandan canavar düdüklerinin acı sesleri geliyordu.

Yatakhane uykudaydı. Yatmaya çıkmadan, uzun uzun arkadaşıma baktım. Yüzünde en ufak bir acı belirtisi yoktu. Bana gülümsedi. Yanaklarımla ağzımı örten sargı bezleri olmasa gülüşüne karşılık verecektim. Sonraki günler sınıfta tren kazasından başka şey konuşulmadı. Kara çerçeveli gazeteler ölülerin listelerini yayınlıyor, siyasî bir baltalama hareketi sezen polis, şüphelileri sorguya

çekiyordu. Demiryolunda vinçler, ezilip birbirine geçen vagonları kaldırıyordu. Sessiz'le bir kez daha çarşıya gittik. Kalabalık arasında geziniyorduk. Bir çok yer kapalıydı. Kepenklerin üstüne yapıştırılan ilanlar, kazada ölenleri bildiriyordu. Dikkatle her birini okuyan Sessiz sevincini benden gizlemiyordu. Düşmanlarımızın tezgâhı önüne geldik. Süt şişeleri ve kaymak testileriyle beze saralı tereyağ topakları ardında, bir yumrukta dişlerimi kırıp, beni turşu fıçısına sokan adamın kafası kukla gibi öne arkaya sallanıyordu. Dostuma kuşkuyla baktım. Şaşkınlıkla gözlerini adama dikmişti. Neden sonra elimden tutarak sürükledi beni. Yola çıktığımızda kendini otların üstüne attı; elemini toprakta boğarak ağlama ya, inlemeye koyuldu. Sesini ilk kez duyuyordum.

BÖLÜM XVIII

Bir sabah yurt müdiresi beni sınıftan çağırttı. Gavrila'nın gelmiş olabileceğini düşündüm önce. Ama umutlanmak istemiyordum. Yanında, savaştan önce annemle babamı tanıdığını söyleyen sosyal komisyon çevirmeni de bulunan yurt müdiresi beni bekliyordu. Gülümseyerek karşıladılar, oturttular. Sinirliliklerini gizlemeye çalıştıkları belliydi. Çevreme kuşkuyla bakıyordum. Çevirmen yandaki odaya girdi, oradakilerle bir şeyler konuştuğunu duydum. Geri döndüğünde açık kapıdan bir kadınla bir adam gördüm. Yüzleri bana hiç de yabancı değildi. Kırmızı yıldızımın altında, kalbimin atışı hızlanmıştı. Kayıtsız görünmeye çalışarak yüzlerini dikkatle inceledim. Yanılmak imkânsızdı. Bir oğulun annesiyle babasına benzediği gibi benziyordum onlara işte. Kafamdaki düşünceler dört yana sekerken; iskemlenin kenarına sıkı sıkı yapıştım... Annemle babam gelmişti... Ne yapacağımı bilemiyordum: Onları tanımalı mıydım? Yoksa tanımazlıktan mı gelmeliydim.

Yaklaştılar. Kadın bana doğru geldi, birden yüzü yaşlarla ıslandı. Adam, titreyen elleriyle gözlüklerini düzeltip karısının eline tutundu. O da hıçkırıyordu. Ama kendisini toplayarak tatlı bir sesle Rusça konuştu. Gavrila kadar açık ve temizdi dili. Ceketimin önünü açmamı istedi: Göğsümün solunda bir leke olmalıydı. Bu lekeyi çok iyi biliyordum. Bir an durakladım: Göğsümü açarsam her şey bitecek,

kimliğimden kimsenin kuşkusu kalmayacaktı. Hıçkıran kadına acıyordum. Ağır ağır üniformamın düğmelerini çözdüm. Kurtulamazdım artık. Gavrila, sık sık anneyle babanın çocuk üzerinde hakkı olduğunu söylerdi. On iki yaşındaydım henüz reşit olmamıştım. İstemeseler bile beni götürmek zorundaydılar.

Bir daha baktım onlara. Pudralı yüzüne dökülen yaşlar arasından, kadın bana gülümsüyordu. Adam ellerini birbirine kenetliyordu durmadan. Beni dövecek kişilere benzemiyorlardı. Tersine, utangaç, dokunaklı bir görünüşleri vardı. Göğsümü açıp lekeyi gösterince gözyaşları içindeki annemle babam, beni kucaklayıp öpücüğe boğuldular. Kendi kendime bir kez daha sordum. Ellerinden kurtulup kaçabilir, tıklım tıklım dolu trenlerden birine atlayıp iz bırakmadan kaybolabilirdim. Ama Gavrila'nın beni bulmasını istiyordum. Öyleyse, bu en iyi çare olmazdı. Annemle babamın ardından gidersem; düşlerimin sonu gelecekti. Hiçbir zaman patlayıcı maddelerle uğraşan bir bilgin olamayacak Mitka'nın ve Gavrila'nın ülkesinde çalışamayacaktım.

Dünya, birden, tavanarası boyutlarına iniyordu. İnsan her an düşmanlarının tuzaklarına, ya da kendisini sevenlerin, korumak isteyenlerin kollarına düşebiliyordu. Annemle babamın oğlu olmak, şımartılmak bana zor geliyordu. Benden güçlü olduklarından ya da beni dövebileceklerinden değil de, annemle babam olduklarından, üzerimde hakları olduğundan onlara boyun eğmek istemiyordum. Çocuk küçükse, anne baba ona yararlı olabilirdi kuşkusuz. Ama benim yaşımdaki bir çocuk her türlü baskıdan uzak, özgür yaşamalıydı. Ailesini, dostlarını, öğretmenlerini seçebilmeliydi. Kaçmayı göze alamıyordum bir türlü. Annem olan yüzü yaşlı kadınla, elleri titreyen babama bakıyordum. Gizli bir güç beni orada

tutuyordu. Mağlup edilemeyen bir içgüdüyle benzerlerine koşan Lekh'in boyalı kuşu gibiydim.

Babam, birtakım resmi işlemleri yerine getirmek için dışarı çıktı. Odada annemle yalnız kaldık. Onun yanında mutlu olacağımı; dilediğim gibi yaşayacağımı söyledi. Sırtımdakine tıpatıp benzeyen bir üniforma diktirecekti bana. Onu dinlerken, Makar'ın bir gün yakaladığı ada tavşanını düşündüm. İri, güzel bir hayvandı. Şöyle bir bakmakla bile insan, ondaki özgürlük, zıplayıp hoplama ve kırlara kaçma isteğini görebiliyordu. Kafese kapatılınca çıldırdı; yeri eşeliyor, kafasını tellere çarpıyordu. Kafası kızan Makar üstüne bir muşamba attı. Tavşan önce çırpındı durdu, ama sonunda boyun eğdi. Yavaş yavaş evcilleşti, elimden yiyecek alır oldu. Bir gece iyice sarhoş olan Makar, kafesinin kapısını açık unutmuştu. Tavşan, dışarı fırladığı gibi kırlara koştu. Uzun otlara dalıp bir daha görünmeyeceğini sandım. Ama özgürlüğünü yudum yudum içercesine oturup kulaklarını dikmişti. Uzaktaki ormanlardan tarlalardan başkasının duyamayacağı, anlayamayacağı gürültüler, yine ondan başkasının değerlendiremeyeceği kokular geliyordu. Birden duruşu değişti. Kulakları düştü, tortop oldu. Zıpladı, bıyıkları titredi, ama kaçmadı. Bütün gücümle ıslık çalıp ondaki özgürlük duygusunu yeniden uyandırmaya çalıştım. Ortalıkta dolanıp durmakla yetindi. Sanki birden yaşlanmış, gücünü yitirmiş gibi sürünerek kafesine döndü. Şaşkın şaşkın bakan tavşanların önünden geçip içeri sıçradı. Kapıyı kapamaktan başka yapacak işim kalmamıştı. Gerçek olan kafesini içinde taşıdığıydı tavşanın. Kalbini dönüşünü köstekliyor, kaslarını donduruyordu. Sonbaharda kuruyan yonca yaprağının kokusunu yitirişi gibi güçsüz ve boynu eğikti. Öbür tavşanlardan onu ayıran özgürlük duygusu da uçup gitmişti.

Babam geri döndü. Beni kollarına alarak yüzüme uzun uzun baktı. Sonra annemle tatlı tatlı bir şeyler konuştu. Yurttan ayrılma zamanı gelmişti. Sessizle vedalaşmaya gittim. Kuşkuyla baktı annemle babama, sonra başını salladı, onları selamlamaya yanaşmadı. Dışarı çıktığımızda babam, kitaplarımı taşımama yardım etti. Şehirdeki kargaşalık devam ediyordu. Partal giysili kaba adamlar denklerini sürüklüyor, evlerine dönüyor, savaş sırasında boşalttıkları yerlere konan ailelerle kavga ediyorlardı. Annemle babamın arasında yürüyordum. Ellerini başımla omuzumda duyuyor, sevgileri ve koruma istekleri beni daha şimdiden eziyordu. Eve vardık. Binbir güçlükle, oğullarına benzeyen bir çocuğun yurtta bulunduğunu öğrenince şehirde bir daire tutmuşlardı. Ama evde umulmadık bir şey bekliyordu beni. Dört yaşlarında bir oğullan daha vardı. Annesi ve babasıyla ablalarının bombardımanda öldüğünü, kimsesiz olduğunu anlattılar. Yaşlı bir kadın çocuğu kurtarmış, savaşın üçüncü yılında da annemle babama bırakmıştı. Bizimkilerin, evlat edindikleri çocuğu çok sevdikleri belliydi.

Bu olay, kuşkumu arttırdı. Tek başıma yaşayıp Gavrila'yı beklemem daha iyi olmaz mıydı? Hem, belki beni evlat edinirdi. Köyden köye, şehirden şehire dolaşmakla geçen, yarının ne gizlediğini bilmediğim eski, gezginci günlerimi aramaya başladım. Oysa burada, her şey önceden hazırlanıyor, bilmiyordu. Apartmanda bir oda ve bir mutfak vardı. Yüz numara merdiven başındaydı. Birbirimizin üstündeydik neredeyse. Babamın kalbi vardı. En ufak bir coşku onu sarartıyor, yüzünü ter basıyor, ilaç alması gerekiyordu. Annem gün doğarken sokağa çıkar, dükkânların önünde uzayıp giden sonu gelmez kuyruklara girer, dönüşünde de mutfağa, ev işlerine dalardı. Küçük oğlan çocuğu da dayanılır gibi değildi. Hep birlikte oynamamızı istiyor, gazetede Kızılordu'nun başarılarını okurken beni bir türlü rahat bırakmıyordu. Bir gün, iyice tepem attı;

kolunu tuttuğum gibi bütün gücümle kıvırdım. Bir çatırdı duydum, sonra çocuk haykırmaya başladı. Babamın çağırdığı doktor, kolunun kırıldığını söyledi; kırık kolu alçıya aldı. Yatağında inleyen çocuk, bana dehşetle bakıyordu. Annemle babam ses çıkarmadan gözlüyorlardı beni.

Sık sık evden kaçıp Sessiz'le buluşuyordum. Bir gün bekledim, bekledim gelmedi. Başka bir yere gönderildiğini sonradan öğrendim. İlkbaharla birlikte, yağmurlu bir mayıs günü, savaşın bittiği açıklandı. İnsanlar sokaklarda dans edip, öpüşüp el sıkışıyorlardı. Gece cankurtaranlar şehri dolaşıp sarhoş kavgaları sonunda yaralanan bir yığın insan topladı. Sonraki günler yurda sık sık uğradım. Mitka ve Gavrila'dan mektup gelip gelmediğini sordum. Ses yoktu.

Gazete haberlerini dikkatle okuyor, dünyada olup bitenleri anlamaya çalışıyordum. Askerler evlerine dönüyorlardı. Bütün Almanya'yı ele geçirmek gerekliydi. İki dostum belki yıllar sonra gelecekti. Şehirde hayat günden güne zorlaştı. Ülkenin dört yanından yığınla insan geliyor, büyük sanayi merkezlerine göç etmekle yaşayışlarını düzeltip yitirdiklerini yeniden elde edebileceklerini umuyorlardı. Çalışacak iş, oturacak yer bulamayan şaşkın adamlar sokaklara dolmuş tramvaylarda koltuk, meyhanelerde yer kavgası yapıyorlardı. Sinirli, saldırgan, kavgaya hazırdı hepsi. Savaşı ölmeden atlatabildiği için herkes büyük önem kazandığını, çevrenin kendisine özenmesi, bakması gerektiğini sanıyordu.

Bir pazar, annemle babam sinemaya gitmem için bana para verdiler. Barışın ilk günü saat altıda sözleşen adamla genç kızın öyküsünü anlatan bir film gösteriliyordu. Gişenin önünde uzun bir

kuyruk vardı. Saatlerce bekledim. Sıram geldiğinde de içeri girmek için paramın yeterli olmadığını anladım. Dilsizliğimin farkına varan gişedeki kadın yeniden sıraya girip beklememem için biletimi kenara ayırdı. Eve koşup para aldım, yarım saat geçmeden de sinemaya döndüm. İçeri girmek isteyince memur beni sıranın sonuna itti. Üzerine yazı yazarak derdimi anlattığım kara tahtam yanımda değildi. Saatlerce sıra beklediğimi, gişedeki kadının biletimi ayırdığını işaretle anlatmaya çalıştım. Anlamak bile istemedi. Kahkahalar arasında bize bakanların gözü önünde kulağımdan tutarak beni dışarı attı. Kaydım, taşların üstüne düştüm. Burnumdan kan fışkırdı, üniformama sıçradı. Eve döndüm, soğuk su çektim burnuma; öç almaya hazırlandım. Akşam, annemle babam yatmaya hazırlanırken giyindim. Merakla nereye gittiğimi sordular. İşaretle biraz dolaşmak istediğimi anlattım. Gece dışarı çıkmamın doğru olmadığım söylediler. Ama bütün çabaları boşunaydı.

Doğru sinemaya gittim. Ortalık pek kalabalık değildi. Sabah beni dışarı atan memur giriş kapısının önünde aşağı yukarı geziniyordu. Yanıma iki tuğla alıp sinemanın yanındaki binanın merdivenlerine tırmandım. Üçüncü kat basamaklarının başından sokağa bir boş şişe attım. Kırılan şişenin gürültüsü umduğum gibi memurun dikkatini çekti. Dışarı koştu, yerdeki kırıkları incelerken elimdeki tuğlaları kafasına yağdırdım. Sonra basamakları dörder dörder atlayarak kaçtım. Bu olaydan sonra, geceleri dışarıya çıkmaya alıştım. Annemle babam karşı çıkıyor, ama ben onları dinlemiyordum. Bütün gün uyuyor, hava kararırken de gece yolculuğuma hazırlanmaya başlıyordum.

Bir atasözü, gece bütün kedilerin kara olduğunu söyler. İnsanlar için doğru değildir bu. Tersine, gündüz hep aynı işleri yapıp birbirine benzeyen insanlar gece olunca tanınmazlar. Gölgelerin sokaklarda

kaydığı görülür, karanlıktan çıkıp sinek gibi bir fenerden öbürüne zıplarlar. Arada bir de durup şişeyi dikiverirler. Kapıların girintisinde daracık etekli, göğsü açık kadınlar onları bekler. Adamlar, sallanarak yaklaşırlar kadınlara, sonra birlikte karanlıklara gömülür, kaybolurlar. Parktaki cılız ağaçların arasında kucaklaşan çiftlerin iniltisi gelir. Boş evlerin yıkıntılarında karanlıkta sokağa çıkacak kadar çılgın kızların ırzına geçilir. Lastikleri ıslık çalarak uzaklaşan bir cankurtaranın canavar düdüğü duyulur arada. Bir meyhaneden alevler yükselir, camlar büyük bir şangırtıyla dökülür yere.

Kısa sürede gece hayatına alıştım. Babamdan yaşlı adamlara kendini satan benden küçük kızların yaşadığı, kıyıda köşede kalmış dar sokakları öğrendim. Altın kol saatli, iyi giyimli gençlerin her çeşit malı sattıkları yerleri de biliyordum. Bu malları evde bulundurmak yıllarca cezaevinde yatmalarına yol açabilirdi. Görünüşü dikkati çekmeyen bir evde isyancılar binlerce afişi bastırıp devlet dairelerinin bulunduğu binalara yapıştırıyor, askerlerle milisler bunları hışla parçalıyordu. Polisin adam avına çıkışını, sağcı partizanların bir adamı nasıl öldürdüklerini gördüm. İnsanlar gündüz barış içinde yaşıyor, gece olunca savaş kuralları geçerli oluyordu.

Her gece, şehrin kıyısında, hayvanat bahçesinin hemen yanındaki parka gidiyordum. Adamlar, kadınlar kaçakçılık yapmak, içmek ve kumar oynamak için burada toplanmışlardı. Bazıları o sıralar pek az bulunan çikolata verirlerdi bana. Ya da bıçak atmayı, düşmanın silahını elinden almayı öğretirlerdi. Karşılığında da milislerin ve polislerin eline düşmeden bazı paketleri verdikleri adrese götürmemi isterlerdi. Paketi bırakıp döndüğümde, güzel kokulu kadınlar bana sarılır, yanlarına uzanıp Ewka'dan öğrendiğim gibi kendilerini okşamamı isterlerdi. Karanlıkta yüzleri görünmeyen bu insanların yanında rahattım. Onları da ürkütmüyordum. Tersine, gizli işleri için

bir dilsizden iyi haberci bulamazlardı. Ama bir gece, ağaçların ardında birden yanıveren elektrik fenerlerinin ışıkları ortalığı aydınlattı. Dört yandan düdük sesleri yükseldi. Milisler parkı kuşatmışlardı. Hepimiz cezaevine götürüldük. Yolda beni itip kakan, göğsümdeki kırmızı yıldıza saygı göstermeyen bir polisin parmağını büktüm.

Ertesi sabah, annemle babam beni almaya geldi. Bir gece içerde kalmakla saçım başım karışmış, giysilerim parça parça olmuştu. Gece kuşu dostlarıma da iyice alışmıştım. Onlardan istemeyerek ayrıldım. Babamla annem bir şey söylemiyor; bana şaşkınlıkla bakıyorlardı.

BÖLÜM XIX

Çok zayıftım; gelişip boy atamıyordum bir türlü. Doktor, bir süre dağda kalıp spor yapmanın bana iyi geleceğini söyledi. Öğretmenlerim de şehir hayatının bana yaramadığı kanısındaydılar. Sonbaharda babam yeni bir iş buldu, batıdaki dağlık yöreye yollarıdık. İlk karla birlikte beni de dağa gönderdiler. Yaşlı bir kayak hocası, beni kulübesine almayı kabul etti. Annemle babam haftada bir, beni görmeye geliyorlardı.

Sabahları çok erken kalkıyorduk. Hoşgörüyle bakıyordum diz çöküp dua eden yaşlı adama. Şehirde yetiştiği halde, bu yaşta köylü hayatı sürüyordu. Dünyada yapayalnız olduğunu, artık kimseden yardım beklememesi gerektiğini bilmiyordu. Oysa hepimiz yalnız olduğumuzu, Gavrila'ların Mitka'ların ve öteki dostların, yaşantımızdan gelip geçtiğini bilmeli, anlamalıydık. İnsanlar anlaşamadıklarına göre, dilsizliğin de önemi yoktu. Birbirleriyle takışır, birbirlerinden hoşlanır, öpüşür ya da tepişirlerdi. Ama herkes yine kendisini düşünürdü. Coşkularımız, anılarımız, duygularımız sazdan perdelerin ırmağı kıyıdan ayırdığı gibi bizi birbirimizden uzak tutuyordu. Dikkati çekecek kadar yüksek ama göğe erişmeyecek kadar alçak karlı dağ tepeleri gibi, aşılmaz vadilerin ötesinden birbirimize bakıyorduk. Günlerimi kayarak geçiriyordum. Tepeler ıssızdı. Savaş, bütün otelleri yok etmiş, vadilerde oturanları kaçırmıştı. Çiftçiler, yeni yeni yerleşmeye başlıyorlardı buralara.

Kayak hocam sessiz sabırlı bir adamdı. Söylediklerini yapmaya çalışıyor, arada birde yaptıklarımı beğenmesi hoşuma gidiyordu. Uzun gezintilerimizden birinde kasırga patlayiverdi. Dağların tepelerinde, yamaçlarında kardan göz gözü görmüyordu. Hocamı kaybettim. Dik yamaçtan aşağıya tek başıma kayıp bir an önce kulübeye dönmeye çalıştım. Ama ince karda kayaklarımı durduramaz olmuştum. Gittikçe artan hız soluğumu kesiyordu. Uçurumu gördüğümde geç kalmıştım. Nisan güneşi hastane odasını ısıtıyordu. Başımı oynattığımda acı duymamış olmak beni şaşırttı. Yatağımda doğrulurken telefon çaldı. Hemşire dışardaydı, telefonun zili hiç susmuyordu.

Güçlükle kalkıp sendeleyerek masaya yöneldim. Ahizeyi elime aldığımda sabırsızlanan bir adam sesi geldi kulağıma. Telefonun öbür ucunda, benimle bir an önce konuşmak isteyen biri, belki bir dost vardı. Önüne geçilmez bir konuşma isteği duyuyordum. Kan beynime çıktı. Gözlerim yuvalarından fırlayıp yere düşecek, yuvarlanıverecekti sanki. Ağzımı açtım, havayı içime çektim bütün gücümle. Gırtlağımdan anlamsız hırıltılar çıkıyordu. Konuşmak için bütün gücümü harcıyor, acı duyuyordum. Anlamsız gürültüler, ilkin hece, sonra söz oluverdi. Kabuğundan fışkıran bezelye taneleri gibi birbiri ardından döküldüklerini seziyor, duyuyordum. Telefon ahizesini yerine koyduğumda bu mucizeye inanamamıştım daha.

Heceleri, sözcükleri, cümleleri, Mitka'nın şarkılarını tekrarladım. Uzak, çok uzak bir köy kilisesinde yitirdiğim sesim, geri gelip beni bulmuştu. Odayı dolduruyordu sesim. Bağırarak, hiç durmadan hızlı hızlı köylü ağzı, ardından da gece kuşlarının argosuyla konuştum. Suyla ağırlaşan kar gibi anlam kazanınca değerlenen bu sesler beni büyülemişti. Bu sesin benim olduğuna, balkona açılan kapıdan çıkıp gitmeyeceğine binlerce kez inanmaya çalıştım.

"Başka bir kitapta yeniden görüşmek dileğiyle, keyifli günler."

Oğuzhan Yağız - Nakkal Yayıncılık

YAYIMLANIŞININ ONUNCU YILINDA BOYALI KUŞUN SERÜVENİ

Çeviren: Aybek Görey

1963 yılında, Amerika doğumlu eşim Mary ile isviçre'ye tatile gittim. Bu ülkeye daha önce de gelmiştik ama bu sefer gelişimizin amacı farklıydı: Eşim uzun bir zamandan beri tedavisi olmayan bir hastalığa yakalanmıştı ve biz de isviçre'deki bir grup uzmanın görüşlerini almak istemiştik. Uzunca bir süre kalacağımızı tahmin ettiğimiz için eski ve hoş bir göl manzarası olan bir otelde bir süit tutmuştuk.

Otelde devamlı kalan müşterilerin arasında Batı Avrupa kökenli zengin bir grup vardı. Bu insanlar söz konusu kente II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde gelmişler, dolayısıyla da ülkelerindeki katliamlar başlamadan önce kaçmış ve hayatları için mücadele etmek zorunda kalmamışlardı. Bir kez İsviçre'de huzurlu bir sığınak bulunca da hayatları günü birlik yaşanır hale gelmişti. Çoğu yetmişli, seksenli yaşlarında pansiyonerlerdi, amaçsızca yaşlanmaktan bahsediyor ve otelleri terk edip gerçek hayata dönemiyor ya da bunu daha az ister hale geliyorlardı. Zamanlarının çoğunu, restoranlarda ya da parklarda gezinerek geçiriyorlardı. Sık sık ben de katılırdım onlara, otelleri iki dünya savaşının arasında ziyaret etmiş devlet adamlarının portrelerinin yanında durduklarında ben de dururdum. Onlarla birlikte ben de, otelin salonlarında I. Dünya Savaşı sonrasında düzenlenen pek çok uluslararası barış konferansın anısına hazırlanmış plaketleri okurdum.

Bu gönüllü sürgünlerin bir kaçıla ara sıra sohbet etme fırsatı da buldum ve onlara Orta ya da Doğu Avrupa'daki savaştan her bahsettiğimde, bana her zaman savaş henüz başlamadan İsviçre'ye geldiklerini, savaşı ve yaşanan vahşeti sadece radyodan ve gazetelerden dolaylı yoldan öğrendiklerini belirttiler. Ben de özellikle toplama kamplarının konuşlandırıldığı bir ülkeyi esas alarak, 1939 ile 1945 arasında yalnız askeri harekatlarda bir milyon kişinin hayatını kaybettiğini ancak toplam beş buçuk milyon insanın bu kamplarda can verdiğini anlattım. Bu insanların üç milyonundan fazlası Museviler'di ve bu sayının üçte biri de daha on altı yaşlarını doldurmamıştı. Bu ölümler istatistiki olarak her bin kişiden iki yüz yirmisinin öldüğü anlamına geliyordu. Ve daha kaç milyonun sakat bırakıldığını, travmaya maruz kaldığı yahut gerek maddi gerekse manevi yıkıma uğratıldığını da hesaplamak mümkün değildi. Beni dinleyenler sözlerimi kibarca onayladılar, ama her zaman için kamplarla ve gaz odalarıyla ilgili raporların tiraj peşinde koşan gazeteciler tarafından abartılıp, süslenip püslendiğini düşündüklerini de iti raf ettiler. Ama ben Doğu Avrupa'da o tarihlerde çocukluğumu ve ilk gençliğimi geçirdiğimi anlatarak gerçek olayların en korkunç fantezilerden daha da acımasız olduğu konusunda onları ikna ettim.

Eşimin tedavisi için hastanede kaldığı günlerde, bir araba kiralayıp, kafama göre etrafı gezerdim. Bu esnada çok güzel döşenmiş İsviçre yollarında, çelikten ve betondan yapılmış olan ve olası bir işgalde tankların ilerlemesini engelleyecek olan tank tuzaklarını gördüm. Burada hâlâ daha hiç teşebbüs edilmemiş bir işgale karşı bir savunma olarak durmaktaydılar, aynı oteldeki yaşlı sürgünler gibi eski zamanlara ait ve amaçsızlardı.

Pek çok akşamüstü bir tekne kiralayıp gölde amaçsızca gezdim. Bu anlarda kendi içimde hissettiğim ıssızlığı en derinden tecrübe

ettim; eşim, Birleşik Devletlerde varoluşumun duygusal bağlantısı ölüyordu. Ve ben de Doğu Avrupa'da kalmış olan ailemle düzensiz, el altından gönderilen ve hep sansürün hışmına uğrayan mektuplarla iletişim kurabiliyordum.

Gölde ilerlerken hep bir umutsuzluk duygusuyla bocaladım, sadece yalnız kalma korkusu değil ama karımın ölümünden de korkuyordum, bir anda hayatımın durumunu doğrudan sürgünlerin bomboş yaşamlarına ve savaş sonrası konferansların başarısızlığına bağladım. Otelin duvarlarındaki o plaketleri düşündüğümde, bu anlaşmaları hazırlayanların iyi niyetle imza atıp atmadıklarını düşündüm. Konferanslardan sonra olan olaylar hiç de böyle olmadığını gösteriyordu sanki. Yine oteldeki sürgünler, savaşın, yoldan fazlasıyla çıkmış politikacıların bir eseri olduğunu düşünmekteydiler, insancıllıkları tartışılan politikacıların. Onların kabul edemedikleri, anlaşmalara garantör olarak katılmış kimilerinin daha sonra savaşı başlatanlar olmasıydı. Bu inançsızlıklar içinde benim annem ve babam gibi kaçma şansına sahip olamayan milyonlarca insan, anlaşmaların büyük bir şiddetle yasakladığı eylemlerden çok daha acımasızlarına maruz kaldılar.

Benim çok yakından bildiğim ve iik elden tanık olduğum gerçeklerle, sürgünlerin ve diplomatların bu karmaşık, gerçekten uzak görüşleri arasındaki muazzam çelişki beni çok derinlerde rahatsız ediyordu. O anda geçmişimi araştırmaya başladım ve sosyal bilimlere olan ilgimi ve araştırmalarımı kurgusal edebiyata dönüştürmeye karar verdim. Politika gibi abartılmış bir ütopik gelecek yerine, edebiyatın hayatları olduğu gibi sunabildiğini biliyordum.

Bu olaydan altı yıl önce Amerika'ya geldiğimde, bir daha asla savaş yıllarını geçirdiğim ülkemle ilgilenmeyeceğime söz vermiştim

kendime. Çünkü o devirde gerçekten de şans eseri hayatta kalabilmiştim ve benim gibi yazgıları olan yüz binlerce başka çocuğun da farkındaydım. Ama ben kendimi her ne kadar bu adaletsizliğe karşı güçlü duygularla donanmış bulsam da ne kişisel hataların ve özel anıların satıcısı ne de halkımın ve neslimin üzerine çöken felaketin yazarı olmak istedim. Benim tek istediğim olaya bir öykü tarzında yaklaşmaktı.

"... gerçek, insanların karşısında farklılıklar arz etmeyen tek şeydir. Herkes bilinçaltına işlemiş olan ruhsal bir istemle yaşamaya çalışır ve her halükârda yaşamaya çalışır. Bir insan yaşamak ister çünkü yaşamaktadır da, çünkü bütün dünya yaşamaktadır...." Gaz odasına girmek üzere olan bir Musevi toplama kampında bunları yazmıştır. 'Biz burada ölümün yarenliğindeyiz' diye yazmıştı bir başkası. 'Yeni gelenleri damgalıyorlar, herkesin bir numarası var. O dndan itibaren 'kendinizi' kaybetmiş, terk etmiş oluyorsunuz ve salt bir numaraya dönüşüyorsunuz. Artık eskisi gibi değilsiniz, sadece değersiz ve bir yerden diğerine gidebilen bir numarasınız o kadar... Yeni mezarlarımıza yaklaşıyoruz adım adım... bu ölüm kampında demirden bir disiplin hüküm sürmekte... Beyinlerimiz sersemleşmiş durumda ve düşüncelerimiz de numaralandırılıyor; bu yeni dili kavramak hiç de kolay değil..

Bu romanı yazarken incelemek istediğim de zaten 'bu yeni zalim' dildi, bu dilin yoldaşı ise büyük bir acı ve umutsuzluktu. Kitap aslında İngilizce yazılabilirdi, zaten daha önce sosyal psikolojiyle ilgili iki İngilizce kitap yazmıştım. Ana dilimden de anavatanımı terk ettiğimde uzaklaşmış, onu boşlamıştım. Bunun da ötesinde ingilizce benim için yepyeniydi, tutkudan uzak bir tarzda yazabiliyordum, bir insanın anadilinde her zaman var olan duygusal çağrışımlardan etkilenmeden yazabilirdim. Ama öykü elimde oluşmaya başladığında,

bu konuları daha da genişletmeyi ve ez azından beş romanlık bir seri haline getirebileceğimi düşünmeye başladım. Bu beş kitaplık seri, bireyin toplumla ilişkisinin temel biçimi, arketipini ortaya koyacaktı. Serinin ilk kitabının toplumsal imgelerden evrensel olarak en ulaşılabilir durumda olanını ele almasını istedim; insanoğlu en kırılgan haliyle anlatılacaktı, çocuk olarak ve toplumun en ölümcül anı olan savaş zamanında. Yapmak istediğim savunmasız birey ve hızla güçlenen toplum arasındaki mücadeleyi açığa vurmaktı. Çocuk ve savaş arasındaki ilişki, insanlık dışı durumun temellerinden en önemlisidir.

Bunun da ötesinde bende çocukluğa dair romanlarda muhteşem bir hayale kapılma halinin olduğu fikri gelişti. Hayatımızın bu en duyarlı ve erken dönemine doğrudan bir bağlantımız olmadığından kendi benliğimizi oluşturabilmek için o zamanı tekrar yaratmak zorundaydık. Gerçi bütün romanlar bizi bir dönüşümün içine sokmaya eğilimlidir, böylece kendi benliğimizi farklıymış gibi algılarız, ama kendimizi çocuk olarak düşlemek yetişkin olarak düşlemekten daha zordu.

Yazmaya başlayınca, Aristophanes'in ünlü taşlaması Kuşları düşündüm. Buradaki kahramanlar Antik Yunan'daki önemli yurttaşlardan oluşmaktaydı. Ama sanki pastoral bir havada doğal bir ortamda düşlenmişlerdi. 'Bu rahatlık ve tatlı dinlenme diyarında insanlar güven içinde yatıp uyuyabiliyorlar ve kuşlar gibi de tüyleri çıkıyordu. 'Aristophanes'in iki bin yıl önce yarattığı sahnenin uygunluğu ve evrenselliği karşısında şaşmış kalmıştım. Aristophanes'in kuşları böylesine simgesel biçimde kullanması güncel karakterlerle ve olaylarla da tarih yazanların maruz kaldığı kısıtlamalardan böylece uzaklaşmasını sağladı. İşte ben de oldukça uygun görünen bu yolu denedim ve çocukluğum

boyunca gözlemlediğim köylü geleneğiyle birleştirdim. Köylülerden birinin en büyük eğlencesi kurduğu tuzaklara düşen kuşların tüylerini çeşitli renklere boyamak ve sonra da sürünün yanına dönmesi için serbest bırakmaktı. Ama bu parlak renkli güzel hayvanlar kendi sürülerine döndüklerinde, diğer kuşlar bu renkleri yadırgamakta ve tehlikeli addederek boyalı kuşlara saldırıp parçalamaktaydılar. Ben de eserimin mitsel bir ortamda olmasına karar verdim, zamansız bir hayalin hakim kılınabileceği ve coğrafi ya da tarihi gerçeklerle kısıtlanmayacak bir mekan olmalıydı. Romanımın adı da 'Boyalı Kuş' olacaktı.

Kendimi her şeyin ötesinde bir öykücü olarak gördüğümden olacak Boyalı Kuş'un ilk baskısında şahsımla ilgili bilgiyi en aza indirgedim ve röportaj taleplerini reddettim. Ama bu beni büyük bir çekişmenin merkezine oturttu doğrusu. Pek çok büyük yazar, eleştirmen ve okuyucu kitabımın arkasındaki tarihsel gerçekleri keşfetmeye çalışarak, romanın otobiyografik olduğunu ispat etme uğraşına giriştiler. Bana biçmek istedikleri rol, kuşağımın sözcülüğüydü, özellikle de savaştan kurtulabilenler adına, oysa ki ben hayatta kalabilmemin ve hayatta kalabilmenin sadece bireysel çaba olduğundan ve bireyin kendi adına konuşma hakkının saklı tutulmasından yanaydım. Benim hayatım ve kökenlerim hakkındaki gerçeklerin, en azından benim düşünceme göre kitabın otantikliği için bir kıstas oluşturmasını kabul edemiyordum. Böylece bu kıstaslarla daha çok okuyucunun Boyalı Kuş'u okumasını sağlayabileceklerini düşünmüş olmalılar.

Daha da ötesi, ben o zaman da aynı şimdiki gibi, otobiyografik formun edebiyattan çok farklı olduğunu düşünmekteyim. Otobiyografilerde tek bir insanın yaşamı göz önüne serilmiştir, okurlar da bu insanın hayatını gözlemler ve kendileriyle

karşılaştırırlar. Ancak kurgusal bir hayat okuyucunun da kendine özgü bazı katkılar yapması sonucunu doğurur, sadece kuru kuruya karşılaştırma yapmaz ama düşsel bir role soyunur ve bu rolü kendi deneyimleri, yaratıcı ve imgesel gücüne göre biçimler. Ben her zaman için romandaki hayatın benimkinden bağımsız olması konusundaki kararımı korudum. Ve pek çok yabancı yayıncı Boyalı Kuş'u, bir önsöz olarak koyduğum ve ilk yayıncıma göndermiş olduğum mektuplar olmadan basmak istediklerinde de buna rfiraz ettim. Çoğu bu alıntıların kitabın etkisini azaltacağını düşünmüştü. Ben bu mektupları aslında romanın vizyonunun anlaşılması amacıyla yazmıştım, hafifletilmesi amacıyla değil. Kitap ve okuyucularının arasına böyle girilmesini ve romanın bütünlüğünün bozulmasını istemiyordum, çünkü kendi deneyimlerimi ortaya koymakla değil ama kitabın kendi başına kendini temsil edeceği bir çalışma olmasını istiyordum. Nitekim ilk cep kitabı baskısında da -ki orijinal baskıdan bir sene sonra çıkmıştı,- artık en ufak bir biyografik bilgi yoktu. Belki de bunun yüzünden olacak okullardaki pek çok okuyucum Kosinski adını çağdaş yazarlar yerine vefat etmişler arasına koydu.

Boyalı Kuş'un Birleşik Devletlerde ve Batı Avrupa'da yayımlanmasından sonra (ne yazık ki kitap ne anavatanımda yayımlanmış ne de ülkeye sokulmasına izin verilmişti) bazı Doğu Avrupalı gazete ve dergiler kitabın aleyhinde büyük bir kampanya başlattılar. Bu yayınlar, her ne kadar aralarında ideolojik anlamda bazı çatışmalar yaşasalar da kitabımın karşısında birleştiler ve romandaki aynı paragraflara ısrarla saldırdılar. (Özellikle de bağlamdan kesinlikle koparılarak yapılan alıntılara) Ve devamlı surette kendi suçlamalarını haklı kılacak malzemeler aradılar. Devlet kontrolündeki yayınların öfkeli başyazarları, benim Amerikan hükümet yetkilileri tarafından ve gizli amaçlarla bu kitabı yazmakla görevlendirildiğimi iddia ettiler. Romana ait kütüphanedeki katalog

numarasını gösterip Birleşik Devletler hükümetinin kitabı finanse ettiğini söylediler. Bu yayıncılar o kaçlar cahillerdi ki, Birleşik Devletlerde basılan her kitabtn bir kopyasının bir kaydının Kongre Kütüphanesinde bulunması gerektiğini bile bilmiyorlardı. Bunun karşısında da Sovyet karşıtı bazı yayınlar, benim kitabın sonunda Rus askerlerinde olumlu bir umut ışığı gördüğümü anlattığımı ve böylece de Doğu Avrupa'daki Sovyet varlığını haklı kılmaya çalıştığımı iddia ettiler.

Doğu Avrupa kökenli suçlamaların büyük çoğunluğu, romanın kesinlik taşıdığının iddia edilmesine dayanıyordu. Ben her ne kadar insanların ve mekânların adlarını özellikle bir ulusla bağdaştırmadığım halde, beni eleştirenler yazdıklarımın ikinci Dünya Savaşındaki belirli ve tanımlanabilir bazı topluluklarla paralellikler taşıdığını söylediler. Hatta aleyhimde konuşanların bazıları folklora ve ulusal geleneklere bakarak, bunların çok açıkça ortaya konulmuş olduklarını ve kendi bölgelerinin anlatıldığını iddia ettiler. Bazıları da romanın ulusal gururu yıprattığını, köylü karakterini kötülediğini ve söz konusu bölgenin düşmanlarınca yapılan propagandaları güçlendirdiğini iddia ettiler.

Daha sonra öğrendiğim kadarıyla bu derin anlamlar taşıyan eleştiriler anavatanımda tehlike duygusu uyandırmak için aşırı milliyetçilerden bazılarının geniş çaplı hareketinin bir parçasıymış. Amaç ise zaten ülkede kalan ufak bir Musevi azınlığın da sonunda ülkeyi terk etmesini sağlamakmış. New York Times'ın aktardığına göre, Boyalı Kuş, Doğu Avrupa'da silahlı bir hareket başlatmak isteyen bazı karşıt güçlerin propagandaları olarak lanse edilmişti. Sanki alay eder bir havada, roman, asıl kahramanın tersine bir rol üstlenmeye başladı. Esas olan bir çocuğun, ülkenin yerlisiyken yabancı haline dönüştürülmüş olan bir Çingenenin rolüydü, yıkıcı

bazı güçleri olduğu tahmin edilen ve karşısına çıkanlara büyüler yapmaya muktedir olduğu sanılan bir çocuğun rolü yani.

Kitabın aleyhindeki kampanya ülkenin başkentinden yönetilmekteydi ve sonradan tüm ülkeye de yayıldı. Bir kaç hafta içinde yüzlerce makale ve çığ gibi büyüyen dedikodular, fısıltılar yayıldı. Devlet güdümündeki televizyon ağında bir belgesel dizi yapıldı. 'Boyalı Kuşun İzinde' adındaki bu belgeselde, çeşitli insanlarla röportaj yapılıyordu, bu insanlar güya savaş yıllarında benimle ya da ailemle görüşmüş, bizi tanıyan insanlardı. Röportajı yapan kişi öncelikle Boyalı Kuş'tan bir paragraf okuyor, sonra da buradaki karakterin baz alındığını iddia ettiği insanı çağırıyordu. Bu ne yapacağını bilemeyen, eğitimsiz tanıklar da yaptıklarının yahut iddia edilenlerin yalan olduğunu söylüyor kitabı ve yazarını lanetliyorlardı.

Doğu Avrupa'nın sevilen ve yetenekli yazarlarından birisi Boyalı Kuş'un Fransızca baskısını okumuş ve yazdığı bir eleştiride, kitabı övmüştü. Ama hükümet baskısıyla bu fikrinden dönmek zorunda kaldı. Sonra da yeniden gözden geçirilmiş eleştiri yazısını kaleme aldı. Ardından da kendinin de editör olduğu dergide 'Jerzy Kosinski'ye Açık Mektup' diye de bir yazı yayınladı. Burada beni uyardığı şuydu, bir başka ödül sahibi romancı gibi kendi dilime yabancı bir dil için özüme ihanetin ve çöküş içindeki dekadan Batıyı övmemin bedelini Riviera'da bir otelde kendi boğazımı keserek ödeyeceğimi iddia etmekteydi. Boyalı Kuş'un basıldığı sıralarda, annem, yani hayattaki tek kan bağım olan akrabam altmışlarındaydı ve iki kanser ameliyatı geçirmişti.

Ama yerel gazete kendisinin hâlâ benim doğduğum kentte yaşadığını ortaya çıkarınca pek çok yalan makalelerle kendisini

'Döneğin Annesi' olarak tanıttılar. Bunun üzerine de bazı yerel kendini bilmez ırkçı ve peşlerine taktıkları öfkeli kent sakinleri annemin evine saldırdılar. Annemin hemşiresinin çağırdığı polisler gelmiş ama hiçbir müdahalede bulunmamış ama bulunmuş numarası yapmışlardı.

Ama ben New York'tayken eski bir okul arkadaşım beni arayarak olaylardan haberdar etti. Böylece ben de uluslararası kuruluşlardan alabileceğim bütün desteği aldım ama aylar boyunca bunun da pek yararı olmadı çünkü insanların eve saldırıları hep sürdü. Saldırgan kent sakinleri benim kitabımı bile görmemişlerdi. En sonunda hükümet yetkilileri ülke dışındaki kuruluşların gündeme getirdiği konudan utanarak annemin bir başka kente gönderilmesi emrini verdiler. Annem burada birkaç hafta kaldı ve o arada da saldırılar azaldı, sonra da her şeyi arkasında bırakarak başkente gönderildi. Bazı arkadaşlarımın yardımlarıyla kendisinin durumuyla ilgilenebildim ve kendisine düzenli bir şekilde para gönderdim.

Ailemin büyük çoğunluğu annemi suçlamakta olan ülkede öldürülmüştü, annem göç etmeyi reddetti ve öldüğünde babamın yanına gömülmek istediğini söyledi. Burası doğup büyüdüğü ve bütün dindaşlarının da yok edildiği topraklardı. Öldüğünde de ölümü bir utanç abidesi olarak duyuruldu ve arkadaşlarına da gözdağı verildi. Yetkililer cenazenin kamuya açıklanmasını yasakladılar ve sadece basit bir ölüm ilanı için bile definden günler sonrasını beklediler. Birleşik Devletler'deyse basın, Amerikan vatandaşlığına geçmiş pek çok Doğu Avrupalı'dan gelen isimsiz tehdit mektuplarından bahsediyordu. Onlara göre ben uluslarını aşağılamış ve etnik miraslarına hakaret etmiştim. Ancak bu isimsiz mektupları yazanların neredeyse hiçbiri de Boyalı Kuş'u okumuş değildi. Tek

yaptıkları Doğu Avrupa'daki saldırıları ele alan göçmen yayınlarından duyduklarını papağan gibi tekrarlamaktı.

Bir gün Manhattan'daki dairemde yalnızdım ki zil çaldı. Bir gönderi beklediğim için onun geldiğini sandım ama kapıyı açtığımda paltolu iki iri yarı adam içeri daldı ve kapıyı da kapadılar. Beni duvara yaslayıp iyice incelediler. Şaşırmış olacaklar ki bir tanesi cebinden bir New York Times makalesi çıkardı. Burada Doğu Avrupa'da Boyalı Kuş'a yapılan saldırılar anlatılıyordu ve eski bir resmimin röprodüksiyonu vardı. Saldırganlar gazete kâğıdına sarılmış çelik borularla bana vurmaya başladılar, Boyalı Kuş hakkında bağırıyor, tehditler savuruyorlardı. Ben de hemen yazarın kendisi olmadığımı ve fotoğraftakinin benim kuzenim olduğunu ama insanların ikimizi hep karıştırdıklarını söyledim. Kuzenimin dışarı çıkmış olduğunu ve neredeyse geleceğini de ekledim. Böyle olunca saldırganlar kanepeye oturup beklemeye başladılar, ellerinde de silahları hâlâ duruyordu. Ben de tam darak ne istediklerini sordum. Bir tanesi Boyalı Kuş'u yazan Kosinski'yi cezalandırmak istediklerini söyledi, bu kitap ülkelerini aşağılıyor ve insanları komik duruma düşürüyordu. Bana Birleşik Devletler'de yaşıyor olsalar da yine de yurtsever olduklarını söyledi. Sonra diğer adam da lafa karıştı, Kosinski aleyhinde kendi yerel lehçesiyle atıp tutmaya başladı, bu lehçeyi o kadar iyi tanıyordum ki. Susmayı tercih ettim ve geniş köylü suratlarını inceledim, iri yarı bedenlerine ve patlayacak gibi duran paltolarına baktım. Kulübelerden, bataklıklı çayırlardan ve öküz koşulan sabanların içinden çıkıp gelmiş bu adamlar hâlâ daha benim yakından tanıdığım o köylülerdi. Sanki Boyalı Kuş'un sayfalarından fırlamış gibiydiler, bir süre bu ikiliye karşı çok ilgili hissettim kendimi. Eğer gerçekten de benim karakterlerimse, beni ziyaret etmeleri normaldi ve ben de onlara votka ikram ettim, ilk önce gönülsüz gibi görünseler de sonra büyük bir istekle kabul ettiler. Onlar içerlerken

raflardaki kitaplarımı düzenlemeye başladım ve iki ciltlik 'Amerikanizm Sözlüğü'nvn arkasındaki küçük tabancamı çıkardım. Adamlara silahlarını bırakmalarını ve ellerini kaldırmalarını söyledim. Bunu yaparlarken de fotoğraf makinemi aldım ve bir elimde silah diğerinde makineyle bir düzine fotoğraflarını çektim. Bu resimlerle kimliklerini tespit ettiğimi ve kendilerini haneye tecavüzden içeri attıracağımı da eklemeyi ihmal etmedim. Bu sefer de kendilerini bağışlamam için yalvardılar. Bana ya da Kosinski'ye zarar vermediklerini söylediler. Ben de bunu düşünür gibi yaptım ve artık elimde fotoğraflar olduğuna göre, onları burada tutmamın bir gereği olmadığını söyledim.

Ama bu, Doğu Avrupalılar'ın bana karşı yürüttüğü kampanyalarda başıma gelen tek olay değil. Dairemden çıktığımda ya da garajda sayısız defa sözlü saldırıya maruz kaldım. Üç ya da dört kere sokakta giderken beni tanıyanlar hakaret yahut tehdit ettiler. Anavatanımda doğmuş bir piyanistin onuruna verilen bir konserde beni tanıyan bir grup yurtsever yaşlı bayan ellerindeki şemsiyelerle saldırdılar ve saçma sapan eski tarz bir dilde hakaret ettiler. Şimdi bile yani Boyalı Kuş'un yayınlanmasının üzerinden on yıl geçtikten sonra, eski ülkemin vatandaşları - ki roman orada hâlâ daha yasaktır - beni vatan hainliğiyle suçluyorlar. Ama trajik biçimde mevcut hükümetlerin onlardaki önyargıları beslemek suretiyle kendilerini kandırdığını görememektedirler. Bu halleriyle de benim kahramanım olan çocuğun kaçmaya çalıştığı aynı güçlerin kurbanı olmaya devam etmekteler aslında.

Boyalı Kuş'un yayımlanmasından bir yıl sonra Uluslararası yazarlar birliği PEN, ülkemden gelen genç bir şairin benimle görüşmek istediğini söyledi. Genç kadın Amerika'ya zor bir kalp ameliyatı için gelmişti ve maalesef doktorların tahmin ettikleri iyi

sonucu alamamıştı. İngilizce konuşamıyordu ve PEN bana en azından operasyondan sonraki bir kaç ay yardıma ihtiyacı olacağını söylemişti. Daha yirmili yaşlarındaydı ama pek çok şiir yayınlamış ve ülkedeki en önemli umut vaat eden genç şairlerden birisi olarak görülmekteydi. Ben de zaten kendisinin şiirlerini daha önce okumuş ve beğenmiştim. Bu vesileyle kendisiyle tanışmaktan da çok memnun olmuştum.

New York'ta kaldığı bu süre içinde bu genç meslektaşımla kenite pek çok yer gezdik. Kendisinin Manhattan parkında ve gökdelenlerin manzarasında pek çok resmini çektim. Yakın dost olduk ve vizesinin uzatılması için başvurmasına rağmen konsolosluk bu isteği reddetti. Kendi dilini ve ailesini ebediyen kaybetmek istemediği için de geri dönmekten başka çaresi yoktu. Daha sonra kendisinden bir mektup aldım, üçüncü bir şahıs tarafından gönderilmişti ve ülkesindeki yazarlar birliğinin yakınlığımızı öğrendiğini ve şimdi kendisinden Boyalı Kuş'un yazarıyla New York'ta geçirdiği bu zamana dair bir öykü yazması isteniyordu. Öykü beni ahlaksız bir pislik gibi gösterecek ve anavatanını aşağılamak için elinden geleni yapan bir insan olduğumu doğrulayacaktı. Dostum ilk önce böyle bir öykü yazmayı reddetmiş, çünkü İngilizce bilmediğini söylemiş. Dolayısıyla Boyalı Kuş'u hiç okuyamadığını ve benimle politik konularda hiç konuşmadığını da eklemiş. Ama meslektaşları kendisine Yazarlar Birliğinin hem kalp ameliyatının hem de ameliyat sonrası bakımın masraflarını ödediğini hatırlatmışlar. Kendisinin çok tutulan ve sevilen genç bir şair olduğunu ve gençliği etkilediğini ve ülkesine ihanet etmiş bir adamı kötülemesinin de yurtseverlik adına yapması gereken bir borç olduğunu söylemişler.

Daha sonra bazı arkadaşlarım haftalık bir edebiyat dergisinde çıkan dostumun beni kötüleyen yazısını gönderdiler. Ben de aynı

arkadaşlar vasıtasıyla kendisine ulaşarak böyle bir yazıyı yazmasının asıl nedenini bildiğimi ve başka şansı olmadığını söylemek istedim. Ama hiçbir yanıt gelmedi. Nihayet birkaç ay sonra öğrendiğime göre bir kalp krizi geçirip vefat etmiş.

Batı'daki eleştirmenlerin Boyalı Kuş için yazdıkları eleştiriler ister övücü, ister yerici nitelikte olsunlar, hepsinde de belirgin bir huzursuzluk göze çarpmaktaydı. Pek çok Amerikalı ve ingiliz eleştirmen çocuğun etrafıyla ilgili izlenimlerinin çok acımasız olduğunu söylediler. Bazıları ise, hem yazarı hem de romanı pek önemsemediler ve benim kendi tuhaf hayal gücümü tatmin etmek uğruna savaşı kullandığımı söylediler. Ulusal Kitap Ödülünün yirmi beşinci yılında gözlemlediğim kadarıyla saygıdeğer çağdaş bir Amerikan romancısı, Boyalı Kuş benzeri kitapların sorumsuz bir vahşet içerdiğini ve ingiliz dilinin geleceği açısından pek iyi bir örnek teşkil etmediğini yazdı. Başka bazı eleştirmenler kitabın tamamen şahsi anılara dayalı bir çalışma olduğunu söylediler, onların iddiası da savaşın alt üst ettiği Doğu Avrupa'daki bu malzeme kimin eline verilse böyle vahşeti esas alan bir dramı yazabilirdi.

Ancak işin gerçeği şu ki, söz konusu şahısların hiçbirisi de, bu kitabı güncel kaynaklardan, malzemelerden beslenen bir tarihi roman olarak görmeye yanaşmadılar. Anlaşıldığı kadarıyla bu şahıslar savaştan kurtulanların anılarını ya da resmi savaş belgelerini hiç okumamışlardı, eleştirmenlerim bunlara yabancı görünüyorlardı. Örneğin hiçbirisi de Reich idaresi döneminde bir muhalifin saklandığı Doğu Avrupa'daki köylerden birinde verilen cezalan anlatan on dokuz yaşındaki bir gencin, sağ kalıp da yazdığı anıları okumamıştı. 'Almanların köye Kalmuklarla beraber barış getirmek üzere nasıl geldiklerini hatırlıyorum' diye yazmıştı genç kız. 'Öyle korkunç sahnelerdi ki, ölene kadar gözümün önünden gitmeyecekler. Köyü

kuşattıktan sonra kadınlara tecavüze başladılar, sonra da köyü içindekilerle birlikte ateşe vermeleri emredildi. Heyecanlanan barbarlar meşalelerle yaktılar evleri, kaçmaya çalışanları da vurdular ya da zorla ateşe attılar. Küçük çocukları annelerinden kopardılar ve ateşe attılar. Acı çeken anneler çocuklarını kurtarmaya koşunca da zavallıları önce bir bacaklarından sonra da ötekinden vurdular. Kadınlar yeterince acı çekince de onları öldürdüler. Bu korkunç şölen tüm gün sürdü. Gece olduğunda ve Almanlar gittiğinde sağ kalan köylüler kalanları toplamak için geri döndüler. Ama gördüklerimiz felaketti. Kor halinde kütükler ve kulübelerin içinde de yanan insanların kalıntıları vardı. Köyün arkasındaki tarlalar da ölülerle kaplanmıştı, burada bir anne çocuğuyla can vermişti, beyni çocuğun yüzüne saçılmıştı. Başka bir yerde on yaşındaki bir çocuk elindeki okul kitabıyla kalakalmıştı. Ölüleri beş ayrı toplu mezara atmışlardı. 'Doğu Avrupa'daki her köy işte böyle olayları yaşadı, yüzlerce yerleşim biriminin kaderi oldu bunlar.

Başka belgelerde de, bir toplama kampının komutanı hiç tereddüt etmeden 'kuralın çocukları hemen öldürmek olduğunu çünkü çalışamayacak kadar ufak olduklarını' söylüyordu. Bir başka komutan ise Almanya' ya kırk yedi günde neredeyse yüz bin elbisenin gönderildiğini söylüyordu. Bu elbiseler gaz odalarına sokulan Musevi çocuklardan alınmıştı. Gaz odasına giden Museviler'den bir başkasının günlüğünde 'kampta her gün ölen yüz kadar çingeneden yarısının çocuklar' olduğu yazılmıştı. Bir başka Musevi de SS muhafızlarının kayıtsız bir biçimde gaz odasına giden ergenlik çağındaki her Musevi genç kızın cinsel organlarını ellediklerini yazıyordu.

Belki de Boyalı Kuş'un içindeki vahşet sahnelerinin abartılmadığının en iyi kanıtı ve bu dehşet zamanının savaş yıllan

Doğu Avrupa'sını yansıttığını en iyi anlatan olay, eski okulumdan bazı arkadaşlarımın Soyalı Kuş'un kaçak bazı kopyalarını okuduktan sonra romanın kendilerinin ve akrabalarının yaşadıklarının yanında pastoral bir öykü gibi kalacağını söylemeleriydi.

Benim bu tarz eleştirilere itiraz etmem de zor olmuştur. 1938 yılında ailemden altmış kişilik bir grup son kez biraraya gelmişti, yıllık toplantımızda olmuştu bu. Aralarında saygıdeğer öğretim üyeleri, hümanistler, doktorlar, avukatlar ve finans uzmanları vardı. Bu kişilerden savaş sonrasında ancak üçü hayatta kaldı. Üstelik annem ve babam Birinci Dünya savaşını, Rus Devrimini ve yirmili, otuzlu yıllarda azınlıkların uğradığı baskıları görmüş geçirmişlerdi. Yaşadıkları her yıl acı, bölünen aileler, sakatlanan yahut öldürülen insanlar oldu ama yine de bu kadar kötülük görmüş o insanlar bile 1939'da zincirinden kopup serbest kalan bu vahşet için hazırlıklı değillerdi.

II. Dünya Savaşı süresince devamlı tehlikedeydiler. Her gün saklanacak yeni yerler bulmak zorundaydılar ve varlıkları, korku, kaçış ve açlıkla aynı anlama gelmişti. Her zaman yabancılar arasındaydılar ve kendi kimliklerini saklamak, diğerlerinin arasına karışmak eğilimindeydiler. Saklanma arzusu, haliyle köksüzlüğü de beraberinde getirdi. Annem bana daha sonra şöyle demişti, fiziksel olarak güvende oldukları zaman bile beni göndermekle hata yaptıkları konusunda acı çekmişlerdi. Sanki ben onlarla olsam daha güvende olacakmışım gibi düşünmüşlerdi. Bana duydukları acının kelimelerle ifadesinin mümkün olmadığını söylemişti çünkü her gün sürüyle çocuğun vagonlara doldurulduğunu ve ülkenin her yerine yayılmış olan kamplardaki korkunç ocaklara yakılmak için götürüldüklerini görüyorlardı.

İşte onların ve onlar gibi pek çok insanın anısına anlatmak istediklerimi bu romanla ortaya koymuş oldum, böylece belki de onların tarif edemedikleri acıları açığa vurmak için babamın ölümünden sonra annem bana onun savaş boyunca yazdığı yüzlerce küçük defterini verdi. Bir yerlerden kaçtıkları zaman bile babamın sağ kalacağını sanmadığını ve ama yine de yüksek matematik meseleleri üzerine aldığı pek çok açıklayıcı notu gösterdi. Notlar çok düzgün, minicik harflerle yazılmışlardı. Babam aslında bir filolog ve Klasik dönem uzmanıydı ama savaş süresince matematik kendisine günü gününe yaşanan gerçekleri kaydetmekten daha rahatlatıcı gelmişti. Böylece kendisini saf mantık dünyasına hapsederek edebiyattan soyutlamıştı. Ancak bu şekilde insanların yaptıklarına dair kapsamlı yorumlardan uzaklaşarak her gün gördüğü iğrenç manzaralardan korunmaya çalışacaktı.

Babam öldükten sonra annem bende ona ait bazı karakteristik özellik ve mizaçları bulmaya çalıştı. Onun en çok rahatsızlık duyduğu konu, benim, babamın tersine bir davranışla açıkça düşündüklerimi yazıyor olmamdı. Babam hayatı boyunca ısrarlı bir biçimde kamuya açık konuşmalar yapmaktan, ders vermekten makale yahut kitaplar yazmaktan kaçınmıştı. Çünkü özel hayatın kutsal olduğuna inanırdı. Kendisi en güzel yaşamın dünya tarafından tanınmadan geçen süre olduğunu düşünürdü. Onun inancı yaratıcı bireyin kendine göre bir dünya görüşü olduğu ve çalışmasının başarısının da kendisinin ve sevdiklerinin mutluluğuyla ölçüldüğü yönündeydi.

Babamın anonim olan her şeye düşkünlüğü kendinin kurduğu felsefi sisteme hiç kimsenin ulaşmamasını isteyişinin bir sonucuydu. Benim için de hariç tutulma ve anonim olmak ufak bir çocukken hayatımın bir parçasıydı adeta. Böylece bunun üzerimde etkisi herkesin ulaşabileceği bir evren kurgulamak oldu.

Babam her ne kadar yazı dünyasına pek güvenmiyor olsa da, farkında olmadan beni İngilizce yazmaya yönlendiren de kendisi oldu. Birleşik Devletlere gelişimden sonra aynı savaş zamanında küçük defterler tutmuş olduğu gibi büyük bir çaba göstererek bana günlük olarak mektuplar atmaya başladı. Bu mektuplarda İngiliz dilinin gramerinin püf noktaları ve deyimleri vardı. Bana verdiği bu dersler uçakla gelen bir karta yazılmıştı ve bir dilbilimcinin hassasiyetiyle ilgili ne şahsi ne de yerel haberler içeriyordu. Bana hayatın zaten öğretmediği bir şey yok gibiydi ama yine de babam, oğluna öğretebileceği bazı sezgisel görüşler olduğunu düşünmüyor olmalıydı.

Babam bu arada ardı ardına bir kaç kalp krizi geçirdi ama aramızdaki yazışma sürdü. Ama giderek görme yetisini de kaybediyordu ve görüş alanı bir sayfanın dörtte birini görebilecek kadar azalmıştı. Hayatının sonuna geldiğini düşünüyordu ve artık kendi bilgisinden bana verebileceği tek hediyenin de İngiliz dili olduğunu düşünmüştü, bir ömür boyu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan o rafine ve zengin bilgisi. İşte ancak o zaman bir daha kendisini göremeyeceğimi ve beni ne kadar iyi tanıdığı ve çok sevdiğini anladım. Her bir dersin zihin yapıma uygun olması için çeşitli formüllere sokardı. Seçtiği örnekler her zaman için çok sevdiğim yazar ve şairlerin ifadeleriydi. Ve her zaman benim özellikle ilgimi çeken konuları ve fikirleri ele almaya çalıştı.

Ama babam Boyalı Kuş basılmadan önce öldü, bu kadar büyük emeğinin geçtiği kitabı göremeden öldü. Şimdilerde babamın mektuplarını tekrar okuduğumda fark ediyorum ki, babamın muhteşem bir bilgeliği vardı, benim yeni bir ülkede yolumu açacak dili öğretiyordu bana. Bu miras da gelecekte yaşamayı seçtiğim

yerde benim istediklerimi tamamen yapabilmeme yardımcı olacaktı, babam da bunu umuyordu zaten.

Altmışlı yılların sonunda Birleşik Devletlerde ortaya çıkan sosyal ve sanatsal baskıların çözülmeye başlamasıyla birlikte çeşitli üniversite ve okullarda Boyalı Kuş modern edebiyat derslerinde yardımcı kitap olarak okutulmaya başlandı. Bundan dolayı öğrenciler ve öğretmenler bana sıklıkla mektuplar yazmışlardır. Ve bana kitapla ilgili pek çok tez ya da dönem ödevi gönderilmiştir. Pek çok genç okuruma göre, kitaptaki karakterler ve olaylar kendi hayatlarındaki bazı insan ve olaylarla paralellikler taşımaktadır. Kitap onlara kuşlar ve kuş avcıları arasındaki bir ölüm kalım ve mücadele dünyasının topografisini sunmuştur. Bu insanların yine büyük bir kısmı kendilerini baskı altında hisseden etnik azınlıklara mensuplardı. Ve kendi yaşamlarındaki bazı yönleri mücadele eden küçük çocukta da görmüşlerdi. Böylece Boyalı Kuş'u kendi yaşam mücadeleleri için gerek entelektüel, gerek duygusal ve gerekse fiziksel bazda bir örnek olarak görmüşlerdir, Çocuğun yaşadığı zorlukları çayırlardan, ormanlara gettolardan, kentlere ve başka bir kıtada yol alışını görmüşler ve bu kıtada renk, dil ya da eğitim yüzünden 'yabancı' olarak damgalanma özgür ruhlu gezginlere hep yapılmıştır. Özellikle de 'Yerliler' olarak bilenen güçlü, korkulası, sürgün eden ve saldırgan topluluk tarafından. Yine başka bir grup yazar ise romanı Hieronymus Bosch tarzıObir alan gösterdiği için vizyonlarını genişletmek için okumuşlardır.

** Jheronimus yahut Hieronymus Van Aken. (1450?-1516) Hollandalı Ressam. Şeyian görünümleri, anormallikler, ancak yirminci yüzyılda fark edilen gerçeküstücü bir tarzdır. Simya, büyü, gizem, düş yorumlan hep birarada alınmaktadır. Büyük yapıtları; Deliliğin Tedavisi, Cimrinin Olumu, Deliler Gemisi, Saman Arabası,*

Dikenli Taç ve en muhteşem iki esen Haçın Taşmışı ve Dünya Nimetleri bahçesi. Tablolar 18. Yüzyıla kadar iğrenç, acımasız ve itici bulunmuştu. Bugün yüksek ufuk çizgisi ve figürlerin göreli dikeyliği ile resim sanatında önemli bir aşama olarak kabul edilmektedir. (Ç.N)

Bugün Boyalı Kuş'un yaratılmasından yıllar sonra onun varlığı için kararsız duygular hissetmekteyim. Geçen son on yıl, romana benim de eleştirel bir gözle bakmama olanak verdi, ama kitabın etrafında koparılan fırtına ve benim kendi hayatımda ve bana yakın olanların hayatında yaptığı değişiklikler, kitabı yazmaya ilk karar verişimi sorgulattı doğrusu. Ben kitabı yazdığımda kendine göre bir tarzı olacağını düşünüyordum ve edebi bir başarının yanı sıra bana yakın insanların hayatlarına yönelik bir tehlike olacağını asla düşünmemiştim. Anavatanımdaki yöneticiler için kitap, aynı yakalanıp boyanan kuşa olduğu gibi sürüden çıkartılıp atılan bir unsur oldu. Kuşu yakaladım, tüylerini boyadım ve serbest bıraktım ama yapabildiğim sadece orada durup kuşun felaketini seyretmek oldu. Eğer olabilecekleri daha önceden görseydim, Boyalı Kuş'u asla yazmazdım. Ama kitap da aynı kahramanı küçük çocuk gibi saldırılara göğüs gerdi. Hayatta kalma güdüsü zincirleri koparıp geçti, insanların hayal güçleri de çocuğunkinden daha fazla tutsak kalabilir mi?

JERZY KOSINSKI NEW YORK, 1976